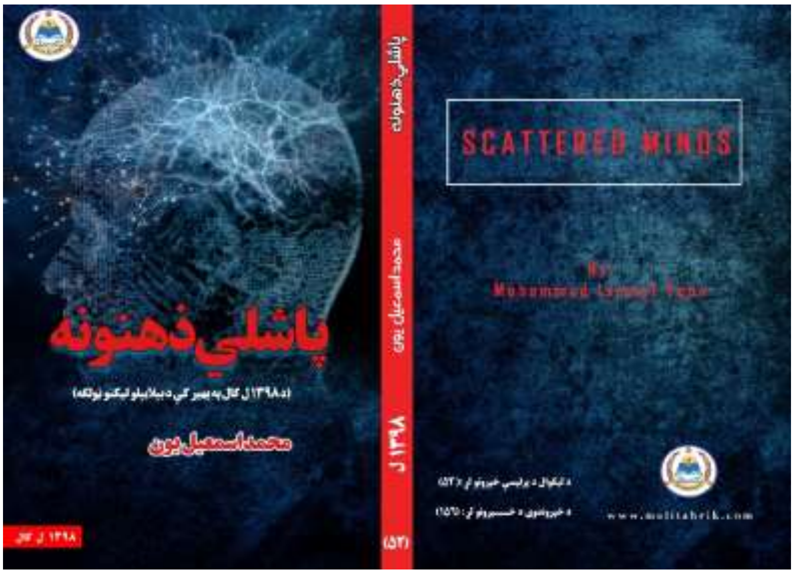

د ليکوال نور اثار

[illegible]

لومړی ټوک (ليکوالي او ژباړه): [illegible]

دويم ټوک (راټولونه): [illegible]

درېيم ټوک (راټولونه): [illegible]

څلورم ټوک (يونليکونه): [illegible]

پنځم ټوک (يونليکونه): [illegible]

شپږم ټوک (کتوري او څېړنيز اثار): [illegible]

اووم ټوک (کتوري او څېړنيز اثار): [illegible]

اتم ټوک (سياسي او ټولنيز اثار): [illegible]

نهم ټوک (سياسي او ټولنيز اثار): [illegible]

لسم ټوک (سياسي او ټولنيز اثار): [illegible]

يوولسم ټوک (تحصيلي اثار: ليسانس-ماستري): [illegible]

دولسم ټوک (تحصيلي اثار: دوکتورا): [illegible]

ديارلسم ټوک (علمي اثار: پوهنيار- پوهندوی): [illegible]

څوارلسم ټوک (علمي اثار: پوهنوال - پوهاند): [illegible]

مننه او کور وداني

د افغانستان ملي تحريک فرهنګي څانګه له قدرمن مشر (علي محمد مجبور) څخه ډېره مننه کوي او کور وداني ورته وايي، چې ددې اثر د چاپ لګښت يې پر غاړه واخيست. د يادونې وړ ده چې تر دې وړاندې هم ښاغلي علي محمد مجبور د (پاشلي ذهنونه) او (نيمه پېړۍ يون) څلورم ټوک چاپ لګښت هم پر غاړه اخيستی و او له نورو سره يې په نورو ګڼو فرهنګي کارونو کې مرسته کړې ده.

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاشلي ذهنونه

(د ۱۳۹۸ل کال په بهیر کې د لیکنو ټولګه)

محمد اسمعیل یون

۱۳۹۸ل کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

پاشلي ذهنونه

(د بېلابېلو لیکنو ټولګه)

لیکوال: محمد اسمعیل یون

خپرندوی: د افغانستان ملي تحریک

چاپکال: ۱۳۹۸ل/۲۰۲۰م

چاپشمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

ډیزاین: فیاض حمید

چاپ وار: لومړی

د خپرندوی د خپرونو لړ: (۱۵٦)

د لیکوال د خپرونو لړ: (۵۲)

برېښنایي پته: www.melitahrik.com ، www.zhwandoon.tv

ددې کتاب د چاپي، کاپي، انلاین او بل هر ډول خپراوي حقوق له خپرندوی سره خوندي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

د افغان ولس نومورکو اتلانو ته!

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیولیک

ګڼه	سرلیک	مخ

١. سریزه..10

٢. (١٣٩٨ل) کال او زما دا لیکنې........................21

٣. افغانستان کې څوک سوله نه غواړي؟ 24

٤. پرون، نن او سبا 38

٥. د نوي کال پر لومړۍ ورځ مې څه وکړل؟........................41

٦. ((ښه)) نظام، ((شته)) نظام او ((نه)) نظام 44

٧. بې اسرې او بې نصرته ملت..48

٨. د مظلوم ولس یو بل رسا غږ هم خپل پور پرې کړ 50

٩. پټه خزانه: تر عظیم الشان قرآن وروسته 53

١٠. د شېرزاد ساپي سفر 72

١١. باعزته سوله څه مانا؟..74

١٢. څوک په څومره اوبو کې؟ ٧٨

١٣. ولې اقتصادي مرکزونه؟ ٨٢

١٤. څوک قانون غواړي او څوک یې نه غواړي؟........................٨٦

١٥. د اجراییه ریاست تکلیف 93

١٦. لر او بر یو افغان..97

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷. جنګسالاري او کنځلماري غاړه غړې 102

۱۸. حقيقت، حقيقت دی ۱۰۸

۱۹. د سولې مشورتي لويه جرګه.................................. 113

۲۰. افغانستان په انځورکې 115

۲۱. بيا هم نړيوال ريکارډ 117

۲۲. د نن او سبا انځور 120

۲۳. د ابليس په لاس شهيده فرښته 122

۲٤. پاشلي ذهنونه 125

۲۵. د پکتيکا ماسټرپلان ۱۲۸

۲۶. د رنګ شوي مورچل سرټيري 132

۲۷. تر حاکميت وروسته.. 134

۲۸. ای د سترې اروا مورې! 135

۲۹. د ارمان پر قبر.. ۱۳۸

۳۰. ټاکنې او برېښنايي تذکرې 142

۳۱. استاد هم لاړ 145

۳۲. د عقيدې او ارادې سړی 146

۳۳. يوه کاري ورځ 147

۳٤. د غميزې په دوام 153

۳۵. د خپلواکۍ يوه پېړۍ مزل 155

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۶. ایماندارو، کله کله شکر هم کارئ! 162

۳۷. ای د ویده ملت معماره! 167

۳۸. د ناکام اتل فریاد 173

۳۹. ته ښه يې؟ پلار مې ښه دی مورې؟ ۱۷۸

۴۰. د ژوند حقیقت ۱۸۱

۴۱. د پرون، نن او سبا سړی ۱۸۳

۴۲. تاریخ دې یو ځل بیا شاهد وي 192

۴۳. د مکررو حوادثو مکرر تاریخ 194

۴۴. بې رایې مرستیالان او نا مهاره غوښتنې 197

۴۵. افغان ولس له خپل یو مل او ملګري بې برخې شو ۱۹۸

۴۶. که ټاکنې ونه شي؟ 202

۴۷. یوه لنډی او د کنځلمارانو منطق 208

۴۸. په کابل کې کربلا 211

۴۹. د ولسمشرۍ په ټاکنو کې د جمهور رییس غني بیا بریا ته 212

۵۰. زه او ډاکټر عبدالله!؟ ۲۲۸

۵۱. د غوره مالانو منطق 227

۵۲. دا تصویر څه پیغام لري؟ 230

۵۳. تبنتېدلي او ښکې 233

۵۴. د غم غلطۍ په هیله 235

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵۵. د دوو زورواکیو پرتلنه او تېروتنه 237

۵٦. ډاکتر عبدالله په حکومت کې څه قانوني حیثیت لري؟ 240

۵۷. عقل او زورواکي 245

۵۸. تاریخي درسونه او سر نا خلاصي عبرتونه.................. ۲۴۸

۵۹. څو شیبې دکمال اتاتورک د فکر تر څنګ 250

٦۰. یوه ورځ په جلال اباد کې.................................. 252

٦۱. له تلې تر لړمه... 255

٦۲. حقیار د اسلامي ولسواکۍ یو سرغندوی.......................... 257

٦۳. د چا په زمانه کې؟ 259

٦٤. توره او هنر 261

٦۵. د زحمت او ارادې انځور...................................... 265

٦٦. د سولې د لټې په هیله 267

٦۷. د سولې په هیله د خبرو دوام....................................... 269

٦۸. طالبان، بدلون او د سولې بهیر 272

٦۹. د عبرت تجربې ۲۸۰

۷۰. د دلیل او منطق یو بل ستوری هم و نړېد ۲۸۱

۷۱. د اتل اوښکې ۲۸۴

۷۲. ناکامورا لاړ ۲۸۷

۷۳. ایا مور ډېر چټک نه یو!؟ ۲۸۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

٧٤. نازک اکثریت څه ته وايي؟ ٢٨٦
٧٥. ملت د ملاريا او محرقې ترمنځ (م. م. م) 293
٧٦. يوه يادونه او يوه مننه 297
٧٧. د بې پيره لپاره لا مذهبه په‌کار دی................ ٢٩٨
٧٨. د وخت غوښتنه................................... 302
٧٩. د نړيدلي مورچل يو بل سپاهي ٣٠٨
٨٠. د مبارزې اوږده او کړلېچنه لار.................... 306
٨١. د شخصيت معيار.................................. 308
٨٢. امارت، جمهوريت‌که انسانيت؟....................... 310
٨٣. د مفکر صيب او ملا صيب پخلاينه.................... 314
٨٤. سوله د پرون، نن او سبا بې بديله ضرورت............. 317
٨٥. د سياسي لنډغرانو ارواپوهنه 320
٨٦. د عبدالله او غني تر منځ د پښتنو غوړه مالانوګرم بازار........ 324
٨٧. سولې پل دې بختور شه! ٣٢٨
٨٨. افغانستان‌کې د سولې منحني.......................... 331
٨٩. د لر او بر افغان د پيوستون غونډه 334
٩٠. د خدای پاماني‌ ورروستي مراسم 336
٩١. افغانستان د امپراتوريو قبرستان که د ژوندګلستان............ 337

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزه:

په کې یو نیم د لیلی پېکي ته ورشي

د کرونا مرګونې او نړیوالې وبا تر درې میاشتني زړه تنګي کرنتین وروسته له کوره بهر ښار ته راوتلو سره سم مې استاد پوهاند دوکتورمحمد اسمعیل یون ته زنګ وواهه، تر سلام کلام وروسته مې ترې تپوس وکړ چې استاده! پر کومه ځمکه یاست؟ د تېر په څېر استاد بې له درنګه ځواب راکړ، والله ، دوه درې ورځې کېږي چې کرنتین مې تقریبا ٓ مات کړی او تلوېزیون ته راځم، نور مو زړه راتنګ شو او د راوتلو جرآت مې وکړ، بس نور که خدای کول تر دې وروسته به زیات وخت په تلویزیون کې یم، ما ویل استاده درغلم له خیره.

د هېواد د ستر دیني عالم او پر وطن مین شخصیت خدای بښلي (دوکتور محمد ایاز نیازي) د جنازې مراسمو له بابته لارې سمې بندې وې او د تېر په څېر په سړکونو کې ترافیکي بېروبار او ګڼه ګوڼه ډېره وه، یو څه نا وخته ژوندون تلوېزیون ته ورسېدم او تر درې میاشتو لرېوالي وروسته مو د لاس په اشاره روغبړ او بیا ورپسې مو له استاد سره پوره سیاسي، فرهنګي کیسې، ښایسته اوږد باندار او پر امنیتي ستونزو او ننګونو ډېر بحث وکړ، اوږد وخت سره کېناستو، د راوتلو پر وخت استاد یون راته کړل، چې د تېر په څېر مې دا ځل بیا د (۱۳۹۸ ل) کال خپلې ټولې نه، خو اکثره فیسبوکي، چاپي، ناچاپي او خورې ورې لیکنې سره راټولې کړي او د یوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولګې په توګه یې چاپوم او که ژوند و دا لړۍ به جاري ساتم او خو په کې داده، چې پردې ټولګه به تاسې سریزه لیکئ.

خدای شته دې خبرې راته یو ډول خوښي او غرور راکړ، چې د یون پر کتاب سریزه او زه؟

او چې رښتیا ووایم ، د دې خبرې په اورېدو سره مې یوه وېره او تشوېش هم زړه کې پیدا شو، هغه څکه، چې دا مې په دې برخه کې لومړۍ تجربه وه او بیا د یون غوندې اشخاصو پر لیکنو سریزه یو ننګونکی کار و!

له استاده مې د لیکنو د ټولګې یوه کاپي واخیستله او ښه په غور مې ولوستله. هسې خو که مبالغه ونه شي له یون سره مې د درې لسیزو د پېژندنې له وخته د ده هره لیکنه لوستې ده او د یون د دایمي لوستوال پاته کېدو غټ سبب هم دا دی چې د یون لیکنې او ادبي پنځونې مې لکه د یون شخصیت او د یون سیاسي دریځ تر نورو ډېر خوښېږي.

دا چې استاد یون مې د خوښې یو ایډیال، لیکوال او سیاستوال دی تر دا ټولو ښېګڼو وړاندې چې یون یې لري زما یې بله ځانګړنه، چې په هغه کې زه ځان د استاد یون ملګری او انډیوال حسابوم، د ده ملي احساس او افغاني ننګ او ثبات دی، چې له بده مرغه ټول لیکوال او سیاستوال بیا دا ښېګڼه نه لري، کومه چې زه یې د خپل یو ایډیال ملګري په وجود کې وینم. راځو دې ته چې دا ټولګه چې ستاسې په لاس کې ده څه لري؟ او څنګه ده؟ دا خبره ستاسې قضاوت ته، چې کتاب پوره ولولئ، پرېږدم، خو دا دعوه ضرور کوم چې دې کتاب کې زموږ او ستاسې د هېواد او

(c) ketabton.com: The Digital Library

چاپېرچل د دې کال (۱۳۹۸ ل) ډېر حقایق او واقعیتونه د یوه رښتیني افغاني او ملي موقف له زاویې نه د الفاظو او کتابت په ترازو تلل شوي او هر څه تـه پـه پـوره ایمانـداری، سیاسـي جـرآت او د ژور ریالیسـتیک ژورنالیزم له عینکو کتل شوي دي. استاد یون ښه ته ښه او بدو ته یې د افغان ځورېدلي ولس ګټو ته په کتو سره بد ویلي دي، د هېواد او هېوادوالو پر هر غم او ناورین یې ژړلي او که چېرته یې په ورځنیو چارو، لیکنو او سیاسي تعاملاتو کې کوم څرک هم د افغان ولس د ګټو په هېنداره کې لیدلی، په ورین تندي او پراخه بدرګه یې ورته د خوښی او بدرګې الفاظ او کلمات ورکړي دي.

د دې کتاب له لیکنو روښانه جوتیږي چې استاد یون د (۱۳۹۸ل) کال په اوږدو کې له جمعې ورځ پرته تقریباً هره ورځ یو مخ لیکنه کړې ده، نږدې (درې سوه څلوېښت) مخه لیکنې او که ځینې ورکې لیکنې او یا هغه لیکنې چې د بېلابېلو عواملو له امله دلته نه دي خوندي شوي، که هغه هم په کې محاسبه کړو نو (یون) د کال په (۳٦۵) ورځو کې یوه ورځ هم داسې نه ده تېره کړې چې دې ولس ته دې څه نه وي ډالی کړي. پورتنی تسلسل او تداوم موږ ته دا را زده کوي چې یو لیکوال څومره پابند او په اصطلاح پشت کار دی او دا هم راته ښیي چې یو څوک څومره مسولانه ژوند او لیکوالي کولای شي، د یوه خبیر او مسول لیکوال ژوند څنګه تېرېږي؟ دا هر څه د ژوند د ورځنیو چارو، کورکهول ته د رسېدو، رسمي دندې او په عامه اصطلاح (مړي ژوندي)، سیاسي مبارزې او نورو ناندریو سربېره د

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه لیکوال تعهد او ژمنه، خپل مسلک، هېوادوالو او انسانیت ته را په ګوته کوي.

هسې مې له دې پاراګرافه د استاد یون تعهد او ژمنتیا رایاده شوه؛ څو کاله ترمخه یې را ته وویل چې سږکال به سل عنوانه بېلابېل کتابونه چې یو څو عنوانه مې خپل هم په کې شامل دي، خو نور اکثره د نورو لیکوالو دي، د چاپ امکانات به ورته برابروو او چاپوو به یې، که د خدای ج رضا وه. خدای مې دې غاړه نه نیسي، دکال وروستۍ دوه درې ورځې پاتې وې چې زنګ راغی او هماغه و چې د ژمنه شوو سلو عنوانو کتابونو لمانځغونډې ته یې وروبللم، رښتیا وو، هماغسې یې چې ژبه کړې وه ، ژمنه یې پوره کړه، ان تر ژمنې هم پورته (۱۰۲) عنوانه پښتو کتابونه یې چاپ کړل. هغه د شاعر خبره مې یاده شوه؛ چې: نو مینه نوره څنګه وي وطنه زوروره!

همدا راز د ژمنتیا په اړه یوه بله خاطره، چې نه یادول یې راته بې انصافي ښکاري، درسره شریکوم، چې تر دې وروسته به بیا د کتاب پر منځپانګه باندې غږېږو، هغه دا چې: د مجاهدینو د قدرت ورستي وختونه او د طلباوو کرامو د حاکمیت لومړني کلونه وو، چې استاد راته وویل؛ یوه سوچه او ځانګړې پښتو مجله به راباسو او له دوستانو څخه یو چا چې غرب کې مهاجر دی، ژمنه یې کړې چې د دې مجلې مالي لګښت به ورکوي، دا وخت سیاسي او فرهنګي حالات دومره ترینګلي وو چې چا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتاب، ښوونځي او قلم نوم نه شو اخیستلای د مجلې چاپ خو پرېږده هغه هم سوچه پښتومجله؛ داکارونه د ځینو له نظره سم کفر و.

لنډه دا چې دا ژمنه هم دې ښاغلي په ښه ډول پوره کړه، شاعر او پر وطن مین لیکوال ښاغلي عبدالمالک بېکسیار صاحب د هیلې مجلې مالي لګښت پر غاړه واخیست او استاد یون یې د لیکنو، ایډیټ او چاپ چارې، چې د مجلې د وېش او مضامینو په تیارولو کې ما هم ورسره پوره مننه ترړه او د هېواد دننه د استازولۍ او د مجلې چارو ته د رسېدو ملا تړلې وه، هیله مجله چې د اوسني پېر په چاپي رسنیو کې د محتوا، شکل، سبک له مخې ځانګړې او په ولسي او فرهنګي کچه له پراخ ملاتړ او پوره اغېز نه برخمنه وه، پوره (اته څلوېښت) ګڼې ښه په درز او دبدبه وچلېده او د هېواد ګوټ ګوټ ته ورسېدله، هیله لومړنۍ پښتو مجله وه چې پر هېواد د څو لسیزو فکري او فرهنګي ستم وروسته یې د پښتو ژبې د محرومیت او ګوښه والي ټول بریدونه او بندونه ونړول.

له دې یادونې مې موخه خپلې ژبې او فرهنګ ته د یوه رسالتمند لیکوال په توګه د استاد یون ژمنتیا او اراده وه، هغه داسې چې زموږ یو شمېر کره او یادو لیکوالو له دې امله چې ګوندې دا مجله به یوازې په پښتو لیکلي مضامین او مقالې خپروي او دا مجله به د یو چا د شهرت سبب شي، د دې لپاره چې ځینو کسانو ته هېڅ ډول پلمه په لاس ور نه شي، استاد یون په یاده مجله کې د مدیره هیئت په توګه د خپل نوم له لیکلو هم ډډه وکړه او په دې ډول یې د ټولو تنګنظرو، متعصبو او کینه ګرو د تخریب مخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونیوله. استاد یون له دې ټولو ننګونو سره سره هغه ژمنه چې مجله به یوازې په پښتو ژبه وي، تر پایه عملي او یقیني کړه او له هر ډول ډار او جوړجاړي پرته پرمخ ولاړ. له نېکه مرغه تر هیلې مجلې وروسته ګڼې مجلې او چاپي رسنۍ په نړه پښتو چاپ شوې چې دا لړۍ اوس هم ښه په خوند او رنګ روانه ده.

راځو اصلي موضوع ته او هغه دا چې، د دې کتاب له خورو ورو لیکنو څخه زما برداشت او تآثر څه دی؟ هغه د هر چمن سخن خبره ده ، په دې مانا چې استاد یون کال دولس میاشتې او یا درې سوه پنځه شپیته ورځې ښه په غور او ځیرکتیا له کوم ځنډ او خنډه پرته د هېواد او سیمې حالات څارلي، څېړلي، غندلي او یا یې ستایلي دي، د هر عمل او سیاست پر وړاندې یې خپل مناسب او حقپالوونکی غبرګون ښودلی دی. استاد یون د یو زړور او بې پرې لیکوال په توګه د انسانیت او عدالت ملاتړ کړی دی، د ده قلم کله هم د چپ او ښي فکر، د تور او سپین انسان او د ختیځې او لویدیځې نړۍ سیاستونو تر خپل اغېز لاندې نه دی راوستی، یوازې د یوه لیکوال رول یې ادا کړی دی، که په سیمه کې یې د ترکانو پلار (مصطفی کمال) چې اوس یې ځینې، سیکولار سیاستوال بولي، ستایلی او د هغه د وخت له برم او تدبیر نه اغېزمن شوی، خو ورسره یې په هماغه سیمه کې د مصر د (محمد مرسی) د مبارزې پر حقانیت او د ده مرحوم د کلک عزم ستاینه هم کړې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دلته په کور دننه یې د خدای بښلي (عبیدالله بارکزي) پر مړینه تآثر ښکاره کړی او مرثیه یې پرې لیکلې، خو ورسره یې پر طالب پلوي (وحید مژده) هم کوکارې وهلي او ژړلي دي، پر (حسن حقیار) یې هم ناځوانمردانه برید غندلی او د اتل (ناکامورا) کارنامې او خدمتونه یې هم له پامه نه دي غورځولي، دا په حقیقت کې ټول د دې وطن ناخوالې او د ژورنالیزم رسالت، د یوه رشید قلموال دنده او د حوادثو پر وړاندې د هغه غبرګون او مسولیت دی.

یو بل څه چې ما په دې لیکنو کې پیدا کړل، هغه دا چې استاد یون څو بعدي لیکوال دی، یوازې مقالې نه لیکي او نه یوازې شاعر او ادیب دی، بلکې استاد یو ښه سیاستوال او د سیاسي چارو ښه شنونکی هم دی، هرکله یې په نظام کې شته ناخوالې ننګولي او چې کله یې بیا د ستایلو حقیقي ځای راغلی، بیا یې بې له درنګه ستایلی او ملاتړ یې هم کړی دی، خو چې کله هم پر دې پوهېدلی چې روان سیاسي چلند د هېواد لوړو ګټو ته زیان لري او یا په یوه نه یو ډول د هېواد له ملي ګټو سره په ټکر کې دی، نو په زغرده یې خپل مخالفت څرګند کړی او پر وخت یې د هغه پر وړاندې خپل غبرګون ښودلی دی، لکه د ټاکنو له بهیره نارضایتي، د اجرایه ریاست د وجود تکلیف او له اساسي قانون او هېواد لوړو ګټو سره یې ټکر، د سولې د بهیر څرنګوالی (باعزته سوله څه مانا؟) او دې ته ورته نور مسایل. له بله پلوه کله چې یې مثبت او رغنده سیاسي او یا کلتوري کړنې او ګامونه لیدلي، لکه د هېواد د خپلواکۍ د سلمې کالیزې په ویاړ د حکومت او ولسمشر اندک اجرات یا د هېواد په ځینو ولایتونو او سیمو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې د کلدارو په بدل کې د افغانیو ترویج اونورو کړنو یې پوره ملاتړ کړی دی، دا د دې ښکاروندویي کوي چې لیکوال د چا خبره منفي باف نه دی او چې کله یې ځای راغلی ښه په نره یې مثبت ګرایي هم کړې ده. یوه بله خبره چې په دې کتاب کې ورته زما پام شو، هغه دا چې، استاد یون د سر لیکونو او عنوانونو په انتخاب کې د یوې خاصې سلیقې او ذوق خاوند دی، دا ښاغلی د عنوانو انتخاب څه عجیبه ډول کوي، هغه دا چې سرلیکونه یې ټول داسې وي چې تلوسه پیداکوي، څه موزون او حیرانوونکي سرلیکونه؛ په سرلیکونو کې څه عجیب او غریب ترکیبونه او د الفاظو او کلماتو توازن چې یو جادویي راښکون په کې موجود وي، د بېلګې په توګه (پرون، نن او سبا) یا (ښه نظام ، شته نظام او نه نظام) او یا (د پرون ، نن او سبا سړی) همدارنګه (له تلې تر لړمه)، یا بل عنوان ، د (چا په زمانه کې؟) همدا راز (امارت ، جمهوریت که انسانیت؟) او (د غني او عبدالله تر منځ د پښتنو غوړه مالانو ګرم بازار) او داسې ډېر نور سرلیکونه او عنوانونه چې لوستوال ته د لوستلو تنده ورکوي او لوستونکی هرومرو لوستلو ته هڅوي.

استاد یون د لوی افغانستان د یو ریښتیني او فکري داعي په توګه ان د لیکوالۍ له پیله بیا تر ننه د لر او بر یو افغان، ناره ګرمه ساتلې او د پېښو او حوادثو په هر طوفان کې یې لر او بر یوازې ارمان نه، بلکې د مبارزې د عملي لارې څراغ او لارښود پاتې شوی دی، یوه زره هم له دې سپېڅلې داعیې څخه نه دی شاته شوی، په خپلو اکثرو لیکنو او غونډو کې یې دا ناره ګرمه ساتلې، ښه او غوره بېلګې یې د پښتنو او بلوڅو د پیوستون

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځ؛ د وړي د میاشتې د نهمې نېټې لمانځل، څو ځله د پښتونستان واټ د لوحو نوی والی، د پښتون ژغورنې غورځنګ د مبارزو او غونډو لمانځل او ترسره کول، چې په دې لړ کې استاد یون پر شهید ارمان لوڼي، منظور پښتون، علي وزیر، کوچنۍ شهیدې فرشتې مومند او نورو مبارزینو د ملګرتیا او خواخوږۍ اوښکې تویې کړي دي او د لوی افغانستان د داعیې چغه یې دلته به بر کې ښه ګرمه ساتلې ده.
پر لیکوالۍ سربېره استاد یون یو ښه سیاسي تحلیلګر او د ملي او هېوادني سیاست او په تېره د ټاکنو برخه کې یو ښه څېړونکی او شنونکی هم دی، د بېلګې په توګه یې تاسې: « ټاکنې او بربېښنايي تذکرې، د جمهور ریس غني بیا بریا ته پېښې ګواښونه، بې رایې مرستیالان، که ټاکنې ونه شي؟ نازک اکثریت څه ته وایي؟ د مکررو حوادثو مکرر تاریخ، ایا مور ډېر چټک نه یو؟» او داسې نورې لیکنې چې د یوه حساس با خبره سیاسي شنونکي په توګه د یون پېژندنه کوي، ښې بېلګې دي.
همدا راز د دې کتاب لوستلو بهیر کې مور ته پته لګېږي چې استاد یون په خپلو لیکنو کې څومره دقیق او حسابي سړی دی، په لیکنو او شننو کې د خپل ژور سیاسي لید له مخې وړاندوینه کوي، ارقام ورکوي او تر ډېره دا وړاندوینې او ارقام پر حقایقو او محاسبه ولاړ وي، لکه د جمهور رییس په توګه د غني بیا بریا ته پېښې ګواښونه، یوه وړاندوینه وه چې اوس یې پایلې په سترګو وینو، ایا مور ډېر چټک نه یو؟ او یا نازک اکثریت څه ته وایي؟ د ارقامو او حساب د دقت ښې بېلګې راکوي، همدا راز (د پکتیکا ماستر پلان) لیکنه چې د حساب، کتاب او ژمنو او وعدو یوه ښه تابلو جوړوي، یې هم ښې بېلګې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې دا کتاب لولو نو دا راته په ښه توګه ثابتېږي چې یو څوک له وخت څخه څنګه مناسبه ګټه اخلي؟ او یا وخت څنګه د خپل ځان تابع کولای شي؟ استاد یون پر یوه ورځ د کابل په څېر مصروف ښار کې یوولسو بېلابېلو ځایونو ته ځي، هلته خپل کتابونه وېشي، د دوستانو ملاقاتونه کوي او فرهنګي او سیاسي لیدنې لري، همدا تجربه یو ځل بیا په ختیځ ښار (جلال اباد) کې هم کوي او د وخت وېش او تنظیم یې د یوه ښه مدیر، پلټونکي او تعقیبوونکي په توګه کړی دی، استاد یون د وخت د تنظیم په اړه ښایسته مثال راوړی او په دې اړه د نوي کال تر سرلیک لاندې لیکنه کې، نوې خبره کوي چې :

((که مونږ غواړو د زمانې ګړی وځرخوو، نو په کار ده چې چټک ګامونه واخلو، مهمه نه ده چې د دې ګامونو شمره دې زمونږ په نامه یاده شي، وګورئ د ثانیه ګر ګرځېدل د دقیقه ګر او هغه بیا د ساعتګر په نامه تمامېږي، د یوه ملت د ژوند یوه مشخصه زمانه بیا د یوه واکمن په نامه یادېږي؛ د پلانکي په زمانه کې؛ زمانه یې د ځان تابع کړې وي.))

جالبه دا ده چې یون د زیاتو بوختیاوو او په ورځني ژوندکې له ډېرو ستونزو سره سره د بلا ډېرې حوصلې او زغم خاوند هم دی او د انتقاد زغملو غټه سینه هم خدای ورکړې ده، دلته له لیکنو یې جوتېږي چې خپلو منتقدینو ته پوره وخت ورکوي، چې د خپل زړه براس وباسي، خو بیا ښکنځلمارو او بې مروته منتقدینو ته د غوره مال هغه اصلي اصطلاح هم کاروي او یا په ډېره تونده ژبه ورته د (لنډه غر) کلمه هم استعمالوي. دی که څه هم په دې ګروهه دی چې ښکنځلمارو ته ځواب ورکول د وخت ضیاع او د فکر تاوان دی؛ دوی ته باید په پرلپسې ډول په ډېر فرهنګي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاسي کار او فعالیت ځواب وویل شي، ترڅو بې اوره وسېزي، خو کله يې بیا ځینې لا منطقه منتقدین د منطق په څپېړه هم ساړه کړي دي.

زه په پای کې لوستونکو د دې کتاب لوستل ډېر ګټور بولم او په جرات سره دا خبره کوم چې د هېواد روانو پېښو ته په کتو د هرې خوالې او ناخوالې پر وړاندې د استاد یون غبرګون له ملي او هېوادنۍ مینې پرته نور څه نه دي، دا کتاب راته استاد یون د یوه زړور، خبیر او ځیرک سیاستوال او لیکوال په توګه راپېژني او دا راته جوتوي چې یون د هېواد په کچه د زمانې په دې پېر کې د حساب وړ، با مسولیته او رسالتمندو لیکوالو څخه یو دی.

ډېر ګلونه زرغونېږي غرو رغو کې

په کې یو نیم د لیلی پېکي ته ورشي

الفت علیه الرحمه

په پوره مینه او درناوي

اول الرحمن رودوال

سید نور محمد شاه مېنه . کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۳۹۸ل) کال او زما دا لیکنې

دا لیکنې چې تاسو ګورئ او لولئ، دا د (۱۳۹۸ل) کال په بهیر کې لیکل شوي او اکثره يې د همغو پېښو او حالاتو انځورګري کوي، چې د همدې کال په بهیر کې پېښ شوي او پر هېواد تېر شوي دي، یوازې دوه لیکنې: ((افغانستان کې څوک سوله نه غواړي؟) د (۱۳۹۵ل) کال په بهیر کې لیکل شوې ده، څرنګه چې دا لیکنه زما په نورو چاپي اثارو کې نه وه چاپ شوې، نو ځکه مې دلته ورته خوندي کول لازم وبلل او همدارنګه یوه بله لیکنه (پټه خزانه تر عظیم الشان قران وروسته) لیکنه، چې دویم ځلي خپرول يې ضروري وګڼل شول.

نورې ټولې لیکنې د (۱۳۹۸ل) کال په بهیر کې لیکل شوي دي.

د (۱۳۹٦ل) کال په پای کې چې زه پنځوس کلن شوم، نو د خپل پنځوس کلن ژوند په بهیر کې تر ممکنه بریده مې خپلې ټولې لیکنې سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

راټولې او د (نیمه پېړۍ یون) تر سرلیک لاندې مې په (۱٤) ټوکونو کې چاپ کړې. هغه وخت زما هڅه دا وه چې خپلې ټولې لیکنې باید په دې (۱٤) ټوکیزو اثاروکې خوندي کړم، خو زما له هڅو سره سره بیا هم ځینې لیکنې پاتې شوې، پر (۱۳۹۷ل) کال مې د همدې کال په بهیر کې د لیکل شویو لیکنو ټولګه (محرومیتونه) چاپ کړه. هدف مې دا و چې لیکنې باید په چاپي بڼه خوندي شي، که څه هم د دې لیکنو زیاته برخه د اوسنیو برېښنایي رسنیو له لارې خپره شوې وه، خو په چاپي بڼه یې خپرول هم بې ګټې نه و. اوس چې دا لیکنې لولئ، دا هم د تېر (۱۳۹۷ل) کال د لیکنو په تعقیب د (۱۳۹۸ل) کال د لیکنو ټولګه ده. د دې لیکنو د چاپ هدف دا دی چې د دغې زمانې د ناخوالو تصویرونه راتلونکي پښت او راتلونکې زمانې ته انتقال شي، هره لیکنه باید د خپلې زمانې د یوې پېښې تصویر راتلونکې زمانې ته انتقال کړي. دې ټولګه کې ډېرې وړې لیکنې هم شته او د منځنۍ کچې هغه هم. لنډې لیکنې اکثره د فیسبوک او نورو برېښنایي رسنیو له لارې خپرې شوې دي، اوس دا یو دود ګرځېدلی چې په برېښنایي رسنیو کې څوک اوږدې لیکنې نه لولي، دا ډول لیکنې که څه هم د یوې پېښې او یوې موضوع بشپړ تصویر نه شي وړاندې کولای، خو بیا هم د پېښو په ثبت کې مرسته کولای شي. موږ له نورو لیکوالو هم هیله کوو چې خپلې لیکنې سره راټولې او په منظم ډول چاپ کړي. که زما دا او دېته ورته نورې لیکنې د پېښو د واقعي ثبت او انځورنې په برخه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل اغېز ولري او د حال او راتلونکي نسل د ذهني روښانتيا سبب شي، نو دا به زما لپاره د روحي ارامۍ او خوښۍ سبب شي. دې ليکنو کې دردوونکې ليکنې هم شته او دا ځکه چې دا کال هم زموږ د هېوادوالو لپاره ډېر دردوونکی و، خدای (ج) دې وکړي چې (۱۳۹۹ل) کال زموږ د هېوادوالو لپاره د خوښۍ او سوکالۍ کال وي. هغه وخت به ليکوال هم د دې جوګه شي چې د خوښۍ پېښې لکه څنګه چې دي همغه ډول انځور کړي.

په هېواد کې د سولې او ثبات د ټينګښت

او سوکاله ژوندون په هيله

پوهاند دوکتور محمد اسمعيل يون

(۱۳۹۸ل) کال، د کب (۲۹)مه

کابل– افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان کې څوک سوله نه غواړي؟

(د ملي درسونو دويم پړاو)

لومړی درس

دا ليکنه د ((ملي درسونو)) د لړۍ يوه کړۍ وه، چې د (۱۳۹۵)ل کال د ثور پر (٦)مه نېټه په ياد پروګرام کې اوروول شوې وه. پر (۱۳۹۸ل)کال يانې شاوخوا درې کاله او پنځه مياشتې وروسته په کابل کې (افغان امن نړيوال کنفرانس) جوړ شو، په دې کنفرانس کې يو ځل بيا په افغانستان کې د سولې پر کړلېچن بهير، ستونزو او حل لارو باندې بحث ته اړتيا پيدا شوه، يو ځل بيا د دې ليکنې اورولو ته اړتيا محسوس شوه، همدا ليکنه هلته ولوستل شوه، البته يو لږ بدلونونه هم په کې راوړل شول او د وروستيو درې- درې نيم کلونو حالاتو ته هم په کې نغوته وشوه. څرنګه چې هغه زياتونې د ټلوېزيون له لارې خلکو اورېدلې دي، نو نه غواړم له اصلي ليکنې سره يې يو ځای کړم، دا دی دلته همغه ليکنه کټ مټ راوړم چې پر (۱۳۹۵ل)کال ليکل شوې وه.

د (۱۳۵۷ل)کال د ثور پر اوومه نېټه (شپږم ماښام، اومه ورځ) د افغانستان خلکو ديموکراتيک ګوند د يوې پوځي کودتا له لارې د سردارمحمد داودخان جمهوري نظام رنګ او پرځای يې د افغانستان ديموکراتيک جمهوريت اعلان کړ.

هغه وخت زه (يون) د شپږم ټولګي زده کوونکی وم. اوس چې (۱۳۹۵ل)کال د ثور شپږم ماښام دی او سبا يې د ثور اوومه نېټه ده. زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس د پوهاندۍ علمي رتبې ته رسېدلی یم. پوره (۳۸) کاله شول، خو جګړه لاهم روانه ده. جګړې یو نسل په بشپړ ډول تر ستوني تېر کړ او د دوو نسلونو نیم عمر په جګړه کې تېر شو. تر صلیبي او ځینو نورو

جګړو وروسته په افغانستان کې روانه جګړه د نړۍ د جګړو په تاریخ کې تر ټولو اوږده جګړه ده. چې بې شمېره زیانونه یې اړولي دي. دلته به د دې جګړې د زیان څرنګوالي ته هم لږ تم شو:

د جګړې زیانونه: دې جګړې په (۳۸) کلونو کې تر یونیم ملیون زیات افغانان شهیدان کړي، دوه ملیونه یې معلول کړي، تر (۱۰) ملیونو زیات یې د هېواد په داخل او هېواده بهر مهاجرت ته اړ کړي دي، د لسو ملیونو افغانانو د لوستوالۍ مخه یې نیولې، دوه ملیونه کورونه یې ړنګ کړي، تر درې زرو زیاتې لویې او وړې فابریکې یې له منځه وړي دي، تر څلورو زرو زیات ښوونځي یې ړنګ کړي، په سلګونو ملیارده ډالره اقتصادي

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيان يې اړولی او د هېواد کلتوري، ملي او دفاعي ارزښتونه او استحکامات يې زيانمن کړي دي.

د زيانونو دا لړۍ لا هم روانه ده. اوس راځو دې پوښتنې ته چې چا په افغانستان کې سوله نه ده غوښتې، څوک د دې جګړې لوبغاړي وو او دا لړۍ ولې دومره اوږده شوه؟

د سولې مخالفين او د جګړې لوبغاړي څوک دي؟

له (۱۳۵۷ل) کال څخه بيا تر دې دمه سولې وخت پر وخت خپل مخالفين لرلي او جګړې بېلابېل پړاوونه وهلي دي، غواړو دلته ورته په ډېر لنډيز سره نغوته وکړو:

لومړی پړاو: د (۱۳۵۷ل) کال د ثور پر اومه تر پوځي پاڅون او کودتاه وروسته واکمن ګوند غوښتل خپل مخالفين د برچې په زور له خپلې مخې لرې کړي. تر (۱۸) مياشتني زور کارونې وروسته پوه شول چې په زور کلي نه کېږي. ويل کېږي په پېښور کې مېشت د وخت د نظام اصلي مخالف مشر (انجنير ګلبدين حکمتيار) او د کابل د حکومت مشر (حفيظ الله امين) يوې نسبي روغې جوړې ته نږدې شوي وو. دا حالت د امين کورمېشتو او بهر مېشتو مخالفينو نه شو زغملای، نو ځکه خو ټول سره لاس په کار شول او د دې پلان مخه يې ونيوله.

دويم پړاو: د (۱۳۵۸ل) کال د جدي پر (٦) مه نېټه پخواني شوروي اتحاد پر افغانستان يرغل وکړ، حفيظ الله امين يې وواژه او ورسره يې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلق ډلې حکومت ړنګ او د افغانستان د خلکو ديموکراتيک ګوند د پرچم ډلې مشر (ببرک کارمل) يې پر خپلو ټانکونو سور د کابل پر واک واکمن کړ. دې کار سره جګړې زور واخيست او په ټول هېواد کې د شوروي د يرغل او روس پلوي نظام پرضد پاڅونونه پيل شول، دې لړۍ اوه نيم کاله دوام وکړ.

درېيم پړاو: کله چې شوروي مشران له خپلې بريا نهيلي او پر خپلې ماتې باوري شول، نو د خپلو عسکرو د ايستلو په لټه کې شول، کارمل د شوروي لښکرو له وتلو سره مخالفت وکړ او ډاکتر نجيب الله ملاتړ، نو ځکه خو د کارمل پرځای د نجيب الله ګومارنه ترسره شوه. ډاکتر نجيب الله د ملي روغې جوړې تګلاره او يو اړخيز اوربند اعلان کړل، خو جهادي مشرانو او تر شا يې د پاکستان استخباراتو د ډاکتر نجيب الله د روغې جوړې سياست رد کړ او جګړه يې جاري وساتله. پر جلال اباد ښار د پاکستان درې قول اردو او نږدې شل زرو مجاهدينو منظم يرغل وکړ، خو دا يرغل د وخت د حکومت د منظم پوځ د ټينګ مقاومت له امله له ماتې سره مخ شو.

څلورم پړاو: ډاکتر نجيب الله لا خپل حاکميت ته دوام ورکاوه چې شوروي اتحاد ړنګ شو، د اسلامي جمعيت مشرتابه چې له پخوا څخه يې له شوروي اتحاد سره د اړيکو اسناد خپاره شوي وو، له يو شمېر نورو جهادي مشرانو سره مسکو ته سفر وکړ، استاد رباني له روسي مشر (بورس يلتسن) سره په خصوصي ډول وکتل او هغه ورسره واک ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسونې ژمنه وکړه. پرچم ډلې، جمعيت او نظار شورا، وحدت ډلې او د ډاکتر نجيب الله په لاس جوړ شويو مليشو په جبل السراج کې ائتلاف وکړ، د ملګرو ملتونو د سولې پلان يې شنډ او د ډاکتر نجيب الله حکومت يې رنګ کړ.

پنځم پړاو: د حضرت صبغت الله مجددي له دوه مياشتني تمثيلي حکومت او ورپسې د استاد برهان الدين رباني له څلور مياشتني حکومت سره جنګونو زور واخيست، دې جګړو څلور نيم کاله دوام وکړ، يوازې په کابل ښار کې (٦٥ زره) کابل ښاريان ووژل شول او (٨٥ زره) کورونه ړنګ شول.

شپږم پړاو: خلک له تنظيمي جنګونو تر پوزې راغلل، دا مهال د (ملاعمر) په مشرۍ د طالبانو اسلامي تحريک په نوم په کندهار کې يو نوی حرکت پيل شو، خلکو يې هرکلی وکړ، دوی لومړی کندهار، بيا شاوخوا ولايتونه: هرات بيا کابل او د هېواد شمال ولايتونه ونيول او د برهان الدين رباني په مشرۍ اسلامي دولت يې په پنځه سلنه خاوره کې را ايسار کړ. د هېواد په اکثره سيمو کې د شريعت په انګېزه او د برچې په وسيله امن ټينګ شو.

اووم پړاو: د طالبانو او نړيوالې ټولنې په تېره بيا د لويديځې نړۍ ترمنځ اوړدې نانډرۍ پيل شوې، د (اسامه بن لادن) پر سر خبره د توغنديو کارونې ته هم ورسېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د (۲۰۰۱) میلادي کال د سپتمبر پر یوولسمه نېټه پر نیویارک او پنټاګون مرکوني ګوزارونه وشول، د امریکا پوځي عزت او طاقت تر پوښتنې لاندې راغی، امریکا پړه د اسامه پر مشرۍ پر القاعدې ډلې واچوله او د دوو میاشتو په بهیر کې یې د طالبانو نظام ړنګ کړ.

اتم پړاو: د امریکا پوځي حرکت دومره چټک و چې سیاسي بهیر تر پوځي عمل ډېر شاته پاتې شو، پخوانۍ شمالټلوالې ته چې دا مهال د مرګ پر پوله ولاړه وه، یو ځل بیا د دې چانس مساعد شو چې د امریکایي الوتکو تر وزرونو لاندې پر کابل واکمنه شي. د بن په کنفرانس کې طالبانو او اسلامي حزب له نظره وغورځول شول او د دښمن په سترګه ورته وکتل شول. (۹۰) سلنه واک نظار شورا او اسلامي جمعیت ته ورکړل شو. حامدکرزی او (۱۷) تنه نور تکنوکراتان د سمبولیکو واکمنو په توګه حکومت ته داخل شول، یادې ډلې او ډلو د بهرنیو په مرسته قومي تعصب، پخوانیو سیاسي کینو او ژبني تعصب ته پراخه لمن ووهله. د نوي حکومت په لومړیو دریو کلونو کې د طالبانو فعالیتونه په نشت حساب وو.

خو په حاکمیت کې واکمن قومي او ژبني تعصب طالبانو ته د دې زمینه برابره کړه چې خپلې لیکې په دفاعي بڼه بېرته منظمې کړي. درې څلور کاله وروسته طالبان دفاعي او بیا تر هغه وروسته تعرضي حالت ته داخل شول.

نهم پړاو: د حامدکرزي تر (۱۵) کلن حاکمیت وروسته خلک ډاکتر اشرف غني ته هیله من وو چې له طالبانو او نورو مخالفو ډلو سره به د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سولې بهير يو جوت او څرګند حالت ته ورسوي. خو د ګډوله حکومت په جوړېدو سره هغه هيلې پر نهيلۍ بدلې شوې.

لسم پړاو: طالبانو له چريکي جګړو څخه جبهه يي جګړو ته مخه کړه. دفاعي حالت يې پر بشپړ تعرضي حالت بدل کړ، د ولسواليو له سقوط څخه خبره د ښارونو او ولايتونو سقوط ته راورسېده او پر عادي دولتي تاسيساتو باندې له بريدونو څخه خبره پر ډېرو مهمو امنيتي بنسټونو پورې بريدونو ته ورسېده.

دا د جګړې د بهير يو لنډ زماني انځور و چې دلته يې يادونه وشوه. اوس راځو د جګړې کورنيو او بهرنيو لوبغاړو ته چې دا هم څو اړخونه او څو پړاوونه لري:

لومړی لوری لومړی پړاو: دا د خلکو ديموکراتيک ګوند د واکمنۍ څوارلس کلنه دوره ده. د جګړې کورني لوبغاړي د خلکو ديموکراتيک ګوند (خلق+ پرچم ډله) او د هغوی متحدين، بهرني ملاتړي يې شوروي اتحاد او نړيوال کمونيستي بلاک. په بله خوا کې مخالف لوری د مجاهدينو اوه + اته تنظيمونه او د هغوی کورني متحدين، بهرني ملاتړي يې، پاکستان، ايران، سعودي عربستان، زيات شمېر عربي هېوادونه، د امريکا متحده ايالتونه او لويديزه نړۍ.

دويم پړاو او مقابل لوري: د ډاکتر نجيب الله د نظام تر رنګېدو وروسته، تنظيمي جنګونه په دې پړاو کې شامليږي، لوبغاړي يې: د رباني په مشرۍ د کابل رژيم، اسلامي جمعيت او د هغه متحدين، بهرني ملاتړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې، روسيه، د مرکزي اسيا هېوادونه، کله ناکله ايران، مخالف لورى يې د حکمتيار په مشرۍ اسلامي حزب او د هغه متحدين، بهرني ملاتړي يې تر يوه بريده پاکستان، سعودي عربستان او د خليج هېوادونو ځينې خاصې کړۍ.

دريیم پړاو او لوري: د اسلامي جمعيت او طالبانو ترمنځ د جګړو مهال رانغاړي، مقابل لوري د رباني په مشرۍ شمالټلواله، بهرني ملاتړي يې روسيه، د مرکزي اسيا هېوادونه، هند، ايران، يو شمېر اروپايي هېوادونه او ځينې نور، مخالفين يې طالبان د هغوی رژيم، ملاتړي يې پاکستان، سعودي عربستان متحده عربي امارات او په خليج کې يو شمېر خاصې کړۍ.

څلورم پړاو او مقابل لوري: د امريکا په مشرۍ د طالبانو د نظام ړنګول. د حامدکرزي په مشرۍ موقت او بيا انتخابي حکومت، د قدرت اصلي زړی اسلامي جمعيت او پخوانۍ شمالټلواله، تکنوکراتان د افرادو په توګه او يو شمېر چپي ګوندونه. بهرني ملاتړي يې د امريکا په مشرۍ لويديځه نړۍ او نږدې (٦٠) هېوادونه مخالف لوری طالبان د هغوی کورني متحدين، بهرني ملاتړي يې د پاکستان مذهبي او استخباراتي سازمانانونه او په خليج کې يو شمېر کړۍ. د اسلامي حزب يوه برخه هم په مخالف لوري کې واقع وه.

پنځم پړاو او مخالف لوري: د ډاکتر غني او ډاکتر عبدالله تر مشرۍ لاندې د ملي وحدت حکومت په نامه چوکاټ کې راټاله شوي بېلابېل تنظيمونه، د قدرت اصلي سرچينه شمالټلواله، غني او په هغه پورې تړلي يو شمېر اشخاص، د قانوني سرپوښ په توګه، بهرني ملاتړي يې د امريکا متحده ايالتونو په مشرۍ، اروپايي او لويديز هېوادونه، په مجموعي ډول

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٤٧) هېوادونه، روسيه، ايران او ځينې نور هېوادونه بيا په مشخص ډول د ټلوالې ملاتړي.

طالبان د اصلي مخالفينو په توګه، د اسلامي حزب يوه برخه هم د مخالف په توګه، د پاکستان اسخبارات بيا د يوه اصلي مخالف د ملاتړي په توګه. په دې ډول نو جګړه له يوه پړاوه بل ته داخله شوې او لا هم داخلېږي. دا چې دا جګړه ولې دومره اوږده شوه بېلابېلې پلمې او انګېزې يې لرلې، غواړو دلته همدې پلمو او انګېزو ته تم شم.

د جګړې پلمې انګېزې:

کله چې د جګړې تر شا غټې زبرځواکونه، ستراتيژيک هدفونه او ايډيالوژيک جريانونه ولاړ وي، نو د هغې جګړې د تداوم لپاره د پلمو او انګېزو پيداکول سخت‌کار نه دی. په افغانستان‌کې د (٣٨) کلنې جګړې په بهيرکې هم‌ګڼ شمېر اصطلاحات د انګېزو د پيداکولو لپاره وکارېدل چې دلته يې په لنډېز سره يادونه‌کوو. اشرار، مجاهد، مهاجر، کمونيست، کافر، مشرک، ملحد اخوان المسلمين، اخوان الشياطين، مخالف، افراطي، وطن پلور، وطن دوست، ترقي، ارتجاع، کمونيزم، امپرياليزم، ايډيالست، ماټرياليست، مقاومت، شرو فساد، ولسواکي، خلق، ولس، طالب، تروريست، ترهګر او داسې نورې نومونې چې تر ننه لاکارېږي. دا اصطلاحات د غټو، لويو، پټو او ښکاره اهدافو د انګېزو لپاره وکارېدل، په مجموعي ډول‌که موږ د جګړې له پيله بيا تر دې دمه پورې د جګړې ټول حجم، ټولې خواوې او ټول وسايل محاسبه‌کړو، نو دا جګړه يوه نړيواله جګړه‌ګڼل‌کېدی شي، يا هم افغانستان د نړيوالې جګړې مستقيم او نيابتي ډګر. د نړۍ هېڅ داسې هېواد به پيدا نه شي چې د افغانستان په جګړه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې په مستقيم او نامستقيم ډول ډوډۍ، ګولۍ، او روپۍ نه وي لګېدلي، د دې ټولو لګښتونو جانبي عوارض دادي چې زموږ هېوادکې لا هم جګړه توده وه او تر دې دمه يې راغځولې ده. دا چې اوس د جګړې څرنګوالی په کوم حالت کې دی، غواړو دلته په لنډيز ورته نغوته وکړو.

اوسنی حکومت او د جګړې اوسنی حالت: د روانې مياشتې پر (٦)مه نېټه ډاکتر غني د ملي شوراګډې غونډې ته په زړه يوه او په خوله بله عجيبه وينا وکړه، د شمالټلوالې تر زيات فشار لاندې يې د هغوی له دوديزې ترمينالوژۍ سره سم د تروريستانو پر ضد د جګړې اعلان وکړ، خو په زړه کې پر دې پوهېده چې د دې جګړې مهارول دده په وس کې نه دي. خو بيا هم ده خپلو مخالفينو ته څرګند او ناڅرګندګواښونه وکړل. دلته غواړو د غني د بېوسۍ ځينو ټکو او په اوسني حکومت کې د غني د واک موازنې ته لنډه نغوته وکړو:

د ملي وحدت په حکومت کې د واک انډول: که څه هم ډاکتر غني د وسلوال پوځ د اعلی سر قومندان په توګه يادېږي، خو په اوسني پوځ کې د غني ونډه ډېره خواره ده. اوسنی پوځ، نه له سياسي، نه له سمتي، نه له ژبني، نه له فکري او نه هم له قومي پلوه د غني تر وزرونو او اوامرو لاندې دی. پوځ د وسلو او معيشت له پلوه بهرني ملاتړ پورې تړلی، د انګېزې له مخې هم له بحران سره مخ دی او د جوړښت له پلوه، سيمه ييزه، تنظيمي او قومي بڼه لري. يوازې يوې شمېرنې ته به نغوته وکړو: د قومي ترکيب له مخې په ملي دفاع وزارت کې په سلو کې (٧٢) سلنه لوړپوړي صاحب منصبان تاجکان او (٢٢) سلنه يې پښتانه او پاتې نور يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نورو قومونو پورې اړه لري، له سياسي پلوه حالت تر دې هم بدتر دی. د دفـاع وزارت غـوڅ واک لـه اسـلامي جمعيـت او د هغـه لـه موئتلفـو تنظيمونو سره دی. نو په داسې يو حالت کې د غني اعلی سر قومنداني اوبو ته د خيال تېروول دي. د کورنيو چارو وزارت او ملي امنيت رياست کې حالات تر دې هم بدتر دي او غني يې د سمون وړتيا هم نه لري. په داسې يو حالت کې د مخالفينو پر وړاندې د جنګ اعلان څه مانا او څه پايلې لري؟ غواړو د دې ډول اعلانونو احتمالي نتايجو ته هم لږ تم شو.

د جنګ د اعلان اټکليزې پايلې: دې اعلان سره به جګړه نوره هم ګرمه شي. طالبان او د هغوی بهرني ملاتړي به هم خپل ټول زور او توان څرګند کړي، په جګړه کې د طالبانو موقعيت هغوی ته د دې زمينه برابروي چې په کمو تلفاتو مقابل لوري ته زيات زيان ورسوي.

د طالب ځای، مهال او مورچل معلوم نه دی، خو د حکومتي ځواکونو موقعيتونه ثابت دي. داکار د جګړې د پټ لوري په ګټه پرېوزي، له داسې يو حالت څخه به حکومت کې واکمنې متعصبې ډلې ناوړه ګټه پورته کړي او د هغو سيمو خلک به ډېر وځپي، چې طالب له هغو سيمو حرکتونه ترسره کوي. طالب د خرپ او ترپ جګړه کوي، د ولس له منځه ډز کوي، خو کله چې مقابل لوری پرې ګوزار کوي، طالب بيا له هغه ځايه پښې سپکوي، نو دې حالت کې ولس زيات زيانويني، دا زيان د دې سبب ګرځي چې ولس د حکومت پر وړاندې نفرت پيداکړي. داکرکه تر جمهور رييسه رسېږي، په دې ډول په حکومت کې پټ حکومتي مخالفين

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حکومت له امکاناتو څخه د حکومت د کمزورۍ لپاره کار اخلي، دا ډلې د دې شريک حکومت له وسايلو ګټه اخلي او د خپلو قومي کينو د سړولو لپاره د خلکو په ځورونې لاس پورې کوي. دا کار په پای کې د حکومت پر وړاندې د خلکو پاڅونونو ته لاره برابروي او د مخالفينو د ليکو د پراختيا سبب ګرځي.

کله چې حالات له هرې خوا بحراني وي؛ ملت د اور په بټۍ کې وريتېږي، نو طبيعي خبره ده چې هر چا سره دا پوښتنه مطرح کېږي چې د خلاصون کومه لاره او د رڼا کوم ځرک هم شته او که نه حالات به همداسې روان وي؟

په پښتو کې يو متل دی چې که غر لوړ دی، پر سر يې لار شته، دلته غواړو له همدغو سختو لارو څخه يو څو لارو ته په لنډيز سره نغوته وکړو:

څو حل لارې: دا خبره بايد ټولو ته په ډاګه شي چې په افغانستان کې روانه جګړه کورنۍ نه ده، بلکې الهام، روحيه، امکانات او ستراتيژي ټول يې بهرني دي. جغرافيه د افغانستان ده او د جګړې بشري قوه له افغانانو جوړه ده. افغانان د سون توکي دي او زموږ جغرافيه د جګړې لابراتوار دی. دا چې څنګه به دا لابراتوار وتړل شي، د دې لپاره بايد کورني او بهرني ټول امکانات وکارول شي. تر هر څه وړاندې بايد بهرني جګړه ييز عناصر مهار شي، يو شمېر بهرنيان سوله غواړي، خو زموږ يو شمېر ګاونډي هېوادونه له هغې ډلې پاکستان او ايران په هېڅ وجه سولې ته تيار نه دي، د هغوی کورني پلويان هم سولې ته لېوال نه دي. د افغانستان په

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت کې ملي او مثبت عناصر بايد له ټولو ممکنو لارو خپل نړيوال دوستان؛ د امريکا متحده ايالاتونه او نور ستر ځواکونه پر دې قانع او پوه کړي چې ايران او پاکستان مهار کړي او که چېرې دوی هم د دې لوبې يوه برخه وي، نو بيا دې دا واقعيت له ولس سره شريک کړي چې هم يې خپل ولسونه او هم د همدغو لويو ځواکونو ولسونه پر دې واقعيت خبر شي.

د (۳۸) کلنې جګړې په بهير کې د جګړې اکثره کورني او بهرني لوبغاړي بدل شوي يا يې تاثيرات کم شوي او يا يې موقعيتونه عوض شوي، خو د جګړې په بهرنيو لوبغاړو کې په لومړي ګام کې پاکستان او په دويم ګام کې ايران هغه لوبغاړي دي چې موقعيتونو يې بدلون نه دی کړی او له (۱۳۵۷ ل) کال راهيسې په مسلسل ډول په افغانستان کې خپلې ستراتيژۍ عملي کوي. د جګړې په کورنيو لوبغاړو کې اسلامي جمعيت چې وروروسته ورسره پرچم او ستم ډلې هم يوځای شوې، هغه ډله ده چې د جګړې له پيله د يو کورني عنصر په توګه مطرح ده. د حکمتيار اسلامي حزب د يوه مخالف په توګه لوبېږي او طالبان د جګړې اوسنی اساسي لوری دی. که غواړو چې سوله راشي بايد د ټولو مطرحو غاړو ټول نامشروع حرکات کنټرول شي.

د حکومت داخل کې فوق العاده اصلاحاتو ته اړتيا ده. امنيتي ځواکونه بايد په واقعي مانا ملي شي؛ د جنګسالارانو له انحصاره راووځي او د افغانستان ټولنيز واقعيتونه منعکس کړي، مسلکي او ملي بڼه بايد خپله کړي، عقيده، انګېزه، وسله او مهمات ټول بايد ولري، قضايي ارګانونه او انتخاباتي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمېسیونونه باید مسلکي او ناپپیلي وي. فسادګر، جنګسالاران، مافیايي ګروپونه او د مخدره موادو کاروباریان باید د حکومت له لیکو لرې شي، د قانون حاکمیت بله اساسي لاره ده چې سولې ته لاره برابروي. که داخلي ریفورم ترسره شي، د بهرني دښمن یا مخالف پر وړاندې مقابله څو ځله اسانېږي.

په لنډه وینا د بهرنیو مداخلو کنترول او داخلي سمون د دې سبب ګرځي چې په هېواد کې سوله او ثبات ټینګ شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرون، نن او سبا

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د مارچ پر (۲۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (وري) له لومړۍ نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

دا دی یو بل کال هم را دبره شو، پروسږکال مو پر همدې ورځ دې وخت ته نوی کال وایه، خو سږ کال ورته زوړ کال وایو او اوسمهال ته نوی کال، خو کال دا وخت به دې کال ته زوړ کال وایو. وګورئ زموږ

نظر څومره ژر ژر بدلېږي، زموږ نظر د وخت تابع دی، موږ ټول د وخت تابع یو، نو که بیا څوک موږ ته د وخت زامن ووايي، حقیقت وايي. موږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېڅکله وخت د ځان تابع نه کړ، نه مو ځان تر وخت دمخه کړ، هرکله مو تر زمانې شاته پاتې یو، نو وخت دمخه او موږ ورپسې یو. زمانه تېرېږي شاته نه ګوري، د چا لیاز هم نه کوي، که چا ترې ګټه پورته کړه او که له چا یې ګټه پورته کړه. زموږ پرون که څومره بدرنګ و، نن راته ښه ښکاري او نن که مو هر څومره ښه وي خو موږ ته بد ښکاري او غندو یې، د سبا په هیله نن هم پر ځان تریخ تېروو او د ژوند د ارهټ منګوټی همداسې پسې اړوو. څوک به موږ پر دې راز پوه کړي چې پرون د تاریخ حافظې ته وسپارو، له نن څخه خوند او ګټه واخلو او د سبا د سوکالۍ لپاره کار وکړو؟؟ زه خو غواړم خپل ځان د زمانې د راز په همدې تله وتلم، تېر کال زما لپاره د ډېرو سترياوو، خو ډېرو برياوو کال و، سږ کال ته هم پلان لرم او که ژوند و د راتلونکي کال لپاره هم پلان ترتيبوم. که موږ غواړو د زمانې ګړۍ وڅرخوو، نو په کار ده چې چټک ګامونه پورته کړو، مهمه نه ده چې د دې ګامونو ثمر دې زموږ په نامه ياد شي، وګورئ دثانيه ګردګردښت د دقيقه ګرد او د هغه بيا د ساعت ګرد په نامه تمامېږي. د يو ملت د ژوند يوه مشخصه زمانه بيا د يو واکمن په نامه يادېږي؛ د پلانکي په زمانه کې. زمانه يې د ځان تابع کړې ده. اوس نوی کال څه د وياړ او خوشالۍ خبره نه ده، حقيقت دا دی چې په هر نوي کال سره زموږ د عمر يو کال کمېږي، خو بيا هم ورته خوشاله يو. نوي کال کې طبيعت خپل ټول طبيعت بدلوي، خو که موږ په خپل طبيعت او فکر کې بدلون رانوست، نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

مانا داچې پرمختګ مو نه دی کړی. عجیبه خبره خو دا ده چې د دښتو په بڼه کې بدلون راځي، خو زموږ په فکر او شکل کې تغیر نه راځي، نو راځئ چې د موسم په بدلون سره خپل فکر کې هم بدلون راولو او ځان د خدای د پنځول شوي طبیعت پر رازونو پوه کړو. خدای هم نه بدلوي حال د هغه قام – څوک چې نه بدلوي خپل حالت په خپله. زه خو نوي کال ته له دغه لیدلوري ګورم چې په خپل ژوند او فکر کې بدلون راولم او له یوه منظم پلان سره سم له وخته ګټه واخلم. نور نو ستاسو خپله خوښه چې له وخته شاته پاتې کېږئ، له وخت سره سم ځئ او که تر وخت دمخه؟ خو دې پوښتنو سره سره مو بیا هم نوی کال مبارک شه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نوي کال پر لومړۍ ورځ مې څه وکړل؟

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د مارچ پر (۲۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د وري میاشتې له (لومړۍ) نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

غیرت چې تر نورمال او ضروري حالته پورته شي، هغه ته جهالت ویل کېږي. اکثریت افغانان د غیرت په همدغه پړاو کې واقع دي. اسلام منم خو د ښځو حقوق نه منم ، افغانیت منم خو پر مېرمن او اولادونو د ازادۍ او تعلیم لورپینه نه کوم. د پیغمبر(ص) د مبارکو بیبیانو نومونه پر منبر او مناره یادولی شم، خو د خپلې بي بي د نوم په اخیستلو مې وېښتان جګېږي. علم، حلم، پرمختګ او سوکالۍ ته ښه بې غیرته یم،

خو پر کور او کلاکې د خور، لور او مېرمنې په حصارولو ښه غیرتي یم:

ښې دنګې کلاګانې کې بندې پښتنې پېغلې

بس دغه ته غیرت وایي زموږ د کلي خلک

(c) ketabton.com: The Digital Library

څو چې د دين او کلتور په نامه دا دين دښمنه او کلتور دښمنه دود مات نه کړو، نو نه به مور له زاړه کاله پند واخلو ، نه به له نوي کاله خوند او نه به سوکالۍ ته لاره پرانيزو. نن مې د نورو مضره دود ماتوونکو کارونو په څېر يو بل زوړ دود هم مات کړ؛ له خپلو اولادونو او مېرمن سره د نوي کال په ويار له کوره لرې ووتلم. څو ورځې مخکې مې اولادونه لغمان ته بوتلل، لغمان يې ډېر خوښ شو. نن سهار وختي کونړ ته لاړو. سيد محمود پاچا صيب ته دې خداى(ج) نور هم عزت او

دولت ورکړي، زمونږ ډېر عزت يې وکړ. ماشومان او نور مېلمانه د هغه په ښکلي بڼ کې ښه ډېر وګرځېدل، د بڼ ګلونو او د کونړ پر غځېدلي لارې شنې فضا ډېر خوند وکړ. د ماشومانو روح تازه شو او له خپل وطن سره يې مينه لا زياته شوه. غرمه مهال کوز کونړ شګې کلي(زما د مېرمنې پلرني ټاټوبي) ته راغلو. شنې صحرا د سرې روح تازه کاوه. بيا د کامې پله څنګ ته راغلم ، هلته مې د هغې نوې جوړېدونکې ودانۍ په شنه ساحه کې ښکلي زينتي بوټي کېنول چې که خداى(ج) کول د همدې کال په بهير کې به په کې د خلکو لپاره يو ګټور پوهنتون جوړ شي. ماښام ناوخته جلال اباد ښار ته راورسېدو، ماشومان ښه ستړي خو ښه خوشاله وو. د دې داستان له ليکلو مې هدف دا دى چې ټول هېوادوال سړيتوب، مينې، عاطفې او

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسانیت ته راوبولم. دا کار هله عملي بنه خپلوي، چې هر افغان خپلې مېرمنې ته د پوره انسان په سترګه وګوري، له ځان سره ورته مساوي حق ورکړي، په اولادونو کې د لور او زوی توپیر و نه کړي او لکه څنګه چې دین پر نرینه او ښځینه د علم زده کړه یو شان فرض کړې، همدې فرض ته غاړه کېږدي او عملي بڼه ور واغوندي. کوم څه چې اوس زموږ په ذهن کې د غیرت په نامه تداعي کېږي هغه په واقعیت کې عملي جهالت دی، بل څه نه دی. زموږ په شان نرواکه ټولنه کې، چې په واقعیت کې نر د کورنۍ مشر ګڼل کېږي، نو که نر اصلاح نه شي د کورني سمون راوستل شونی نه دی، نـــــو راځـــــئ چـــــې تـــــر ټولـــــو لـــــومړی د

نر اصلاح ته ملا وتړو او د جهالت په نشه شخ بریتونه یې د عقل په بیاتي ور اصلاح کړو. له دې لیکني متن سره مې د خپلې مېرمنې (ارین یون) لوڼو (هیلې او سولې) او همدا رنګه زوی (ودان) انځورونه هم خپروم. بل زوی مې (سمسور) دا مهال بهر کې زده کړې کوي، نو هر چا که د دې انځورونو پر ضد منفي غبرګون وښود، نو دا به هم د همغو کسانو له شمېره وي چې وچ جهالت ته سوچه غیرت وایي. د ټولنې د هر اړخیز سمون پر لوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

((ښه)) نظام، ((شته)) نظام او ((نه)) نظام

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (مارچ) پر (۲۲)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (وري) له (دویمې) نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نظام د (نظم) له کلمې څخه رغېدلی دی. ضد مانا یې ګډوډي او بې نظمي ده. خپله نظم له لغوي پلوه د مرغلرو پیېلو ته ویل کېږي. په ورځني ژونـدکـې د سیاسـي، اقتصـادي، ټـولنیز، فرهنګـي او نـورو ډول ډول

نظامونو له اصطلاحګانو سره مخامخېږو، چې پر ټولو دلته بحث شونی او ضروري نه دی. دلته غواړو د خپل اوسني سیاسي نظام پر څرنګوالي او هغه ته پر متوجه ګواښونو او حل لارو لنډ بحث وکړو:

زموږ د سیاسي نظام یا دولت بڼه او محتوا د اساسي قانون په لومړۍ ماده او بیا ورپسې په نورو مادو کې په ګوته شوې ده. لومړۍ ماده وایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

((افغانستان واحد، نه تجزیه کېدونکی اسلامي جمهوري دولت دی.))
دلته د جغرافیې پر یووالي ټینګار وشو، اسلام د دولت محتوا وګڼل شوه او د جمهوریت یا ولسواکۍ د اصل له مخې د دولت بنه تثبیت شوه. اوس چې هر کورنی او بهرنی عنصر د دغو دریو اساسي ارزښتونو (ارضي تمامیت، اسلامیت او جمهوریت) پر ضد ودرېږي، هغه په واقعیت کې د نظام مخالف ګڼل کېږي. هر حکومتي مامور نه په بشپړ ډول د نظام دوست دی او نه هم د نظام یوازني وارث او ساتندوی او نه هم هر ناحکومتي او وسلوال سیاسي مخالف په بشپړ ډول د نظام مخالف دی. زموږ په ټولنه کې کېدی شي د حکومت په چوکاټ کې داسې اشخاص وي چې په عملي ډول د نظام له یادو اساسي ارزښتونو سره مخالف وي، خو د حکومت او دولت په پوټکي کې یې ځان ځای کړی وي، دغه راز د حکومت په سیاسي او پوځي مخالفینو کې هم کېدی شي یو شمېر داسې کسان وي چې تر یو زیات شمېر حکومتي چارواکو، د نظام اساسي ارزښتونو ته زیات ژمن وي. دلته باید د حکومت او دولت یا نظام تر منځ جوت توپیر وشي. حکومت د دولت مجریه یا قهریه قوه ده چې د نظام یا دولت د ارزښتونو او محتوا د تطبیق لپاره کار کوي. دلته اوس یو شمېر چارواکي غواړي له خلکو څخه د نظام او حکومت څرګند توپیر لادرکه کړي. کله کله خو ان ځان او نظام یو شان ګڼي او وايي چې که زه له واکه لرې شوم، نو نظام ړنګ شو. البته په زورواکو حکومتونو کې چې ټول واک د شخص پر محور راڅرخي هلته چې شخص له واکه لرې کېږي انقلابي عمل دومره قهرجن وي چې د واکمن له لرې کېدو سره سم نظام

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم و پاشل شي، لکه په عراق او لیبیا کې د صدام حسین او قذافي تر مشرۍ لاندې حکومتونه او نور. اوس زموږ نظام هم له ورته خطرونو او ننګونو سره مخ دی. ډاکتر غني او پلویان یې خلکو ته داسې تلقین ورکوي چې که غني په واک کې نه وي نو نظام پاشل کېږي. په داسې حال کې چې غني د نظام د درېګونو قواوو مشر دی، یانې نظام چلونکی دی، نه خپله نظـــام. کـــټ مـــټ لکـــه کـــرزی چـــې د دولـــت مشـــر و. که غني د کرزي په شان ټاکنې وکړي، ملت یې ومني، خپله دی او یا بل څوک د چارو واګې په لاس کې واخلي، نو په مجریه ځواک کې کوم بدلون نه راځي او د دولت نورې ستنې هم نه لړزېږي. خو دلته یوه باریکي شته او هغه دا چې غني له دوو ډولونو مخالفینو سره مخامخ دی: شمالټلواله او وسلوال طالبان. دا دواړه ډلې نه یوازې د اجرایه قوې غوښتونکي دي، بلکې د نظام اساساتو کې هم د ژورو بدلونونو غوښتونکي دي. شمالټلواله یو نامتمرکز اقلیت محوره حکومت غواړي چې ورو ورو د هېواد وېشنې ته لاره اواره کړي او طالبان بیا قوي مرکزي نظام غواړي چې د جمهوریت د اساساتو پر ځای په کې ددوی په خپل تعبیر او تفسیر اسلامي شریعت جاري وي. له بلې خوا بیا د غني حکومت پنځوس سلنه برخه خپله د نظام د بنسټونو مخالفه ده او له پاتې برخې څخه یې هم د قانون او نظام پر ضد عمدي او ناعمدي هڅې تر سره شوي دي. نو په داسې بحراني شرایطو کې هغه قشر ته، چې د غني د نا شعوري هڅو، د شمال ټلوالې له منافقت او د طالبانو له خپل سرې او څو سرې زورواکۍ څخه ناراضه دي، هغوی او عام ملت ته څه کول په کار دي؟ زما په خپل شخصي نظر موږ اوس د یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

((ښه او ايډيال)) نظام د جوړښت او استحکام په درېځ کې نه يو. داسې يو پړاو ته چې رسېږو، لا هم نور وخت او ظرفيت ته اړتيا لرو. که د اوسني ((شته)) يا نيمګړي نظام او حکومت ستنې هم لا پسې کږې کړو. نو خبره به ((نه)) حکومت او نظام ته ورسېږي، چې هغه بيا تر ټولو خراب حالت دی. هغه حالت موږ په تېرو لسيزو کې تجربه کړ او که دا ځل يو وار بيا هغه حالت ته ستانه شو. نو دولت، حکومت او هېواد به ټول له لاسه ورکړو. نو د لنډيز او نتيجې په توګه بايد ووايو چې د غني له لېونتوب، احساساتيتوب او نورو نيګړتياوو سره سره هغه بايد دې ته و هڅوو چې په حکومت کې د پيل شوي سمون لړۍ نوره هم پسې وغځوي، د زورواکو زور اوبه کړي، له هرې لارې چې وي طالبانو سره د سولې خبرې بريالۍ کړي، عادلانه او ولسخوښو ټاکنو ته لاره اواره کړي او ټول په ګډه د هغه حالت مخنيوی وکړو چې ((شته حکومت او نظام)) په کې پر ((نه حکومت او نظام)) بدلېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې اسرې او بې نصرته ملت

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (مارچ) پر (۲۳)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (وري) له (۳)یمې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

ای د ګل ګلاب وروره! ای د جنت د ورکې لارې لارویه! چېرته لاړې؟ سل حورې او سل غلمان دې درځخه صدقه شي. جنت کې ښکلي ډېر دي، هلته تا ته څه اړتیا وه چې تا دومره ژر ګامونه ور واخیستل؟ لکه چې مجبور یې کړې؟ نه یې غوښتل چې دا سوی لوی

جنت وطن او سوزېدلی هملند درباندې ښایسته وي؟ مورې خو ستا نصرت، مینې او متانت ته دلته اړتیا لرله چې دا وطن راته ښېرازه او دلته د فقر لمن ور ټوله کړې، د خدای جنت خو ښکلی دی، هلته خو هر ډول نعمتونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، هلته لوږه نه شته، هلته خو د هرڅه پرېماني وي، نو ای د کايېناتو لايزاله او واحده ربه، مورږ خو دا څلوېښت کاله د دوزخ په اور کې سوزو، مورږ خو ستا د لورېښې او نصرت په تمه وو، تا خو زمورږ خپل نصرت هم له مورږه واخيسته! نو ای دخدای د ښکلې باغچې ښکليه مېمله! د جنت ګلان به دې ځوانۍ ته سر ټيټ کړي او د نرګس د ښکلا غرور به مات شي. د جنت مانۍ به دنګې وي، خو پر الله قسم چې ستا د وطن د سوې مور او سربېرې خور سوې ساندې او د فرياد انګازې وررسېدلې وای، نو حورو به هم دې انګازو ته ژړلي وای. نو ای زمورږ د شهيدو ګلابونو تازه دم شهيده! هلته به ضرور تا نه پوښتنه کېږي چې څه حال و څه احوال و په وطن کې؟ که دا ډول پوښتنه مطرح شوه، نو زمورږ هيله ده چې:

شهيدو تاسو نه که هلته چا پوښتنه وکړه
ورته به وايئ چې وطن کې بهېدلې اوښکې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مظلوم ولس يو بل رسا غږ هم خپل پور پرې کړ

دا ليکنه د (۲۰۱۹م) کال د مارچ پر (۲۳)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د وري له (۳)يمې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

هېڅ فکر نه کوم چې عبيدالله بارکزی به نور نه گورم. هر کله چې به پر ملت سختې شپې راغلې، نو پر وکيل صاحب به مې غږ وکړ؛ وکيل صاحب تيار يې؟ نو ده به په ډکه خوله وويل چې نور که په پښو راځي زه په سر درځم. غونډو ته به راغی، د پښتونستان غونډو، د ازادۍ غونډو او نورو ټولو غونډو ته به يې ځان راورساوه. لکه بلبل غوندې به وغږېده، زړه به يې ښه تش کړ، زموږ زړونه به يې هم ښه يخ کړل. بيا به يې نو يوه ښه غېږه راکړه او ويل به يې سر مې له افغانسنانه قربان دی. ورروستۍ انقلابي وينا يې نږدې شل ورځې وړاندې (د لوی افغانستان: پرون، نن او سبا) غونډه کې وه، له محتوا او زړورتيا ډکه وينا. پر موږ چې به کله سخته راغله، نو تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده به مو ځان ورساوه. زما لپاره يې د مشر ورور، مېړ او بازو حيثيت درلود، د ټول ملت غړ و، د لوی افغانستان داعي و. هېڅ مې زړه ته نه لوېږي چې هغه دې له خدای پاماني او مشورې پرته د ابدي سفر لمنه نيولې وي. کله چې مې د هغه د ټول عمر د سفر خبر واورېد، نو تليفون ته مې لاس کړ. يو نمبر مې ډايل کړ، غلی و، بل مې ډايل کړ غلی و، بيا بيا مې کوښښ وکړ، ټليفونونه ټول غلي وو، لکه چې ورور مې په رښتيا هم په ابدي او نه راګرځېدونکي سفر تللی، نور نه راګرځي، نور غوندېو ته نه راځي، نور نو د خپل ولس غړ تر ولسمشره او نورو چارواکو نه رسوي؛ اوس نو د خپل ولس غړ تر خيل اصلي خالقه رسوي. فرياد به ورته کوي چې ګوره زه د هغه ولس استازی يم چې تا پيدا کړی، ستا په مينه مست دی، يوازې ستا عبادت کوي، يوازې تاته سر ټيټوي، په هر چا يې خپل سر مات کړی، خو هېچا ته يې ټيټ کړی نه دی:

دا سر ربه مات شوی دی ټيټ شوی چا ته نه دی
خو تاته يې پنځه وخته محراب کې راولم

پر بارکزي صيب مې پوره باور دی چې لوی رب ته به د خپل ولس سوې ساندې او فريادونه رسوي. خدای(ج) هغه ته غټ زړه او بليغه ژبه ور کړې وه. خو زه د يو کشر ورور په توګه ترې سخته ګيله لرم او هغه دا چې ما سره خو هم ډېرې خبرې وې، ده ولې په ناڅاپي ډول د ابدي سفر تکل وکړ. ما څخه يې هېڅ خدای پاماني وانه خيسته او نه يې خبر کړم. ای زما زړوره او ژبوره وروره ! ياد خو به دې وي چې کله په ولسي جرګه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دین دښمنه او ملت دښمنه عناصرو له خوا د اسلامیت او افغانیت پر ضد توطیه جوړه شوه، نو په ساعتونو ساعتونو مو سره سلا مشوره کوله، خو اوس چې د اصلي مالک پر لوري لاړې، له موږ پټ او نا خبره لاړې! نو دا ګیله خو مې در باندې حق ده، کله چې لویان له کوره په اوږده سفر وځي له ټولو کشرانو خدای پاماني اخلي او د بیا راتګ پر مهال هغوی ته سوغاتونه راوړي، نو ای زما سرتیریه وروره! اوس چې ته د الله دربار ته روان یې، نو موږ ته به څه سوغات راوړې؟ څه به ورته ووایې؟ پر ټولو خبرو ته خپله ښه پوهېږې، خو لوی رب ته به زموږ یوه ګیله او یوه هیله ورسوې: افغان ملت د نړۍ تر بل قوم زیات ستا په مینه مست او ستا پر عبادت بوخت دی، خو ستا لورینه او مهرباني بیا پر عربو او نورو عجمو زیاته ده، یا الله ببشکه چې ته روزي رسان یې، ستا دربارونه له هر څه مالامال دي، موږ تا څخه مال او دولت نه غواړو. موږ تا څخه یوازې سوله غواړو او خپل عزت غواړو. یا الله هغه مخلوق دې وتړه چې تا نه دي رالېږلي، خو ستا د استازولۍ په نامه زموږ د تنکیو اولادونو ژوند اخلي، یا الله د جنت کلیاني نورې له دې مخلوقه را ټولې کړه او موږ یې له عذابه وژغوره. خدای پامان وروره! نور دې نه مانیجن کوم، سفر دې بې خطره او پر مخه دې ژېړې ګلونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پټه خزانه: تر عظیم الشان قرآن وروسته

دا ليکنه د (۲۰۱۹م) کال د اپريل پر (۳)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د وري مياشتې له (۱۴)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

يادښت: په دې ورځوکې د ډله ييزو رسنيو له لارې د پښتو ژبې او ادبياتو د يو مهم اثر (پټې خزانې) په باب د يو هنرمند (فطرت ناشناس) خبرې اورې يې رااورې.

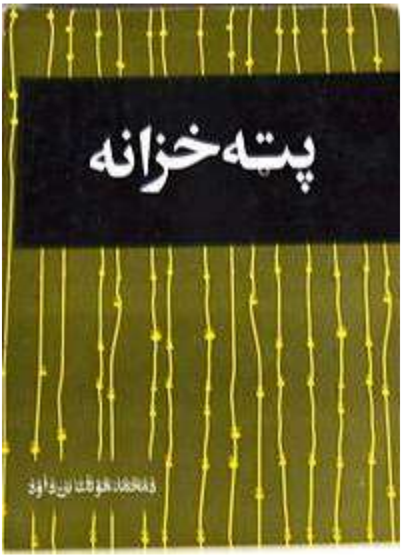

له ما څخه ځينو دوستانو هيله وکړه چې په دې اړه يوه ليکنه وکړم. ما د ناشناس خبرې هم واورېدې، هغه خپله هم اعتراف کړی چې په دې برخه کې علمي مطالعه نه لري، له همدې کبله ترې د (الفنستن) په باب په يوه جمله، ان يوه کلمه کې نږدې يوه پېړۍ دروغ وويل شول. ناشناس وايي: ((الفنستون يک وقت کابل امده بود، عبدالحی حبيبی از ايش پرسان کرد، که اينمی پټه خزانه را تصديق کند، کتاب (۱۲) صد(۱۳)صد سال پيش، او گفت که، ماکه تاکتاب نه بينم، کاغذ اش نه بينم، طرز خط اش نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بینم، زبان اش نه بینم، که زبان چی وقت بوده، ما نه میتانم که امی کار کنم، تصدیق نه کرد.)) انګرېز لیکوال (الفنستن) چې (د کابل سلطنت بیان) کتاب يې لیکلی، پر (۱۸۵۹م) کال مړ شوی او استاد حبیبي پر (۱۹۱۰م) کال زیږېدلی دی. د پټې خزانې وروستۍ نسخه لومړی ځل پر (۱۹٤۳م) کال په کوېټه کې د علامه عبدالعلي اخندزاده په واسطه د استاد حبیبي لاس ته ورغلې ده، په دې ډول د (الفنستن) د مرګ او د استاد حبیبي د زوکړې د نېټې تر منځ نږدې (۵۱) کاله او د (الفنستن) د مرګ او د پټې خزانې د وروستۍ نسخې تر پیداکېدو نږدې (۸٤) کاله زماني واټن دی، نو یو شخص چې په خپلو څو دقیقه يي خبرو کې له دومره زیاتو تېروتنو سره مخامخ شي، د هغه پر خبرو اصلاً بحث په کار نه دی، ناشناس نه د تاریخي متونو متخصص دی او نه په دې برخه کې د نظر خاوند دی او نه کوم کره معلومات لري، نو ځکه خو پر بحث او تبصرې هم نه ارزي، خو دا چې د ناشناس او دې ته د ورته نورو اشخاصو تر شا د چا لاس دی او کومې کړۍ هڅه کوي، د هېواد ملي او فرهنګي تاریخ مسخه کړي، موږ ټول هغوی پېژنو او ځوابونه يې زموږ فریضه ده. دا سلسله له پخوا څخه راروانه ده او موږ هر وخت تر خپلې وسې هغوی ته منطقي ځوابونه ورکړي دي. اوسنۍ لیکنه چې تاسې ګورئ ((پټه خزانه: تر عظیم الشان قران وروسته)) له نن څخه نږدې (۱۳) کاله دمخه مې د همدې ډول شکاکانو او کینه ګرو په ځواب کې لیکلې وه. اوس چې له ما څخه ځینو دوستانو د پټې خزانې په باب د ناشناس د ځواب ویلو غوښتنه کړې وه، بیا یادونه کوم چې ناشناس په ځواب نه ارزي، خو زه دا لیکنه یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځل بیا د پټې خزانې اصلي مخالفینو او محرکینو ته د یو ټولیز ځواب په توګه، له کوم تغیر پرته کټ مټ خپروم. هیله ده ځوان نسل یې په دقت ولولي او د خپل ملي فرهنګ، هویت او تاریخ له اساسي او اصلي دښمنانو ښه خبر شي.

((پټه خزانه))، په پښتو ادبیاتو کې هغه خورا مهم، تاریخي او ادبي اثر دی، چې په ټولو پښتو اثارو کې پښتنو ته بل هېڅ ادبي اثر دومره منښت، ګرانښت او تقدس نه لري، لکه پټه خزانه. قرآن عظیم الشان چې د ټول بشر د نیکمرغۍ او د ټولو مسلمانانو لپاره تر تصوره پورته جامع خدایي کتاب دی او ټول بشر ته د لمر د رڼا حیثیت لري او پښتانه د قرآن پر تقدس، سپېڅلتیا او روښانتیا تر هر چا زیات باوري او ګروهمن دي، خو که تر قرآن عظیم الشان او څو نورو مذهبي کتابونو وروسته په عامه روښنفکره پښتني ټولنه کې د کوم کتاب د ګرانښت، تقدس او درناوي ارزونه، پرتلنه او تلنه کوو، نو بیا خو هېڅ کتاب هم د (پټې خزانې) مقابله نه شي کولای او نه له دې سره د ګرانښت او محبوبیت په تله تلل کېدی شي. د دې ګرانښت علت څه دی؟ ولې ټول ولس ورته د تقدس په سترګه ګوري؟ او بیا هغه ولس چې له ځینو خاصو مذهبي او عقیده یي ارزښتونو پرته پر بل هېڅ شي په اسانۍ توافق نه کوي، ولې (پټه خزانه) مني؟ ولې یې درناوی کوي؟ ولې پرې متفق دي؟ ولې ترې خوند اخلي؟ او ولې پرې باور کوي؟ هر کله که مو دا او دېته ورته پوښتنې مطرح کړې او معقول ځوابونه مو ورته پیداکړل، کېدی شي پر (پټه خزانه) د څو شکمنو ((لیکوالو)) شکونه راته خپله ځواب شي. زه نه غواړم دلته د ځینو نورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښاغلو ليکوالو په شان د (پټې خزانې) په اړه تاريخي، ژبني، ادبي او کرونولوژيک دلايل راوړم او د هغو لپاره ګڼ شمېر اخځونه د ملاتړ په توګه کتار کړم، يوازې له خپل ليد لوري غواړم په عام ډول د پټې خزانې د حقانيت، ماهيت او ارزښت په اړه خپل نظر څرګند کړم:

د پټې خزانې تاريخي ارزښت: (پټې خزانې) په حقيقت کې د خپلې ښکلا له امله يو شمېر مخالفين پيدا کړل، د دې مخالفتونو يو غټ علت دادی چې په (پټه خزانه) کې د جهان پهلوان امير کروړ سوري يو شعر (وياړنه) راغلی، دا شعر د تاريخي قدامت له مخې (۱۳۹هـ ق) کال ته رسېږي، د دې شعر له امله د پښتو ادبياتو د لاسته راغلي ليکلي شعر نېټه د ګاوندېو ژبو په تېره بيا د فارسي ژبې له لومړي لاسته راغلي شعر څخه نږدې يوه نيمه پېړۍ (۱۵۰کاله) دمخه ځي. د ايران يو شمېر فارسي ژبي ليکوال شته چې د فارسي ژبې د بډايه ادب له مخې په سيمه کې د فارسي ژبې د تفوق روحيه پالي او افغانستان هم د خپلې ژبې او فرهنګ د نفوذ ساحه (!) ګڼي، د پښتو ژبې او ادب دا تاريخي قدامت او قوت نه شي زغملای، نو ځکه يې په عمومي ډول له پټې خزانې او په خاص ډول له دې شعر سره حسادت او حساسيت وښود او ورو ورو يې پر پټه خزانه د ((جعل او تذوير)) تورونه پورې کړل. ياني د دې تورونو اساسي سرچينه د ايران ملتپالي او ژبپالي ليکوال وو. دوی د دې کار لپاره په لومړي ګام کې په افغانستان کې يو څو فارسي ژبي ليکوال د پټې خزانې مخالفت ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوپارول او بيا د وخت په تېرېدو سره يو څو ((پښتانه ليکوال)) هم د دې لړۍ برخوال شول.

د پټې خزانې سياسي ارزښت: په مجموعي ډول ټول افغانان او په ځانګړي ډول پښتانه چې د علامه اقبال په وينا د اسيا زړه تشکيلوي، په وروستيو، درې، درې نيم سوو کلونو کې لومړی د يو محلي او ورپسې بيا د يو ملي حکومت خاوندان شول او له دې سره سم له ځينو ګاونډيو هېوادونو سره د سياسي رقابت ترڅنګ پر فرهنګي سيالۍ هم اخته شول، نو د يو شمېر ګاونډيو هېوادونو او قومونو سياستوال او ليکوال چې افغانان او په تېره بيا پښتانه يې د ((يو وحشي او يرغلګر)) قوم (!) په توګه معرفي کول، د پښتنو د فرهنګي شتمنۍ راسپړل او ځلول ورته د زغملو نه وو، دوی غوښتل چې فرهنګي محکوميت د سياسي محکوميت وسيله کړي، نو په دې خاطر يې د پټې خزانې، فرهنګي، ادبي او علمي ارزښت له سياسي هغو سره مخلوط کړ او د سياسي انګېزنو پر بنسټ يې د (پټې خزانې) مخالفت ته راودانګل.

د پټې خزانې متني ارزښت: څرنګه چې د پټې خزانې ليکوال (محمد بن داود هوتک) يو پوخ، فطري، کسبي او مسلکي ليکوال و او د شاه حسين هوتک د دربار منلی منشي و، نو په خورا دقت او انتظام يې د تاريخي تسلسل او اخځونو په ښودلو سره د (٥٠) تنو په ګډون د شاعرانو تذکره ترتيب کړې ده او د يو ښه، پوخ او کره متن په ترڅ کې يې هغوی معرفي کړي دي، نو د متن دغې ښکلا هم ځينې منفي باف ليکوال

(c) ketabton.com: The Digital Library

راپارولي چې ولې يې پر هغه وخت داسې پخه تذکره ليکلې ده. دوی په عام ډول د پښتنو او په خاص ډول د (محمد بن داود هوتک) پر استعداد شک ښکاره کوي چې پښتانه! هغه وخت او داسې کتاب!!؟

دوی دېته پام نه کوي چې تر همدې تذکرې څخه نږدې اووه سوه کاله دمخه د غزنويانو په دربار کې د ((شاهنامې)) په شان يو مهم اثر ليکل کېدی او زړې افسانې په نظم کېدی شي، په دې دربار کې پر يوه وخت شاوخوا (دوه نيم سوه) ليکوال پالل کېدی او د شعرونو په لسګونو ديوانونه رامنځته کېدی شي، خو د هوتکيانو په دربار کې دې يو محمد هوتک د دې استعداد نه پيداکوي چې يوازې د تېرو او هممهالو شاعرانو يوه تذکره ترتيب کړي؟ ځکه چې د دوی په نظر دا قوم د فرهنګ او ادب پنځونې استعداد نه لري!؟که چېرې پټه خزانه د يو څلور پنځو شاعرانو له ګډو وډو سوانحو جوړه وای، نو بيا خو کېدی شول چا پرې انتقاد نه وای کړی. اوس د پټې خزانې ((منتقدين)) د خپل استعداد له ليد لوري د پټې خزانې متن ګوري، دوی فکر کوي چې ولې دومره پوخ متن؟که هر ((نقاد)) د خپل استعداد له زاويې څخه د بل ليکوال اثر ته وګوري، نو بيا خو د ډېرو نړيوالو ليکوالو پر اثارو هم شک کولای شو، ولې هومر؟ ولې هوګو، ولې بلزاک، ولې ټاګور، ولې خوشال او داسې نورې ډېرې ولې ولې.

د پټې خزانې اروايي ارزښت او اغېز: په يوه ادبي اثر کې د ليکوال او لوستونکي ترمنځ يوه پټه رابطه وي، د همدې رابطې پر بنسټ د دواړو فکري او اروايي اړيکې ټينګېږي، دا رابطه په حقيقت کې د هغه (صداقت)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیان دی، چې لیکوال یې په خپل اثر کې وړاندې کوي. هر څومره چې د لیکوال په اثر کې د صداقت او رښتینولۍ جوهر زیات وي، په همغه اندازه د لیکوال او لوستونکي رابطه زیاته ټینګېږي او نږدې کېږي، که لیکوال په خپل اثر کې د صداقت پرځای د مفاهیمو په انتقال کې له تصنع، تکلف او لفظي درغلۍ څخه کار واخلي، لوستونکی به یې یو ځل اثر ولولي، بیا به یې هم ولولي خو هېڅکله به یې زړه ته لاره پیدا نه کړي، په همدې وجه تکلفي، تصنعي او نوره اکتسابي لیکوال کامیاب لیکوال نه دي او نه هم هېڅکله عام محبوبیت پیداکولای شي. ادبي اثر داسې یوه پدیده نه ده چې څوک یې په زوره پر چا ومني او نه هم د کره کتنې په شان علم دی چې ځینې کره کتونکي په پای کې یو حکم صادوري. زه وایم چې په پټه خزانه کې کوم قوت موجود دی چې پر عام ولس او په تېره بیا پر لیکوالو یې ځان د تقدس تر سرحده منلی دی؟ نه محمد بن داود هوتک (د پټې خزانې مولف) او نه هم پوهاند عبدالحی حبیبي (د پټې خزانې شارح) کوم زور درلود او نه هم د پټې خزانې تر شا د زور لښکرې ولاړې وې چې پر خلکو یې ومني. زما په فکر په دې اثر کې صداقت، د لیکوال احساس او عواطف د لیکوال له فني قوت سره ملګري کېږي او په پای کې اثر هغومره قوت پیداکوي چې ان د خلکو پر زړونو د یو سپېڅلي ادبي اثر په توګه حکومت وکړي. د دنیا په ټولو ادبي اثارو کې دا خبره تراوسه نه ده پېښه شوې او حتی دا به یوه معجزه وي چې یو څوک یا لیکوال دې نن کښېني، درې سوه کاله وړاندې د یوه بل لیکوال په نوم دې تذکره ولیکي او هغې کې دې بیا ان تر یو زر کلونو پورې په بېلابېلو دورو کې د هر پړاو له

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاریخي او اجتماعي حالاتو سره سم لیکوال او ادبي بهیر داسې معرفي کړي، چې د خلکو پر زړونو دې د نورو ټولو ادبي اثارو په انډول زیات حکومت وکړي.

که موږ فرضاً د یو څو شیبو لپاره دا فرضیه ومنو، نو بیا خو دغه بل لیکوال تر محمد بن داود هوتکه هم د زیاتې ستاینې او شاباسۍ وړ دی چې په شلمه پیړۍ کې داسې یو اثر لیکلای شي چې د پیړیو په بهیر کې د یوې ژبې مطرحو شاعرانو ته شعرونه هم منسوب کړي، ادبي ژوند، مبارزې او ویاړونه هم ور په برخه کړي او بیا نور لیکوال، سیاسي او ادبي تاریخونه هم د دې لیکوال خبره تائید کړي.

تراوسه پورې د بشر د ادب تاریخ په ټوله دوره کې دا ډول ادبي معجزه چا نه ده تخلیق کړې، هو داسې شوي چې یو شاعر یا لیکوال د بل نومورکي، نومور، مړ یا ژوندي شاعر یا لیکوال کلام په خپل نامه کړی وي، خو دا ډول غلا هم ډېره ژر رسوا شوې ده، خو دا بل ډول معکوس کار چې څوک دې خپل اثر بل چاته منسوب کړي او خپله دې ترې دفاع هم وکړي، په ادبي تاریخ کې یې بېلګه نه لرو.

پټه خزانه د هغې انډول، بدیل یا مثل: د پټې خزانې مخالفین چې پر پټه خزانه یې متضاد شکونه څرګند کړي دي، د هغو لپاره به یو منطقي دلیل دا وای چې دوی پټې خزانې ته ورته یو بل تاریخي اثر یا تذکره جوړه کړې وای، تر هغه وروسته یې پر خلکو منلې او بیا یې له پټې خزانې سره پرتله کړې او خلکو ته یې ویلي وای چې دا دی د دا ډول ((جعلي)) اثارو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکل او پر خلکو یې منل ګران کار نه دی. که دا کار یوه یا دوو لیکوالو نه شو کولای، نو بیا دې د پټې خزانې ټول مخالفین، په ښکاره او پټه سره ناست وای په شپو، میاشتو او کلونو دې کار کړی وای او بیا دې خپل لاسوند (سند) خلکو ته وړاندې کړی وای! او ولې ډېر وخت او ډېر کلونه؟ ځکه د یو ((جعلي)) اثر لپاره خو ډېر وخت ته اړتیا نه شته، هغه خو د تخیل، احساس او عواطفو په زور نه رامنځته کېږي، بلکې فکر، مهارت او چل ول ته ضرورت لري، نو د پټې خزانې ټولو مخالفینو باید د زیاتې انرژۍ د لګولو پر ځای، دا کار ژر تر ژره ترسره کړی وای. د منفي بافانو او شکاکانو دا خاصیت دی چې تر خپل فکر او استعداد پورته اثر باندې ضرور شک ښکاره کوي، مشرکینو به پر قرآن کریم هم شک کاوه، د قرآن کریم ایتونه به یې شعر باله او ځینو به سحر و جادو. کله چې د لوی خدای(ج) له لوري په همدې اړه د (کوثر) سوره نازل شو او له مشرکینو څخه وغوښتل شول چې تاسو د دې کلام معادل یا مثل جوړ کړئ، نو هغوی چې هر څومره زور وواهه څه یې ونه کړای شول، نو تر هغه وروسته یې بیا اعتراف وکړ چې دا واقعاً هم د الله(ج) کلام دی، نو پټه خزانه خو د بشر د ذهن یوه راټوله کړې ادبي تذکره ده، نو د پټې خزانې ټولو مخالفینو ته یو چیلنج دی چې په انفرادي یا ډله ییز ډول دې ته ورته یو اثر رامنځته کړي.

پټه خزانه، د شک او ثبوت مقابله: پر یوه شي باندې شک ښکاره کول اسانه کار دی، خو د هغه پر وړاندې د ثبوت وړاندې کول بیا هغومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسانه نه دي. پر پټه خزانه هم شک ښکاره کول اسانه کار دی، لکه چې دا شکونه د هر شکاک له خوا شوي هم دي، خو د خپل شک د اثبات لپاره یوه هم غوڅ ثبوتونه نه دي وړاندې کړي، د شکاکانو پر وړاندې هم چې کوم اسناد او دلایل وړاندې شوي هغه هم شکاکانو ته د منلو وړ نه وو، هغوی پر هغو بیا هم شک ښکاره کړی دی. خو زما په نظر پټه خزانه خپله یو ثبوت دی، یو شتوالي او موجودیت دی، د ثبوت له پاسه بیا بل ثبوت وړاندې کول څه مانا نه لري؟

لوی خدای(ج) په طبیعت کې ډېر رازونه اچولي، له هغو رازونو څخه یو دادی چې ((هر سړی پیدا دی خپل خپل کار لره که نه))؛ یو څوک به کار کوي، بل به نیوکه کوي، یو څوک به یو اثر لیکي بل به پرې نقد کوي، یو څوک به د ښه خوی او ښو اخلاقو خاوند وي او بل پرې شک کوي او وایي به چې دا چلند یې د قوت د نشتوالي له امله دی، په اصلي ماهیت کې داسې نه دی، یو څوک به ښه صادق مسلمان وي، بل به منافق او شیطان وي، یوه خوا به حق وي بله خوا به بطلان وي او ژوند به تر پایه همداسې د متضادو لوریو په مقابله کې روان وي.

پټه خزانه هم دغسې یو ثابت حقیقت او واقعیت دی، په دې لړ کې شکاکان هم حق لري دخدای(ج) د پنځول شوي طبیعت مطابق خپل شک ښکاره کړي. ځینو لیکوالو د رحمان بابا د ژوند او مرګ د کلونو په باب هم شک ښکاره کړی او هغه یې سم نه دي بللي او په دې باب یو شمېر لیکوالو لیکنې هم کړي، دا چې رحمان بابا پر کوم کال مړ دی او پر کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیدا؟ دا د دې مانا نه لري، چې د رحمان بابا له شتوالي منکر شو، د رحمان بابا د شعرونو شتوالی خپله د رحمان بابا د اثبات لپاره کفایت کوي، نو د پټې خزانې د اثبات لپاره هم غټ دلیل په خپله د هغې متن دی چې د سالم عقل او فکر خاوند ترې انکار کولای نه شي. ځینو لیکوالو او په اصطلاح ((تېزبینو)) لیکوالو دا د ځان د تبلیغ او اطراح لپاره یوه ښه وسیله ګڼله چې پر یو مشهور اثر، پر یوې مشهورې تاریخي پېښې او یا مطرح لیکوال وپېچي، پر هغو شک ښکاره کړي او ځان مطرح کړي.

یو وخت مو په پېښور کې غوښتل د خوشال بابا د زوکړې د څلورسومې کالیزې په ویاړ یو علمي سیمینار جوړ کړو، د سیمینار تر جوړولو وړاندې د سیمینار د مقالو د وېش لپاره یو بورډ یا جرګه ګۍ جوړه شوې وه، په جرګه ګۍ کې یو تن مطرح لیکوال وویل زه غواړم د خوشال بابا د ژوند یانې تولد پر کال لیکنه وکړم، ده وویل زما د لیکنې عنوان دی: خوشال بابا پر کوم کال پیدا دی؟ یو زرو دوه ویشت که یو زرو یوویشت؟ ده زیاته کړه ما سره ګڼ شمېر داسې دلایل، مدارک او اسناد شته؛ دا ثابتوي چې بابا پر یو زرو یوویشت کې پیدا دی، نه په یو زرو دوه ویشت هـ ق کې. موږ وویل دا یوه اتفاقي موضوع ده او واضح ده، ضرورت نه شته چې پر دې لیکنه وشي، د بابا د ژوند او اثارو پر هغو اړخونو باید خبرې وشي چې تر اوسه لا مبهم دي او څېړنې ته اړتیا لري، خو لیکوال صیب بیا ټینګار وکړ؛ څوک وایي چې د خوشال بابا د ژوند کال اتفاقي دی؟ هېڅ اتفاقي دی نه، تاسې یو ځل زما منابع او اسناد وګورئ بیا به مو باور پرې راشي، پرېږدئ چې موږ لوستونکو ته واقعیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وایو. کله چې لیکوال پر خپلې خبرې تر حده زیات ټینګار وکړ، نو ماته هم یو څه غوصه راغله او ورته ومې وویل: د خوشال بابا په باب تر ټولو کره، معتبره او باوري اسناد کوم دي؟

ده وویل خپله د بابا اثار. نو ما وویل کله چې خپله بابا وایي:

((د هجرت زر دوه ویشت سن و ـــ چې زه راغلم په میان)) نو بیا ته څوک یې چې د بابا د ژوند په هکله خپله د بابا خبره ردکړې، دې سره زموږ بحث نور پای ته ورسېد.

نو اوس راځو خپلې خبرې ته، چې پر یوه شي د شک ښکاره کول او د هغه لپاره د یو څو مرتبو او نا مرتبو، وړاندې او وروسته دلایلو راوړل او د عادي لوستونکو د ذهنونو ګډوډول اسانه کار دی، خو د خپل ناسم شک اثباتول ساده کار نه دی.

د پټې خزانې له مخالفینو څخه یو: پټې خزانې په پیل کې د سیاسي او کلتوري سیالیو له امله بهرني مخالفین درلودل، وروسته بیا دا مخالفتونه په کورنۍ کچه هم څرګند شول، خو د کورنیو مخالفینو د مخالفت علتونه ډېر زیات سیاسي او کلتوري نه وو؛ اکثره د حقارت له رواني عقدو او په فرهنګي چاپېریال کې د سالم رقابت له لارې لوړ شهرت او مقام ته د نه رسېدو له امله پیدا شول. د کورنیو مخالفینو سرخېل ښاغلی (قلندر مومند) دی چې په پښتنو لیکوالو کې نسبتاً پام وړ مقام لري. دقلندر مومند د شهرت یوه لویه وجه همدا د پټې خزانې مخالفت دی، سره له دې چې هغه په شعر، لنډه کیسه، تنقید او تحقیق کې هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشهور دی، خو په دې هره برخه کې دده همعصره داسې نور پښتانه لیکوال وو چې له قلندر مومند څخه یې اول مقام نیولی و او زیات شهرت ته رسېدلي وو، د بېلګې په توګه که څوک د غزل نوم اخلي، نو د حمزه بابا، که د تحقیق نوم اخلي نو کامل مومند، که د لنډې کیسې نوم اخلي نو مهدي پاچا او که د انقلابي شاعرۍ نوم اخلي نو د اجمل خټک نومونه یې اول په ذهن کې راګرځي. قلندر مومند ته دده د فرهنګي شخصیت د خړوب او مطرح کېدو یوازینۍ لاره همدا ((تنقید)) پاتې وه. نو ده باید داسې یو څه ته ګوتې وروړې وای چې دده د فرهنګي شخصیت د شهرت غوښتنې دا غریزه یې خړوب کړې وای. د قلندر مومند دا پټه تلوسه هغه وخت د فوران حالت ته ورسېده چې پر (۱۳٤٥ل، ۱۹٦٦م) کال کابل کې د خوشال بابا په یاد جوړ شوي نړیوال سیمینار ته رابلل شوی و، دا هغه مهال و چې د پټې خزانې له لومړي چاپ څخه نږدې (۲۳) کاله تېرېدل، د دې سیمینار علمي مشري د لوی استاد علامه عبدالحی حبیبي پر غاړه وه. دې سیمینار حمزه بابا او څو نورو لیکوالو لیکنې وستایل شوې، لوی استاد پوهاند علامه حبیبي چې نه یوازې د افغانستان، بلکې د ټولې سیمې په کچه یو لوی عالم و، هم زیات وستایل شو او درناوی یې وشو، قلندر مومند په دې سیمینار کې دده له خپلې توقع او شان سره برابر ونه ځلېد، نو له همدې ځایه ده د داسې یو ناسم رقابت لاره ونیوه چې پخوا یې دومره جوش نه و. دا وخت د قلندر مومند د قلم نوکه او ذهن د (استاد حبیبي) لوري ته واوښتل او په دې کې یې لومړی کتاب چې لوی استاد پرې حاشیې، تعلیقات او شرحې لیکلې وې هغه (پټه خزانه) وه، نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا کتاب هدف یا ټارګېټ شو، ولې پټه خزانه هدف شوه؟ ولې د حبیبي صاحب خپل تالیفات تر برید لاندې رانغلل؟ د دې پوښتنې ځواب دادی چې د پټې خزانې د تردید لپاره لا تر دې دمخه بهرني ذهنیت کار کاوه، هغوی هم یو کورني شکاک او کورني شکاک هم یو بهرني ملاتړ ته اړتیا لرله، مشترکې ګټې د دوی د ګډې همکارۍ سبب شوې. ښاغلي قلندر مومند تر هغه وروسته پر پټه خزانه څو انتقادي لیکنې وکړې او د پېښور په چاپي خپرونو کې یې خپرې کړې.

قلندر مومند نږدې شل کاله پر پټه خزانه ((تحقیق او تنقید)) وکړ او په پای کې یې ((پټه خزانه فی المیزان)) کتاب چاپ کړ، هغه وخت چې لوی استاد عبدالحی حبیبي ژوندی و، نو د پټې خزانې د بهرنیو او کورنیو شکاکانو د شکونو په اړه یې خپل مستند دلایل ولیکل، دلوی استاد تر مړینې وروسته قلندر مومند ته لاره نوره اواره شوه، وروسته ده یو شمېر هغه لیکوال په تېره بیا د پېښور ځینې ځوان لیکوال چې دده پر چاپېریال راټول وو او په یو نه یو ډول یې ده د شخصیت په وده کې رول درلود، په زړه نا زړه ډول د قلندر مومند فکر تعقیب کړ، خو بیا هم په پېښور او کویټه کې ډېر نور داسې لیکوال وو چې د قلندر مومند د نظریاتو خلاف یې لیکنې وکړې. ښاغلي همېش خلیل د قلندر مومند د ((پټې خزانې فی المیزان)) په ځواب کې د ((تول پارسنګ)) په نامه یو مستقل اثر ولیکه. د پټې خزانې د مخالفت لړۍ په پای کې د ابتذال داسې یو حالت ته ورسېده چې ان ځینې داسې کسان چې اصلاً یې په خپل ټول عمر کې یو ځل هم پټه خزانه لوستې نه وه، هغوی هم د پټې خزانې په اړه خپل نظرونه څرګند

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړل. یوه ورځ له پېښوره (ټل) ته په یوه مشاعره کې د ګډون لپاره روان وو، د کوزې پښتونخوا یو ځوان لیکوال له ما څخه وپوښتل ((یون صاحب دا د پټې خزانې په باب ستا رایه څه ده؟)) ما ویل له رایې څخه دې مطلب څه دی؟ ده وویل منې یې که نه؟ ما وویل زه یې ومنم که ونه منم هغه خپله داسې یو اثر دی چې ځان یې پر خلکو منلی او بل دا خو څه د عقایدو مسله نه ده چې که څوک یې ومني نو له ګناه به خلاص شي او که ویې نه مني نو ګناهکار به شي. منل نه منل دهر چا خپل کار دی خو واقعیت په خپله واقعیت دی. ده وویل بیا هم مطلب مې همدا و. ما ویل ستا رایه څه ده؟ ده وویل زه خو یې مخالف یم. ما ویل پټه خزانه دې لوستې؟ ده وویل نه جي! ما ویل چې لوستې دې نه ده نو بیا مخالف یې په څه یې؟ ده وویل: دا قلندر صاحب او نور چې کوم دي، هغه یې نه مني که نه ما ویل . . . ما وویل د واقعیت خبره بېله ده او د منلو یا نه منلو خبره بېله. ما ویل اسلام د خدای(ج) یو کامل دین او قرآن د خدای(ج) اسماني کتاب دی، بیا یې هم د نړۍ نا مسلمان وګړي او همدارنګه یو شمېر منافق مسلمانان عملاً نه مني، نو دا خو د دې مانا نه لري چې اسلام او قرآن کې نیمګړتیا ده، نیمګړتیا خپله زموږ په ذهن کې ده. پټه خزانه یو واقعیت دی چې پټېدلای نه شي، د منلو او نه منلو خبره د هغې د واقعیت مانع کېدلای نه شي. . .

د قلندر مومند ترڅنګ یو شمېر نور لیکوال چې د هغه لاره تعقیبوي، هغوی له معقولې لارې او د فرهنګي کار و هڅو په وسیله د شهرت او مقام لوړو پړاوونو ته نه شي رسېدلای، نو دوی دا لاره غوره ګڼلې چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې يو ادبي اثر ته لاس وغځوي چې هغه د خلکو زړونو ته لاره پيدا کړې وي، دوی فکر کوي په دې کار سره به د خلکو حساسيت راوپارېږي او زموږ ليکنه به ولولي، يا به مو پر ضد ليکنه وکړي او که ځواب را نه کړي، نو بيا به ووايو گوره چې زموږ دلايل پاخه وو چا يې ځواب ونه شو ويلای. دا ډول ليکوال چې د شهرت د فقر پر غريزې اخته دي، په هر ځای کې شته؛ په جلال اباد کې يو ځوان عادي او مبتدي ليکوال په يوه نوې راوتې سيمه ييزه مهالنۍ عادي جريده کې پر يوه ډېر پاخه او مطرح ليکوال په دې نيت بې ځايه، نامعقوله او له واقعيت څخه لرې انتقادي ليکنه وکړه چې مطرح ليکوال به يې ځواب ووايي او دې سره به ((منتقد)) او ((جريده)) دواړه شهرت ته ورسېږي او په پينځوو کې به ياد شي. خو مطرح ليکوال هغه ليکنه ډېره بابيزه وگڼله او هيڅ ځواب يې ور نه کړ، يو بل ليکوال ورڅخه وپوښتل چې د هغه ليکنې ځواب دې ولې ور نه کړ؟ هغه وويل: دا ځوانان دي، دوی د شهرت غريزې پسې اخيستي، زه نه غواړم په خپل ځواب دوی خپل هدف ته ورسوم. دا مسله همداسې غلې پاتې شوه، څه موده وروسته هغو ځوانانو له هغه مطرح ليکوال څخه بښنه وغوښته. نو د پټې خزانې د کورنيو مخالفينو يوه غټه ستونزه او ناروغي همدا ده چې د شهرت غريزې پسې اخيستي دي. که موږ د ښاغلي قلندر مومند ټول ليکلي اثار سره وارزوو نو راته معلومه به شي چې هغه په غزل کې د حمزه بابا، په انقلابي شاعرۍ کې د اجمل خټک او په تحقيق او تاريخ ليکنه کې د کامل مومند او استاد عبدالحی حبيبي مخکښې نه شوه زغملای. د ارواپوهنې له نظره هغه اشخاص چې د ژوند په يو لړ سياسي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولنیزو او فرهنګي چاروکې ناکام او یا هم تر خپلو محسوسو او نامحسوسو سیالانو پاتې راشي، معمولاً پر منفي کرکټرونو بدلیږي، هغه لیکوال چې په لیکوالۍ کې د تخلیق او تحقیق په دوارو برخوکې پام ورې او مطلوب پرمختګ ونه کړي معمولاً درپیمه لار (تنقید) غوره کوي. کله کله بیا دا تنقید د اصلاح او لارښوونې پر محور راڅرخي، خوکله کله بیا د منفي بافۍ د ناروغۍ ښکار شي او هرې مثبتې پدیدې ته ضرور د شک او تردید په سترګو ګوري، ښه کره کتونکی همغه دی چې یو اثر مخکې تر مخکې د ښه والي او بدوالي د ټاکلي فرضیې له مخې و نه رازوي. یانې فرضیه مخکې تر مخکې قید نه کړي، چې حتماً به دا اثر ښه ثابتوم یا بد او کمزوری. ښه لاره داده چې اثر څنګه دی همغسې یې وارزوي، خپل شخصي نظر او عواطف په کې دخیل نه کړي. زه فکر کوم چې قلندر مومند مخکې تر مخکې د پټې خزانې په اړه د (رد) فرضیه ټاکلې وه او خپله ټوله انرژي یې د همدې (رد) لپاره راټوله کړې وه. د قلندر مومند د لیکنې تر شا څه رواني مشکلات پراته وو، چې ده نږدې (شل کاله) د هغه اثر د تردید لپاره کار وکړ چې محمد هوتک هغه په (دووکلونو) کې لیکلی و. کېدی شي محمد هوتک د پټې خزانې پر لیکلو دومره نه وي په تکلیف شوی لکه قلندر مومند یې چې په تردید کې په تکلیف شو.

قلندر مومند په خپله لیکنه کې په اصطلاح له نجومي علم څخه هم ګټه اخیستې او په اصطلاح له بېلابېلو جنتریو یې استخراج کړی چې د پټې خزانې د متن په پای کې یوه راغلې نېټه غلطه ثابته کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد هوتک په پټه خزانه کې ليکي: ((کتاب تمام سو، په ورځ د جمعې (۲٤) د شوال المکرم (۱۱٤۲) هجري په قندهار کې او مولف محمد هوتک هم فارغ البال سو الحمدلله حمداً کثيراً))

خو قلندر مومند په دې نظر دی چې د شوال (۲٤) د جمعې ورځ نه ده، له همدې پورتني ټکي سره په ارتباط کې د ښاغلي قلندر مومند د يوې مرکې يو ټکي ته ستاسو پام را اړوم.

د قلندر مومند تر وفات نږدې درې کاله وړاندې، ښاغلي حنيف خليل له ښاغلي قلندر مومند سره يوه مرکه کړې وه، دا مرکه همغه مهال له پېښوره خپرېدونکې (وحدت) ورځپاڼه کې چاپ شوې وه. په دې مرکه کې ښاغلي حنيف خليل له ښاغلي مومند څخه پوښتلي وو چې ستاسو د پيدايش کال کوم دی؟ هغه ورته په ځواب کې ويلي وو ((. . . زما د پيدايش کال ماته معلوم نه دی، ځکه چې هغه وخت مور و پلار د پيدايش کال نه ليکه او که چا ليکه هم نو په يوه کاغذ کې به يې ليکه بيا به يې د قرآن شريف په منځ کې ايښوده، نو په دې وجه زه تاسو ته د خپل پيدايش کال سم نه شم ښودلای))

اوس دی دلته د خپل پيدايښت د کال په اړه دومره بې تفاوته او يا نا خبره دی، نو بيا کوم دلايل او مهم عوامل وو چې دی يې دېته هڅوه چې درې درېنيم سوه کاله دمخه له نورو سره د ورځو او ساعتونو حساب، هغه هم په خپله خوښه وکړي؟ پر (۱۱٤۲هـ ق) کال د شوال (۲٤) د جمعې ورځ وه او که نه وه؟ دا او دې ته ورته پوښتنې سړي ته د دې لاره اواروي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په خپله د شکاکانو پر نظرونو او شکونو شک وکړي او ووايي چې دا ډول شکونه له سياسي، کلتوري سياليو او شخصي عقدو څخه راټوکېدلي دي او پر واقعيت ولاړ نه دي. که د پټې خزانې د بهرنيو او کورنيو مخالفينو ټول نظرونه راټول کړو، نوکېدی شي دې نتيجې ته ورسېږو چې دا ټول نظرونه د سياسي، کلتوري، ژبنيو او تاريخي ناوړه غرضونو او د ځينو ځانپالو او شهرت خوښو ليکوالو د شهرت د غريزې او شخصي عقدو يو ګډ امتزاج دی چې علمي معيارونه نه لري او پر پورتنيو يادو عواملو ولاړ دي او بس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شېرزاد ساپي سفر

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د اپریل پر (۱۳)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د وري له (۲٤)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

شېرزاد ساپي هم د ابدي نړۍ پر لوري خپل سفر پیل کړ، لغمان د خپلو حقوقو له یوه ژبور او زړور بچي څخه بې برخې شو. نږدې کال وړاندې یې د سلطان غازي بابا ښارګوټي په برنۍ برخه کې په نوي بڼ کې وکرځولم. ښکلی باغ یې جوړ کړی و، ژمنه مې ورسره وکړه چې کال ته به له خپلو ماشومانو سره دې بڼ ته راځم او هغوی ته به وایم چې لغمان کې هم داسې ښکلي ځایونه شته. تر نوي کال څو ورځې دمخه لغمان ته لاړم. ماشومانو ته مې وویل، د شېر زاد کاکا باغ ته مو بیایم، سیل به هم وکړئ او یو یو نهالګی به هم د یادګار په توګه کېږدئ چې په خپل وطن کې مو د لاس نښه پاتې شي. مېرمن مې او نورو خپلوانو وویل اوس مازیګر ناوخته دی او هلته امنیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم د ډاډ وړ نه دی، د ماشومانو تګ ضرور نه دی. نه مو شېرزاد صیب وکتلای شو او نه یې بې. نن مو دا غمجن خبر واورېد چې شېرزاد صیب یې په خپل همدې بې کې شهیدکړ! دوی یوازې شېرزاد شهید نه کړ دوی یو بشپړ بې شیهدکړ. دوی شنې ونې او بوټې شهیدان کړل، دوی تنکي ګلان شهیدان کړل، او هی د بې مالیاره بې ګلانو! څومره ژر به مړاوي شئ ، څومره ژر به ورژېږئ! کاشکې تاسې خبرې کولای شوای چې نن مو د خپل مالیار په ویر کې سوې ساندې ویلای وای. او های د یتیم شوي بې ګلانو! که تاسو غږېدای شوای ، نو ضرور به مو مور ته ویلي وای چې تاسې اشرف المخلوقات نه یاست، شرالمخلوقات یاستئ. د ادم زامن یاستئ، خو د سړیتوب جوهر درکې نه شته. شېرزاده وروره په مخه دې ګلونه. . .

(c) ketabton.com: The Digital Library

باعزته سوله څه مانا؟

دا ليکنه د (۲۰۱۹م) کال د اپريل پر (۱۹) مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د وري له (۳۰) مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

کله چې يو څوک نه غواړي، يو کار ترسره کړي، نو د هغه پرضد بيا بېلابېل دلايل او پلمې لټوي. اوس د سولې لپاره هم بېلابېل قيدونه او شرطونه وړاندې کېږي. سره له دې چې جمهور رييس غني ويلي وو، د

سولې لپاره سر ورکولو ته هم تيار دی او طالبان هم بايد له قيد او شرط پرته سولې ته غاړه کېږدي، خو اوس چې سولې ته د امريکايانو او طالبانو د تمايل څرک لګېږي، تر ټولو دمخه ډاکټر غني د سولې پر وړاندې داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

قیدونه او شرطونه وړاندې کړي چې د اندازې او معیار معلومول یې اسانه کار نه دی. ((باعزته)) او ((دایمي)). دا هغه کلمې دي چې د (سولې) تر نوم او اصطلاح دمخه کارول کېږي او د هغې څرنګوالی تشریح کوي. په پښتو کې (صفت) او (قید) تر نوم دمخه راځي او د هغه نوم حالت تشریح کوي.

دلته ((باعزته)) او ((دایمي)) دواړه هغه توصیفي قیدونه دي چې د (سولې) راتلونکی څرنګوالی تشریح کوي او د هغې لپاره قیدي الزامات برابروي. په دې مانا چې که له ((سولې)) څخه دا ((باعزته)) او ((دایمي)) صفتونه او قیدونه لرې کړو، نو یوازې ((سوله)) پاتې کېږي، خو دا ډول سوله بیا د غني او ګډوله حکومت په مزاج برابره نه ده.

اوس چې د سولې لپاره دا ډول قیدونه وړاندې کېږي، راځئ چې دې بل طرف ته هم دا ډول قیدونه وړاندې کړو: باعزته دولت، باعزته حکومت، باعزته قضایه قوه، باعزته پارلمان، باعزته ولسمشر، باعزته مرستیالان، باعزته سیاسي ګوندونه، باعزته ټاکنې او نورې باعزته باعزته تقاضاوې.

اوس که له ولسمشر څخه وپوښتل شي چې ته او وجدان دې چې ګډوله حکومت باعزته دی؟ پر اساسي قانون پښه ایښودل باعزته کار و؟ لومړی مرستیال دې باعزته دی؟ محقق او د ګډوله حکومت نور ارکان دې باعزته دي؟ تېرې ټاکنې چې دې وکړې هغه باعزته وې؟ ټاکنیز کمېسیونونه باعزته وو؟ دغه هیئت چې قطر ته دې ټاکلی و، دا ټول باعزته

(c) ketabton.com: The Digital Library

اشخاص وو؟ دغه تنظيمي مشران چې کابل يې وران کړی او اوس د سولې شورا او پخلاينې شورا په راس کې دي، دا ټول باعزته او پاک نفسه خلک دي؟ دا تېر پارلمان چې ستاسو په حاکميت کې يې خپل عمر وغځاوه، دا باعزته و؟ او نور ډېر بې عزته اشخاص چې اوس د باعزته خلکو په نامه مسمی دي، دا ټول په حقيقت کې باعزته دي؟؟؟ نو د خدای (ج)، رسول الله (ص) او د دې مظلوم ملت په خاطر د سولې لپاره قصدي او نا قصدي قيدونه مه جوړوئ، ټول پر دې پوهېږي چې له دې ډول قيدونو او بندونو څخه اصلي موخه څه ده؟ اوس هم وخت شته، فکر وکړئ، ستا عزت او عفت د دې ګډوله او وراسته حکومت په تداوم کې نه دی، ستا عزت په سوله کې دی. تا ته دوه ستر مسوليته درپه غاړه دي: يو دا چې د دې وراسته، چينجن او ګوزڼ وهلي حکومت درمل وکړې؛ پر يو پاخه او مستحکم حکومت يې بدل کړې، په خواشينۍ سره چې په دې برخه کې دې ډېر وخت او فرصتونه له لاسه ورکړي او دويم مسوليت دې دا دی چې د سولې او ثبات لپاره ګامونه پورته کړې، دا دويم کار کې هم ستا ګټه ده، هم د ملت، هم د وطن او هم د خدای (ج) او د هغه د رسول (ص) رضايت په کې خوندي دی.

اوس ستا پر اوږه د هېواد قسم خوړلو دښمنانو ټوپک ايښی، ستا له شا د سولې پر نويو ټوکېدلو غړونو ډزې کوي. حقيقت دا دی چې د حکومت غوښنه برخه اوس هم د جګړه ييزو تنظيمونو او په تېره بيا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامي جمعیت او نظار شورا په لاس کې ده، هغوی هېڅکله سوله نه غواړي، که ته سوله د عبدالرب رسول سیاف، یونس قانوني، حاجي محقق، کریم خلیلي، امر الله صالح او نورو له لیډرو ګورې، نو دا لیډلوري خو د هغوی له ماضي سره تړلي او مستقیماً د جګړې د اور بټۍ ته رسي، که حافظه لرې هغه ورځې دې هم راپه یاد کړه چې امرالله صالح د عبدالله عبدالله لپاره سرسخته کمپاین کاوه او ما (یون) ستاسو لپاره، هغه په پښتونستان واټ کې ستا پر ضد د مظاهرې اورپکی ګډونوال و او زه ستا په پلوی د کابل په یکه توت او هوتخېلو کې، هغه به له خپلو ټلوېزیونونو څخه ستاسو پر ضد نشرات کول او ما به له خپلو ټلوېزیونونو ستا په ګټه، هغو به نامتمرکز او پاشلی حکومت غوښته او موږ به یو قوي او مرکزي حکومت، هغو به ته فاشېست او یهودي ګڼلې او موږ به یو ملتپال، هغوی دربانډې یو ګډوله ائتلافي حکومت ومانه او موږ د یو بشپړ انتخابي حکومت پلویان وو. دا دی هغوی بېرته د حکومت او قدرت برخه شول او موږ له حکومته بهر پاتې شولو، دا یو مثال مې یوازې د غني د متضادو حرکتونو او قضاوتونو د تمثیل په خاطر لوستونکو ته وړاندې کړ.

اوس یو ځل بیا د نظار شورا کرکټرونه چې د حکومت نیمه برخه یې د عبدالله په وجود کې اشغال کړې ده او اوس د غني په پوټکي کې هم ننوتي، غواړي د غني د ناثباته فکري او احساساتي جوړښت له امله د غني له ادرسه پر سولې او د سولې پر بهیر ګوزار وکړي. هم غني د تاریخ کندې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټېل وهي او هم افغانستان يو ځل بيا د تېروکلونو جګړه ييز حالت ته بوځي، نو ځکه خو هم پر غني او هم د هغه پر شاوخوا پر څو تنو ملتپالو حکومتي اشخاصو او هم پر عام افغان ملت غږکوم چې ټول د سولې بهير ته ودانګئ، هم غني وژغورئ، هم حکومت له مافيايي کړيو خلاص کړئ او هم هېواد وژغورئ، سوله راستنه کړئ، سوله په هېواد کې د زرو مرضونو علاج دی.

سوله غني له فکري بې ثباتۍ ژغورلای شي، سوله انتخاباتي ټکټونه د نظارشورا له يرغملۍ خلاصولای شي. سوله ازادو ټاکنو ته لاره برابرولای شي. سوله د اقليتونو د حقوقو د مدعيانو د ناوړه باج اخيستلو مخه ډب کولای شي. سوله غني د عطاء محمد نور او دين محمد جرئت له پټکو ژغورلای شي، سوله د طالبانو پوځي زور ختمولای شي، سوله په نرمۍ لکه اوبه د اور سزا ده، سوله کې عزت دی، سوله کې بيا رغونه، پرمختګ او نوې جوړونه ده. لنډه دا چې سوله هغه څه کولای شي چې نور يې هيڅ ډول وسايل او دلايل نه شي ترسره کولای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک په څومره اوبو کې؟

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال (اپریل) پر (۱۹)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (وري) له (۳۰)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

په افغانستان کې یو پر بل د تورونو پورې کول د سیاسي کلتور یوه برخه ده. تېرو څلوېښتو کلونو کې دې کلتور امتداد پیدا کړ، اوس نو دا

کلتور یو ځل بیا په څپو دی، هره سیاسی ډله او هر سیاسي شخص پر یو بل د پردیپالۍ او جاسوسۍ تور پورې کوي، پخوا به جهادي ډلو پر خلق او پرچم د روسپالنې او هغوی به پر مخالفو جهادي ډلو د امریکا او غربپالنې تورونه پورې کول، خو وروسته د یو شمېر جهادي ډلو مشرانو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

روس له کړېوانه سر راوویست او د مخالف لوري یو زیات شمېر مشرانو بیا انګلستان، امریکا او نورو غربي هېوادونو ته پناه یوړه، په اصطلاح سروېس تبدیل شو. هغو تورونو هېڅ ګټه ونه کړه، خو د هغو د متضادو عملونو په نتیجه کې هېواد ته درانه زیانونه واړول شول. اوس یو ځل بیا د تورونو لړۍ تکرارېږي، د ډاکټر اشرف غني یو شمېر پلویان او شمالټلوواله پر طالبانو د پاکستان پالنې او هغوی بیا پر دوی د غربپالنې تورونه پورې کوي، دې تورونوکې به منطق او لږ حقیقت موجود وي، ځکه څوک چې په کوېټه او پېښور کې شوراګانې لري، نو هغوی د پاکستان له توره ځان نه شي خلاصولی او دا ډلې چې بیا د پاکستان ضد شعارونه ورکوي، منطق یې نه مني او هغه ډلې چې د امریکا یې الوتکو تر وزرونو لاندې پر کابل واکمن شول او یا یې خپله دېرش کاله په غربي هېوادونو کې ژوند کړی وي، خوی خصلت او د ژوند شریکبانی یې هم د همغه ځای وي، د همغو په مرسته واک ته رسېدلي وي، نو دا ډلې او اشخاص چې غرب ضد ځرګندونې کوي، پر ځان او ملت رشخند وهي. خبره دا ده چې هېڅوک او هېڅ سیاستوال د تورونو له دایرې وتلای نه شي. که دا ټول تورونه د یوې فرضیې په توګه ومنل شي او لومړی د طالبانو له اسلامي امارته د پاکستان لاس لنډ شي او بیا له ملي وحدت حکومت څخه د امریکا، نو دواړه جوړښتونه به څومره خپل عمر ته دوام ورکړي؟ واقعیت دا دی چې طالبان به کمزوري شي، جنګ به سوړ شي، خو په بشپړ ډول به ختم نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي، ځکه چې له ګډوله حکومت څخه نارضايتي دومره زياته ده چې له طالبانو پرته يې نور مخالفين هم پيداکېدلای شي، خو که د غني په مشرۍ د ملي وحدت پر حکومت د امريکا مرستې بندې شي، نو دا حکومت به يوه اوونۍ هم دوام ونه کړای شي. د دې خبرې علت څه دی؟ د غني حکومت د اضدادو يوه مجموعه ده چې له ځينو محدودو کسانو پرته يې نور اکثره غړي په بېلابېلو متضادو ډلو پورې تړلي دي چې ډېره بده سابقه لري. د غني حکومت يو شمېر نور غړي بيا هېڅ ډول عقيده يي اعتقاد نه لري او نه په دې وطن کې کلتوري او قومي ريښه لري. دوی ته حکومت د يوې اقتصادي سرچينې په توګه مطرح دی او هر کله چې پرې سخته راغله، له هېواده پښې سپکوي. د طالبانو مشران ښه دي، که خراب، په خپله او د کورنۍ اکثره غړي يې د جګړې لومړۍ کرښې ته حاضر دي، خو د دې بل لوري د چارواکو کورنۍ او زامن يې د خپلو پلرونو د حکومت لپاره دومره قربانۍ ته هېڅکله نه حاضرېږي، نو د يو چا زوی چې د خپل پلار د حکومت ملاتړ نه شي کولای، دا عام ولس ولې دومره قربانۍ ته حاضر شي؟ طالبان د فکر خلک دي که نه، خو د عمل خلک دي. په حکومت کې يو شمېر کسان د فکر دي، خو د عمل نه دي.

د عمل د خاوندانو په حـضور کې
د وينا خاوند ولاړ لاس په سلام دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دې ليکنې څخه هدف دا دی چې د سياستوالو تورونه د ارزونې مصداق نه دي، د هغوی عملونه بايد وارزول شي. اوس وخت کې هېڅ داسې سياسي مميز نه شته چې بېخ کې ډکی ونه لري. دلته څوک سپينې کوترې سياست ته نه پرېږدي، ولس د سياستوالو له کليشه يي شعارونو او ستغو عملونو ستړی دی. سولې او ارام ته اړتيا لري. دوه څرګندې ليکې بايد تشخيص شي: د سولې پلويان او د جګړې اوربلوونکي. هغه څوک چې سوله غواړي، هغوی بايد د سولې لپاره ټولې ممکنه لارې چارې وکاروي او هغوی چې د واک د امتداد لپاره جنګ غواړي، ښه به وي چې خپل اولادونه له طالبانو سره د مخامخ جګړې لومړۍ ليکې ته ولېږي. که د غني، قانوني، صالح، محقق، دوستم، خليلي او نورو برحالو چارواکو زامن، د ملاعمر، هيبت الله، ستانيکزي، حقاني او نورو طالبانو دزامنو پر وړاندې مخامخ جګړې ته لاړ شي، نو که جګړه يې وګټله، هم به توريالي او هم به اتلان شي اوکه زور يې و نه رسېد، نو مجبور به شي خپل پلرونه سولې ته لېواله کړي، تر هغه پورې دا جګړه په کورنۍ کچه نه ختمېږي چې د دواړو لورو لوړپوړړو اشخاصو کورنۍ درد او خطر احساس نه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولې اقتصادي مرکزونه؟

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (اپریل) پر (۲۰)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (وري) له (۳۱)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

پوره څلور لسیزې کېږي چې په افغانستان کې تر سپېڅلو شعارونو لاندې نامقدسه جګړه روانه ده. د جګړې اکثره کورني او بهرني لوبغاړي او کرکټرونه بدلېږي رابدلېږي، خو د جګړې ماهیت او د افغانستان د

ورانۍ حالت هماغه شان دوام لري. دا خبره منطقي نه ده چې جګړه دې تصادفي وي او له کوم اصلي مرکزه دې کنترول نه شي. که د جګړې شعارونه او لوبغاړي هر څومره واوړي راواوړي، خو دوه حقیقتونه او واقعیتونه ثابت دي: د جګړې اصلي او محرکه قوه د پاکستان استخبارات

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي او د جګړې ډګر افغانستان دی. په کورنۍ کچه به افغان سیاستوالو کې د ملامتۍ کچه د چا پاو زیاته او یا کمه وي، خو په ټوله کې افغان ولس قرباني شوی او سیاستوال او تنظیمونه یې د یو بار مصرف په توګه کارول شوي دي. اوس چې د جګړې ژورو ته سرې ګوري دا جګړه که څه هم د ایډیالوژیک بېز او انګېزې له مخې پیل شوې او غبرګون یې هم څه نا څه همدا ډول دی، خو دلته ولې تر ډېره بریده د پوځي مرکزونو پر ځای اقتصادي بنسټونه په نښه کېږي؟ اقتصادي مرکزونه خو مسلمان او نامسلمان دواړو ته په کار دي او د ملت د ژوند اساسات جوړوي، خو افغانستان کې د عقایدو تر چتر لاندې جنګېدونکي سرتېري بیا پر دې نه پوهېږي چې اسلامي حکومت اقتصاد ته اړتیا لري که نه؟ په جلال اباد کې دوه درې ځله د بهسودو پله پر سر پر بهرنیو سرتېرو ځانمرګي بریدونه وشول او پله ته په کې هم ډېر زیان واوښت، دا بریدونه ولې تر پله اخوا او دېخوا نه ترسره کېدل؟ خو هغې اصلي سرچینې چې ځانمرګي یې روزلی وو، له هغو یې دا تعقل هم اخیستی و چې د بهسودو پل له امریکایانو سره څه رابطه لري؟ د افغانانو د اصلي دښمن اساسي هدف دلته دا و چې له یوې خوا د یرغمل شول مسلمان په وسیله امریکایان له منځه یوسي، له بلې خوا پل رنګ کړي او همدا رنګه له دې پله تېرېدونکې لویه لار له دوو نورو ختیزو ولایتونو (کونړ او نورستان) سره غوڅه کړي. په دې ډول به لکونو خلک له ستونزو سره مخامخ شي او دوی به د کونړ لوی سیند او هلته مېشته ولسونه تر خپل کنټرول او اغېز لاندې راولي. افغان جګړه مارو غاړو د جګړې د اصلي لوبغاړو دغه اصلي هدف هېڅکله درک نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړ. د کابل پر کانټيننټال، سرينا هوټل، ذنبق څلور لارې او نورو مهمو مرکزونو بريد د سياسي ملحوظاتو تر څنګ اقتصادي انګېزې لري. پاکستان لکه څنګه چې يو ځل يې د جهادي ډلو له قهريې قوې څخه د افغانستان د ويجاړۍ لپاره ګټه پورته کړه او کله چې هغوی په اصطلاح بريالي شول، نو بيا له داسې يو وطن سره مخامخ وو، چې نه يې اقتصاد درلود، نه يې پوځ او نه هم نور ودانيز تاسيسات، نو بيا د پاکستان خيرات او ترحم ته کېناستل، اوس يو ځل بيا د طالبانو د اسلامي تحريک په وجود کې تېر داستان بيا تکرارېږي، دا چې طالبان پرې پوهېږي او که نه؟ دا د هغوی خپل مشکل دی، خو شعوري افغانان د پاکستان د استخباراتو پر ستراتيژۍ ښه پوهېږي.

پر مخابراتو وزارت ننني بريد چې هر چا کړی، هېڅ ډول توجيه نه لري، مخابرات د هر هېواد اعصاب دي. په دې وزارت کې د هېواد زياته معلوماتي ډېټا خوندي ده، د ملک لپاره يوه ستره اقتصادي سرچينه ده، هر حکومت چې راځي، اسلامي وي که الحادي، مخابراتو ته اړتيا لري، بې اعصابو حکومت نه شي کېدی، نو يو څوک چې خپله ټلېفون، فکس، مخابره او فيسبوک کاروي او بيا پر دې مرکز بريد کوي، د هغه د جهالت درجه به په کوم حد کې وي؟ خبره رالنډوم، د جګړې پر ټولو عناصرو او غاړو غږ کوم چې د افغانستان ملي شتمنۍ، د ټول ملت مال ګڼل کېږي، هېڅ ډله حق نه لري چې د سياسي او پوځي غرضونو لپاره هغه د ملت د واک له دايرې وباسي او يا يې د خاورو پر ډېرۍ بدله کړي. طالبان به سبا ملايان شي، خو د دې وطن د جوړولو وړتيا به ونه لري او هر څه به يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

بایلولي وي. مجاهدین هم یو وخت په دغسې ګرمه وینه کې وو، د ننګرهار فارمونه یې لولپه کړل او ویل به یې چې مونږ ته یې بیا عربان جوړوي، وروسته عربان د خپلې عیاشۍ پر لوري وخوځېدل، مجاهدین په ډاګ پاتې شول او فارمونه یې همغسې سوي لوغړن پرېښودل.

نو اوس باید طالبانو هم د مجاهدینو د دویم نسل په توګه دا پخه تجربه ترلاسه کړې وي چې که له جګړې لاس نه اخلي، نو د هېواد تاسیساتو او د پاکستان اهدافو ته باید په ځیر سره متوجه شي. د پاکستان د دوستۍ مزه خو مو یو ځل وځکله چې له سفیره نیولې تر امیره پورې یې ټول پر امریکایانو خرڅ کړئ، راځئ هغه زور چې د حکومت پر وړاندې یې کاروئ، د خپل وطن د شتمنیو د خوندیتابه لپاره یې ولګوئ، نو که دا تاسیسات تاسې نه ورانوئ، بل څوک یې ړنګوي، د خپل زور یوه برخه د هغو پر ضد وکاروئ. بیا هم وایم چې طالبانو ته تر (ای، ایس، ای) او پنجابیانو د غني دا وروست، ګډوله او چینجن حکومت هم ښه دی، باید خبرو ته ورسره تیار شئ او د غني ګډوله حکومت ته هم وایم چې تر (سي، ای، ای) او امریکایانو درته دا خپل سوی لوی لوغړن طالب هم ښه دی، د خبرو دروازې مه بندوئ، د قدرت د نیولو او انحصارولو لپاره نور د دې مظلوم ملت تاسیسات له منځه مه وړئ! خپل اصلي دښمن ته متوجه شئ!!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوک قانون غواړي او ځوک
یې نه غواړي؟

دا لیکنه د (۲۰۱۹)م کال د (اپریل) پر (۲۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (غویي) میاشتې له (لومړۍ) نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

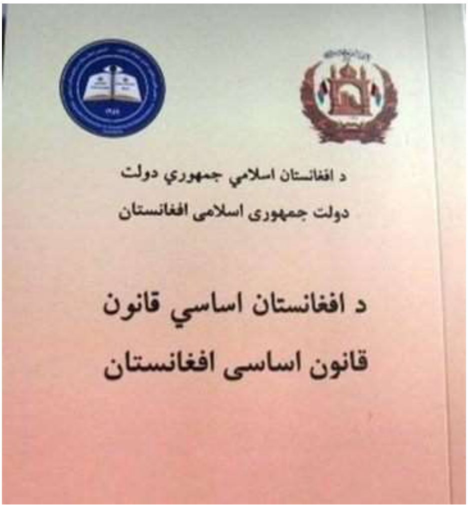

افغانستان کې قانون د قاعدې بڼه غوره کړې، له تطبیقي اړخه یې استثنات زیات شوي، کله چې پر لومړۍ درجه چارواکو د قانون د تطبیق خبره مطرح شي، نو حالات او استثنات دمخه کړي. کله چې قانون د حاکم په ګټه وي، نو بیا د قانونیت چغې پورته شي او کله چې د قانون تطبیق یې ناکنټروله واک کنټرولوي، نو بیا د پلمو باران راخوشې کړي. هیڅ عقلمن افغان له دې خبرې انکار نه شي کولای چې په اوسني ګډوله حکومت کې د جمهور رییس په توګه د غني تر سوګند پنځه لس دقیقې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته اساسي قانون د همغه شخص له خوا تر پښنو لاندې شو چې د همدې اساسي قانون د تطبيق لپاره يې سوګند خوړلی و. ما د يو افغان په توګه همغه وخت خپل غږ اوچت کړی، بيا چې په متواتر ډول قانون تر پښنو لاندې کېده هم مې خپله چغه پورته کړې ده. د غني او عبدالله په حکومت کې د اساسي قانون له دوه– درې مادو پرته له نورو اکثرو مادو څخه په متواتر ډول سرغړاوی شوی او لا هم کېږي. په دې کې لومړۍ درجه مسول خپله جمهور رييس او بيا د حکومت نور چارواکي دي. غوړه مال، ځانساتي، ورځچاري او نور چې د قانون د حاکميت په نشتوالي کې يې ګټه ده، هېڅکله به د قانون د واکمنۍ غږ پورته نه کړي، اوس يو شمېر کنځلماران هم له دې ډلې سره يو ځای شوي دي. ستره محکمه اساساً له اساسي قانون سره د نورو قوانينو مطابقت څېړي، که په هغو قوانينو کې د اشخاصو د واک د تمديد څرنګوالی راغلی وي، نو محکمه د همغې محتوا له مخې نظر ورکوي، حکومت د وضاحت وضاحت نه غواړي. اوس چې د جمهور رييس د کاري مودې مسئله سترې محکمې ته محول کېږي، سره له دې چې ابهام نه لري، خو همدې سترې محکمې ته له اساسي قانون سره د اجراييه رياست د تطابق او تفسير مسئله ولې نه وړاندې کېږي؟ دا خو دا مانا لري چې دا يو کار د ښاغلي غني په ګټه دی، هغه دې محکمې ته وړاندې کېږي او د اجراييه رياست لغوه چې د ملت او قانون په ګټه ده او اوس يې د حکومت پوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیمه برخه ناقانونه کړې، پر هغې بیا سترګې پټېږي؟ د جمهور رییس د کار موده په قانون کې تسجیل شوې ده: ((د جمهور رییس وظیفه تر انتخاباتو وروسته د پنځم کال د غبرګولي پر لومړۍ نېټه پایته رسېږي، د جمهور رییس د کار تر پایته رسېدو دمخه د نوي جمهور رییس د ټاکلو لپاره انتخابات له دېرشو تر شپېتو ورځو پورې موده کې کېږي.)) دې برخه کې پوره وضاحت دی، کله چې یوه ماده کې ابهام نه وي، سترې محکمې ته یې وړاندې کول ضروري نه دي، خو که بیا هم مخالفو کاندیدانو اعتراض درلود، د هغو له لیکلي اعتراض سره باید د حکومت له خوا محکمې ته د تفسیر او له اساسي قانون سره د تطابق لپاره لېږل شوې وه، دا ماده پوره وضاحت لري، نیوکه پر دې ده چې مبهم او متنازع مسایل ولې د تفسیر او تطابق لپاره محکمې ته نه وړاندې کېږي؟ جمهور رییس باید لا پخوا له سترې محکمې څخه د مبهمو مسایلو تفسیر غوښتی وای او خپل مکلفیت یې پوره کړی وای، د پوښتنې وړ خبره دا ده چې که جمهور رییس ((تر انتخاباتووروسته)) عبارت ټینک کړي، ټاکنې یرغمل کړي، هر وخت ورته پلمې جوړې کړي، کولای شي تر پنځو کلونو پورې خپله موده وغځوي، دې حالت کې به څه کېږي؟ دا بحث یوازې د ښاغلي غني پر حاکمیت نه دی، بلکې هر یو ته به دا لاره خلاصه شي.

اوس چې جمهور رییس د اساسي قانون له مخې ستره محکمه د خپل واک د غځولو یوه قانوني سرچینه ګڼي، نو ورته عمل به پر اجراییه ریاست

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګه تطبيقوي؟که د اجراييه رياست پوست محکمې ته مخکې شي، محکمه به ورته وايي چې دا خو په اساسي قانون کې هېڅ وضاحت نه لري، مور. څه وڅېړو؟ نو دلته بيا دا پوښتنه پيداکېږي،که اجراييه رياست د قانون خلاف دی، ستره محکمې پرې ولې پنځه کاله ځان غلی کړ؟ او ولې جمهور رييس د دغه پوست د متصدي کاري موده دومره وغځوله؟ او که قانوني و، نو ولې له اساسي قانون سره سم د هغه د وضاحت مسئله محکمې سره نه مطرح کېږي؟که له قانوني پلوه محکمې ته د محول کېدو وړ نه وي او يوازې د جمهور رييس په فرمان رامنځته شوی وي، نو دی بيا ولې دومره وارخطا شو چې د اساسي قانون خلاف کار وکړي؟ او که چېرې يې د پرديو په زور جبراً داکار ترسره کړی وي، نو د استقلاليت دا دومره چغې خو په ښکاره د تکلف او تصنع ښکارندويي کوي، نو اوس که څوک رښتيا هم د قانون مينوال او لېوال وي، راځئ چې قانون پر ټولو تطبيق کړو. تر ټولو دمخه بايد جمهور رييس ته دا مسئله راجع کړو، ځکه دی لومړی سړی دی چې پر قانون يې قسم خوړلی او د قانون د تطبيق مسوليت لري. د مفکر صيب خيالي او نظري کنځلمارو ته چيلنج دی چې که تاسې کې رښتيا هم دومره متره وي، راووځئ د سترې محکمې مخې ته لاريون وکړئ، اجراييه رياست لغوه کړئ، له محکمې فيصله واخلئ، د بهرنيو چارو وزير لرې کړئ، امرالله صالح چې اوس تر قانون پورته کارونه کوي، د هغه مخه ونيسئ او که دا توره نه شئ کولای، لاړ شئ پر خپل ((محبوب)) مفکر مو فشار راوړئ چې پر عبدالله، محقق، خليلي او نورو پخوانيو او اوسنيو چارواکو، چې د ده په حکم مقرر شوي او يا مقررېږي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

قانون تطبیق کړي. یو دولتمشر چې په شپږو میاشتو کې د ولسي جرګې ټاکنې نه شي اعلانولای او د خپل دولت یو رکن نه شي بشپړولای، پر هغه له نیوکې ډډه کول په خپله لاقانونیت ته لاره اوارول دي. کنځلمارانو ته اړتیا نه شته ځکه د هر کنځلمار په شخصیت کې په مستقیم او نا مستقیم ډول د هغه د ممدوح شخصیت انځوریږي. جمهور رییس تر شپږ سوه زیات مشاورین او نور قانونپوهان لري، هغوی باید ټولو ناقانونه چارو ته قانوني ځواب ووایي. په همدې حکومت کې د هیواد او سیمې په کچه تر سلو زیات داسې لنډغر وو او لا هم شته چې د ښاغلي مفکر سیوری یې په توپونو ویشت، خو د همدغه غني په لاسلیک په لوړو پوستونو کې مقرر شول او لا هم مقرریږي. جرئت د چا د امنیت شورا مرستیال او مشاور و؟ عطا محمد نور څلورکاله د چا والي و؟ عبدالله عبدالله پنځه کاله د چا اجراییه رییس دی؟ احمد ضیاء مسعود د چا ځانګړی استازی او دریيم مرستیال و؟ الماس د چا فوق العاده استازی دی؟ امرالله صالح د چا مخالف او اوس د چا مرستیال دی؟ په اوسني حکومت کې د لنډغرو له لیست څخه پوره یوه لیکنه جوړیږي. زه د هغو اشخاصو له جملې څخه یم چې زماکورنۍ سل سلنه مفکر صاحب ته کمپاین کړی او سل سلنه رایه مو ورکړې، خو ښاغلي غني له خپلې څلورکسيزې کورنۍ څخه (۲۵) سلنه رایه راخپله کړې ده. یانې نه یې زوی، نه یې لور او نه یې هم مېرمنې رایه ورکړې، یوازې خپله رایه یې ځان ته کارولې ده. مفکر صیب د ټول افغان ولس پورورړی دی. زما اختلاف ورسره له هغې ورځې راغی چې پر اساسي قانون یې معامله وکړه، له لنډغرو سره یې ګډه حکومت جوړ کړ، هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله یې چې قانوني ګام پورته کړی، موږ یې ملاتړ کړی، موږ ته قانون مهم دی، نه غني، نه مفکر او نه هم مفکرات، غني تر هغه وخته د تائید وړ دی چې له قانون سره سم روان وي، البته پر مجبوریتونو او تنګلاسۍ یې موږ ټول پوهېږو، که له نورو جنګسالارنو سره د پرتلې خبره راشي، هلته بیا زموږ دریځ بل ډول دی. ما ته یو وخت همدغه ښاغلي غني چې هغه وخت کاندید و، وویل چې لاس راکړه او ژمنه راسره وکړه چې تر کومه راسره ودرېږې؟ ما ورته وویل ډاکټر صیب! زه د ټلوالې او عبدالله دومره مخالف یم چې ته ورسره یو ځای شې، ستا مخالفت هم کوم. ده عبدالله سره له هرې نامشروع وجې چې وګډه حکومت جوړ کړ، خو ما هم خپله ژمنه تر دې دمه عملي کړه. اوس که دی بیا له هرې لارې په ټاکنو کې بریالی شي، د عبدالله ځای به د ده پخوانی مخالف او اوسنی نازولی (امرالله صالح) نیسي او څوک یې چې خواخوږي دي هغه به حاشیې ته ځي، نو کنځلمارانو د شخص ستاینې پرېږدئ، قانون وپالئ! لږ وجدان او تاریخ ته هم خپله غاړه خلاصه کړئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اجراییه ریاست تکلیف

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (اپریل) پر (۲۲)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (غویي) میاشتې له (۲)یمې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

زما پر تېره لیکنه (څوک قانون غواړي او څوک یې نه غواړي؟) مثبتې او منفي تبصرې راغلې وې. په دې کې یو شمېر خبرې منطقي وې، خو یو

شمېر نورو بیا یوازې په سپوره خبرو خوله خوځولې وه. د هغوی په ځواب کې یوازې دومره ویل پهکار دي چې د هغوی مرغلرې دې په خپله هغوی ته ډالۍ وي او که دوی یې مناسبې ګڼي، د دوی له خوا دې د دوی خپل مشر ته هم ډالۍ وي. خو اوس راځم خپلې اصلي موضوع ته چې په تېره لیکنه کې مې هم بحث پرې کړی و. اجراییه ریاست او د هغه متصدي ښاغلي ډاکتر عبدالله عبدالله ته!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښاغلي غني خو د اساسي قانون په مصداق د سترې محکمې په وسیله خپل تکلیف څه نا څه رفع کړ، خو اوس به دا بل تکلیف څوک رفع کوي؟ ستره محکمه به د اجراییه ریاست عمر غځوي او که غځوي یې لېمټ یا حد به یې څه وي؟ تر بل اجراییه رییس پورې؟ د غني د واک تر امتداده پورې؟ د جوزا تر لومړۍ نېټې پورې، د میزان تر (٦)مې پورې؟ او یا د عمر تر پایه پورې؟ د ټاکنو کمیسیون به ورسره څه کوي؟ جمهور رییس خو د قانون له مخې استعفا ته اړ نه دی، که عبدالله عبدالله د جمهور رییس په کچه صلاحیت غواړي، نو بیا ولې غني ته یوازې جمهور رییس وویل شي؟ که تر هغه وروسته مقام کې راځي، نو که نوماند وي، باید استعفا ورکړي، محقق هم په همدې ډلبندۍ کې راځي. له نېکه مرغه چې ما د ټاکنو په کمېسیون کې پر دې دواړو خپله قانوني عریضه ثبت کړې وه. د شکایاتو کمېسیون به د عبدالله او محقق دوسیه په کومه کته ګورۍ کې ارزوي، لوړپوړو دولتي چارواکو کې؟ که د جمهور رییس او د هغه د مرستیالانو په رول کې؟ که د جمهور رییس او مرستیال رول ورکوي، نو بیا خو باید ستره محکمه د غني په شان د تمدید تفسیر ورکړي او که لوړ پوړي دولتي چارواکی یې ګڼي، باید له دواړو څخه استعفا واخلي!

جمهور رییس غني به څه کوي؟ ایا دوی سره به د ملي وحدت حکومت د هوکړه لیک پر اساس، چې له ده سره د تلې موازي پله ګڼل کېدله، چلند کوي، که د اساسي قانون د (٦٤)مې او نورو مادو د محتویاتو له مخې؟ که د هوکړه لیک له مخې وړاندې ځي؟ نو د هغه موده خو پوره شوه، ان لا درې کاله مخکې باید لویه جرګه جوړه شوې وای او دا پوست قانوني شوی وای، هغه برخه هم پوره نه شوه او که د اساسي قانون له مخې ورسره چلند کوي، نو په دې قانون کې خو دا ډول کوم پوست نه شته،

(c) ketabton.com: The Digital Library

البته جمهور رییس کولای شي، د خپلو صلاحیتونو یوه برخه یو ارګان او یا چارواکي ته انتقال کړي، که د چارواکو په کتهګورۍ کې یې راولي، ټاکنیز کمېسیونونه مجبور دي، له ښاغلي عبدالله او محقق څخه استعفاوې وغواړي.

اساسي خبره دا ده چې اوسنی حالت د تېر ناقانونه حالت زېږنده ده چې هرې خوا ته یې اړوې، د لاقانونیت مسیر خپلوي. ما چې همغه وخت د یوه افغان او قانونپال په توګه چغې وهلې، اکثرو زه د فاشېست او متعصب په تور تورن کړم، اوس چې یو ځل بیا د قانون د تطبیق چغې وهم، د نویو ټوکېدلو او اومغلنو کنځلمارو له تورونو سره مخامخېږم، دا بېچارګان دومره خام دي چې د قانون او شخص، نظام او حکومت، نن او سبا توپیر نه شي کولای. هېڅ مسول دولتي چارواکی چې څه نا څه یې پر حقوقي مسایلو سر خلاص دی، د خپل دولتي موقف له وېرې حقوقي بحث ته نه حاضرېږي، د دولت په استازۍ هغه اشخاص بحث کې رالوېږي چې اتیا سلنه یې پر عادي املا او انشاء نه پوهېږي. پخوا به اشخاصو حکومت ته ستوغې خبرې کولې، اوس د حکومت په استازۍ بېلابېلې ډلې او اشخاص ملت ته کنځلې کوي.

خپله خبره راټولوم، جمهور رییس، ستره محکمه، د اساسي قانون پر تطبیق د څار کمېسیون، انتخاباتي کمېسیونونه، نوې ملي شورا او نور اړوند ارګانونه باید ژر تر ژره د اجراییه ریاست مسله یو طرفه کړي. ګڼه حکومت که څه هم په ځنګېدلې بڼه نږدې پنځه کاله دوام وکړ، خو د خدای (ج) فضل و د اساسي قانون د بدلون وس یې پیدا نه کړ. اوس جمهور رییس تر بل هر وخت په قوي دریځ کې دی. د محکمې نظر لري، د اساسي قانون وثیقه لري، د ټاکنیزو کمېسیونونو قوانینو دی په ښه دریځ کې ودرولی، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېګونو دولتي څانګو کې د پخوا په انډول ځواکمن دی، له ناحکومتي دښمن او سيال سره يې لا هم د بهرنيانو په مرسته واټن شته، (جان کيري) هم حضور نه لري، نو پر دې وخت چې دی اساسي قانون نه شي تطبيقولای، بيا خو نو هر څوک حق لري چې ووايي، دی رښتيا هم يو سياسي معامله ګر دی، له لندغرو او شمالټلوالې سره دايمي ائتلاف لري، نه د قانون پروا لري او نه د ملت، يو ډارن دېکتاتور دی چې خپلو ته تېز او مقابل لوري ته ښه پخ دی.

غني بايد پر اساسي قانون باندې د خوړل شويو قسمونو کفاره ورکړي، د جمهور رييس په توګه لومړی عبدالله او د شمال ټلوالې نور لندغر او همدارنګه د هرې نامشروع ډلې ټول مافيايي عناصر له حکومته لرې کړي د ده په فرمان راغلي اشخاص په خپل فرمان له کاره ګوښه کړي او که بيا هم همغه خرک او همغه درک وي، نو د منتقدينو هغه خبره کېدی شي په رښتيا بدله شي چې ده ته کله کله د ((غلام ابن غلام)) خطاب کوي.

که غني له دغه اوسني قانوني او مقطعه يي ځواکه غوڅه قانوني او عملي ګټه پورته کړه، نو هم به حکومت مستحکم شي، هم به دولت قانوني مسير ته ولېږي، هم به مافيايي ډلې ختمې شي، هم به فساد له منځه لاړ شي، هم به ملت خوشاله شي، هم به سولې ته د يو واحد حکومتي ټيم په توګه لاره اواره شي او هم به په راتلونکو احتمالي ټاکنو کې د غني احتمالي بريا پر يقيني بريا بدله شي، د ليکوال يې يوازې ليکل، د سياستوال او حاکم يې عملي کول دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لر او بر یو افغان

یوه وینه یو ارمان

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د اپریل پر (۲۲)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (غویي) میاشتې له (۲)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

(د مشورتي لویې جرګې د مسولینو د جدي پاملرنې وړ!)

مـوږ چـې کلـه د لـر او بـر افغـان خبرې کوو، په عمل کې یې هـم ثابتوو، لر او بر افغان په مانا او حقیقت کې یو واحد ملت دی. دا چې د دې ملت یوه برخه په زور او جبر له خپل بدنه جلا شوې، د هغې د بیا پیوستون لپاره شعوري او ملي مبـارزه پـه کـار ده. زمـوږ خوښــې، ســوکالۍ، دردونــه او غمونه، ټول ګډ دي. که دلته غم وي، هلته غم دی، که هلته خوشالي وي، دلته خوشالي ده. اوس چې افغانستان کې د سولې مشورتي لویه جرګه جوړېږي، نو په کار ده چې د خپل لوی وطن د محکومې برخې مشران او استازي هم په کې ګډون وکړي. په بېړنۍ لویه جرګه کې چې زه د ختیزو ولایتونو د ټاکنو د دارالانشاء مسوول وم، نو په ډېرو قوي دلایلو مې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوزې پښتونخوا په تېره بیا قبایلي سیمو لپاره (۱۱) څوکۍ ترلاسه کړې چې هغو په ډېره مینه په لویه جرګه کې ګډون وکړ. تر هغه وروسته په ټولو

لویو جرګوکې ما هڅه کړې، خو د کورنیو مخالفینو او ځانساتو پښتنو د مضر احتیاط له امله د محکومې برخې ونډه په دا وروسته نورو لویو جرګو کې تضمین نه شوه، یوازې د پاکستان او افغانستان د امن په ګډه جرګه کې لر او بر افغانان سره جرګه شول، که څه هم له پښتونخوا څخه د راغلو استازو یو شمېر د پاکستان د حکومت تر تاثیر لاندې و، خو دا چې یوه پېړۍ وروسته لر او بر پښتانه په خپله سیمه کې د سولې په باب سره جرګه شول، دا خپله یوه لویه بریا وه. دا چې د هغې جرګې پرېکړې دواړو حکومتونو عملي نه کړې، هغه د جرګې نیمګړتیا نه وه، اوس چې یو ځل بیا په کابل کې د هېواد په کچه د سولې په باب مشورتي لویه جرګه جوړېږي، نو په کار ده چې له کوزې پښتونخوا څخه هم ګڼ شمېر استازو ته په کې د ګډون بلنه ورکړل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جرګې د عمومي شمېر په انډول باید لږ تر لږه له محکوم وطن څخه (۳۰۰-۵۰۰) تنو محکومو افغانانو ته ونډه ورکړل شي او که دا شمېر اوس ممکن نه وي، نو د هغوی د یوې نسبي استازولۍ تضمین دې وشي. په دې برخه کې دې په ټوله پښتونخوا کې ملتپالو ګوندونو، پښتون ژغورنې غورځنګ او نورو قومي مشرانو سره بېړنۍ مشوره وشي او د هغوی په واسطه دې د مخورو اشخاصو په ګډون په دې لویه جرګه کې د هغوی حضور تضمین شي. که زموږ حکومت په تېره بیا جمهور رییس رښتیا هم د ډیورنډ توره کرښه په رسمیت نه پېژني او د اغزن تار پر سر

یې له پنجاب سره معامله نه وي کړې، رښتیا هم پنجاب ضد احساسات او افکار لري، نو په دې لویه جرګه کې دې سل په سلو کې د محکومو افغانانو ونډه تضمین کړي. دا داسې لویه جرګه نه ده چې د هېواد ټول برخلیک دې په دې پورې تړلی وي، دا یوازې د سولې په باب مشورتي لویه جرګه ده، نو زموږ محکوم افغانان به وایي چې ته مې د سولې په باب مشورې ته نه رابولې چې زموږ او ستاسو تر ټولو مهم او ګډ ضرورت دی، نو سبا به

(c) ketabton.com: The Digital Library

مې د لوی وطن په برخلیک کې څنګه درسره شریک کړې؟ نو زه دې مشورتي لویې جرګې ته له لغمان ولایت څخه د یوه ټاکل شوي غړي په توګه د لغمان د ولسونو او ولایتي شورا د باور له امله د مننې ترڅنګ پر جمهور رییس او د جرګې پر جوړوونکو مسوولینو غږکوم چې سل په سلو کې زمونږ د محکوم وطن د مخوروګډون تضمین کړئ!

دا چې هغوی ته به پاکستان په دې جرګې کې د ګډون په لاره کې څومره خنډونه جوړکړي، دا د اشغالګروکار دی، خو مونږ باید د خپلو ورونو حقوق او درناوی خوندي کړو. کله چې ختیځ المان تر ډېره بریده د شوروي اتحاد تر سیاسي اشغال لاندې و، نو لویدیځ المان د یوې ازادې ټولنې په توګه په خپل پارلمان کې د خپلې خاورې د جلا برخې لپاره څوکۍ په پام کې نیولې وې، هغه څوکۍ به تشې وې، خو کله چې دواړه المانونه سره یوځای شول، هغه څوکۍ بیا ډکې شوې. اوس باید مونږ هم له ورته تعقل څخه کار واخلو. که لاره کې خنډونه وي، وي به، خو مونږ باید د هغوی حقوق تسجیل کړو. نو زه محمد اسمعیل یون د لوی افغانستان د یوه ارمانجن په توګه سر له همدې شیبې د مشورتي لویې جرګې پر کمېسیون، دارالانشاء او تر هغو پورته پر جمهور رییس غږکوم چې د محکومو افغانانو ونډه تضمین کړئ او که داکار د ځینو سیاسي ملحوظاتو، غوړه مالیو، ځان ساتنو او نورو ناوړه احتیاط کاریو له امله شونی نه شو، نو زه د دې جرګې د یوه غړي په توګه له دې جرګې سره پرېکون اعلانوم او هیڅ ګډون په کې نه کوم. زما د نه ګډون علت به یوازې همدا وي، هغه کسان او سیاسي خېل چې دا جرګه له هرې وجې تحریموي، هغه د هغوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل کار دی، زما هېڅ ډول اړیکي ورسره نه شته او نه یې نظرونه تائیدوم.
سره له دې چې د جرګې پر بریا او نه بریا هم پوره باوري نه یم چې د
ورکشاپ، سیمینار او کنفرانس بڼه به خپله کړي، که رښتیا به هم مشورتي
لویه جرګه وي، جرګه که هر ډول وي، خو زه په کې د خپل محکوم ولس
د استازولۍ غوښتونکی یم او که زموږ دا معقوله غوښتنه ومنل شوه، نو
لکه څنګه چې مې د یادې جرګې د دارالانشاء له رییس ښاغلي (عمر
داودزي) سره ژمنه کړې وه، د جرګې د ټولو چارو په سمون او سمبالښت
کې به ورسره ونډه اخلم او که چیرې دا حق و نه منل شي، نو په جرګه کې
نه ګډون کوم او نه یې د تخریب هڅه.

د لوی افغانستان د جوړېدو، د سولې د ټینګښت

او د محرومو ولسونو د حقوقو د اعادې په هیله

محمد اسمعیل یون

له لغمان څخه د سولې مشورتي

لویې جرګې ته ټاکل شوی غړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنګسالاري او کنځلماري غاړه غړې

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (اپریل) پر (۲٤)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (غويي) میاشتې له (٤)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

اوس چې د جمهوري ریاست ټاکنې شپږ میاشتې شاته شوې، احتمال دی چې نورې به هم وغځېږي او د دې احتمال هم شته چې ځای یې د

سولې خبرې او یا بل بدیل ونیسي. نو ځکه خو اتلس ټاکنیز ټکټونه هم په شنېدو دي او یا هم لږ تر لږه د کم فعالیتې او ادلون بدلون احتمال په کې زیات دی. نو اوس که د جمهور رییس په توګه پر غني اصولي نیوکې کېږي، غوړه مالان او کنځلماران یې کوم فعال او نافعال کاندید پورې نه شي تړلی او د خپلو نیمګړتیاوو د توجیه لپاره یې د کنځلو بدل هم له منځه ځي. نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه به وي چې د درباري غوړه مالانو او کنځلمارانو د ائتلافونو او سازشونو په باب ترخه حقیقتونه لاپسې بیان شي. دکنځلمارانو غټې ډلې اوس خپل زور د ملي شخصیتونو توهین او تحقیر ته اړولی، هرکله چې څوک یوه قانوني نیوکه وکړي، نو هغه دوی د ډاکتر غني مخالفو کاندیدانو پورې تړي او یا پرې د پنجابپالنې تور ورپورې کړو، خو دا نه وایي چې هغه شخص څوک و چې د پنجاب په استخباراتي مرکزکې یې له رسنیو پټ د هغو له مشرانو سره کتنه وکړه، هغه کوم واکمن و چې پنجاب د تورخم د مزي په خوله کې دروازه ودروله او ده غږ پورته نه کړ؟ هغه کوم واکمن و چې د لر او بر افغان پر سینه اغزن تار تېرېده او ده غبرګون ونه ښود او پر ملت یې د ویښتابه غږ و نه کړ؟ هغه څوک و چې له پاکستان سره یې د استخباراتي معلوماتو شریکولو د هوکړه لیک متن برابر کړی و؟ هغه څوک و چې د ډیورنډ پر کرښه یې پټه او ښکاره معامله کړې وه؟ نو یو څوک چې د دغسې جنایتونو پر ضد چغه پورته کوي دا ملت پال او هیوادل پال دی او که هغه چې دا ډول معاملې یې کړې دي؟کنځلمار به هرڅه ووایي، خو د تاریخ قضاوت بېل دی، جنګسالاری ته څوک تسلیم شول؟ چا ورسره غاړه غړی پنځه کاله ګډ حکومت جوړ کړ؟ ستر جنګسالار عطامحمد نور څلور کاله دکوم جمهور رییس والي و؟ چا ورسره پټ او ښکاره پرتوکولونه کول؟ په بلخ کې څو ځله د بغاوت چغه پورته شوه؟ د بلخ اوسنی امنیه قومندان بیا د چا په زور او خوښه مقرر شو؟ پخواني امنیه قومندان ولې میاشت زیاته دنده اجرا نه کړای شوه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالله عبدالله سره چا د اساسي قانون خلاف تړون وکړ؟ جان کيري د چا لاسونه پورته کړل؟ حنيف اتمر څلور نيم کاله د چا د ملي امنيت شورا مشر و او د امنيتي تړون د لاسليک صلاحيت يې ولې ورکړ؟ څلورنيم کاله هغه دده اتل و او نږدې شپږ مياشتې بيا همغه اتل پر ((لندغر)) بدل شو! احمد ضيا مسعود د چا درېيم مرستيال و؟ د چا فوق العاده استازی او بيا وروسته د چا مخالف شو؟ دين محمد جرئت د چا مشاور و؟ امرالله صالح ولې څلور نيم کاله لنډه غر او اوس د جمهور رييس ((اتل)) مرستيال دی؟ اسدالله خالد د چا سياسي مخالف او اوس ولې لومړی لاس چارواکی دی؟ عمر داودزی د چا مخالف کانديد و او اوس چاته ډېر منلی دی؟ پارلمان شړلی او ناباوره کړی صلاح الدين خان رباني څلور کاله د چا د بهرنيو چارو وزير و؟ د مسعود پېژندنې او مزاري پېژندنې طرحه چا وړاندې کړه؟.

ډاکتر فاروق وردګ چې پر ښاغلي غني او نورو يې له پاکستانه د (۷۰) مليونه ډالرو اخيستو تور پورې کړ و، اوس د چا د پارلماني چارو وزير دی؟ غلام نبي فراهي چې دوه کاله بې وزارته وزير و، اوس چېرته دی؟ زاخېلوال چې ستر مشاور وزير او سفير و، سپينه کوتره وه، خو اوس چې د غني مخالف شو، تورکارغه شو، نادري نادري او قتالي چې دواړه په تېرو ټاکنوکې د عبدالله پلويان وو، اوس يې د غني حکومت اساسي واک په لاس کې دی، په کومو روابطو مقرر شول؟ اکليل حکيمي د چا منلی وزير و، د حکومت نيمه برخه چې عبدالله په زور اشغال کړې، دې کې د چا ملامتي ده؟ د ملت که د منتخب کانديد؟ چا د کنځلمارۍ کلتور عام کړ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځو کلونو کې چې کابینه بشپړه نه شوه، د چا د بې کفایتۍ څرګندونه کوي؟ د قیصاري او علیپور پر نیونه څومره هېوادوال شهیدان شول او ولې بېرته خوشې شول؟ د ایشچي او دوستم داستان خو بېخي د یادولو نه دی. زندانونه په پښتنو ډک دي او دفترونه د نظام په مخالفینو او بیا تر دې ټولو څلور نیم کلونو بدرنګیو وروسته کله چې بیا د ټاکنو وخت راورسېد، نو ښاغلی جمهور رییس یو ځل بیا د زاریو کچکول غاړې ته واچوه، لومړی یې عطامحمد نور سره رابطه ټینګه کړه، څو ځله یې جرګې ورولېږلې، خو هغه ورسره مرستیالي و نه منله، بیا یونس قانوني ته په جرګو شو، تر څو ځله جرګو وروسته یې قانوني هم مرستیالي رد کړه. بیا یې هئیت صلاح الدین رباني ته په مرکو ورغی هغه هم تر دوه میاشتو مرکو او جرګو وروسته دده مرستیالي رد کړه.

نو تر دې ټولو سرګردانیو وروسته یې امرالله خان صالح ته پام شو، امرالله خان چې څو کاله له حکومته لرې پاتې شوی و او خپل وزن ورته په ټولنه کې ښه څرګند شوی و، نو د غني وړاندیز یې په ورین تندي ومانه، غني چې د تاجکانو د حقوقو د مدعیانو له خوا ښه په زغرده رټل شوی و، نو پرته له دې چې د چا ماضي شخصیت او اوسني ولسي ظرفیت ته وګوري، امرالله خان ته یې خپله غېږه خلاصه کړه، دواړه داسې سره غاړه غړې شول چې ګنې د دوی او د دوی د پلویانو ترمنځ پخوا هېڅ هم نه دي تېر شوي. په دغسې ترینګلې سیاسي فضا کې داسې انتخاباتي ټکټونه رامنځته شول چې یو هم له عیبه خالي نه و او ځینو یې له قانونه هم څرګند سرغړاوی کړی و، نو ځکه خو مې د ښاغلو: (غني، اتمر، عبدالله او پدرام) پر انتخاباتي ټکټونو له قانونه د سرغړاوي له امله په ټاکنیزو کمېسینونو کې خپله عریضه ثبت کړه. دې ټکټونو کې به د نسبت او تناسب خبره وي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو که فکر شوی وای، د (بد او بدتر) نسبت او تناسب د (ښه او بد) نسبت او تناسب ته راکښنته کېده. که ټکټونه همداسې پاتې شوي وای او ټاکنې ترسره شوې وای، نو د پنجشیر درې او نظار شورا برې پهکې حتمي او د نورو پهکې احتمالي وو. امرالله، غني ته او (قانوني) اتمر ته رایې نه راوړي او نه یې راوړلای شي. ډېر دلایل وو چې غني په دې ټاکنوکې له سختو ستونزو سره مخامخ شي او ټاکنې یا له بحران سره مخامخ شي او یا به هم په نیمه ډول د عبدالله پهګټه تمامې شي. دا بېل بحث دی چې بله لیکنه غواړي.

له دې لیکنې څخه مې هدف دادی چېکنځلمار او د هغوی موئتلفین ولې په هرڅهکې دومره وارخطا شي، چې له تحلیل پرته راساً پر کنځلو سر شي؟ دوی ولې پر دې حقیقت نه شي پوهېدلی چې هر کله غني دکوم جنګسالار په مقابلکې ولاړ دی، ما د یوه افغان په توګه په نره دده د دریځ ستاینهکړې او هرکله یې چې له جنګسالارانو سره د معاملې لمن نیولې، نو ما یې بیا په زغرده غندنهکړې ده. زما او د غني پلوهکنځلمارانو ترمنځ توپیر دا دی چې زه په هر حالتکې د جنګسالارانو مخالف یم. که د غني موافق وي که مخالف، خو د غني دکنځلمارانو او درباري غوړه مالانو خصلت بیا دا دی چې که کوم جنګسالار او یا ملتپال له غني سره ملګری وي، نو دوی بیا غلي وي، هېڅ نه وایي، کله چې د غني لهګډوله حکومته ووځي، نو بیا دوی ډول او سورنی غاړې ته واچوي، چغې شروع کړي. د ملتپال او جنګسالار په فکري ماهیتکې کوم تغیر نه راځي؛ که ملتپال حکومتکې وي که ولسکې او که جنګسالار حکومتکې وي که ولس کې، په ماهیتکې یې کوم تبدلون نه راځي، نو افسوس دکنځلمارو پر حال چې سهار یو ډول وي او ماښام بل ډول. یو جمهور رییس چې څلور نیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاله یو څوک د امنیت شورا د مشاور په توګه پالي او وایي چې که څوک سیاست زده کوي، نو د هغه سیمې ته دې لاړ شي. خو چې شپږ میاشتې ترې لرې او یا یې سیال شو، بیا به یې کفاره ازادو افغانانو ته ور پرغاړه وي؟

که یوازې د اوسنیو کاندیدانو د پرتلنې خبره وي، نو کېدی شي د نسبت او تناسب تیورۍ له مخې زما نظر بیا هم غني ته تمایل پیداکړي. خو زما نیوکه دلته د کاندیدانو پر محور نه راڅرخي، بلکې د حکومتولۍ او قانونیت څرنګوالی مې هدف دی. کنځلماران فکر کوي چې په کنځلو به د حق د اواز مخه ونیسي، نو هغه څوک چې د ټولو جنګسالارانو په مقابل کې یې دېرش کاله شعوري مبارزه کړې، د غني حکومت او د هغه متغیر کنځلماران به څه وي او د هغوی ګواښونه به څه وي!؟ مور بې انصافه خلک هم نه یو، غني له ټولو نیمګړتیاوو او زشتو ټولنیزو چلندونو سره سره ډېرې زیاتې ښېګنې او بریاوې هم لري، چې ښکنځلماران د هغو د تفسیر او تشریح وس نه لري. که خدای(ج) کول یو مهال به په یوه ځانګړې لیکنه کې د غني نیمګړتیاوې، بریاوې، مجبوریتونه او ملي ارمانونه په تفصیل سره تشریح کړم.

اوس دې د جنګسالارانو او ښکنځلمارانو ټولو لاس خلاص وي، اوس یې چې زما په ګډون د اکثرو ناحکومتي هېوادپالو افغانانو پر ضد ګډ ائتلاف جوړ کړی، لاس یې خلاص توره یې تېره، د دې ډول ائتلافونو نړول او پاشل د ملتپالو افغانانو ملي دنده ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حقيقت، حقيقت دی

دا ليکنه د (۲۰۱۹م) کال د (اپريل) پر (۲۶)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (غويي) مياشتې له (۶)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

که څه هم د تلې پر شپږمه د ټاکنو ترسره کېدل يو احتمال دی، خو بيا هم پر ټاکنيزو ټيمونو به په دې خاطر بحث وکړو چې د تاريخ په حافظه کې خوندي شي. په دې (۱۸) ټاکنيزو ټيمونو کې اتلس واړو نوماندانو، چا په مطلق ډول، چا په نسبي ډول او چا هم په قسمي ډول د

هېواد د اساسي قانون او د ټاکنيزو قوانينو له محتوياتو او اصولو څخه سرغړاوی کړی دی. لطيف پدرام د اساسي قانون (٤، ٢٢، ٢٤، ٣٩، ٤٢، ٤٨، ٤٩، ٦٢) مادو له مخې حق نه لري چې ځان جمهوري رياست ته کانديد کړي، د حنيف اتمر مرستيال (محقق) استعفی نه ده کړې او دوه درې ځايه نور يې د اساسي قانون له محتوا څخه سرغړونه کړې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډاکتر عبدالله هم باید استعفی کړې وای او څو ځایه نور یې هم له اساسي قانون څخه سرغړاوی کړی دی. د غني ټیم هم دوه درې ځایه له اساسي قانونه سرغړونه کړې، نو ځکه خو د قانون له مخې په‌کار وه چې د عبدالطیف پدرام ټیم په بشپړ ډول د ټاکنو له لیست څخه حذف او د غني، عبدالله او اتمر پر ټیمونو انتخاباتي جریمه، جزا او انضباط تطبیق شوی وای، ما د همدغو تېروتنو او سرغړاویو په خاطر د تېرکال د سلواغې پر (٦)مه نېټه په ټاکنو کمېسیون کې پر یادو نوماندانو خپله عریضه ثبت کړه. چې لوستونکو ته یې د زیاتو توضیحاتو لپاره یو ځل بیا وړاندې کوم:

د دواړو انتخاباتي کمېسیونونو محترمو مقامونو ته!

څرنگه چې انتخابات یوه ملي پروسه ده، اساسي قانون او انتخاباتي قوانینو یې مسیر او څرنگوالی مشخص کړی دی، نو ملت، نوماندان او ټاکنیز کمېسیونونه مجبور دي چې انتخاباتي قوانینو ته غاړه کېږدي او د سرغړاوي په حالت کې په قوانینو کې راغلي مجازات پرې تطبیق شي. اوس چې د جمهوري ریاست لپاره د نوماندانو د نوملیکنې بهیر بشپړ شوی او د هغوی اسناد تر ارزونې لاندې دي، نو داسې ښکاري چې یو شمېر نوماندانو تر نوملیکنې دمخه هم د اساسي قانون او هم د انتخاباتي قوانینو له محتویاتو سرغړونه کړې او تر نوملیکنې وروسته هم د دې احتمال شته چې دې لړۍ ته ادامه ورکړي، خو د ملت غوڅ اکثریت په تېره بیا قانونپاله افغانان غواړي د جمهوري ریاست پر نوماندانو باندې قانون په بشپړ او عادلانه ډول تطبیق شي. ګڼ شمېر هېوادپالو او قانونپالو افغانانو سره دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندېښنه ده چې که چېرې پر یادو نوماندانو قانون تطبیق نه شي او دوی د چل، فریب، زر او زور له لارې واک ته ورسېدل، نو بیا خو به د قانون ماتونې پرله پسې لړۍ پیل شي او په نتیجه کې به هېواد له لوی بحران او ملت له لوی زیان سره مخامخ شي، نو ځکه خو ما محمد اسمعیل یون د زرګونو قانونپاله افغانانو په استازۍ دا ضروري وګڼله چې د قانون د تطبیق لپاره تر ټولو لومړی ټاکنیزو کمېسیونونو او بیا وروسته عدلي او قضایي ارګانونو ته عارض شم.

ستاسو له محترمو مقامونو څخه هیله کوم چې که چېرې زموږ دلایل، اسناد او شواهد قانع کوونکي نه وو او له قانون سره یې سمون نه درلود، په دلایلو سره یې رد او مسترد کړئ او که چېرې دې دلایلو د اساسي قانون او د انتخاباتي قوانینو له محتویاتو سره سمون درلود، نو بیا ستاسو له مقاماتو څخه جدي غوښتنه کوو چې د نافذو ټاکنیزو قوانینو په رڼا کې سرغړوونکي له لېسته حذف او یا پرې اړونده جزا او انظباط تطبیق کړئ! زه دلته غواړم له قانونه د ځینو نوماندانو د سرغړونو په باب مشخص دلایل وړاندې کړم، هیله ده په جدي ډول یې وڅېړئ او په پای کې یې له قانون سره سمه پرېکړه وکړئ!

یادښت: په دې عرضپاڼه کې د عبدالطیف پدرام، ډاکټر محمد اشرف غني، ډاکټر عبدالله عبدالله او محمد حنیف اتمر انتخاباتي ټکټونه زموږ تر اعتراض لاندې دي.

په درنښت

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد اسمعیل یون

د قانونپاله افغانانو په استازۍ

اوس کومې سرغړونې او درغلۍ چې په دې اتلسو ټیمونو کې مشترکې دي، هغه د جعلي تذکرو او پر هغو لګېدلې ګوتې دي. د اتلسو نوماندانو له جملې څخه یو نوماند هم تذکرې په سم ډول ثبت کړې نه دي او نه یې په رښتیني ډول په ټاکل شوي جدول کې د خلکو ګوتې ثبت کړې دي، نو که د ګوتو دا نښې نښانې د کریمنال تخنیک په وسیله چک شي، یو نوماند هم وروستي لېست ته لاره نه شي پیداکولای. یوازې د غني، اتمر او عبدالله ټیمونه کولای شي، د دې معیار دېرش سلنه پوره کړي. له جمهور رییس غني څخه دا قانوني تېروتنه وشوه چې نیمه کاندیدانو ته یې، چې لا هم د شکایاتو کمېسیون تائید کړي نه وو، د ټاکنیزو کمېسیونونو د کمېشرانو د ټاکنې صلاحیت ورکړ. دا یوه سیاسي او مصلحتي پرېکړه وه، نه قانوني. کله چې یادکمېشران د همدغو نیمه کاندیدانو په برکت واک ته ورسېدل، نو پرته له دې چې د نوماندانو اسناد پوره او کره کړي، د هغو د احساناتو له مخې یې هغوی بشپړ نوماندان ونومول.

د اساسي قانون تطبیق د هر دولتي ارګان مسولیت دی، خو جمهور رییس په دې کې لومړۍ درجه مسولیت لري. یو څوک چې په روسیه کې د روسیې اساسي قانون، هویت او مملکت و نه مني، همدارنګه په هندوستان، چین، امریکا او نورو کې د هغو هېوادونو د هویت او ملي حاکمیت مخالف وي، هغوی ته به اجازه ورکړی شي چې د هغو هېوادونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ولسونو مشرتابه ته ځان کاندید کړي؟ نو عبدالطیف پدرام ته د کوم مصلحت له ویرې دا امتیاز ورکړای شي؟ په دې کې جمهور رییس د اساسي قانون او د ټاکنیزو کمېسیونونو مسولین چې د ټاکنیزو قوانینو د تطبیق مسولیت لري، تر ټولو زیات ګرم دی. که څه هم په دې حالاتو کې په قوي احتمال ټاکنې ماکنې شونې نه دي، خو تاریخ به دا هم ولیکي چې د غني او کرزي په حاکمیت کې داسې اشخاصو هم د افغانستان جمهوري ریاست ته ځانونه کاندید کړي وو چې نه یې افغان مانه، نه افغانستان، خو او له څوکۍ یې غوښتله او لومړۍ درجې واکمنو هم ورته خړې خړې کتلې.

زما ایماني او افغاني مسولیت د حقیقتونو بیان دی، پر چا به ښه پر چا به بد لګي، اوس دې نو درباري غوړه مالان، حقوقپوهان او نور راشي د جمهوري ریاست دې ټیمونو ته دې قانوني پرتوګ ور واغوندي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سولې مشورتي لويه جرګه

دا ليکنه د (۲۰۱۹م)کال د (اپريل) پر (۲۸)مه، چې د (۱۳۹۸ل) د غويي له (۸)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

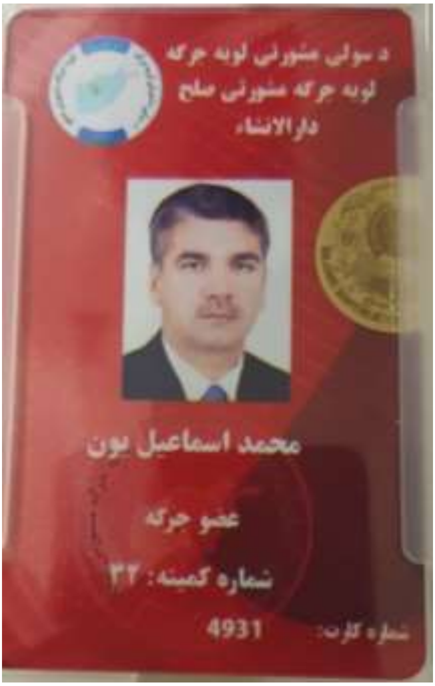

څو ورځې دمخه مې يادونه کړې وه چې د سولې لويې مشورتي جرګې کې په دې شرط ګډون کوم چې د محکوم افغانستان محکومو افغانانو ته هم په کې د ګډون بلنه ورکړای شي او يا هغو ته سهميه مشخصه شي. داکار مې هم د جرګې، هم د سولې او هم د لوی وطن په ګټه ګاڼه او هم مې پر حکومت او افغان ولس د محکومو افغانانو حق باله. د جرګې د دايرولو کمېسيون له غړو او نورو متصديانو سره مې پرله پسې اړيکي ونيول، خو کومه مثبته نتيجه مو تر لاسه نه کړه، نو ځکه مجبور شوم په جرګه کې د نه ګډون ژمنې ته ژمن پاتې شم. لکه څنګه چې مې دمخه ويلي وو، زه دې او بلې هر جرګې ته د جنګسالارانو او کنځلمارانو له ليدلوري نه ګورم. جرګه زموږ ملي دود دی له همدې زاويې ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګورم. اوس مې هم د نه ګډون پرېکړه د محکوم وطن د استازولۍ د نشتوالي له امله ده، نورکوم سیاسي عوامل نه لري. دا چې جرګه به د چا واک او نظر تایید او تردید کړي یا به د کوم لوري په ګټه او زیان تمامه شي او یا به ناپییلې مثبتې مشورې ورکړي ، پر دې باندې بحث تر وخت دمخه دی. زه د جرګې دتخریب او اخلال هڅه هم نه کوم، یو دیموکرات شخص یم ان خپلې مېرمنې ته هم نه وایم چې ګډون په کې وکړي او کنه؟کله چې جرګه پایته ورسي بیا یې سرې پر پرېکړو او مشورو قضاوت کولای شي. زما په ګډون او نه ګډون نه جرګه درنېږي او نه سپکېږي، که د حکومتي او نا حکومتي سیاسیونو اراده او نیت صفا وي ، نو له داسې لویو جرګو څخه د هېواد د ملي ګټو او ثبات لپاره ډېره ګټه اخیستل کېدلای شي اوکه نیتونه یې بد وي، نو غوټه لا پسې سختېږي، خو بیا به هم جګړه په جرګه حلېږي او پای به مومي. خو اوس به ورته دعا کوو چې خدای(ج) دې دا جرګه له بدو امنیتي پېښو او زړه بداویو وژغوري، د جګړې د اختتام او د هېوادوالو د سوکالۍ سبب دې شي. ملتپالو او هېوادپالو افغانانو ته یو ګټوره، سوله ییزه او مثمره مشورتي لویه جرګه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان په انځور کې

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (مې) پر (۱۵)مه، چې د (۱۳۹۸ل) د غويي له (۲۵)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

کر د ګلو وکړه چې سیمه دې ګلزار شي. . .

له نن څخه لس کاله دمخه دا ځای سپېره ډاګ و، دا بوټي او ګلان مې له نورو دوستانو او ملګرو سره يو ځای په خپل لاس ايښي دي. ډېر دوستان چې د دې ځای په جوړونه او زرغونه کې يې مرسته کړې اوس دلته کار نه کوي، يا

بل ځای مصروف دي، يا له هېواده مهاجر شوي، يا پخوا مهاجر شوي وو او يو شمېر خو يې ان په ابدي سفر وتلي، خو د لاس نښې يې دا دی پاتې دي. سبا به موږ هم د يو سفر لمن نيسو، خو دا ځای او دا زرغونه سيمه به بل نسل ته پاتې وي. نن چې د دې نيالګيو د کېښونې شاوخوا لس کاله پوره کېږي، نو پر ځان مې پور وګاڼه چې د ټولو هغو هېوادپالو افغانانو د دعا، مننې او کوروداني حق ادا کړم، چې له سپېره ډاګه يې د ژوندون دا ښکلی چمن زرغون کړ. خلک به هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه هر څه وايي، خو دا ټول کارونه د زړه په وينو تر سره شوي. راځئ چې د خبــرو پــر ځــاى د وطــن د هــرې برخــې او يــا لــږ تــر لــږه د خپلــې برخــې

زرغونتيا ته ملا وتړو، اينده نسل ته د خپل لاس نښې پرېږدو.

نن چې پر کابل د خداى (ج) د رحمت باران وشو، نو دا ونې او بوټي يې ومينځل، سخته ښکلا يې ور وبښله، ما او مطيع الله خان ساپي په کې په دې

نيت انځورونه واخيستل چې له وطنه لرې مساپرو هېوادوالو ته د خوښۍ سبب شي، د وطن مينه يې پرې ماته شي او سياسيخېلو ته دا پيغام شي چې ژوند او وطن ډېر ښکلي دي، د خداى او د هغه د رسول(ص) په خاطر نور يې مه ورانوئ او مه يې سپېره کوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا هم نړیوال ریکارډ

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (می) پر (۱۹)مه، چې د (۱۳۹۸ل) د غويي له (۲۹)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نوره نړۍ د مثبتو پدیدو په پنځونه کې ریکارډ جوړوي او موږ یې د منفي پدیدو په تخلیق کې. یو خو مو د ولسي جرګې د ټاکنو د پایلو په اعلان کې یو نړیوال ریکارډ ټینګ کړ او د یو بې بدیله سک افغان (۱۵۰) رایې مو په (۱۵۰) ورځو کې و نه شوې شمېرلی او دا دی اوس مو د ولسي جرګې د رییس په ټاکنه کې د رشوت او فساد یو بل نړیوال

ریکارډ ټینګ کړ. دټاکنو په بهیر کې د سپېره او مظلوم ملت کور د نړیوالو اسعارو د مارکېټ بڼه خپله کړې وه. د شهزاده سرای د صرافۍ مارکېټ کې هېڅکله هم په دومره لنډ او تنګ وخت کې دومره ډالر نه دي تبادله شوي، لکه دلته چې ((د ملت استازو)) ته ور کړل شول. د نړۍ د هېڅ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېواد په پارلمان کې داسې عجيبه لوبه نه ده پېښه شوې، نو ځکه خو د يو بل نوي ريکارډ خاوندان هم شولو. اوس د ولسي جرګې د ټولو غړو جنجال پر يوې رايې دی چې دا حساب شي او که نه شي؟خو پر هغه اصلي نـا مشـروع علـت هېڅـوک بحـث نـه کـوي چـې دا رايـې ولـې لـه

(۳۰) طبيعي رايو (۱۲۳) تصنعي رايو ته پورته شوې؟ ايا دا رايې د نوماند د اخلاقو، کفايت او لياقت له مخې پورته لاړې که د (۸) مليونه ډالرو په زور؟ ايا راشي او مرتشي په کې کومه ګناه لري او کنه؟ کله چې يو مامورګوټی چېرته زر دوه زره افغانۍ رشوت کې ګير شي، نو د خدای (ج) په غضب ککړ شي، د څارنوال او قاضي تر قلم لاندې يې زړه له ژونده تور شي، خو اوس چې د قانون جوړونې په کور کې رشوت او فساد اوج ته رسي، نه قاضي شته، نه څارنوال، نه محکمه شته او نه عدالت.

که زه د جمهورييس پر ځای وای، نو په تېرو څو ورځو کې چې د ولسي جرګې د رياست لپاره څومره رشوت ورکړل شوی، د هغه د څېړنې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره مې عاجل يو هوښيار او زړور قضايي او عدلي هيت ټاکه، اول مې رشوت ورکوونکی له يوې پښې ځوړنداوه او بيا مې د هغه د اقرار له مخې له ټولو رشوتخورو وکيلانو څخه دا څه باندې اته مليونه ډالر را ټولول، په دې پيسو مې يو ځانګړی پوهنتون جوړاوه، د هېواد د امنيتي ځواکونو او نورو شهيدانو اولادونو ته مې د وړيا زده کړو زمينه برابروله. هغو وکيلانو ته چې رشوت يې اخيستی و، هغو ته مې قانوني سزا هم ورکوله او يو څه وخت مې د رايې له حقه هم محرومول. صندوق مې ايښوده، له رشوت پرته به ټولو په کې رڼه او پاکه رايه اچوله، بيا به د يوې پاکې او نا پاکې رايې پر ځای ټولې رايې پاکې وای. اوس خو موږ پر خپل ځان ريشخند وهو، چې ګنې اوس خو(۱۲۳) رايې ټولې پاکې دي، خو زموږ جنجال پر دې يوې مبهمې رايې دی؟ ياني دومره د شفافيت په غم کې ډوب يو!

د شرعي اصل له مخې د هر هغه شي اساس چې پر باطل بنا شي، هغه باطل دی، نو د ولسي جرګې د رياست دا ټاکنې د همدغه اصل له مخې باطلې دي خو ايا د جمهور رييس، ، لوی څارنوال، قاضي القضات او د شورا د وکيلانو په ګډون نر څوک شته چې د شريعت، انسانيت او قانونيت دا او نور اصول تطبيق کړي؟ په خواشينۍ سره چې اوسمهال يې ځواب (نه) دی. ولسه خدای ج دې مل شه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نن او سبا انځور

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (مې) پر (۲۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د غويي له (۳۱)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نه د جوزا پر لومړۍ نېټه څه کېږي او نه د میزان پر شپږمه. نه موقت حکومت شته نه انتخابي. نه سوله ژر راځي او نه ټاکنې پر خپل وخت

ترسره کېږي. جنګ به نور هم ګرمېږي او حالات به نور هم ترینګلي کېږي. د افغانی ارزښت به نور هم راټیټېږي او د پانګې فرار به نور هم زیاتیږي. کوچني او اومغلن چارواکي به غټېږي او ځوان چارواکي به نور هم پړسېږي، مظلوم به لا مظلومېږي او نومیالي به لا نومیالي کېږي. سیاستوال به پورته کېږي او ولس به نور هم غرقېږي، نو ای زما مظلوم او

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې برخليکه ملته! تر هغه به دا حالات روان وي چې طالبان له وحشته، ګاونډيان له رذالته، سياستوال له خيانته، قاضيان له رشوته، فسادګر له فساده،کنځلمار له کنځلو، جګره مار له جګړې او د مذهب سرلاري له منافقته را و نه ګرځوئ، نوکه غواړئ د ژوند حالات مو بدل شي خپل برخليک په خپله بدل کړئ:

چـا چـې خپـل قـدر پـه خپلـه وکـړ ګلـه
سـتاره د هغــه قـام پــه عـروج شـوله
خـدای هـم نـه بـدلوي حـال د هغـه قـام
څوک چې نـه بـدلوي خپـل حالـت پـه خپلـه.
(فضل احمد غر افغان)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ابلیس په لاس شهیده فرښته

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (می) پر (۲۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د غویي له (۳۱)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

له هغې ورځې چې خدای (ج) ادم علیه السلام په ځمکه کې خپل خلیفه و ټاکه، نو له همغې

ورځې راهیسې ورسره د شیطان دښمني پیل شوه. پېړۍ پر بلې پسې تېرې شوې، خو د شیطان په فطرت او د ادم د زامنو په خصلت کې تغیر رانغی. تېروېستنه د شیطان او تېروتنه د ادم د زامنو ځانګړنه شوه. شیطان له چاپېریال او حالاتو سره سم خپل رنګ او بڼه بدلوي. کله په سپینه کله په توره او کله په بله رنګینه جامه کې ځان ښکاره کوي، ملا ته د ملا، امي ته د امي او پوه انسان ته د انسان په ډول ځان ځرګندوي. پخوا یې د ځمکې پر مخ ثابت کور نه در لود، خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس يې د توحيد د کلمې تر چتر لاندې ځان ته د ((پاکستان)) په نامه کور هم جوړ کړ. له همدې کوره يې د خدای (ج) د دين پرضد نا ځرګند خو عملي جنګ هم پيل کړ. دا جنګ يې تر ټولو دمخه د خدای دين ته د بې بديله ژمن مخلوق(پښتون قوم) پر ضد پيل کړ. د الله او لا الله په نوم تېره توره يې د يو خدای پاله قوم پر ستوني راتېره کړه. څو موده وړاندې د همدې قوم يوې دينپالې مېرمنې د الله له حکم سره سم د ابليس يو بچي ته شرعي سزا ورکړه. خو د ابليس زامن هم ارام کېنناستل دا ځل يې يوه معصومه فرښته په نښه کړه. شيطان نه يوازې د ادم له زامنو سره خپلې دښمنۍ ته دوام ورکړ، بلکې له ملايکو او فرښتو يې هم خپل غچ واخيست؛ فرښته مومند يې شهيده کړه، فرښتو ته يې دا هم په ډاګه کړه چې زه ګوره نه يوازې ستاسې مخالف يم، بلکې ستاسې په نامه که د ځمکې پر سر کوم انسان وي، نو هغه هم ژوندی نه پرېږدم.

نو ای زما معصومې فرښتې خورې! تا له يو غټ دښمن سره دښمنۍ ته لاس اچولی و، چې هغه الله رټلی، خو د هغه پر بندګانو لا اوس هم حکومت کوي. هغه ستا د مشر ورور دکور دېوالونه هم نړولي او هغه يې په وينو لمبولی دی. ځينو ته يې د دين په نامه د سپين جهالت توره په لاس ورکړې، د خپل ورور متې غوڅوي. د ورور خوله دې له وينو ډکه ده، دلته اوس ايوب خان نه شته، دلته اوس اکبرخان نه شته، نه درياخان شته نه ايمل خان شته. دلته اوس د خوشال سرداري بهرام ته پاتې، خوشالخاني نه شته بهرام خاني ده . عجب خان نشته چې ستا غچ واخلي، محمد ګل خان نه شته چې ستا پر سر لاس راتېر کړي د عزت پوړنی در په سر کړي. د دين

(c) ketabton.com: The Digital Library

پتنګان د دنیا مینان دي، له شیطانه دومره وېرېږي چې له خدایه نه وېرېږي. نو ای زما معصومې ګلورینې فرښتې خورې! خپل بې کسه او بې وسه ورور دې وبښه!

هو یو بله خبره، وایي چې معصومې او ماشومې او بیا فرښتې ته د قبر عذاب نه شته او نه ترې پوښتنه ګروېږنه کېږي، نو کله چې دې خپل خالق سره وکتل د خپل وطن او خپل قوم حالات ورته بیان کړه، ګوندې ستا د معصومیت په خاطر پر مونږ ولورېږي او په سپینه جامه کې له سرو ځناورو مو وژغوري.

او هو خورې ! ښښنه غواړم ته به وایې چې دلته مې ورونو راسره څه توره وکړه، څو ورځوکې مو زما جسد په عزت سره دفن نه کړ، نو هلته اوس د خپلو ګناهونو او کمزوریو د ښښنې لپاره ما خپل رب ته وسیله کوئ؟ نه خورې هېڅ نه غواړو هېڅ. یوازې دومره غواړو چې مونږ وبښه مونږ وبښه. . .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاشلي ذهنونه

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (می) پر (۲٤)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (غبرګولي) له (۳)یمې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

د می پر (۲۱) مه نېټه مې (د نن او سبا انځور) په نوم یوه لنډه لیکنه خپره کړې وه، اکثریت خوښه کړې وه، خو ځینو یې مخالفت کړی و او

یو نیم په کې کنځلې هم حواله کړې وې، په دې لیکنه کې ما د خدای (ج) د کلام د یوې وړې برخې مانا هم په منظومه بڼه راوړې وه، خدای تعالی په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل کتاب (قران کریم) کې فرمايي: إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ ﴿الرعد: ۱۱﴾

د دې ايت شريف کره محتوايي ژباړه ښاغلي (فضل احمد غر افغان) له نن څخه تقريباً اويا کاله د مخه په خپل دې منظوم کلام (څلوريزه) کې خوندي کړې ده.

چـاچې خپـل قـدر پـه خپلـه وکـړ ګلـه
سـتاره د هغـه قـام پـه عـروج شـوله
خـدای هـم نـه بـدلوي حـال د هغـه قـوم
څوک چې نه بدلوي خپل حالت په خپله

غر افغان زموږ د لوی وطن د پښتونخوا يو ستر شاعر و چې د هند او پاکستان د وېش پر مهال يې د شاعرۍ ثمر پوخ شوی و، د الاهي کلام دا منظومه پښتو ژباړه مې د خپلې ليکنې د وروستي مصداق په توګه راوړې وه، خو دې سره سره يې يو شمېر کتونکو غندنه کړې وه، دا غندنې که څه هم زما پر نورو ليکنو د شويو تبصرو په انډول کمې وې، خو بيا هم څنګزنې او مستقيمې غندنې په کې وې.

له دې غندنو، ستاينو او ځينو سپکو خبرو څخه موږ څو نتيجې لاسته راوړلی شو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ یو شمېر لوستونکي د خدای (ج) د کلام شکل ته ډېر متوجه دي، نه محتوا ته!

–که په عربي او یا بله ژبه یوه عادي مقوله هم د خدای (ج) او د هغه د رسول کلام ته منسوبه کړو، نو عام لوستونکي مسلمانان یې له کومې څېرنې پرته په پټو سترګو مني.

–که د خدای (ج) او د هغه د پیغمبر (ص) د کلام محتوا ورته په خپله ژبه بیان شي، خو چې دا نه وي ویل شوي چې دا د الله (ج) او د هغه محبوب استازي کلام دی، نو دوی نه یوازې ډېر ارزښت ورته نه ورکوي، بلکې د غندنې تر بریده هم د خپلې خولې مزي څغلوي.

– له دې ډول تعبیرونو، نیوکو، غندنو او ستاینو څخه دا څرګندېږي چې زموږ ټولنه په ذهني لحاظ دومره وېشل شوې چې ان د الله (ج) د کلام پر محتوا هم د ناسم درک له امله توافق نه لري.

– یو زیات شمېر کتونکي او لوستونکي د لیکنې محتوا ته نه ګوري، د هغه لیکوال ته متوجه دي، د لیکنې محتوا هم د هغې له لیکوال سره د خپلې مینې او کینې له مخې ارزوي.

نو په یوه ټولنه کې چې د ذهني توافق لپاره د الله (ج) کلام هم وروستی معیار نه وي، نو هلته د شخصیتونو تثبیت او وده د اوسپنې د نینو تر چیچلو هم سخت کار دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو که موږ غواړو له ذهني او فکري پلوه په دغسې وېشل شوې ټولنه کې بیا هم خپلې ټولنې او راتلونکي پښت ته کار وکړو، د خلکو غندنو او ستاینو پسې باید ونه ګرځو.

دلته هر نېک کار ته باید د ځان د سپکاوی په قیمت اوږه ورکړو.

له همدې وجې خو متل هم دی چې مشمره ونه ډېره په کاڼو لګي.

نو په دې اغزنه زمانه کې د ولس ربښتینو خدمتګارانو او د خدمت مینوالو ته باید په ډاګه شي چې که غواړئ ټولنه له دغسې یوه بد حالته وژغورئ! توهین، تحقیر، سپکاوی، کنځلو او رټلو ته باید ځان ټینګ کړئ، که د مایوسی او خواشینی یوه زره احساس هم درباندې غلبه وکړه، ټولنه به همدغسې پر ذهني انارشی اخته پاتې شي او بدمرغي به نوره هم پراخه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پکتیکا ماسټرپلان

(ژمنې او عملونه)

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (می) پر (۲۶)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (غبرګولي) میاشتې له (۵)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

سیاستوال ژمنې کوي او لیکوال لیکنې. سیاستوال تاریخ جوړوي او لیکوال تاریخ لیکي. سیاستوال د تاریخ عملي کرکټر دی او لیکوال یې نظري، اوس نو څه چې سیاستوال کوي او یا یې وایي، لیکوال باید هغه کټ مټ ولیکي او ویې څاري.

له نن څخه پوره شپږ میاشتې او شپږ ویشت ورځې وړاندې د نومبر پر (۳)مه جمهور رییس غني له خپلو نږدې دوه درجنو مشاورینو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

پکتیکا ولایت ته سفر وکړ، ځینو دا سفر یو کمپاینې حرکت وباله او ځینو نورو د پکتیکا د خلکو یو ضرورت، زه دلته پر دې بحث نه کوم چې کمپاینې حرکت وکه یو ضرورت، خو زما له هغو ژمنو سره کار دی چې په دې سفر کې د جمهور رییس له خوا مطرح شوې: جمهور رییس ژمنه وکړه چې پکتیکا ولایت به له دریيمې درجې څخه دویمې درجې ته پورته کوي، د ښوونځیو د ودانیو د جوړونې ستونزه به حلوي، د یاد ولایت د لوړو زده کړو په موسسه کې به یو پوهنځی زیاتوي، د پوهنتون احاطوي دېوال به له ځانګړې بودجې څخه جوړوي او پوهنتون (لوړو زده کړو موسسه) کې به داسې څانګې زیاتوي چې ددغه ولایت د پراختیا لپاره ضروري دي او همدارنګه یو شمېر نورې ژمنې، خو تر ټولو غټه او اساسي ژمنه یې دا وه چې په شپږو میاشتو کې بـه د پکتیکـا لپاره یـو اساسـي ماسټرپلان جوړوي او شپږ میاشتې وروسته به دی خپله راځي او د پکتیکا د ستونزو پر اساسي حل به عملي کار پیلوي. نن چې د مې (۲۶)مه نېټه ده، د جمهور رییس له کړې ژمنې پوره شپږ میاشتې او شپږ ویشت ورځې تېرې شوې، له نن څخه شپږ ویشت ورځې دمخه باید جمهور رییس له همغو چارواکو او دوه درجنه مشاورانو سره یو ځل بیا پکتیکا ته سفر کړی وای او خلکو ته یې ویلای وای چې شپږ میاشتې مخکې چې مې تاسو سره د ماسټرپلان ژمنه کړې وه، دا دی ماسټرپلان او ((واضح طرحې)) سره یوځای یېرته راغلم، دا دی د دې ماسټر پلان عملي برخه، سر له همدا اوسه یې پیلوم. نو ولس به خوشاله شوی و او فکر به یې کړی و چې جمهور رییس یوازې ژمنې نه کوي عمل هم کوي. اوس خدای(ج) خبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې جمهور رییس، د هغه مشاورانو او سیمه ییزو چارواکو ته به دا سفر، د دغه سفر هغه نېټه او په هغه کې کړې ژمنې ور په یاد وي او که نه؟

هسې نه شي چې هغه خبره رښتیا شي چې دروغجن حافظه نه لري.

جمهور رییس داسې نورې ډېرې ژمنې هم کړې، عملي کول خو یې څه کړې چې بیا یې یاد ته هم نه راځي، نو دا یادښت مې ځکه ولیکه چې جمهور رییس او مشاورانو ته یې خپلې ژمنې ورپه یاد کړم. د هغه لیکوال ژبه دې هم ګونګه شي چې حقیقت ګوري، نه یې وایي او نه یې لیکي. که جمهور رییس د راتلونکي جون میاشتې په بهیر کې هم پکتیکا ته له خپل ماستر پلان او ((واضح طرحې)) سره لاړ شي، بیا به هم یو غنیمت وي. د دې لیکنې په مقابل کې د کنځلمارو کېدونکې کنځلې دې خپله هغوی ته ډالۍ وي. ما دا لیکنه یوازې د پکتیکا خلکو د حقوقو د اعادې او د جمهور رییس د ژمنو د یادونې لپاره لیکلې، نور سیاسي غرض او مرض په کې نه شته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ړنګ شوي مورچل سرتېري

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (می) پر (۲۶)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (غبرګولي) میاشتې له (۵)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نن د ډېرې ستړیا او مایوسۍ ورځ ده، یوه خوا زغرې دي او توپک دي، بله خوا سوې ساندې او تش لاس. یوه خوا د ظلم انتها ده او بله خوا د مظلومیت او بورو میندو ژړا، په داسې یو حالت کې د منصوري مینې مینان د جنګ میدان ته وتلي، نه توپ لري او نه توپک، نه ګردنۍ

شته او نه د توپک خوله کې ګولۍ. څو د حسین د لارې لارویان په تش

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس د یزید د لښکرو مقابلې ته په سپین میدان ولاړ دي. هو تش لاسي دي خو بې ایمانه نه دي. زړونه يې د ایمان له داسې نوره ډک دي چې مقابل لوری يې نه لري. خو کاشکې چې نن يې تر شا ولاړ مورچل نه وای نړېدلی، کاشکې چې نن دا مورچل د خپل ورور په وینو رنګ نه وای، کاشکې چې دلته ملالې د ایوب ورونو د جنازو سرته ناستې نه وای، کاشکې چې دلته د اکبرخان پر کور د مکناټن د عسکرو ګزمه نه ګرځېدلای، کاشکې دلته نن د داودخان د وطنپالنې ملي سرود غړېدلای، کاشکې دا مورچل جوړ او مستحکم وای، څومره به يې خوندکاوه چې تا ډزې کولای ماګولۍ در وړلای ملالو خویندو دې ګردنۍ ډکولای، نو بیا به تا نښې ویشتلای او ما به نښې شمېرلای، نو بیا به څوک و چې ستا د کور حریم ته يې د تش کتلو جرات کړی وای؟ خو ای د زمانې تش لاسو اتلانو! پام چې وار مو خطا نه شي؛ وخت به راځي چې غاښ د زهرو به ښامار نه لري. وخت به راځي چې دا مورچل به جوړ وي، اتڼ به وي، نارې به وي، څنې د زلمو به وي. پېغلې لوپټې به وي، منظور به وي وزیر به وي داوړ به وي جوړ به یو لښکر وي او د اټک پر لوري يون به وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر حاکمیت وروسته

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (می) پر (۲۸)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (غبرګولي) میاشتې له (۹)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

سرې چې په حاکمیت کې وي مجلس يې ډېر رسمي او تکلفي وي، خو چې له واکه لرې شي هر څه طبيعي مسير ته ولوېږي. نن مو پخواني لوی څارنوال ثابت صيب سره خوشېبې بنداړ وکړ. ثابت صیب مې تر

قدرت وړاندې هم پېژنده، د واک پر مهال هم او اوس يې هم پېژنم. څوکۍ او مقامونه بدلېږي، خو که څوک غواړي خپل شخصيت خوندي وساتي، د حاکمیت پر مهال باید ځان د محکومیت په هنداره کې هم وګوري.

ثابت صيب سره مو د هېواد د اوسنیو بحراني حالاتو د حقوقي حل لارو په باب هم د نظر تبادله وکړه. د ددنيا جاه وجلال د ارهټ منګوټی دی اوړي رااوړي هیله ده هر چارواکی ورته پاملرنه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ای د ستري اروا موري!

دا ليکنه د (۲۰۱۹م) کال د (می) پر (۲۹)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (غبرګولي) مياشتې له (۸)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

ای د علي مورې، ای د داوړ مورې، ای د منظور مورې، ای د صديق مورې، ای د عمر مورې، ای د عثمان مورې، ای د ارمان مورې، ای زما مورې، ای د هر افغان مورې او ای د هر انسان مورې!

ولې وارخطا يې؟ ولې خپل زوی ته غريو نيولې يې؟ خپل زوی ته دې د دعا لاسونه پورته کوې چې څه پرې ونه شي؟ د ارمان د مور ژړا او فرياد دې ياد ته راځي؟ د وړانګې لونۍ کوکارې او ساندې دې سترګو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ودرېږي؟ فکر کوې چې ستا زوی به هم لکه ګلاب ورژوي؟ ستا لمن به هم له ګلو تشه شي؟

ای د سترې اروا خاوندې!

تاته به دې اوس هم زوی کوچنی ښکاري؟ تاته به اوس هم هغه

ماشوم ښکاري؟ ته به اوس هم هیله لرې چې هغه ستا مخکې تاتې تاتې وکړي، منډې ووهي، ستړی شي او بیا راشي ستا په غېږ کې ویده شي؟ ته یې په وېښتانو کې ګوتې ووهې او هغه بې غمه ارام وکړي. نو ګوره! علي اوس ماشوم نه دی، هغه اوس لوی انسان دی، هغه د یو لوی قوم سرتېری دی، هغه اوس د خدای د حقانیت توره تر ملا تړلې ده، هغه نور بې غمه خوبونه نه شي کولای، هغه د خپله ویده قوم د وینښتابه لپاره په اوږده سفر

(c) ketabton.com: The Digital Library

وتلی، دې سفر کې لوږه شته، زندان شته، سختې شته او ان شهادت شته، د علي لاره د خدای او د هغه د رسول لاره ده.

نو ای زما زړورې مورې ! ای د علي مورې، ای د منظور او د داوړ مورې، ای د ننګیال او د عثمان مورې، ای د لوڼی او د ثنا مورې او ای د هر افغان او هر انسان مورې! پام چې نهیلې نه شې، پام چې یو

څاڅکی اوښکه تویې نه کړې، ستا یوازې دعا په کار ده، خپل زوی سره دې د دعاوو لښکر ملګری کړه، ستا په دعاوو کې دومره قوت دی چې ان شاالله علي به خپله توره راکاږي او د ښامار غاښونه به راباسي، نو مورې دعاوې کوه دعاوې. . . .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ارمان پر قبر

دا ليکنه د (۲۰۱۹م) کال د (جون) پر (۵)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (غبرګولي) مياشتې له (۱۵)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نن د اختر دويمه ورځ ده پښتنې مېندې او خويندې اختر په هديرو کې تېروي، اول خپلو ځوانيمرګو شهيدانو ته د اختر مبارکۍ ورکوي بيا کور ته ساه نيولې را روانېږي. مېندې ملاګړوپې او خويندې د حيا په تور

پړونې د خپلو شهيدانو پر قبرونو ساندې ووايي، خپل باتور شهيدان وستايي او بيا تشې لمنې کور ته ستنې شي. د اختر لومړۍ او دويمه ورځ همداسې له تروو اوښکو سره تېرې شي. ځينې خو په پټه ځان سره داسې وژاړي چې د ژړا غږ يې هم تر ستونې را و نه وځي، يوه چوپه او خاموشه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دردوونکې ژړا چې د نورې نړۍ په ژړاګانو کې دود نه ده، یوازې دپښتنې مور او خور د ژړا ځانګړنه ده او بس.

سږ اختر بیا هم د همداسې شهیدو ارمانونو اختر دی. سږکال بیا ډېر ارمانونه شهیدان شوي دي.

پروسږکال اختر کې ارمان لوښی ژوندی و، . خو سږ اختر کې یې مور د هغه د قبر څنګ ته ناسته ده. تېر اختر کې ارمان د خپلې مور په لمن کې لکه غوړېدلی ګلاب پروت و، خور یې وړانګه ترې وارۍ

تاوېدله، ګلالي اولادونه یې ترې لکه پتنګان تاوېدل راتاوېدل، چا یې تر غاړې لاسونه تاوول او چا یې جیبونو کې ګوتې وهلې، چا اختری غوښته او چا د اختر جامې. نن ارمان نه شته، د هغه وړانګه پر ملا ماته ده، هغه بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروره ده. مور يې پر ملاکړوپه ده، مېرمن يې دېوال کې د ارمان تصوير ته ګوري، بې غږه اوښکې تويوي، حيرانه ده چې خپلو اولادونو ته څه ووايي؟ هيڅ پلمه ورته نه شي جوړولای. ارمان چې نه وي وړانګه هم مړاوې کيږي. د ارمان کيسه زموږ د هر کور کيسه ده. زموږ درې نسله د يوې اوږدې غميزې قرباني شوي: مور، زوی– لور او لمسيان ټول د غم په زنځير تړلي دي.

څومره د پخې ارادې خاونده يې ای د ارمان مورې! نن به څومره سخته دربانديې تېره شوي وي، خپله تشه لمن به دې ليدلي وي، خپل

کوچنی ارمان، خپل ځوان ارمان، خپل ستر ارمان بـه دې سترګو تـه ودرېدلی وي، هغـه چې ممی ممی، هغه چې تاتې تاتې به يې کول، هغه ارمان، هغه کوچنی او هغه ګلالی ارمان در يادوم. او هو ته چې څومره پر ارمان ګرانه وې او هغه چې څومره پر تا ګران و، د دې ګرانښت جاج خو زه د خپلې مور له ګرانښت څخه اخيستلی شم، زه چې به کله ناروغ وم، نو مور به مې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر ما ډېره ناروغه وه او همدا به یې ویل: زویه ستا درد دې پر ما شي، زه دې درنه وګرځم زویه!

نو ای د ارمان مورې! ستا په دربدلي تصویر کې زه د خپلې مور تصویر ګورم، زه فکر کوم چې که د ارمان پر ځای زه شهید شوی وای، نو زما مور به څومره کوکارې وهلې، څومره به یې خپل وېښتان شلولي وای، نو زه ستا د زړه درد دغسې احساسوم. نو ته یوازې د ارمان مور نه یې، ته زما مور یې، ته د علي مور یې، علي هم په اختر کې د زندان د میلو شاته پروت دی. د هغه د مور لمن هم په اختر کې تشه ده، ته د هغه مور هم یې، ته د منظور مور هم یې، ته د هر افغان مور یې. وخت به راځي لمسیان به دې را لوی شي، د خپل پلار غچ به واخلي ښامار به مړ کړي. وړانګه به وځلېږي، واړه ارمانونه به لوی شي، قلم به یې ګوتو کې وي، لمن به دې له ګلونو ډکه وي، ته به یې، وړانګه به وي او ارمانونه به وي. د ارمان قبر ته به ولاړ یاست، ته به دې د خپل زوی د غیرت کیسې کوې، لمسیان به دې د خپل پلار د غیرت کیسې لیکي. ارمان به وي، داستان به وي، افغان به وي، انسان به وي، وړانګه به وي، مور به وي، نور به وي او ډېره موده وروسته یو سرور به وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټاکنې او بربېښنايي تذکرې

دا ليکنه د (۲۰۱۹م)کال د (جون) پر (۱۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (غبرګولي) مياشتې له (۲۱) مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

ټاکنې او بربېښنايي تذکرې دوه ملي پروسې دي، په کار ده چې يوه د بلې مرستندوی شي، نه دا چې يوه د بلې پر وړاندې وکارول شي. ځينو هېوادپالو افغانانو سره دا انديښنه ده چې خدای مه کړه د ټاکنو

کمېسيون کې يو شمېر غرضي اشخاص او ځينې لنډ فکره مامورين هم قصداً د دې سبب شي چې د بېلابېلو پلمو له لارې په ټاکنو کې د دې تذکرو د کارونې مخه ونيسي او دا کار به د دې سبب شي چې د دې تذکرو ملي ارزښت ته زيان ورسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تېرو دوو ورځوکې د ټاکنو د تقویتي نومثبتونې یو نیم مامور عملاً دا ډول کړنې تر سره کړي هم دي، چې پر خپل وخت د زیاتو هېوادوالو له توند غبرګون سره مخامخ شوي. خو په دې منځ کې بیا د جمهور رییس غني یو نیم رسمي او نارسمي مشاور او یو شمېر کمپانیرانو د معمول په څېر دې کار ته هم د غوړمالۍ سپېروني پیداکړ او هڅه یې وکړه چې دې کار ته هم نامعقول توجیهات پیداکړي. تر وخت دمخه یو کمپاینر بیا لیکلي ؛څرنګه چې د الکترونیکي تذکرو تر اخیستو وروسته کاغذي تذکره بیا هم خلکو سره پاتې کېږي، نو کولای شي همغه کاغذي تذکره د نومثبتونې یا سټیکر لګونې لپاره یوسي. دا ډول مشاورین او کمپاینران چې حقیقت کې نه د جمهور رییس غني له اصلي پالیسۍ څخه خبر دي او نه د ملي پروسو ستراتیژیکو ژورتیاوو ته متوجه دي، خو یوازې همدې ته خوشاله دي چې د غوړه مالۍ له لارې خپل اوسني او راتلونکي موقفونه خوندي کړي، بس پر لا منطقه دلیلونو سر شي. که هر ځای کې کاغذي تذکرو د الکترونیکي تذکرو ځای نیولی، نو بیا برېښنایي تذکرو ته څه اړتیا وه؟ برېښنایي تذکرې خو د ډېرو درغلیو د مخنیوي یو ښه نسخه ده. په کار خو دا وه چې ټولې ټاکنې په همدې برېښنایي تذکرو تر سره شوې وای، خو اوس چې داکار شونی نه دی، نو په کار ده چې له دواړو تذکرو څخه ګټه پورته شي. خو برېښنایي تذکرو ته باید لومړیتوب ورکړای شي ځکه چې دا تذکرې بیا چک ته اړتیا نه لري. څرنګه چې اوس پر کاغذي تذکرو سټیکرې لګول کېږي او د برېښنایي تذکرې جوړښت داسې دی چې د سټیکر نصب یې جوړښت ته زیان رسوي او شونی نه برېښي، نو حل لاره دا ده چې د برېښنایي تذکرو پر رنګه کاپۍ دې سټېکر ولګول شي او د ټاکنو کمېسیون مهر دې پرې ووهل شي، د ټاکنو پر ورځ دې رایه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکوونکی اصلي برېښنايي تذکره او همدا ستېکر شوې بڼه دواړه ځان سره ور وړي. د ټاکنو کارکوونکي دې ستېکر شوې کاپي تذکره سوری کړي چې بيا و نه کارول شي. کله چې په ټاکنيزو حوزو کې د رايه ور کوونکو نومونه ثبتېږي، نو د تکراري ووټ د کارونې چانس کمېږي او که چا حتمي درغلۍ ته ملا تړلې وي او کمېسيون يې هم مل وي، نو په کاغذي تذکرو خو د لا زياتو تکراري ووټونو د کارونې چانس او مجال شته.

د هېوادوالو د اندېښنو د رفع کولو او د برېښنايي تذکرو د ستر ملي او حقوقي ارزښت د درناوي په پار مې همدا څو شېبې وړاندې د ټاکنو خپلواک کمېسيون مشرې اغلې (هوا عالم نورستانۍ) سره په دې هکله تفصيلي، حقوقي او هر اړخيزې خبرې وکړې، د هغې قناعت حاصل شو او ويې ويل چې ژر په د همدغه ميتود له لارې د برېښنايي تذکرو په واسطه هم د رايې اچونې لاره خلاصه کړي. نورستانۍ نه يوازې زموږ په وړانديز خوښه شوه، بلکې ټينګه ژمنه يې وکړه چې ژر به په عملي توګه دا کار پيل کړي.

په تلو تلو کې د ټولو نوماندانو له کمپاينرانو جدي غوښتنه کوم، چې د نوماندانو په اند‌ول ملي پروسو او ارزښتونو ته ترجيح ور کړئ. د ملي هويت تذکره او د هغې ملي ارزښت د دې ټولو اتلسو نوماندانو تر شخصيتونو او ارزښتونو لوړ دی. ټاکنې به وشي کنه، خو خپل ملي هويت ته د ټاکنو او نوماندانو په خاطر زيان مه رسوئ، دغوړه مالۍ نورې لارې هم شته هغه وکاروئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

استاد هم لاړ

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (جون) پر (۱۲)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (غبرګولي) میاشتې له (۲۲) مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

استاد جلال الدین خان کونړی مې څلورکاله په پوهنتون کې استاد و، ډېر مینه ناک انسان و، کله کله به یې په ټوکو ټوکو کې ویل، یالکه یونه ډېر کارونه مه کوه بیا هېوادمل او رفیع درڅخه جوړېږي، صحت ته دې خیال ساته. کله چې به یې له کور څخه ښه ډوډۍ راوړه، نو غږ به یې کړ ته راشه کنه، د اتاق دروازه به یې بېرته کړه ته واخله څو مړۍ وخوره! ما به ویل استاده زه خو لیلیې ته ځم نږدې ده، دا خو تا د خپل ځان لپاره راوړې، خو ده به په زوره په ما ډوډۍ وخوړه. اه، استاد څومره مهربان وي. بیا به یې غږ کړ و یونه ! زه ګوره دا د نورو غوندې نه یم چې چا سره لږ کمک هم وکړي، بیا یې هرځای یادوي. زه په نوم مشریقوال چې وي مرسته ورسره کوم خو په ځان یې نه پوهوم.
استاد جلال الدین رښتیا هم پر ټولو، په تېره بیا پر مشریقوالو ډېر مهربان و. ډېرې خوږې خاطرې ورڅخه لرم. خدای ج دې د جنت په ګلانو کې پټ کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عقيدې او ارادې سړی

دا ليکنه د (۲۰۱۹م) کال د (جون) پر (۱۸)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (غبرګولي) مياشتې له (۲۸)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

اخوانيت او خپله سياسي لاره يې خپله وه، خو د ډېرې قوي عقيدې، ، پياوړې ارادې او پاخه فکر خاوند و.

د حاکميت، محکوميت، ازادۍ او زندان په ټولو حالاتو کې يې خپل هوډ او تکل بايلود او پر خپلې ټاکلې لارې ټينګ پاتې شو. د نړۍ په تېره بيا د اسلامي نړۍ په سياسي مشرانو کې د داسې پخې ارادې خاوندان ډېر کم ليدل کېږي. تاريخ به يې يو وخت د يو مفکر او مېړني انسان او مسلمان په توګه ياد کړي ، په مړينه يې د انساني عاطفې او خواخوږۍ له مخې سخت خواشينی شوم. خدای ج دې د جنت په ورږمو کې پټ کړي. اسلامي امت او د هغه سياسي او مذهبي مشران دې هم خپل سر خپل ګرېوان ته ټيټ کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه کاري ورځ

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (جون) پر (۲۳)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (چنګاښ) میاشتې له (۲)یمې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

ژوند داسې یو سفر دی چې ډېر کله په کې سړی ستړی او بوخت وي، لږ وخت په کې ارام او سوکاله وي، خو کله کله هدفمنه بوختیا هم ګټوره وي او هم خوندوره، کله کله بیا زیات مصروفیت دومره وي چې سړی یې بل چا ته د کیسې وخت هم پیدا نه کړي.

په دې وروستیو څو لسیزو کې مې ډېرې بوختې ورځې تېرې کړي، چې د اکثرو د لیکلو مجال یې هم نه دی پیدا شوی. نن هم یوه بوختنه ورځ وه، خو نن مې بیا دا دی یو څه وخت هم پیدا کړ چې په لنډو ټکو د دې ورځې تصویر وکاږم:

•سهار (۹) بجې ژوندون ټلوېزیون ته لاړم، کارونه مې یو څه تعقیب کړل.

•لس بجې د علومو اکاډمۍ دایره المعارف دفتر ته لاړم، (سرمحقق زلمي هېوادمل صیب او سرمحقق دوکتور سید محی الدین هاشمي صیب) ته مې د هغوی استحقاق کتابونه وروړل. هېوادمل صیب په سفر و او هاشمي صیب ته مې کتابونه ډالۍ کړل. هغه مننه وکړه او ما ترې د هغه د خپلو کلیاتو د تنظیم او چاپ غوښتنه. هېوادمل صیب او هاشمي صیب دواړو پښتو ادبیاتو ته دومره کار کړی چې که له سره خپل اثار منظم او بیا

(c) ketabton.com: The Digital Library

چاپ کړي، نو د دواړو اثار تر (۲۰۰) عنوانو زیاتیږي.

•یوولس بجې د علومو اکاډمۍ مرکزي دفتر ته لاړم، هلته مې د

یادې اکاډمۍ سرپرست ښاغلي (څېړنوال دوکتور محمد ظاهر شکیب) سره وکتل، کتابونه مې ورته ډالۍ کړل.

•یوولس نیمې بجې مې په همدې اکاډمۍ کې د هېواد پیاوړي لیکوال او شـاعر (اکاډمیسـین سـلیمان لایـق) سـره وکتـل، خـدای دې ورتـه

ښه روغتیا نصیب کړي، خو اوس یې له ناروغۍ څخه شکایت کاوه. په درې دموکې دریم پوړ ته ساه نیولی پورته شو. زما د کتابونو په لیدو ډېر خوشاله شو، راته یې وویل ژوند مې ښه نه دی، لکه چې خدای مې خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

حضور ته غواړي، اوس څلور میاشتې کم نوي کلن یم، ما وویل خدای دې مور ته صحتمند او روغ لره، مور هیله لرو چې سلیزه راته پوره کړې او بل زمور هیله ده چې ستاسو ټول اثار راټول او د کلیاتو په بڼه چاپ شي، هغه وویل، غرزی (زوی یې) راځي، په دې به کار وکړو.

•دولس بجې دانش کتابتون ته لاړم، هلته مې له (اسد جان دانش) او (قاري سپین سحر) او نورو فرهنګیانو سره بنداړ وکړ. دانش صیب او

سپین سحر زما د کتابونو په چاپ کې زحمت ګاللی، هغو ته مې وویل چې د چهار شنبې ورځې سهار به کابل پوهنتون کې د کتابونو پرانیست غونډې ته له واړه تکبیرونو سره حضور پیدا کوئ!

•دولس نیمې بجې له همغه ځایه د پوهنتون پر لوري رهي شوم. پروان مېنه (کارته پروان) کې مې یو نوی هوټل (کانتینینټال) خیال کې وګرځېده چې نوی جوړ شوی او دا څو ورځې مې زړه کې و چې ورګرځم به، یوه مبارکي به ورکوم، هر چا چې جوړ کړی، ښه یې جوړ کړی او سیمه یې پرې ښکلې کړې ده. هوټل ته ورداخل شوم، رسپشن ته لاړم، هغوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

تود هرکلی ووایه، بیا یې وویل، خدمت، ځان مې ورمعرفي کړ، ما ویل د هوټـــل مالـــک چـــې هـــر څـــوک وي، زمـــا لـــه خـــوا ورتـــه

مبارکي ووایه، فقط د دې لپاره راغلم چې په دې هوټل دا سیمه ښکلې شوه، هر چا چې جوړ کړی، خدای دې اباد لري، نور کوم هدف نه لرم، هغوی خوشاله شول او ما ته یې خپله مینو راکړه چې په ښکلي کاغذ کې چاپ شوې وه.

•څه کم یوه بجه پوهنتون ته لاړم، د پوهنتون رییس ښاغلي (حمید الله فاروقي) ته مې د پوهنتون د مرکزي کتابتون لپاره کتابونه ورکړل او هم مې د چهارشنبې ورځې په غونډه کې د ګډون بلنه ورکړه.

•وروسته پښتو څانګې ته لاړم، ځینې محصلینو او استادانو سره مې وکتل او د پښتو څانګې ځانګړې کتابتون ته مې یو شمېر کتابونه ډالۍ کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

•یوه نیمه بجه لوړو زده کړو وزارت ته لاړم، د خصوصي پوهنتونونو د ریاست مشر، استاد (امیر محمدکاموال) او یو شمېر نورو استادانو سره

مې وکتل، د غونډې او نورو علمي مسایلو په باب مې ورسره خبرې وکړې.

•دوه بجې بېرته کابل پوهنتون کې، د افغانستان معلوماتي مرکز ته راغلم چې په زرګونو عنوانه کتابونه یې خوندي کړي، هغو ته مې هم په چاپي بڼه خپل کتابونه ورکړل او هم مې د ټولو سافټ کاپي وروسپارله. د یادونې وړ ده چې دا په

افغانستان کې تر ټولو مجهز معلوماتي مرکز دی چې په زرګونو عنوانه اثار یې په برېښنایي بڼه هم خوندي کړي دي. د دې مرکز ساحوي مدیر (زینت الله قانت) له مورږ څخه ځانګړې مننه وکړه.

•له کابل پوهنتون څخه د ژوندون ټلوېزیون پر لوري وخوځېدو، (شفیع الله تاند) چې نن له ما سره ملګری و، پوهېدم چې بڼه سترې شوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

او وږی شوی دی، د حضوری چمن په څنډه کې مو د شورنخودو د کراچۍ تر څنګ موټر ودراوه، شورنخود مو ښه په خوند وخوړل، تاند ته

مې وویل چې موږ سره ګرځې دغسې نخود به خورې. شور نخودو مو لږه خوله ترخه کړه، نو د شمشاد ټلویزیون مخې ته مو موټر ایسکریم ته ودراوه، تاند ته مې وویل ونیسه ترخه او خواږه سره یو ځای کړه چې انډول برابر شي.

•شل کم څلور بجې ټلویزیون ته ورسېدم، د میدان وردګو پوهنتون رییس صیب تشریف راوړی و، هغه ته مې د پوهنتون لپاره کتابونه ډالۍ کړل او د پوهنتون د حال او احوال پوښتنه مې ورځخه وکړه.

• تر هغه وروسته مې له یو شمېر قومي مشرانو او ځوانانو سره چې له بېلابېلو سیمو یې تشریف راوړی و، وکتل او تر هغه وروسته مې د ټلویزیون پر ځینو ستونزو، اړتیاوو او نیمګړتیاوو له اړوندو کارکوونکو سره بحث وکړ او دا ورځ په دې ډول د مازیګر اوو بجو ته ورسېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غمیزي په دوام

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (جون) پر (۲۷)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (چنګاښ) میاشتې له (۲۶)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نه قاري پربړدي او قرائت، نه ملا پرېږدي او نه امي، نه ښوونکی پرېږدي نه زده کوونکی، نه لیکوال پرېږدي، نه سیاستوال، نه هوجره پرېږدي نه مسجد، نه مدرسه پرېږدي نه ښوونځی، نو غمیزه او ټولوژنه

نوره څه ته وایي؟ نن یې یو بل خوږ انسان، یو بل سوی لوی بلبل (قاري هجران) را شهید کړ. د طالبانو د واکمنۍ پر مهال مې ور سره وپېژندل. هم قاري و هم شاعر، هغه وخت یې هم د وطن په مینه دردمنې ترانې ویلې او اوس یې هم. تېر کال یې په ژوندون کې بیا یو دردوونکی شعر زمزمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړ، ما ورته وويل قاريګله په غرڼکې دې هيڅ تغير نه دی راغلی، مور دې يو ځل بيا هغو تېرو وختونو ته بوتللو. ده وويل استاده يو به ستا په ثابت دريځ کې تغير رانه شي او بل به زما په غرڼکې. نوظامونه بدل شول، خلک بدل شول، رنګونه بدل شول، دريځونه هم تېروبېر شول، خو قاري هجران همغسې هجران پاتې شو او غرڼ يې همغسې له سوزه ډک. نون د دې وطن د سوي لوي چمن د دې سوي بلبل د نارو وروستۍ ورځ وه، نه به نور دا يلبل وي، نه به يې هجران، نه به يې نارې وي او نه به يې سوران. قاريګله پر مخه دېګلونه، ته خو لاړې قاريګله خو دا يو پيغام به هلته ګوره ضرور رسوې:

شهيدو تاسو نه که هلته چا پوښتنه وکړه
ورته به وايې چې وطن کې بهيدلې اوښکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپلواکۍ یوه پېړۍ مزل

یوه یادونه، یوه مننه او یوه سپارښتنه

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (جون) پر (۲۷)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (چنګاښ) میاشتې له (۲۶)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

یادونه: څه باندې څلور لسیزې کېږي چې افغانستان د متضادو او وارد شویو ایډیالوژیو په اور کې سوزېږي. په دې بهیر کې ملي فکر او

ایډیالوژۍ ته سخت زیان ور رسېدلی او هر چا چې دا فکر پاله، هغوی هم درانه زیانونه زغملي دي.

پردیو ایډیالوژیو بېلابېل پړاوونه درلودل چې په دې لیکنه کې د ټولو بیان شونی نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې د طالبانو د نظام تر ړنګېدو وروسته د مصنوعي ولسواکۍ پړاوونه پیل شول، نو یو ځل بیا د لږکیو د حقوقو په پلمه او د نویو جعلي اتلانو د ځلولو له لارې د ملي فکر او رښتینو ملي اتلانو پر وړاندې یوه

بله حکومتي، نړیواله او ناحکومتي جبهه پرانیستل شوه. جعلي القاب، جعلي اتلان، مصنوعي شخصیتونه رامنځته او نور داسې ډول ډول ملت ضد عملونه ترسره شول چې ان په پخوانیو وختونو کې یې هم ساری نه و لیدل شوی.

دا مهال نو رسنۍ هم د یوه مشخص سکاریستي ګروپ تر کنترول لاندې وې او د حکومت مهم پوستونه هم د همدغې ډلې په لاس کې وو؛ هر تور یې سپینولای شو او هر سپین یې تورولای. پر ملي ارمانونو یوه ډېره زهرجنه فضا خوره وه، هېچا هم د ملي ارزښتونو د پاللو او ملي اتلانو د ځلولو جرئت نه کاوه.

د حامدکرزي د واکمنۍ په (۱٤) کلونو کې یوازې د احمد شاه مسعود تلینونو د نمانځنې پر ټولو مراسمو تر (۳۰) میلیونو ډالرو زیات لګښت راغلی، د هغه قبر، بنسټ، تصویرونو او نورو مراسمو لګښت خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا پر ځای پرېږده. جانبي عوارض او زیان یې (د لارو بندول، د ښارونو ترړل او کاروبار ته مزاحمت پیښول) یې بیا تر (۲۰۰) میلیونو ډالرو هم اوړي او کومه ذهني فضاء چې دوی جوړوله، له هغې څخه بیا

نور ډول ډول زیانونه هم متصور وو، هغه نو بیا بله غمیزه وه.

په دغسې یو بحراني حالت کې موږ او یو شمېر نورو هېوادپالو او ملتپالو افغانانو د تاریخي ورځو او ملي شخصیتونو د ځلولو هڅې پیل کړې. موږ پر (۱۳۹۰ل) کال په ژوندون تلویزیون کې په څرګند او غوځ ډول د خپلواکۍ د ورځې او نورو ملي ارزښتونو د نمانځلو لړۍ پیل کړه، ورو ورو دا لړۍ نورو رسنیو، بیا نورو ټولنو او وروسته بیا ټول ملت او حکومت ته ورسېدله، یو وخت بیا داسې راغی چې دا لړۍ پر یوه ملي او سراسري غورځنګ بدله شوله. د دې ارزښتونو د نمانځنې د لړۍ په پیل کې دا زموږ یو ارمان و چې خدایه داسې ورځ به هم راشي چې افغانان د جعلي او مصنوعي اتلانو پر ځای خپل رښتیني اتلان ونمانځي او حکومت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې جوګه شي چې د دې ورځو د نمانځلو چارې سمبال او ملت يې هم ملاتړ وکړي. نن نړدې همغه برید ته رسېدلي یو، نو ځکه خو د یو ډول ملي غرور او خوشالۍ احساس کوو.

مننه: سږکال د هېواد د خپلواکۍ د بېرته ګټنې (۱۰۰)مه کالیزه ده. جمهور رییس غني د حکومت له پانګې څخه د دې کالیزې د ښې نمانځنې لپاره (درې سوه څلور اتیا میلیونه او دوه سوه یوویشت زره)

افغانۍ بېلې کړې دي. دا کار د اکثریت هېوادوالو له خوا تائید شوی، خو د یو شمېر منتقدینو له خوا غندل شوی هم دی او دا یې یو کمپاینې حرکت بللی. زما په خپل شخصي نظر که ډاکټر غني د خپل حکومت په ټوله دوره کې تر ټولو ښه کار کړی وي، هغه به همدغه کار وي چې د خپلواکۍ د یوې پېړۍ نمانځلو ته یې دومره پیسې بېلې کړې دي. دا که په هر نیت او د هر مقصد لپاره وي، خو وروستۍ نتیجه یې مثبته ده. دا پیسې که څه هم په افغانستان کې د مطرح جنګسالارانو د تلین غونډو د نمانځنې تر مجموعي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لګښتونو ډېرې کمې دي، خو د هېواد اوسنيو حالاتو ته په کتو سره دا هم يو مثبت ګام دی، د کتابونو چاپ، د تاريخي اثارو بيا رغونه او د علمي غونډو او سيمينارونو جوړول د دې لړۍ يوه بله مثبته برخه ده. ځينې منتقدين وايي چې دا هر څه د ټاکنو لپاره دي او په دې کې د غني نيت صفا نه دی. زه خو وايم دا يو نېک تصادف دی چې د خپلواکۍ سلمه کاليزه تر ټاکنو د مخه راورسېده، په سياست کې پر نيتونو حساب نه کېږي، نيت تر ډېره بريده د عباداتو برخه ده، په سياست کې پر نتيجه بحث کېږي نه پر نيت. د دوی نيت چې هر څه وي، وي به، خو موږ به وګورو چې د دارالامان ماڼۍ به جوړه شي، په پروان، پغمان، ننګرهار او نورو ځايونو کې به تاريخي ودانۍ او د غازي امان الله خان مقبره به بيا ورغول شي. ټاکنې به وشي که و نه شي لا جوته نه ده. که وشي هم، دا تاريخي ميراثونه به بيا وځلېږي او که ونه شي هم زموږ دا تاريخي ودانۍ به يو ځل بيا په همغه شان او شوکت راژوندۍ شي.

بله خبره دا ده چې دا د خپلواکۍ يوه پېړۍ مزل (سلمه کاليزه) دی، دا عادي کال نه دی چې په نورمالو دوديزو مراسمو سره ونمانځل شي. لسيزه، پنځوسيزه او سليزه په شاندارو مراسمو سره نمانځل کېږي.

د خپلواکۍ د ورځې د نمانځنې لپاره چې په دولتي او نادولتي کچه کوم تيارۍ روان دی، دا به ملي روحيه او ولوله دومره راژوندۍ کړي چې په تېرو څلوېښتو کلونو کې د ښي او کينو ايډيالوژيو منفي تاثيرات به تر زياته بريده له منځه يوسي. ملت به بېرته خپله تاريخي حافظه خپله کړي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

په راتلونکي کې به همدا مسیر وڅاري، وارد شویو ایډیالوژیو او د هغو پلویانو ته به هم ګرانه شي چې ملي فکر او ملي ارزښتونه یو ځل بیا په شا وتمبوي. د غني سرزوري او ټولنیز چلندکېدی شي په ډېرو برخو کې هېواد ته په ګټه نه وي پرېوتي، خو دلته یې د ملي ګټو لپاره یو با جرئته قانوني ګام د ځېل شویو ملي ارمانونو د بیا ژوندي کولو لپاره ګټور تمامېږي. که په دې کار او یا د ملي ارزښتونو په پالنه کې یوازې د کمپاین خبره مطرح وي، نو بیا خو باید ټول نوماندان په دې کار کې تر یو بله د مخه شي، که نور نوماندان دولتي امکانات نه لري، نو ډاکټر صیب عبدالله عبدالله خو په حکومت کې پنځوس سلنه برخوال دی، کاشکې زموږ ټول سیاستوال خپلې سیاسي او ځاني ګټې د ملي ارمانونو له پاللو سره غوټه کړي، خرما او ثواب دواړه به ترلاسه شي.

سپارښتنه: زه د ډاکټر غني د ګډوله حکومت له پیله بیا تر دې دمه د هغه د سرسختو منتقدینو له جملې څخه یم، د ده پر منفي کارونو نیوکه تر ټولو د مخه، ما پیل کړې، خو پر منفي کارونو له نیوکو سره سره مې د هغه مجبوریتونه هم درک کړي او د مثبتو کارونو تائید مې هم کړی دی. دا به هم بې انصافي وي چې موږ هر څه یوازې له منفي لیدلوري څخه وګورو. په شاندارو مراسمو د خپلواکۍ د سلمې کالیزې نمانځل یې که د نیت له هرې زاویې څخه وي، یو نیک کار دی، باید تائید یې وشي. منتقدین هم باید له انصاف څخه کار واخلي، پر غني د انتقاد نورې هم سل لارې شته، خو له دې لیدلوري پرې انتقاد کول خپله د انتقاد جوهر ته زیان

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسوي. د غني کمپاینران هم باید له سترو ملي ارزښتونو څخه د یوې کمپایني وسیلې په توګه تبلیغاتي ګټه پورته نه کړي. موږ په خپله له ډاکټر صیب غني څخه غوښتنه کوو چې خپل او مغلن کمپاینران دې داسې کنترول کړي چې له دې نیکو کارونو څخه د ځان د تبارز او د نورو د توهین لپاره کار وانه خلي، که احیاناً هدف کمپاین وي، نو د دې سترو کارونو ترسره کول په خپله ځان څرګندوي، دا کارونه خپله کمپاین کوي، د پنځو معاش خورو ستاینې او یادونې ته اړتیا نه لیدل کیږي. د دې ترڅنګ یو شمېر کړۍ په دې هڅه کې دي چې د ملي وحدت د جعلي تمثیل په پلمه د خپلواکۍ د (سلو اتلانو) د یادونې په ترڅ کې د (حبیب الله کلکاني) او تر (۱۳۵۷ ل)کال وروسته د یو شمېر نورو جنګسالارانو یادونې ته هم ځای ورکړي او هغوی هم د ملي اتلانو (!) په توګه تمثیل کړي، که دا کار وشو، نو نه یوازې د غازي امان الله خان روح به نارامه شي، بلکې د خپلواکۍ ټول اتلان به ان په ګور کې هم مانیجن شي او دا انګېرنه به یو ځل بیا پر واقعیت بدله شي چې موږ تر یوې پیړۍ مزل او تجربې وروسته لا هم د ښه او بد، اتل او غل، خدمتګار او جنایتکار تر منځ توپیر نه شو کولای.

د خپلواکۍ یوه پیړۍ مزل دې بختور وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایماندارو، کله کله شکر هم کاږئ!

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (جون) پر (۲۷)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (چنګاښ) میاشتې له (۲٦)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

یو وخت د شهید سردار محمد داود خان او ذوالفقار علي بوټو تر

منځ د پښتونستان د ملي داعیې پر سر سخته سیالي روانه وه، هغه وخت یوه کلداره نږدې (یوه نیمه– دوه افغانۍ) وه. بوټو به د افغانۍ او کلدارې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دواړه بانک نوټونه یو په یو او بل په بل لاس کې ونیول او خلکو ته به یې وویل چې یوه کلداره به له خیره سره (لسو افغانیو) ته پورته کوم. داود خان شهید شو، بوټو په خپله مخه لاړ، زه لا هغه وخت کوچنی وم، ښوونځی، پوهنځی او پوهنتون مې ولوستل، بیرته پوهنتون کې استاد

شوم، د رباني د جنجالي واکمنۍ پر مهال افغانۍ دومره بې ارزښته شوه چې یوه کلداره نږدې زرو افغانیو ته پورته شوه، همدا مهال زه پوهنتون کې استاد وم، درې لکه افغانۍ معاش مې و چې ټولې درې سوه کلدارې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځخه جوړېدلې، ورپسې طالبان راغلل، د هغو د حاکمیت پر وروستي کال یوه کلداره نږدې یو نیم زر افغانیو ته پورته شوه، یانې زما ټول معاش (۱۵۰-۱۷۰) کلدارې کېده. دې حالت بې حده ډېر ځورولم، زړه کې مې ګرځېدل چې بوټو به اوس په ګور کې څومره خوشاله او داود خان به اوس څومره نارامه وي. نه یوازې زه، بلکې ټول افغانان دې ناورین

ځورولو. د دې حالت تغیر ان شعر او شاعرۍ ته هم د یوه ارمان په توګه لاره پیدا کړه، د هېواد پیاوړي شاعر (پیر محمد کاروان) چې دې حالت روحاً ځپلی و، نو خپل دا ارمان یې په دې بیت کې هېوادوالو ته وړاندې کړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاونده! داسې وخت به په نږدې موده کې راشي چــې پـورتـه افـغـانۍ وي او کلـداره ښویېدلــې؟

د طالبانو نظام رنګ شو، نوې افغانۍ چاپ شوې، له کلدارې سره یې وزن تقریباً برابر شو، زړه مې ارام شو، د وخت په تېرېدو سره کلداره نوره هم په ښویېدو شوه، د ډالرو په مقابل کې که څه هم افغانیو هم خپل ارزښت یو څه له لاسه ورکړ، خو د کلدارو په تناسب یې لا هم خپل وزن ساتلی. خبره دېته راورسېده چې نن به له خیره سره (یوه) افغانۍ (دوه) کلدارې او یا (یو زر) افغانۍ به (دوه زره) کلدارې تبادله کېږي. نن روحاً ډېر خوشاله یم چې نن مې په خپلو سترګو د خپل وطن پولي هویت او ملي ارزښت د پاکستان تر کرنسۍ دوه ځله لوړ ولید. نن که داود خان مرحوم ژوندی وای، نو څومره به خوشاله و، که وطن وران شوی نه وای، پوځ رنګ شوی نه وای، داود خان ژوندی وای، نو د پښتونستان داعیه به لا وخته بري ته رسېدلې وای. د داود خان ډېر ارمانونه د مرګ اوبو له ځان سره یوړل، خو نن یې دا یو ارمان لږ تر لږه پوره شو چې افغانۍ تر کلدارې دوه برابره لوړه شوه. که ژوند و سبا به د مرحوم داود خان مقبرې ته ورځم او د دې یو ارمان مبارکي به ورکوم، نو خپلو با ایمانه هېوادوالو څخه هم هیله کوم چې نهیلي کېږئ مه، ډېرې سختې مو لیدلي، لږ نور هم ځان ټینګ کړئ، خدای صابر او مهربان دی، انشاء الله چې ارمانونه مو پوره کېږي، خو زغم او اوسېله غواړي. دلته خو همېش د ناشکرۍ کلتور

(c) ketabton.com: The Digital Library

عام دی، پر هغه څه شکر نه کاږو چې په لاس کې مو وي، خو پر هغه څه پسې بیا لاسونه مروړو چې له لاسه مو وتلي وي، که اوس یوه کلداره دوه افغانۍ وای، نو څومره به خفه وو؟ خو اوس چې یوه افغانۍ دوه کلدارې ده زموږ ورته هیڅ پام نه دی او دا نعمت په خوشالۍ کې نه حسابوو. یو وخت زما معاش د نږدې (یو نیم سل) کلدارو معادل و، خو اوس زما معاش د نږدې (یو سلو شل زرو) کلدارو معادل دی، د نورو ډېرو افغانانو معاش هم د همدې معیار او اندول له مخې سنجولای شو. نو ایماندارو راځئ چې خپل رب ته د شکرانې د ادایني سر ټیټ کړو او د خپلو نورو حقوقو اعاده ترې وغواړو، موږ پر هغه غیرت کړی، خدای(ج) غیرتي خلک خوښوي، ضرور به پر موږ غیرت کوي، نو ایماندارو راپاڅئ د ګیلو او نهیلیو پر ځای شکر وکاږئ شکر!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ای د ویده ملت معماره!

(د یوه ارمان مبارکي)

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (جون) پر (۲۸)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (چنګاښ) میاشتې له (۷)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

ای په سپېرو خاورو کې ویښې اروا! ستا د سلګونو مړاوو ارمانونو څخه یوه هیله وغوړېده؛ پرون افغانۍ پر کلدارې خپل لاس بر کړ، ټوله شپه نارامه وم، چې شپه سبا شي او ژر مبارکۍ ته درشم، مبارکۍ ته درغلم، خو ته په سپېرو خاورو کې ارام ویده وې، له خپل ملته مانیجن ښکارېدې، نهیلی وې، مور سره دې هېڅ خبرې ونه کړې، زمور مبارکي دې لکه چې وانهورېدله، د دعا لاسونه مو درته لپه کړل، خو له قبر څخه هېڅ اواز رانغی، ته لکه چې له موږه ډېر خفه وې، ته به فکر کوې چې ما دې ملت سره څه وکړل، خو دوی لا تر اوسه زما پر قبر ګونبزه هم ونه دروله، موږ ملامت یو، که ملامت نه وای، نو دا به مو حال نه و. هو تا ډېرې ودانۍ جوړې کړې، تا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېرې مانۍ ودرولې، خو اوس دې کور تر سپېرو خاورو لاندې پټ دی، دا منو، خو ای د بدمرغه ملت نېکمرغه ولسمشره!

ته څومره نېکمرغه یې، ته په خپله دایمي ارامګاه کې د څومره عزت خاوند یې، ته په ژوند کې د ارګ په مانۍ کې دومره خوشاله او راټول نه

وې، لکه دلته چې یې. هلته دې خپلو ماشومانو او د کورنۍ غړو ته دومره وخت نه درلود چې شپه او ورځ ورسره مجلس وکړې او هم خپله کورنۍ په مینه ونازوې، ورځ به په نورستان وې، شپه به په بدخشان، کله به په کندهار وې، کله به په ننګرهار، کله به له مخالفانو سره لاس او ګرېوان وې او کله له دوستانو سره، کله به پر اعمار مصروف وې، کله به هم پر پلان، کله به دې د ګاونډیو توطیې شنډولې او کله به هم د کورنیو، ټول عمر دې پر سرګردانیو تېر شو، اولادونه دې په غېږ کې ونه نیول، تفریح ته دې یو نه وړل، نوم دې د باچا و، خو خپله ګدا وې، د نړۍ پر ګوټ ګوټ وګرځېدلې، په عربو او پر عجمو دې د یو سور سېلاب د راتګ له امله خپله غاړه خلاصه کړه، د خپل هېواد لپاره دې د خیر کچکول غاړه کې واچوه، خپل غرور دې وځپه، پردو ته دې د مرستې لاس اوږد کړ، خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولو ناهیلی پرېښودې، ژوند دې د مبارزې په سره ډګر بدل شو، ټول په ستړیا او بریاکې تېر شو، د خپل وطن هغه

زلمیان دربانديې راپورته شول چې تا روزلي وو، ګوتې يې ماشې ته ورورې، د ناتعقله احساساتو په څپو کې يې د ابادۍ دنګ ځلی راونړوه. اوس نو ته پر لوړه غونډۍ خښ يې، ته ډېر نېکمرغه يې، ای د سترې اروا خاونده! دلته په دې سپېرو خاورو کې د جنت يوه وړه باغچه ده چې د يوه کور (اولس ګلان) په کې غوړېدلي راټول دي. ته څومره نېکمرغه يې چې په دې ځای کې ښي لاس ته خپل ورور، چپ لاس ته خپله مېرمن، بله خوا دې خور، بله خوا دې زامن او ورېرونه، نږور، لور او خواږه لمسيان ټول راټول دي. جنت نور څه ته وايي؟ جنت خو همدا دی چې د يوې کورنۍ د مشر په لمن کې يې د هغه ټول نازولي راټول وي.

پوره څلوېښت کاله کېږي چې له خپلې کورنۍ سره يو ځای يې، ډېرې کيسې به دې ورته کړې وي، لمسيانو به دې پر اوږو لاسونه اچولي وي، ايله به يې دربانديې مينه ماته شوې وي. تا به ورته د دربار او پاچاهۍ ټولې کيسې کړې وي، د چا د وفادارۍ او د چا د بې وفايۍ کيسې به دې ورته يوه يوه له غوږه تېره کړې وي، چا اول ماشه راکش کړه، څوک دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېر روزلي وو، چا ډېر ځورولی وې، ټول به دې سترګو ته ودرېدلي وي.

له خپل ملته به دې څومره ګیلې ورته کړې وي، ورور دې، مېرمن دې، ورېندار دې، لور دې، زامن دې، لمسیان دې، ټول به درته غوږ غوږ وو، هغوی به هم له خپل ملته ډېرې ګیلې درته کړې وي، ان

پېغورونه به یې هم درکړي وي چې ته په کوم ملت نازېدلې او تا یې د ابادۍ لپاره خولې تویولې. څه شو هغه ملت دې؟ څه شو هغه ارمان دې؟ څه شو هغه جانان دې؟ څلوېښت کاله دې له خپلو ماشومانو سره یو ځای وې، هر څه به دې ورته بیان کړي وي.

اوس پر جګه غونډۍ خښ یې، ټول کابل دې تر نظر لاندې دی، هر څه چې تېرېږي، ته یې ګورې، هغوی چې پر تا یې ماشه راکش کړه، هغوی هم اوس نه شته، څوک پر مرګ او څوک په ژوند له وطنه کوچېدلي دي. ټول پر خپلو عملونو پښېمانه دي، هر یو خپل عمل او خپلې عقیدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوړلي. هغوی که پښېمانه وي، که نه، خو موږ ملت یې له یو ستر خدمتګاره محروم کړو. له موږ ملته ډېره ګیله مه کوه، موږ خپله حافظه، ژبه او فکر له لاسه ورکړي، موږ یو ګونګ ملت یو، که زړه کې تا سره مینه ولرو، نو د بیان وسیله یې نه لرو. اوس چې تر څلوېښتو کلونو وروسته ستا د یو ارمان د پوره کېدو لپاره ستا د قبر د ډېرلیک تر شا ودرېدم، نو خوله کې مې ژبه بنده شوه، الفاظ راځنې وتښتېدل، تاسو، ستاسو د کورنۍ ټول غړي او تنکي ګلان مې ټول سترګو ته ودرېدل، څه مې ونه شول ویلای، ژبه مې خوله کې بنده بنده شوه، بیا د هر یو قبر ته لاړم، د ملت د یوه غړي په توګه مې ښښنه ترې وغوښته، د ګڼو شهیدانو په منځ کې تاوېدم راتاوېدم، د هر شهید د ډېرلیک سر ته مې کتل، ورور، ورېندار، مېرمن، زوی، لور، وراره، لسمی، لمسۍ، لمسیان، څومره تراژیدي وه، د کربلا یو ژوندی تصویر و، خو د غمیزې په دې څپو کې بیا هم خوشاله په دې وم چې د ملي مشر او د هېواد د یو ستر معمار ټوله کورنۍ د هغه په شاوخوا راټوله ده، بېلتون نه شته پیوستون دی. لمسیان به یې پر اوږو، زامن به یې پر زنګنو، ورور به یې تر شا، مېرمن به یې ترڅنګ، لور او نږور به یې څنګ ته نږدې ناستې وي، ټول به په جنت کې د خدای مېلمانه وي. له شهیدانو څخه خو د سوال او ځواب خبره هم نه شته، د جنت ور به ورته خلاص وي، زړه کې مې یو ځل بیا د ډاډ په توګه دا خبره راتېره شوه چې مشر بختور دی چې کورنۍ یې پرې راټوله ده. د یو معتقد مسلمان لپاره به ترې د زیاتې نېکمرغۍ احساس چېرې وي چې ابدي مانۍ کې یې د خپلې کورنۍ ټول غړي سره راټول وي. نو ای د سترې اروا خاوندره! ای د غریب ولس غني سرداره! له سلګونو ارمانونو څخه دې نن د یوه ارمان بریا مبارک شه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن که دې خپل سیال (ذوالفقار علي بوټو) هلته چېرته ولید، نو ژر یې راوغواړه، ان که د دوزخ په غېږ کې هم و، د جنت له باغیچو ورپسې ووځه، خیر دی په برزخ کې ورسره کېنه، د حساب او کتاب مېز په منځ کې کېږده، ورته ووایه چې راوباسه کلداره دې او په تله کې یې کېږده او ته ورته له خپل جیبه زرګیز نوټ راوکاږه، په تله کې یې ور واچوه! ورته ووایه چې اوس یې نو وتله چې د چا خبره کره او د چا پیسه درنه ده؟ ته خو د افغان ملت مشر یې، پښتنو افغانانو چې سل کاله وروسته هم خپل غچ واخیست، نو بیا یې هم بیره کړې، نو که تاسو نیمه پېړۍ وروسته هم خپل غچ واخیست بیا به هم تر وخت وړاندې دی.

ګوره مشره! موږ منو چې موږ ملامت یو، خو دومره هم ناشکره نه یو چې ستاسو ارمانونه او نېک کارونه یو په بل پسې هېر کړو، ناتوانه یو، خو بې ایمانه نه یو، ستاسو هر ارمان به که خدای کول یو په یو پوره کوو او کله چې دې هر ارمان پوره کېده، نو قبر ته به دې د مبارکۍ په خاطر درځو، خو ته به یوه ژمنه موږ سره کوې چې موږ ته به ښښنه کوې، ښښنه به ستاسو د ټولې کورنۍ د غړو او ګلالیو ماشومو لمسیو له خوا هم وي، هغوی ډېر ګلالي کوچنیان وو، هغوی ډېر معصوم وو. هغو ته هېڅ کتلای نه شو، هغو ته ته ووایه چې موږ وبښي، موږ هم ستا معنوي اولادونه یو، ته د ټول ملت پلار یې، پلار خو پر اولادونو ډېر مهربانه وي، نو موږ به په ډېرې لورېینې او مهربانۍ سره وبښې، ای د بدمرغه ملت نېکمرغه شهید ولسمشره! موږه وبښه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ناکام اتل فریاد

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (جون) پر (۲۹)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (چنګاښ) میاشتې له (۸)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نن مې ډېره مصروفه ورځ وه، خو بیا مې هم ځان تر بانکه ورسوه د خپلې یو میاشتې معاش مې را ووېست ما ویل نن له پاکستان سره د کرکېټ لوبه ده، که و موګټله نو دا به د خپلو کرکېټیانو له سره نذرانه کوم. زړه کې مې وویل چې پرون افغانۍ پر کلدارې لاسبرې شوه او نن

چې کرکټ وګټو او افغانان پر پاکستانیو لاسبري شي نو څومره خوند به وکړي. پرون د افغانیو د لوړتابه د مبارکۍ لپاره د شهید داودخان مزار ته لاړم او سبا به د کرکېټ د مبارکي لپاره د مرحوم باچاخان مزار ته ځم. سره له دې چې کرکېټ او په ټوله کې سپورټ کومه سیاسي لوبه نه ده، خو له پاکستان سره موږ ته هم سیاسي ده هم عاطفي، لوبه له هیلو او نهیلیو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډکه وه. کور کې مې مېرمن وويل ګوره يې مه، دې لوبو خو ماته رواني تکليف پيداکړی، له پاکستان څخه مو که و بايلوله نو زړه به مې ودرېږي نن مو پارلمان کې سياسي څوکۍ بايلولې چې کرکېټ هم بايلو نو بېخي به مې اعصاب خراب شي. . د لوبې تر پای دمخه دوډوۍ تياره شوه. دا مهال مو لوبه بايلوله تلويزيون ته مې سوک برابر کړ دګوزار تر رسېدو مخکې مې ځان کنترول کړ دتلويزيون پر ځای مې لاس په زوره کېکاږه لاس مې درد وکړ. اعصابو ته مې لړ دمه ورغله. بلې کوټې ته لاړم (سولې) لور او(ودان) زوی مې په ژړغوني غږ وويل اغا بای مو لوله. ټول خواشيني وو. مېرمن مې دومره خواشينې او په قهر وه چې ماشومانو ورسره خبرې هم نه شوې کولای. پر توشکې يې سر ايښی و او خپل تشي يې موښود، کور کې د غم فضا خوره وه. ډوډۍ مې پرېښوده او بېرته خپلې خونې ته راغلم. رښا مې ګل کړه ځان سره مې ښه وژړل، له مېرمنې او ماشومانو مې پټ زړه ښه تش کړ. کله چې مې اوښکې له سترګو راتللې نو هم تروې وې او هم له سوزه ډکې خدای خبر چې د زړه د زخمي کمر له څومره لارو راوتلې وې. دا نن د ډېرش مليونه افغانانو د ژوندکيسه وه. ما يوازې د لوبې پر بايللو نه دي ژړلي ما د خپلو لوبغاړو پر دردونو هم ژړلي، د هغوی پر هڅو او ماڼيجنو حرکاتو ته مې هم ژړلي. دا نو لوبه ده چانس او تېروتنه دواړه په کې وي. همدې لوبغاړو موږ ته ډېرې خوښۍ راوړي، خو نن ملت او لوبغاړي يې په داسې يو غم کې را ټاله شول چې هېڅ افغان يې د زغم تياری نه درلود. پاکستان سره زموږ لوبه يوازې د کرکېټ لوبه نه وه. هغوی سره زموږ د عواطفو، روحياتو او ارزښتونو جګړه ده، هغوی زموږ عواطف ټپي کړي، زموږ روحيات يې مروړلي زموږ پر ارزښتونو يې تورې راکاږلي، زموږ او د هغوی تر منځ لا د حقيقي زور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ازموينې ډېر واتن پاتې دی، خو د کرکېټ دا لوبه يوازينی لنډه لاره وه چې زموږ ملت پرې خپلو ټپونو ته ټکور ورکړي. سره له دې چې د لوبو په دې جام کې موږ ټولې لوبې بايلولې وې، خو دا ملت يو صبور ملت دی ټولو همدا ويل چې موږ نوره نړۍ څه کړو، خو همدا يو پاکستان دې راته مات کړي دا نور ټول مو ورته ببښلي. خو کله کله تقدير ته د تدبير بندونه کار نه ورکوي. زموږ اکثرو لوبغاړو ښه لوبه وکړه خو د يو نيم تېروتنه او بد چانس د دې سبب شو چې لوبه بايلو. په دې کار د اجتماعي غم يو څپه راپورته شوه. لوبغاړو ته د سپکاوي لړۍ پيل شوه. دا نو بيا د غم لپاسه بل غم و. نو ای زما دردېدليه ملته! لږ اوسېله په کار ده، تاسو د نندارچيانو په توګه دومره درد او غم احساسوئ هغوی چې په ميدان کې ولاړ وو او لوبه يې کوله د هغوی درد به څومره وي؟ ايا موږ دومره داحساساتو تر سيوري لاندې راشو چې هم خپل ځان و ځوروو هم خپل اتلان و ښکنځو او هم د هغوی کورنيو ته ستغې خبرې ور حواله کړو؟ ايا همدا ته ملت نه وې چې له همدغه پاکستانه د ټسټ ميچ ګټلو پر مهال له وسلو سره لارو او کوڅو ته را ووتلې او ټول وطن دې ډزو ونيو. هغه وخت يې چې لوبه درته وګټله هغه وخت له نيمګړتيا پرته اتلان وو او نن يې چې په ډېر کم توپير او چانس بايلوله بيا پرې د کنځلو باران دی. راځئ له دغو ترخو ناکاميو عبرت واخلو د کرکېټ مشرتابه له سياسي کېدنې او کمسېوادۍ وژغورو. ګورئ دلته دود دادی چې خلک ناکام اتلان نه نمانځي. کله کله خو ناکام اتلان څکه د ډېرې ستاينې وړ وي چې هم قربانۍ ورکړي او هم ثمر تر لاسه نه کړي. ښه مثال يې محمد علي جناح او باچاخان عبدالغفارخان دی. جناح چې نه مبارزه کړې وه او نه يې جېل ګاللی و د يو تصادف له مخې اوس د پاکستان زعيم او مشر ګڼل کېږي. خو باچاخان چې دېرش

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاله زندان وګاله، سیمه یې له یرغلګرو وژغورله خو چې وروستي ارمان ته ونه رسېد اوس هغسې نه ځلېږي لکه ګاندي او جناح. نو ای دردېدلیه ملته! غم او احساسات دې کنترول کړه، خپلې اوښکې دې خپله وڅښنه خپل اوسېلي دې خپله تېر کړه. خولې ته دې سپوره خبرې مه راوړه. د کرکېټ اتلانو ته هم وایم له خپل ملته مایوسه کېږئ مه همدا ملت و چې تاسو یې د لاسونو په پړکا او د میندو په دعاګانو د اسمان سرته پورته کړئ. په ځان کې تغیر روالئ د غرور له اسونو راکښته شئ. د ځانغوښتنې له نري رنځه ځان وژغورئ خیر دی که نن د څو ځوانانو له خوا تاسې ته څه تروې ترخې خبرې تیادله شوې وي همدا ځوانان وو چې تاسې یې پر اوږو ګرځولئ. دا د غم او زهرو یو ګوټ خو مو پر سر راواړه خو اینده کې ګورئ ډېر پام کوئ چې دلته ګورئ دم او قدم دواړه په حساب دي. ګورئ بیا هغه ورځ راولئ چې ستاسو پر شونډو هم خندا وي او د ملت پر زړونو هم او دا سندره زمزمه کېږي. : د کرکېټ لوبه ګټمه – د نړۍ کپ به راوړمه. زه بچی د ابدالي یم. . دا یقین لرم پر ځان. . زه افغان یم افغان . . .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ښه يې؟ پلار مې ښه دی مورې؟

دا ليکنه د (۲۰۱۹م) کال د (جولای) پر (لومړۍ)، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (چنګاښ) مياشتې له (۱۰)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

ای د ځمکې پر مخ د خالق تر ټولو معصوم مخلوقه!

نن ډېر ترهېدلي ياست، نن ستاسو او د مرګ ترمنځ يوه ثانيه واټن و، څنګه په قهر قهر ګورې؟ د ادم له ذاته دې لکه چې کرکه کېږي، شرالمخلوقات لکه چې ډېر ويرولي وئ، ستا پر تندي د وينو ليکه د دې

وطن د ټول برخليک انځور دی . او های دا بل فکر وړيه غمجن ګلابه! د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتاب پانې دې په وینو رنګ دي، په لاس کې دې ترګلالي پنسله جار شم، چا ته چورت وړی یې؟ ځان ته که خپلو ټولو ټولګیوالو ته؟ هغوی به څنګه وي؟ روغ به وي ټپیان به وي او که . . .

پر میندو به مو څه تېر شوي وي؟ نن بیا هر کور کې ژړا وه، واویلا وه. له درز سره سم د ودان مور خونې ته را ننوته هله ژر شه اولادونو پسې مې لاړ شه، د هغوی ښوونځی ډېر نږدی دی هله ژر شه، مېرمن مې په خونه کې ګرده چورلېدله ځمکې ځای نه ورکاوه. کله به کړکۍ ته شوه د انفجار دوړو ته به یې وکتل، او خدایه نن به یې بیا څومره کورنۍ د غم پر ټغر کېنوي او خدایه رحم خدایه رحم. زنګ زنګ، مورې زه یمه (سوله) ښوونځي نه، مور ښه یو مورې ته ښه پلار مې ښه دی. شیبې وروسته زنګ زنګ زنګ مورې زه یمه (ودان)زه ښه یم تاسې ښه یې کور کې خیریت دی؟ نیمه ګړۍ وروسته ودان او سوله کورته راغلل، روغ رمټ خو ترهېدلي. مور یې له ډېرې خوشالۍ نه ترې څو ځله تاوه راتاوه شوه. ما پر تندي ښکل کړل. سولې ووې: پلاره ډېره بده ورځ وه. زما صنفیان اکثره ټپیان شول چا ضعف وکړ، معلمې مو هم ضعف وکړ خو ما یوه یوه صنفۍ هملته د ښوونځي کلنیک ته یوړه. زه ښه وم ډاره شوې نه وم. ما ویل افرین لورې. ما خو مې خپلې لور ته افرین ورکړ او خپل زوی مې غېږ کې ونیو، خو ایا د هغې مور او پلار به څه حال وي چې نن یې په وینو کې خپل ګلان لیت پیت لیدلي وي؟ او ځینې یې بیا د ابد لپاره غېږې ته هم ور نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

میندو سلام ! کوچنیو ګلالیو زده کوونکو سلام! تاسې نه ډېره ښښنه غواړو، تاسې ببوسه، مور ببوسه، وطن بې وسه او بې کسه هیڅوک نه لرو پر ځمکه سیوری او پر اسمان ستوری که مو لرلی نو مور ستاسو پر تندي د وینو دا لیکه زغملی شوه؟ ستاسو په وینو رنګ کتاب او قلم ته مو کتلی شول؟. مور وبښئ مور خو ژوندي مړي یو مور لا پخوا مړه وو، نو ای د دې وطن ګلالیو او د ظلم په وینو رنګ معصومو بچیانو ! یوه لاره پاتې چې خپل خالق ته د هغه په کتاب او قلم قسم ورکړئ چې خالقه مور له تا نه نور څه نه غواړو، جنت نه غواړو فقط مور یو څو ورځې په دې وطن کې د خپل مخلوق له شره خلاص کړه. دوی ټول ستا په نامه راغلي، دلته یې شر جوړ کړی، نوکه دا مخلوق تاسو نه وي رالیږلی، نو په خپل غضب یې ککړ کړه او مور یې له شره خلاص کړه، مور خو په ښوونځي کې کتاب ستا په نامه پیلوو، په قلم ستا نومونه لیکو، زمور میندې نورې زمور د وژنې تاب نه لري، زړونه یې ودرېږي، سترګې یې ړندېږي . یا ربه لکه څنګه چې پر میندو خپل اولادونه ګران وي پر مور هم خپلې میندې ګراني دي یا خدایه خیر دی مور وځوروه، خو زموږه میندې مه ځوروه. . . ایا نن به ټولو میندو ته له مکتبه دا تلیفون ورغلی وي: زنګ زنګ زنګ مورې زه (سوله) یم، زه ښه یم ته ښه یې؟ پلار مې ښه دی؟ زنګ زنګ زنګ زه یمه (ودان) مورې زه ښه یم ته ښه یې مورې؟ او کور کې هم خیریت دی مورې؟ . . . .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژوند حقیقت

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (جولای) پر (۷)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (چنګاښ) میاشتې له (۱۶)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

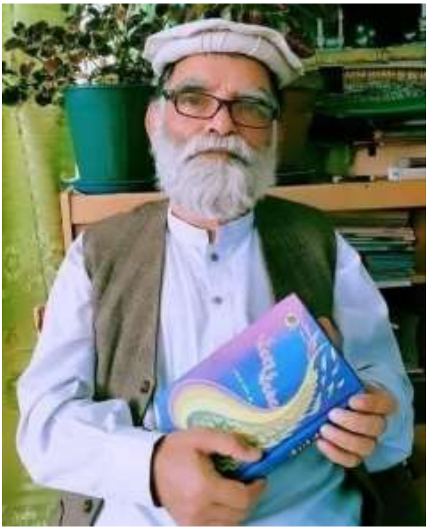

یو مینه ناک انسان، یو عاطفي شخصیت، یو ښه قلموال، یو زړور ملي مبارز، یو قومي مشر، له مشرانو سره مشر، له ځوانانو سره ځوان او له ماشومانو سره مینه ګر انسان، یو ډوډۍ مار او یو جرګه مار سړی د تل لپاره له دې خاورینې نړۍ وکوچېد. دا د هر ژوندي موجود د ژوند حقیقت دی چې د مرګ مزه به څکي. محمد نواز سانین حقیقت د الاهي کلام دا حقیقت د خپل وجود د فناه کېدو په قیمت یو ځل بیا ثابت کړ. حقیقت صیب لاړ، خو موږ ته یې په لسګونو ادبي، څېړنیز او تاریخي اثار د معنوي پانګې او خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګلالي اولادونه دده د لارې د لارویانو او پالونکو په توکه د یادګار په توګه پرېښودل.

ځای دې جنتونه شه زما د څه کم نیمې پېړۍ یاره!

ای د رڼا لارویه! کله چې هلته د خدای ج په حضور مشرف شوې ، نو په لومړۍ کتنه کې به ورته وایې چې هلته په وطن کې حالات ډېر دردوونکي دي، ستا رحم او مهرباني په کار ده، هغه دردونه ټول ورته یو په یو او مخامخ بیان کړه چې دلته دې په خپلو شعرونو کې بیانول.

په مخه دې ژېړي ګلونه د سوي وطن زخمي بلبله!

(c) ketabton.com: The Digital Library

غازي امان الله خان:

د پرون، نن او سبا سړی

دا لیکنــه د (۲۰۱۹م) کــال د (جـولای) پـر (۲۱)مـه، چـې د (۱۳۹۸ل) کال د (چنګاښ) میاشتې له (۳۰)مې نېټې سره سمون خوري، لیکل شوې ده.

د زمانې توپانونه ډېر ګرم، توند او بې رحمه وي، نو ځکه خو یو شخص اکثره یوازې په یوه زمانه کې شخصیت وي، بلې ته یې د ژونـد او یـادونو تضمین اسانه کار نه دی، خو په دې نړۍ کې بیا ځینې داسې شخصیتونه شته چې زمانه یې د وژنې او له منځه وړنې وس نه لري، له واک و ځواکه به یې لرې کړي، خو له زړونو یې نه شي لرې کولای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاه غازي امان الله خان د نړۍ د سترو شخصيتونو په لومړۍ ليکه کې ولاړ يو شخصيت دی چې د زمانې تر يوې پېړۍ ستونزمن او کړېلېچن مزله وروسته بيا هم د خپل ملت او بشرپالو نړيوالو په زړونو او ذهنونو کې ځای لري. د غازي امان الله خان تر واکمنۍ وروسته يوه پېړۍ تېره شوه او نږدې څلورو نسلونو خپل ژوند وخوړ؛ ډېر خلک راغلل، لاړل، تېر شول او هېر شول، خو غازي امان الله خان د انسانيت او افغانيت هغه مرغلره وه چې تر حاکميت وروسته لا پسې وځلېدله او لاپسې درنه او قيمتي شوه. ولس هغه وخت د دې قيمتي غمي پر ارزښت پوه شو چې هغه يې له لاسه ورکړ. د دې پېړۍ په اوږدو کې چې زموږ پر ولس د غمونو هره څپه زياتېدله، نو ولس د خپل غازي مشر ارمان کاوه او د هغه مينه يې په زړه کې زياتېدله. ولس د غمونو په تجربو کې دې نتيجې ته رسېدلی و چې که خپل مشر او غازي يې د توطيو قرباني شوی نه وای، نو نن به دوی دا قربانۍ نه زغملې. غازي سل کاله وړاندې يوازې په ودانيزه برخه کې دومره کار کړی و چې سل کاله وروسته هم زموږ حکومتونو ته ستونزمنه وه چې د ده په لاس د جوړو شويو ودانيو د بيا جوړونې او ترميم لګښت پرې کړي. د څو شېبو لپاره که موږ خيال کې سل کاله وړاندې حالت ته ورستانه شو او د غازي امان الله خان کړی کار د زمانې په ضريب کې ضرب کړو او بيا د وروستيو څو لسيزو تخنيکي امکانات هم په پام کې ونيسو، نو څه فکر کوو چې د نړۍ کوم هېواد به له موږ سره سيالي کړې وای؟ له مبالغې پرته چې نه يې شوه کولای. دا چې نن سل کاله وروسته د غازي امان الله خان ارمانونه نمانځو، علت يې دا دی چې د هغه په ارمانونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې زموږ د ارمانونو تصویر خوندي دی. دلته غواړو په څو برخو کې د غازي امان الله خان د حاکمیت پر مهال کړی کار ډلبندي کړو، دا وېش موږ ته سل کاله وړاندې د هېواد د پرمختګ او سوکالۍ یو نسبي انځور راکاږي، خو که د پردیو توطیې او د ملت د ځینو قشرونو تېروتنې نه وای، نو دا تصویر به اوس نور څومره رنګین او ښکلی وای.

قانونیت: غازي امان الله خان خپله یو قانونپاله پاچا و، قانون او قانونیت یې د ټولنې د نظم، پرمختګ او سوکالۍ لپاره تر ټولو مهمه او اغېزناکه وسیله ګڼله، نو ځکه خو یې په هره برخه کې بېلابېل قوانین او نظامنامې ترتیب او د هغو د عملي کولو هڅه یې وکړه. د ملت د ارادې د یو ستر ممثل بنسټ په توګه یې لویه جرګه جوړه کړه. اساسي قانون یې جوړ او تصویب کړ، د تذکرو وېش یې پیل کړ، دکورني تولید د پیاوړتیا لپاره یې ځانګړی قانون جوړ کړ، د ځمکو لپاره نقدي مالیه وټاکل شوه، د څارویو د مالیاتو قانون جوړ شو، د مالي ادارو د تنظیم لپاره د دفتري اصولو ښوونځی جوړ شو، دکرنې د مالیاتو د ترلاسه کولو قانون جوړ شو، د اداري مامورینو او حاکمانو قانون جوړ شو، د دولتي ملکیتونو د خرڅون قانون جوړ شو، ټول داخلي ګمرکات له منځه یوړل شول، د سوداګریزو معاملاتو لپاره شرعي محکمه جوړه شوه، خصوصي مالکیت تثبیت شو، د صنعت د هڅونې قانون او د تقاعد قانون تصویب شو، د ښځو د خوندیتوب قانون جوړ شو، د مالیې د سمون قانون جوړ شو، د رسنیو لومړنی قانون تصویب شو، د طبابت لومړنی قانون تصویب شو، د ملي

(c) ketabton.com: The Digital Library

شورا لپاره قانون جوړ شو، د بېلابېلو قوانینو له لارې د انسان خرڅول منع شول، بېګار بند شو، اضافي مالیات منع شول، جنس پر جنس مالیات پر پولي مالیاتو واوښتل، د خانانو، درباریانو او د شاهي کورنۍ د لرې خپلوانو لپاره معاشات او امتیازات لغوه شول، د صنعت د هڅونې قانون تصویب شو، د لومړي ځل لپاره بودیجه تصویب شوه او ګڼ شمېر نور دا ډول اصلاحي قوانین رامنځته شول.

په مجموعي توګه د غازي امان الله خان په لس کلنه واکمنۍ کې په لسګونو قوانین، نظامنامې او مقررې تصویب او عملي شوې، دا ټول قوانین د ټولنې د نظم، دسپلین او پرمختګ سبب شول او ټولنه یې یو قانونمند مسیر ته سوق کړه. افغانستان هغه وخت د سیمې په کچه داسې یو هېواد و چې ډېر ښه نظم، دسپلین، سستم، تصویب شوي او مدون قوانین یې درلودل.

ښوونه او روزنه: غازي امان الله خان له ښوونې او روزنې سره بې کچې مینه درلودله، هغه به ویل: ((توپک پرېږدئ او د لیکلو لپاره قلم راواخلئ، پر دې پوه شئ چې بې تعلیمه ولس هېڅکله پرمختګ نه شي کولای او په رښتیا خپلواک کېدی نه شي.)) په همدې خاطر یې په هېواد کې د نوي او عصري تعلیم د ودې لپاره بنسټیز کارونه ترسره کړل. تر لومړني ښوونځي پورې یې زده کړې جبري کړې، د نجونو لپاره یې ښوونځي او مدرسې جوړ کړل، امانیه ښوونځی یې جوړ کړ، افغان زده کوونکي یې بهر ته د زده کړو لپاره ولېږل، په ټول هېواد کې یې تر (۳۲۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيات ښوونځي تاسيس کړل، په ښوونځيو کې يې د حاضرۍ د تطبيق په خاطر نقدي جريمه وضع کړه او نورګڼ شمېر ښوونيز او روزنيز خدمتونه يې تر سره کړل. غازي امان الله خان له ښوونې او روزنې سره دومره مينه لرله چې کله يې له ملکې ثريا سره د واده مراسم ترسره کول، نو پلار يې (امير حبيب الله خان) ورته وويل چې د دې واده په وياړ به يو شانداره جشن جوړ کړم، خو غازي امان الله خان خپل پلار ته وويل چې د دې جشن په لګښت يو ښوونځی جوړ کړه، دې خبرې سره يې د پلار په ذهن کې تغير راغی او بيا يې د واده مراسم په عادي ډول ترسره کړل. هغه د نجونو او هلکانو له تعليم سره دومره افراطي مينه لرله چې همدا مينه يې د هغه د واکمنۍ د سقوط يو عامل هم ګڼل کېږي.

رسنۍ: د غازي امان الله خان د واکمنۍ پر مهال افغان رسنيو دومره وده وکړه چې د سيمې د هغه وخت اکثرو هېوادونو کې يې سارى نه و، اتفاق اسلام ، بيدار، اتحاد اسلام او همدا رنګه اتحاد بغلان، اتحاد خان اباد، ستاره افغان، حقيقت، امان افغان، ارشاد النسوان، طلوع افغان، اتحاد مشرقي او ځينې نورې چاپي خپرونې پيل شوې، د دې ترڅنګ پر (۱۳۰۶ل) کال د لومړي ځل لپاره په افغانستان کې راډيو فعاله شوه، پر (۱۹۲۰م) کال کال ملي کتابتون جوړ شو، چاپخونې رامنځته شوې او ګڼ شمېر نورې داسې رسنيزې چارې ترسره شوې چې پر خپل وخت يې د نړۍ په ګڼو هېوادونو کې سارى نه و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسیسات او تولیدات: افغانستان د غازي امان الله خان د واکمنۍ پر مهال د ګڼو نویو تاسیساتو خاوند شو، تولیداتو چټکه وده وکړه، افغانستان د ځان بساینې کچې ته ورسېد او که هغو حالاتو دوام کړی وای، نو افغانستان به د نړۍ په کچه ځان د یو صنعتي او زراعتي هېواد په توګه تثبیت کړی و. تاسیسات د ژوندانه په بېلابېلو برخو کې رامنځته شول، تقریباً یو ډول متوازنه وده وه چې د ټولنې هره برخه یې رانغاړله. د لومړي ځل لپاره په هېواد کې بانکنوټونه چاپ شول، د برېښنا تولید زیات شو، د سیمنټو تولید پراختیا وکړه، د بورې تولید پیل شو، د اورلګیدو جوړول پیل شول، کاغذ جوړول او ښیښې جوړول شروع شول، د غوړ ایستلو صنعت وده وکړه، له مېوو څخه د کنسروا جوړول پیل شول، د درمل جوړونې شرکت جوړ شو، د سپینو باروتو جوړولو فابریکه جوړه شوه، د موټرو د پرزو جوړونې کارخونه جوړه شوه، د مېوو د ساتنې لپاره ځایونه جوړ شول، د پنیر او کوچو جوړونې کارخونې جوړې شوې، د چرم جوړونې کارخونه جوړه شوه، د عطرونو، صابون جوړونې، ترکانۍ، یخ جوړونې، قند جوړونې، غوړیو، ټوکر جوړونې، تنۍ جوړونې او نورې ګڼې شمېر فابریکې جوړې شوې، ګڼ شمېر سوداګریز شرکتونه رامنځته شول، د دې تر څنګ د بدخشان د لاجوردو، د هرات د نفتو د ایستلو او د اوسپنې د ویلې کېدو د کارخونو د جوړونې او د کانونو د پراختیا، د اوسپنې، شکرو، تباشیر جوړونې، مرمرو او یو شمېر نورو برخو تړونونه بشپړ شول. مرکز د تلګراف له لارې له ولایتونو او نړۍ سره ونښلول

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو. په لومړي ځل د اورګاډي ليکه جوړه شوه، پخوانۍ لويې لارې ورغول شوې، ګڼ شمېر نوې لارې جوړې شوې، ګڼ شمېر پلونه او پلکوتي جوړ شول، په لسګونو لوی او واړه نهرونه او کانالونه وکيندل شول، په ډېرو سيمو اوبه خور سستمونه جوړ شول، د ملکي هوايي چلند اداره رامنځته شوه، سترو ولايتونو او ځينو هېوادونو لکه ترکيې، شوروي اتحاد، ايران، هند او نورو سره هوايي اړيکي ټينګ شول. افغانستان د پوستې د نړيوالې ټولنې غړی شو، د هېواد پوځ منظم او د هوايي ځواک خاوند شو، د دې تر څنګ سترې ودانۍ چې تر دې دمه يې په هېواد کې سارې نه وې جوړې شوې، لکه د دارالامان ماڼۍ، د تاجيک ماڼۍ، د پغمان ماڼۍ، جبل السراج ماڼۍ، مقر ماڼۍ او ځينې نورې سترې ودانۍ چې اوس يې ځانته د تاريخي ودانيو بڼه خپله کړې ده.

فکر او ليدلوری: غازي امان الله خان هم د جنګې سړی و، هم د فرهنګ، هم د تورې سړی و، هم د زغم. هغه توره کاروله، خو د پرديو په مقابل کې، هغه د خپلې تورې په زور د افغان او انګليس په درېيمه جګړه کې د نړۍ ستر زبرځواک ته داسې تاريخي ماتې ورکړه چې بيا په نړۍ کې نور د ځان د راټولولو جوګه نه شو، د نيمې نړۍ نيمې برخې ترې خپلواکي واخيسته. هغه په کابل کې د خپلواکۍ د اعلان په درشل کې د بريتانيې سفير ته په خطاب کې وويل: ((زه خپل ځان او خپل هېواد له کورني او بهرني پلوه په بشپړه توګه خپلواک اعلانوم، تر دې وروسته به زما ملک د نړۍ د نورو ملکونو په څېر خپلواک وي او د نړۍ هېڅ يو طاقت نه شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولای چې د یوه وېښته په کچه هم د افغانستان په کورنیو چارو کې لاسوهنه وکړي او که په دا ډول اقدام لاس پورې کړي، نو سر به يې په دې توره له تنې جلا کړم.))؛ اشاره يې هغې تورې ته وه چې ده دا مهال له تیکي راکښلې وه، تر دې وروسته غازي امان الله خان په مجلس کې ناست د بریتانیا سفیر ته وویل، ته پوه شوې؟ هغه هم ورته د سر په ښورولو وویل، ((هو پوه شوم)). نو يو سړی چې د تورې او مېړانې داسې جذبه ولري او د نړۍ له یو ستر زبر ځواک سره ډغره وهلای شي، په جنګ او وسلې بیا د هغه ماتول ناشونی کار ګڼل کېږي، خو غازي امان الله خان له خپل توریالیتوب او مېړنتوب سره سره خپله توره د کورنیو مخالفینو او بلواګرو پر ضد و نه کاروله. هغه ته هم د خپل حاکمیت پر مهال دا چانس و او هم تر حاکمیت وروسته چې په کندهار کې افغان ولسونو هغه ته د بیا واکمنۍ په خاطر د خپلې سربښندنې ډاډ ورکړ، په دې دواړو حالتونو کې د تورې په زور د حاکمیت ترلاسه کول ورته شوني وو، خو غازي امان الله خان د کورني جنګ او د وینې تویېدو د مخنیوي په خاطر له خپلې واکمنۍ لاس په سر شو، داکار په نړۍ کې ډېر کم پېښېږي چې یو حاکم دې دومره زغم، لرلید او ژور فکر ولري چې خپل ټولې غوښتنې او احساسات کنترول کړي او د قدرت پر نشې د تحمل او تعقل نرمې اوبه تویې کړي.

غازي امان الله خان د مېړانې تر څنګ د فرهنګ سړی هم و، د هغه د واکمنۍ پر مهال ګڼ شمېر فرهنګي تاسیسات جوړ شول، چې مخکې مو ورته په لنډیز سره یادونه وکړه، پښتو مرکه يې جوړه کړه، ملي کتابتون جوړ شو، چاپخونې رامنځته شوې، ګڼ شمېر ښوونکي يې وروزل، بهر ته يې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوړو زده کړو لپاره ځوانان واستول او ګڼ شمېر نور فرهنګي خدمات ترسره شول.

غازي امان الله خان د ستر سیاسي نبوغ او ملي فکر خاوند و، د ده د حاکمیت پر مهال افغانستان د نړۍ په کچه یو مطرح هېواد و، ده د نړۍ له ګڼ شمېر هېوادونو سره سیاسي اړیکي ټینګ کړل او افغانستان یې د نړۍ د معتبرو هېوادونو د پاملرنې محور وګرځاوه، په ختیځ کې د ملي افکارو خپرېدل او د ملي ولولو څپانده کېدل د ده د کار او زیار نتیجه وه.

غازي امان الله خان د انساني حقونو له مخې د ښځو او نرو د حقوقو پر تساوي ټینګار کاوه، هغه په بدو کې د نجونو ودول بند کړل او د ښځو تعلیم ته یې زیاته پاملرنه وکړه، ان تر دې چې همدا هڅې هغه ته په زیات قیمت تمامې شوې، هغه د مذهبي او قومي اقلیتونو حقوقو ته ځانګړې پاملرنه کوله، افغان سکانو او هندوانو ته یې ځانګړي ښوونځي جوړ کړل او د هر ډول محرومیتونو د له منځه وړلو لپاره یې هلې ځلې وکړې.

غازي امان الله خان یو جامع او څو اړخیز شخصیت و چې د خپلې ټولنې د پرمختګ هرې برخې ته یې زیاته پاملرنه وکړه. دا پاملرنه او چټک پرمختګ د دې سبب شو چې د کورنیو متعصبینو د ناپوهۍ حساسیت او د بهرنیو کړیو دښمني راوپاروي او د دوارو د همغږۍ په نتیجه کې د سمونپال غازي امان الله خان واکمني ونړېږي او په پای کې د هغې د ړنګېدو سبب شي.

په یوه لیکنه یا څو لیکنو یا یو کتاب او ان څو کتابونو کې د غازي امان الله خان د کړو خدمتونو بیان شوني نه برېښي، خو که موږ په څو جملو کې د دې ستر شخصیت اجمالي ارزونه راټوله کړو، نو ویلای شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هغه د پرون سړی هم و، د نن هم دی او د سبا به هم وي. د هغه نظریات او عملونه پرون هم ګټور وو، که نن عملي شي، هم ګټور دي او که سبا عملي کېږي، نو هم ګټور به وي، دا شخصیت په یوه زمانه کې رالوی شوی، په بله کې ازمویل شوی او په بله کې یې نظریات او د عملونو نتایج په عملي ډګر کې ګټور ثابت شوي او ثابتېږي، نو ځکه خو زموږ د ټولنې د هرې زمانې نسل ته د ښه ژوندانه او ښه فکر لپاره یو ښه روښانه مثال دی.

اروا یې ښاده، ځای یې جنتونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاریخ دې یو ځل بیا شاهد وي

دا لیکنــه د (۲۰۱۹م) کــال د (جــولای) پــر (۲۳)مــه، چــې د (۱۳۹۸ل) کال د (زمري) میاشتې له لومړۍ نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

د زبرځواکونو تېروتنې هم غتې وي، همدا تېروتنې يې د زوال سبب هم شي، په تېره بيا په داسې حال کې چې د واک پر ګدۍ يې هم نامعقول، سرتمبه او لېوني اشخاص واکمن وي. امريکا اوس هم په همدغسې يو

حالت کې ده. يو سرتمبه سوداګر يې د واک مزي په لاس کې نيولي، داسې ملکونو ته اخطار ورکوي چې د دوی د هېواد تر جوړېدو يې عمر څو ځله زيات دی. مقدوني سکندر هم دلته په ډېر غرور راغی، خو ډېر ستړی بېرته لاړ، لوی کروش هم په ډېره دبدبه خپله واکمني وچلوله، خو په پای کې يې سر دلته کېښود، چنګيز هم ډېر سرونه تولې کړل، خو د خپل سر له وېرې يې ارام ونه ليد، ګوډ تيمور هم له ملکنده تولې شو، د انګرېزانو په سر کې هم د نړۍ نيونې نشه وه، خو چې دلته يې سر په ډېره ولګېد، نو عقل يې سر ته راغی، روسان هم په ډېره دبدبه راغلل، خو په ډېرې مايوسۍ بېرته ووتل، امريکايان هم په پيل کې د نړۍ له څلوېښتو اندېوالانو سره دلته راغلل، فکر يې کاوه چې دوی به محدود اقليتونه ونازوي او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی په مرسته به دلته ارامې شپې تېرې کړي، خو د ټولنې یوازې یو قشر یې په مقابل کې وسله واخیسته، اتلس کاله یې ورسره وډزوله، بیا هم نتیجه صفر لا څه کړې چې د دوی لپاره منفي حالت ته لاړه، اوس نو ښاغلی ټرمپ وایي چې لس ورځو کې افغانستان د نړۍ له نقشې څخه حذفولای شي، که دا خبرې په همدې الفاظو او همدې محتوا ربښتیا وګڼل شي، نو دې ښاغلي ته باید وویل شي چې ټول افغانستان څه کوې؟ (لس طالبان) ختم کړه چې اتلس کاله ورپسې سرګردانه ګرځې، پخوا به دې ورته ترهګر ویل، اوس ورته یوازې د ملاقات لپاره په میاشتو میاشتو انتظار کاږې، د نړۍ له هېڅ مقابل ځواک او هېواد سره دې خبرې (اتم پړاو) ته نه دي تللي، خو دلته په درجنونو لوړ رتبه او ټیټ رتبه مامورین رالېږې او له هغو طالبانو سره چې تاسې د ډپلوماسۍ خلک نه بلل، په خبرو کې یو انچ پرمختګ نه شې کولای، نو اوس ووایه چې مات څوک دي؟ ماته توره وي که سپینه؟

د ډونالډ ټرمپ دا ډول څرګندونې نه یوازې د انساني کرامت ضد دي، بلکې د یو ستر متمدن او پرمختللي ملت لپاره هم د پېغور او سرټیټۍ سبب ګرځي، هغوی چې ځان د ولسواکۍ مخکښان ګڼي، د هغوی مشر هم د ټوپک په ژبه خبرې کوي، د وسلې پر ماشې سپره ولسواکي غواړي. افغانان به له اقتصادي پلوه ضعیف وي، خو بې دینه او بې اینه نه دي. اخلاقي جرات، مېلمه پالنه، توره، مېړانه او انسانیت یې ټوې نړۍ ته معلوم دي، ګواښونه او اخطارونه دلته هېڅ ډول اغېز نه لري، یو وخت به راځي چې همدې مظلوم ملت ته به ګونډه وهې، د تعظیم سر به ورته ټیټوې، تېر تاریخ د دې خبرو شاهد دی، یو ځل بیا دې هم تاریخ شاهد وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مکررو حوادثو مکرر تاریخ

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (جولای) پر (۲۳)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (زمري) میاشتې له (۲)یمې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

له نن څخه (۳۱) کاله دمخه شوروي پوځونه په همدغه موقعیت کې وو، چې نن امریکایي پوځونه واقع دي. هغه وخت هم شوروي اتحاد پوه

و چې جګړه یې بایللې، خو ځان ته باید د اوږو پوزه جوړه کړي او د عزت تر نامه لاندې په خوندیتوب سره خپل پوځونه له افغانستانه وباسي، نو ځکه خو یې د ژنیو د توافقاتو تر سیوري لاندې له افغانستانه پښې سپکې کړې. اوس امریکایان هم په ورته موقعیت کې دي. که امریکایان په خولې هر څومره د خپلې بریا، ولسواکۍ، د القاعدې د امحا او د طالبانو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمزوری چغې ووهي، خو حقیقت دا دی چې امریکایان په داسې یوه بې مفهومه اوږده جګړه کې راګیر شوي چې ورځ تر بلې پېچلې کېږي او امریکا ته په زیات قیمت تمامېږي، نو ځکه خو غواړي له دې خړې خپلې پښې وباسي، په همدې نیت یې د خپلو ټولو اصولو خلاف په قطر کې له طالبانو سره خبرې اترې پیل کړي، چې تر دې دمه اتم پړاو ته رسېدلي دي. له نن څخه یو درېش کاله دمخه چې افغانستان په همدې موقعیت کې و او زه هغه وخت د کابل پوهنتون د پښتو څانګې د لومړي ټولګي محصل وم، نو د هغه وخت حالت ته مې یو څو بیتونه لیکلي وو. اوس چې امریکایان د روسانو په موقعیت کې دي او د جمهور رییس ترمپ څرګندونې د تېرو امپراتورانو د غرور یو نوی تکرار دی، نو زه غواړم د حوادثو تکرار او ورتوالي ته په پام سره خپل یو لنډ شعر چې همدې حوادثو ته مې(۳۱) کاله مخکې لیکلی و، یو ځل بیا دلته د حوادثو د تکرار له امله بیا خپور کړم:

ترکانو لاندې

زړه نــــه لمبــــې چــــې د خنــــدا وتلـــي
ورتـــه لـــه خـــولې نـــه مـــې د تـــا وتلـــي
دا چـې هغـوی پـه زغـرده خانـدي پـر مـوږ
څـــه شـــی دې زړه نـــه ورتـــه بیـــا وتلـــي
ټـــول قوتونــــــه د پردیــــــو دلتــــــه
ښـــکاره راغلـــي دي پـــه غـــلا وتلـــي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا اســـمعیل تـــر کـــانو لانـــدې کـــړئ ښـــه
بیـــا یـــې لـــه خـــولې ځنـــې رښـــتیا وتلـــي.
۱۳٦۷ ل کال

هغه وخت زه ځوان او د پوهنتون د لومړي کال محصل وم. اوس نږدې سپینږیرې او د پوهاندۍ وروستۍ علمي رتبې ته رسېدلی یم . په دې دومره موده کې زما د ملت او وطن په برخلیک کې څه خاص تغیر رانغی؛ همغه جګړې دي، همغه ناتار، همغه یرغل دی او همغه بغاوت، همغه پردي دي او همغه پردیپال. یوه برخه د پردیو په ملاتړ او بله برخه یې په مخالفت کې واقع ده. جګړه روانه ده، تاریخ تکرارېږي او ملت تباه کېږي. دا زموږ د څو نسلونو برخلیک دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې رایې مرستیالان او نا مهاره غوښتنې

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (جولای) پر (۳۰)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (زمري) میاشتې له (۸)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

ما مخکې تر مخکې پر دواړو نوماندانو او د هغوی پر نږدې اورپکو کمپاینرانو خپله غاړه خلاصه کړې وه، چې نه امرالله صالح، ډاکټر محمد اشرف غني ته او نه یونس قانوني، محمد حنیف اتمر ته کومه سلنه رایه راوړلای شي، ان لا د دوی د رایو د کمېدو سبب هم ګرځي. دا دواړه

داسې وړیا معاونیتونه او امتیازونه دي چې نظارا شورا او پنجشیر درې، جمهوري ریاست ته پر مستقلې نوماندۍ سربېره د سیاسي بدمعاشۍ او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهارت په نتیجه کې خپل استحقاق ګڼلي دي. هر کاندید چې د نظار شورا دې ډول غوښتنو ته غاړه ایښې، نو د سیاسي انتحار شېبې یې پیل شوي دي. تېرو ټاکنو کې د ډاکټر غني د بریا راز په دې کې و چې له پنجشېر درې او نظار شورا څخه یې کوم چا په درې کسیز ټاکنیز ټکټ کې ځای نه درلود. اوس غني او اتمر دواړو یوه ستره تېروتنه کړې. د اتمر د تېروتنې نتیجه ژر څرګنده شوه او غني به هم لږ وروسته په خپل نوبت له ورته برخلیک سره مخامخېږي او که دا جوړښت تر ټاکنو هم دوام ومومي، نو د حاکمیت پر مهال به یې د لاګېو ستونزو او اختلافاتو احتمال وي. تر هغه پورې چې ملتپال سیاستوال د نظار شورا له انحصاره د سیاست مسیر و نه ژغوري نه به دلته سیاسي ثبات راشي او نه به عدالت تامین شي. په پای کې د دې خبرې یادونه هم ضروري بولم چې که څوک دا تصور کوي ؛ د نظار شورا د غړو :

عبدالله ، بسم الله، قانوني، امرالله او نورو تر منځ دا ظاهري اختلاف ربښتیا هم کوم ژور سیاسي او ایډیالوژیک اختلاف دی او بله ورځ به بیا پر یوه دسترخوان راټول نه شي، نو دا ډول اشخاص د سیاسي حماقت پر رنځ اخته دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان ولس له خپل یو مل
او ملګري بې برخې شو

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (اګست) پر (۲)یمه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (زمري) میاشتې له (۱۱)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

محمد حسن ولسمل یادوم، چې تر شپېتو کلونو ګرمې سیاسي، ټولنیزې او فرهنګي مبارزې وروسته یې د خپل ژوند لاره پرې کړه او له ابدیت سره یو ځای شو. هغه لکه څنګه چې ولسمل او حسن و،

همداسې له ولس سره مل او احسن پاتې شو. هغه شپېته کاله ملت او وطن وپاله او پوره شپېرلسیزې یې په متواتر ډول له کینلاسو او ښیلاسو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایډیالوژیو او د هغو د اورپکو پلویانو پر وړاندې مبارزه وکړه. هغه د خپل ټول ژوند په بهیر کې له خپلې ملي نظریې څخه یو سانتي متر شا ته شو. زندان یې وګاله، مهاجرت یې قبول کړ، جلاوطني یې وزغمله، ګواښونه او اخطارونه یې ولیدل، خو دې ټولو د ده د مبارزې تګلاره بدله نه کړه. یو ژبور، زړور او مقاوم انسان و. لس کاله مخکې یې د خپل ژوند لیکنې او خاطرې راټولې او چاپ کړې، صحت یې ښه نه او د سفر تیاری یې نیوه، یوه ورځ یې ماته مېلمستیا کړې وه، راته یې وویل مور خو ژوند خوړلی، درڅخه روان یو، مخکې به مې دې ملت ته ډېره سودا وه چې زموږ تر نسل وروسته به څوک ملي فکر وپالي، خو اوس چې تاسې ګورم نو زړه مې خوشاله او ډاډه شي. ژوندون ټلویزیون ته به مو کله کله د مرکو لپاره بلنه ورکوله. یوه ورځ یې راته وویل خپل ټول زور وکاروه چې د (ای ایس ای) او د هغوی د ګوډاکیانو دسیسې او څېرې دلته رسوا شي.

ولسمل صیب د خپل ولس لپاره تر خپل وروستي بریده مبارزه وکړه. خپل زړه یې ښه تش کړی و، ولس ته یې هم فکري او معنوي پانګه پرې ښوده، د خدای پاک حضور ته لوړ سر او سور مخ ور روان دی. پوره باور لرم چې خپل رب ته به د خپل سوي لوي ولس اوږده غمیزه بیانوي، خپل دلایل، منطق او اسناد به ورته وړاندې کوي او ورته وایي به چې پر تا مین مخلوق، چې پر تا یې تر ټولو زیات ننګ کړی، ستا په نامه تر ټولو زیات کړول کېږي او ځورول کېږي، یا ربه ته پرې نور رحم وکړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن په دې نړۍ کې د ولسمل د ژوند وروستۍ ورځ ده، سبا یې د ابدي نړۍ پر لوري د سفر لومړۍ ورځ ده، نو ای دردېدلیه او له خپلو خدمتګارانو نا خبره ولسه! را پاڅېږه سبا د خپل خدمتګار جنازې ته اوږه ورکړئ، د هغه په زړه کې به ضرور دا خبره تېرېږي چې:

د جنازې بازو مې نیسه

چېرې به ما په راستۍ خوله در کړې وینه.

نو سبا مو د خپل مل او خدمتګار د دیدن وروستۍ ورځ ده . سبا د ((افغان)) او ((مجاهد ولس)) د یو خدمتګار د نه راګرځېدونکي سفر لومړۍ ورځ ده. پر مخه یې ګلونه او لاره یې روښانه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که ټاکنې ونه شي؟

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (اګست) پر (٤)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (زمري) میاشتې له (۱۳)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

اوس چې د سولې او ټاکنو بهیرونه څنګ په څنګ روان دي، نو ټولو سره دا پوښتنه مطرح ده چې که ټاکنې ونه شي، څه به کېږي؟ موقت حکومت به راځي؟ سرپرست حکومت به کارونه پر مخ وړي؟ ټاکنې

به کېږي او د سولې بهیر به هم تعقیبېږي که څنګه؟ که ټاکنې و نه شي، حکومت به نور هم خپل مشروعیت له لاسه ورکړي، که ټاکنې کېږي، څومره به رڼې او له درغلۍ پاکې وي؟ ټول نوماندان به د ټاکنو بهیر تر پایه تعقیب کړي که نه؟ ټاکنو کې به د خلکو د ګډون کچه زیاته وي که کمه؟ د ټاکنو مشروعیت او د نتایجو منل به څنګه کېږي؟ دا او دېته ورته نورې ګڼې پوښتنې د هر افغان په ذهن کې ګرځي راګرځي، دا چې په دې پوښتنو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې به کومه لومړۍ مطرح کېږي او د کومې حل به لومړی پیلېږي، دا به په څو راتلونکو ورځو، اوونیو او میاشتو کې څرګندېږي، خو زه دلته غواړم یوازې یوې پوښتنې ته د یو بدیل وړاندیز وکړم او هغه پوښتنه دا ده چې :

که ټاکنې و نه شي، څه باید وشي؟

که ټاکنې ونه شي، نه موقت حکومت، نه سرپرست حکومت، نه ناپیلې شورا، نه ګډ کمېسیون، نه ناپیلي اشخاص او نه هم محسن شخص ډېر کارنده رول لوبولی شي او نه تر ډېره بریده د هېواد په ګټه تمامېږي، په داسې یو حالت کې د کار، ځواک او قانون یوه خلا رامنځته کېږي او له دې تشیال څخه ځینې مغرضې کړۍ ناوړه ګټه پورته کوي، نو د غني په مشرۍ اوسنی حکومت سره له دې چې ګڼې نیمګړتیاوې، تېروتنې او خطاوې لري، خو د یوه ټاکلي وخت لپاره یې تداوم په کار دی، که څه هم د دې حکومت د کار تداوم هم قانوني بڼه نه لري، خو تر بل هر ناقانوني بدیله د قانونیت سرچینې ته نږدې دی. دا کار به د دې سبب شي چې غني ته وخت په لاس ورشي چې خپلې کړې هوکړې، ربښتینې ژمنې او خیالي تعهدات عملي کړي او د نه عملي کولو په حالت کې به یې ټول تاریخي مسولیت غاړې ته ولوېږي، غني به بېرته د خپل هېر کړي شعار (تحول او تداوم) د یوې برخې څښتن شي، د تداوم مرحله باید لږ تر لږه دوه کاله دوام وکړي، په دې پړاو کې باید غني دغه لاندې کارونه ترسره کړي:

- اجراییه ریاست باید په بشپړ ډول له ټولو تشکیلاتو سره له منځه یوسي.
- په حکومت کې موازي، مشابه او ناضروري تشکیلات باید ختم کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د یو نیم زر مشاورینو دندې چې پر بیت المال یو درووند بار دی، له منځه یوسي.
- یو ملیون شغله باید رامنځته کړي.
- شپږ زره ښوونځي باید جوړ کړي.
- د ټاپي، ټیوټاپ، کاسا یو زر او دېته ورته نورې غټې پروژې باید بشپړې کړي.
- جنوبي اسیا له مرکزي اسیا سره وصل کړي.
- د هېواد اته مهم لوی ښارونه پر اتو مهمو اقتصادي زونونو بدل کړي.
- هوايي دهلېزونه داسې فعال کړي چې بیا یې پاکستان او کوم بل هېواد هېڅ بند نه کړای شي.
- منځنی ختیځ او منځنۍ اسیا ته د افغانستان د وچو او لمدو مېوو صادرات پیل کړي.
- نه یوازې ټول افغانستان، بلکې د افغانستان محکومې برخې (پښتونخوا) ته هم برېښنا ورسوي.
- شل زره مېګاواټه لمریزه انرژي تولید کړي.
- ښوونکو ته ښارګوټي، د شهیدانو اولادونو ته پوهنتونونه او روزنځایونه جوړ کړي.
- دوه نیم زره اوبو بندونه، برېښنا بندونه او اوبه خور سستمونه جوړ کړي.
- د افغانستان اوبه باید مهار کړي.
- د ځمکو د غاصبینو او نورو زورواکانو لاسونه باید لنډ کړي.
- ضوابط پر روابطو حاکم کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د ارګ او ممبر فاصله او نورې هغه ژمنې چې ده خلکو سره کړي، باید اکثره ترسره کړي.

د تداوم په حالت کې د حکومت تشکیل:

د تداوم په حالت کې باید د غني تر مشرۍ لاندې حکومت دوه مرستیالان ولري، یو د طالبانو له خوا او بل د شمالټوالې له خوا. د طالبانو له خوا کېدی شي (امیر خان متقي) او د شمالټلوالې له خوا کېدی شي (صلاح الدین رباني) د مرستیالانو په توګه غوره شي. د تداوم حکومت باید لږ تر لږه دوه کاله دوام وکړي، دا حکومت باید دا لاندې کارونه ترسره کړي:

- د طالبانو، حکومت او نورو افغانانو تر منځ شوي توافقات باید عملي کړي.
- د طالبانو او حکومت تر منځ اوربند باید پلی کړي.
- امنیتي سکتور، قضایي او عدلي ارګانونه او ټاکنیز کمېسیونونه باید ناپېیلي کړي.
- د اوسني اساسي قانون د سمون لپاره باید ځانګړی مسلکي او ناپېیلی کمېسیون وټاکي.
- له نړیوالې ټولنې څخه د اوسمهالې او اوږدمهالې مرستې تضمین واخلي.
- له نړیوالې ټولنې څخه د ګاونډیو هېوادونو د نه لاسوهنې تضمین ترلاسه کړي
- له امریکایانو څخه د سولې د تامین او د بلې جنګي ډلې د نه فعالولو عملي تضمین راخپل کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د اساسي قانون د تصويب لپاره بايد د لويې جرګې د جوړېدو مېکانيزم جوړ کړي، که د لويې جرګې لپاره په تېرو اتلسو کلونو کې د ټولو جوړو شويو لويو جرګو او ملي شورا له ترکيب څخه ګټه پورته شي، يوه نسبي معقوله لاره به وي.
- د عادلانه سراسري ټاکنو لپاره بايد لاره اواره کړي.
- د همدې حکومت تر سرپرستۍ لاندې بايد ټاکنې ترسره شي، خو د جمهور رييس غني، د هغه مرستيالان او د تداوم په لړۍ کې د کابينې هېڅ غړی او نور لوړ رتبه مامورين حق نه لري چې جمهوري رياست او يا ولسي جرګې ته ځانونه نوماندان کړي.
- د دې لپاره چې د تداوم په پړاو کې حکومت خپل مسوليتونه په ښه ډول ترسره کړي، د ملګرو ملتونو او ناپېيلو موثرو افغانانو په ګډون دې د څارنې يو خپلواک کمېسيون جوړ شي، چې د حکومت، طالبانو او بهرنيانو تر منځ د شويو توافقاتو د تطبيق څرنګوالی په دقت سره وڅاري.

له دغو څو وړانديزونو څخه، چې اصلي زړی يې د غني په مشرۍ د حکومت تداوم دی، پرته بله هره لاره مبهمه، کړلېچنه، ستونزمنه او تر دې حالته په نسبي ډول ناقانونه ده، د موقت حکومت په رامنځته کېدو سره قانوني خلا رامنځته کېږي، اوسنۍ پيل شوې رغنيزې او بنسټيزې پروژې له ځنډ و خنډ سره مخامخېږي، غلو، زورواکو او غاصبينو ته د تنفس او بيا غوړېدو زمينه برابرېږي، د حکومت جوړونې سريال بيا له سره تکرارېږي.

د حکومت تداوم يوه منځنۍ لاره ده چې غني ته په کې پر اوسنيو شپږو مياشتو سربېره دوه کاله نور هم د حکومت واک په لاس ورځي او تر دې زيات دی هم د زيات کار انرژي نه لري، په نسبي توګه يو ډول نيمه انتخابي بڼه او مشروعيت هم لري، ده ته هم زمينه برابرېږي چې خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړې ربښتينې او خيالي ژمنې تر يوه بريده عملي کړي او په عزت سره يو بل قانوني او منتخب حکومت ته واک ورانتقال کړ.

شمالټلوالې ته هم نسبتاً غوره لاره ده چې د طالبانو له زور او قهره وژغورل شي او شل کلن امتيازات هضم کړي، طالبانو ته هم د عزت لاره ده، ځکه چې هغوی د نوي او ماډرن حکومت د جوړولو او پرمخبيولو تجربه نه لري، يوازې په جنګ او مذهبي ترانو د ولس ضرورتونه نه شي پوره کولای او د زمانې او نړۍ له غوښتنو سره برابر نه دي، امريکايان او نړيوال به هم له يوه لوی پيغور څخه بې غمه شي چې په شلو کلونو کې يې شاګرځ و نه کړ، حکومت او نظام و نه شنېد او د يو نيم بنده انتخابي حکومت ځای يې پوره انتخاباتي حکومت ته پرېښود او د دې تر څنګ لوی هدف (سوله) چې د ټولو افغانانو ګډ ارمان و، ټول په ګډه هغه هدف ته ورسېدل، هېڅوک به د ناکامي او محروميت احساس و نه کړي او هر څوک به ځان بريالی او اتل وګڼي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه لنډۍ او د کنځلمارانو منطق

دا ليکنــه د (۲۰۱۹م) کــال د (اګســت) پــر (۱٦)مــه، چــې د (۱۳۹۸ل) کال د (زمري) مياشتې له (۲۵)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

تر اوسه پورې مې د ولسمشرۍ په نوماندانو کې د هېڅ يوه ملاتړ نه دی کړی. البته د څلورو تنو د اسنادو د قانوني نيمګړتياوو په باب مې ټاکنيزو کمېسيونونو ته غوښتنليک وړاندې کړی و. اوس مې د يو تاريخي ضرورت له مخې يوه لنډۍ خپره کړه:

د چمبړ خيال په شان جانانه

بوی دې ښه نه دی خو جلاب ته دې ساتمه

دې لنډۍ څخه هر چا خپل خپل تعبير کړی و. خو يو شمېر بې ادرسه کنځلمارو، چې ځان د ښاغلي غني پلويان ګڼي، دا لنډۍ د خپل کنځليز خوی، خصلت او تفکر له مخې تعبير کړې ده، نو ځکه خو يې کنځلو ته کش ور کړی دی. د دې لنډۍ تعبير دا دی:

ډاکتر غني که څه هم په افغاني ټولنه کې د مروجو کلتوري اخلاقو له مخې يو تريخ سړی دی او خپلو ډېرو نږدې ملګرو ته يې هم داسې تروې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ترخې خبرې کړې چې لا هم د کاغذ پر مخ د ليکلو وړنه دي، خو د هېواد اوسنيو حالاتو، ملي ګټو او شاو وخوا دسيسو ته په پام سره که اوسنۍ حالت بيا هم وزغمو، نو بيا هم د هېواد په ګټه دی. چمبړخيال هم داسې يو بوټی دی چې رنګ او بوی يې ښايسته نه دی، خو د جلابو په ګډون د ګېډې د ګڼو مرضونو او نورو مرموزو ناروغيو لپاره ښه درمل

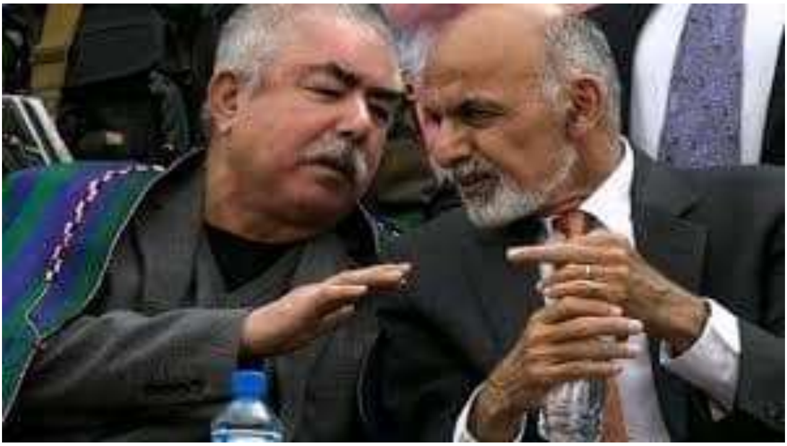

دی. سره له دې چې څښل يې اسانه نه دي؛ پوزه به نيسې او تر ستوني به يې تېروې، خو د ډېرو ناروغيو علاج کوي. غني هم اوس داسې يو سياسي کرکټر دی چې د ټولنيز خصلت له مخې يې زغمل اسانه کار نه دی، خو د جنګسالارۍ، زورواکۍ او نورو ګڼو مرضونو د علاج لپاره يو ښه تريخ درمل دی. خو د غني زغمل په دې مانا نه دي چې د مالک، قيصاري، عليپور په شان خاينين دې د پخوانينو جنګسالارانو ځای ونيسي. زه نه غواړم دلته د غني د واکمنۍ پر نيمګړتياوو بحث وکړم، دا يې ځای هم نه دی او ګټه يې هم نورو مخالفو اشخاصو ته رسي، دا هم نه غواړم چې د غني پلوو کنځلمارو ماشومانو کنځلو ته تم شم، خو د يوې فرضيې په توګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

باید دا خبره مطرحه شي چې که د کنځلمارانو ژبه، اخلاق، منطق او ټولنیز شعور رښتیا هم د غني د اجتماعي شعور، اخلاقو او سیاسي کرکټر استازولي وکړي، نو بیا خو رښتیا هم یو نوي میاعلي صیب ته اړتیا ده چې دا کټګورۍ اشخاص وتړي. که ډاکتر غني رښتیا هم ځان کې د دویم مفکر څرک ګوري، نو خپلو کنځلمارو پلویانو ته دې لږ تر لږه سیاسي اخلاق زده کړي. که دا کار نه شي کولای، نو پر دې دې پوه شي چې دا کنځلماران نه د تا زامن دي نه د بل چا، دا د هر چا زامن دي . دا نن ستا زامن دي، سبا د قیصاري زامن دي، بل سبا د فیروزي، دا د هر وخت او هرې زمانې زامن دي. که نه امتحان یې کړه ؛ یوه ورځ دې ستا له خوړلنیو پرته له خپل نوم او نښان سره ستا په ملاتړ د ښار واټونو ته را ووځي چې ته پوه شي دا ستا زامن دي که د بل چا؟

د ټولو کنځلمارانو سوغاتونه دي هر ډول چې دي، لومړی خپله دوی، بیا ددوی والدینو او بیا ددوی بابا ته د دوی په خپل لاس او خپلې خولې ډالۍ وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کابل کې کربلا

دا وړه لیکنه د (۲۰۱۹م) کال (اګست) میاشتې پر (۱۸)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (زمري) میاشتې له (۲۷)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

د بشر د وحشتونو په تاریخ کې تر ټولو دردوونکی وحشت.

ای د دې مظلوم ملت پټ و ښکاره دښمنه ! یوه ورځ به راشي چې

د دې ظلمونو حساب به ورکوې. دا ملت چې د کوم خالق مخلوق دی، هغه سره د حساب او کتاب ورځ شته. دا حساب لرې نه دی ، د سترګو تر یو رپ اخوا وړاندې دی. موږ نور څه ووایو ؟ دا درد په الفاظو کې نه شي ځاییدلی.

خدای دې ژر راوله قیامته چې ژر د ظالم ګریوان ته د مظلوم لاس ور ورسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ولسمشرۍ په ټاکنو کې د جمهور رييس غني بيا بريا ته پېښې ګواښونه او د هغو حل لارې

> يادښت: دا ليکنه د (۲۰۱۹م) کال (اګست) مياشتې پر (۲۹)مه، چې ډاکټر اشرف غني ته لېږل شوې وه او د سپټمبر مياشتې پر (۲۲)مه نېټه خپره شوې ده.

الف– ګواښونه :

۱ – نا امني: سره له دې چې د هېواد اکثره سيمې د ناامنۍ له خطر سره مخ دي، خو هغه سيمې چې د ډاکټر غني د ووټ طبيعي ساحه ګڼل کېږي، هلته دا ګواښونه تر نورو سيمو ډېر زيات دي. په دې ساحو کې ناامني د دې سبب کېږي چې د غني د طبيعي ووټ کچه په سلو کې (پنځوس) راټيټه کړي.

۲ –د ولايتي شوراګانو د ټاکنو حذف: د ډاکټر غني د ووټ په طبيعي ساحه کې د ولايتي شوراکانديدان د دې سبب ګرځېدل چې په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټاکنوکې د ووټرانو دګډون کچه پورته لاړه شي. ان تر یوه حده خلکو له خپلو کاندیدانو سره د خواخوږۍ په خاطر د ناامنۍ خطرونه هم زغمل، خو ټاکنوکې یې ګډون کاوه، داکار د دې سبب ګرځېده چې هم د ولایتي شورا د ووټرانو شمېر زیات شي او هم د جمهوري ریاست، خو اوس چې دا برخه له ټاکنو حذف شوې، تر ټولو زیات زیان یې د ډاکټر غني په مشرۍ (دولت ساز) ټاکنیز ټیم ته رسي.

۳ –د ټاکنیزو مرکزونو حذف: د ناامنۍ په پلمه به (۲۲۰۰) مرکزونو حذف شي، د اټکل له مخې په دې شمېرکې تقریباً (۱۵۰۰) هغه مرکزونه وو چې ډاکټر غني په کې تر ټولو زیاتې رایې ګټلې او په دې نورو کې یې هم د پامور رایې لرلې، د دې مرکزونو په حذف سره په مجموعي ډول د ټولو رایو (۳۰) سلنه رایې کمېږي.

٤ –سیاسي او قومي ائتلافونه: غني دا ځل په خپل انتخاباتي ټکټ کې د قومي اقلیتونو رایې نه لري، که لري یې هم ډېرې کمې به وي. د ده د دوارو مرستیالانو رایې په نشت حساب دي، یوازې د سیاسي مشروعیت لپاره، کېدی شي مهم وګڼل شي، خو په ټاکنیزه برخه کې د محاسبې وړ نه دي، تېر ځل ډاکټر غني د ازبکو، اسماعلیانو اکثریت او د یو شمېر نورو اقلیتونو د پامور رایې درلودلې. دا ځل نه یوازې دا چې دا رایې نه شته، بلکې دا رایې د ده له مخالف جهت سره جمع شوې دي. په ټاکنیزه محاسبه کې که د یو کاندید، متحده رایه استعمال نه شي، زیان لري، خو زیان یې دومره زیات نه دی، خو که مقابل طرف ته وکارول شي، زیان

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې دوه چنده کېږي. د ساري په توګه (A) کانديد (۵) رايې لري او (B) کانديد (٤) رايې، خو که د (A) کانديد يو متحد ووټر خپله رايه استعمال نه کړي، نو دواړه نوماندان د رايو د شمېر له مخې مساوي حالت ته رسېږي، خو که د (A) کانديد يوه متحده رايه پر مخالفه رايه بدله شي او (B) کانديد ته لاړه شي، د هغه رايه په اتومات ډول له (٤) څخه (۵) ته پورته کېږي او ګټونکی ګڼل کېږي. ډاکټر غني په اوسنيو ټاکنو کې له همدې مشکل سره مخامخ دی. د نورو قومونو له استازو سره د ده ائتلاف له منځه تللی او کوم کسان چې ده د هغوی په نامه ځان سره ودرولي، هغه په دې پوزيشن کې نه دي چې د ده د رايو د زياتېدو سبب شي.

۵ –د غني طبيعي متحدين او بانفوذه اشخاص: د بېلابېلو عواملو او چلندونو له امله غني، د ښاري روښنفکرانو، ځوانانو، له بهر څخه د راغلو اشخاصو او وطني بانفوذه شخصيتونو، سياسي څېرو او خپلو پخوانيو متحدينو تر منځ انډول ونه شو ساتلای، داکار د دې سبب شو چې د ده پخواني متحدين له ده څخه مخ واړوي او مخالف ټاکنيز ټکټ ته لاړ شي، چې داکار غني ته يوه غټه ضربه ده، د بېلګې په ډول، هېڅ تصور نه کېده چې د کوچيانو او احمدزيو شورا دې، چې د غني تر ټولو سوچه ووټ ګڼل کېده، د غني له مخالف کانديد څخه خپل ملاتړ اعلان کړي.

٦ –د ښځو تصوير اخيستل: د ټاکنو لپاره د ښځو تصوير اخيستل يوه حساسه کلتوري مسئله ده، په تېره بيا د ډاکټر غني د ووټ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

طبيعي سيمه کې. دا کار که څه هم د ټاکنو د شفافيت په پلمه وشو، خو اصلي هدف دا و چې دغني د ووټ په طبيعي سيمه کې د هغه د ووټ کچه راټيټه شي. په پښتون مېشتو سيمو کې د ټاکنو پر مهال د ښځو مخ لوڅی داسې مانا ورکوي، لکه غربي هېوادونو کې چې د ټاکنو پر مهال ښځې مجبوره کړې چې چادري واغوندي.

۷ –د غني ټاکنيز دفترونه: د غني ټاکنيز دفترونه په واقعيت کې د يو شمېر ښاري او بازاري ځوانانو له خوا يرغمل شوي دي، له بهر څخه راغلي يو شمېر اشخاص هم په کې دخيل دي، دوی د دې پر ځای چې له دې دفترونو څخه د ټاکنيزو دفترونو په توګه کار واخلي، د بانفوذه خلکو مخه يې نيولې او تر عملي ټاکنيزې مبارزې زيات، پر فيسبوکي مصروفيت اخته دي.

۸ –فيسبوکي او مجازي نړۍ: د ډاکټر غني حکومت او د ټاکنيز ټيم کمپاين تر ډېره بريده پر فيسبوکي مبارزې او مجازي سروېګانو راڅرخېدلی و، فيسبوک ته مجازي نړۍ هم وايي، په دې مانا چې له واقعي او عيني نړۍ سره تطابق نه لري، فيسبوک کې نظرونه ثابت نه دي، څرنګه چې په دې ډله کې دولتي مامورين او يو شمېر نور معاشخواره هم شامل وو، نو ځکه خو به يې هر مخالف نظر په شدت سره رداوه او په کنځلو به يې ځواب ورکاوه. فيسبوکي سروېګانو او جعلي ايډيانو د ښاغلي غني د ټيم تقاضا لوړه کړه، په داسې حال کې چې ځمکني واقعيتونه بل ډول وو. د غني تکراري فيسبوکيانو، چې بهر ميشتي افغانان هم په کې شامل وو، هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

سالم انتقاد ته داسې منفي غبرګون وښود چې د غني ډېر طبيعي پلويان يې هم پر مخالفينو بدل کړل. دا فيسبوکيان چې په حقيقت کې ډېر کم خلک دي، خو ضرر يې ډېر زيات دی، دوی د مجازي او حقيقي نړۍ تر منځ توپير له منځه يوړ او د کنځلو يو منفي کلتور يې عام کړ.

۹ –د ډاکټر غني د ټاکنيز مثلث نيمګړتيا: د ډاکټر غني د ټاکنيز مثلث دوه ضلعې د ټاکنيز فعاليت له نظره خنثی دي. د ده دواړه مرستيالان که څه هم له علمي پلوه د نورو ټاکنيزو ټيمونو تر مرستيالانو په ښه دريځ کې دي، خو مشکل دا دی چې د ده لومړی مرستيال چې د کوم قوم د استازولۍ تمثيل کوي، هغوی خپل نوماند لري، نو ځکه خو په طبيعي ډول هغوی د جمهوري رياست مقام ته رايه اچوي؛ که عبدالله وګټله، نو هغوی د جمهوري رياست مقام ګټي او که غني وګټله، نو د امرالله صالح په وجود کې يې مرستيالي په وړيا ډول خوندي ده. سرور دانش چې د کوم ګوند او قوم د استازولۍ تمثيل کوي، د هغه د ګوند او قوم ټولو مشرانو له مخالف کانديد څخه خپل غوڅ ملاتړ اعلان کړی دی، نو ځکه خو دې دواړو مرستيالانو په ډېرو کمو رايو دا دوه څوکۍ ډکې کړي دي.

۱۰ –ناسم راپورونه او معلوماتي خلا: غني د خپلې واکمنۍ په پيل کې دا وېره ښکاره کړې او هيله يې کړې وه چې له غوړه مالانو مې وساتئ! په خواشينۍ سره چې هغه کړۍ نه يوازې ماته نه شوه، بلکې لا پسې محکمه شوه. حکومتي چارواکو او د ټاکنيزو ټيمونو معاش خورو مامورينو ډاکټر غني ته د حالاتو حقيقي تصوير په دې خاطر نه وړاندې کاوه چې خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

موقفونه یې په خطر کې نه شي، که حقیقي تصویر وړاندې شوی وای، کېدی شول د نزولي حرکت مخه نیول شوې وای، نو په دې خاطر د غني او ځمکنیو واقعیتونو تر منځ یوه معلوماتي خلا رامنځته شوه.

۱۱ –د ډاکټر غني ټولنیز چلند: غني په خپله تېره واکمنۍ کې له بانفوذه ټولنیزو او سیاسي اشخاصو سره سیاسي او ولسي چلند نه دی کړی، له زغم او اوسېلې یې کار نه دی اخیستی، البته ځینو ځایونو کې که مضر مصلحت او ائتلاف شوی، هغه هم ورته په زیان تمام شوی دی، ده د یوه حاکم او قاضي رول ترسره کړی، نو ځکه خو ځینې بانفوذه اشخاص چې یا یې مشروع او یا هم نامشروع ګټې له لاسه ورکړې وې او یا یې د ده په حاکمیت کې خپل حضور نه لیده، ټولو یو ډول عقده واخیسته، د عقدې د خلاصون بله لاره نه وه، کله چې ټاکنې راورسېدې، نو اکثره یې له مخالف ټیم سره یو ځای شول. داسې ګنې نورې نیمګړتیاوې، اشتباوې، ضرورتونه او مجبوریتونه وو چې د غني ټاکنیزې مبارزې ته یې زیان ورسوه او هغه یې د تېرو ټاکنو په پرتله په کمزوري دریځ کې ودراوه، خو غني سره ډلهییز او یا انفرادي مخالفت په دې مانا نه دی چې د ده مخالف ټیم دې ګنې تر ده ښه وي او یا دې خلکو کې رښتیا هم محبوبیت ولري. که د غني د ووټ طبیعي ساحه د جګړو له امله زیانمنه شوې نه وای، نو له پورتنیو ټولو نیمګړتیاوو او اشتباګانو سره سره به بیا هم غني د ټاکنو ګټونکی وای او هغه ځانساتي او ابن الوقت اشخاص چې اوس مخالف ټیم سره یو ځای شوي، هغو به هم د غني ملاتړ کاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب– د بریا څو لارې چارې:

نیمګړتیاوو او تېروتنو ته مو په لنډېز سره نغوته وکړه، خو اوس راځو دېته چې ایا له دې کوابنونو، نیمګړتیاوو، کمزوریو، مجبوریتونو او نورو ستونزو سره سره بیا هم د غني د ګټې چانس شته که نه؟ دلته غواړم پر هغو لارو چارو لږه لنډه رڼا واچوم چې غني ته د دې زمینه برابرولای شي چې د جمهوري ریاست په دې ټاکنو کې ځان بري ته ورسوي:

۱ –د اساسي قانون د محتویاتو عملي کول: اساسي قانون د جمهوري ریاست لپاره درې اساسي شرایط ټاکلي: ټاکنې باید سري، سراسري او عادلانه وي. دغه درې اصله دې د افغانستان په ګوټ ګوټ کې یو ډول تطبیق شي، د دې اصلونو پر وړاندې چې هر ډول پلمه جوړېږي، هغو ته زیان رسوي او د ټاکنو مشروعیت تر پوښتنې لاندې راولي.

۲ –ټاکنیز مرکزونه: هېڅ مرکز باید د ناامنۍ په پلمه ونه تړل شي، د ناامنه سیمو ټاکنیز حق باید محفوظ وي، نتیجې دې تر هغې نه اعلانېږي چې له امنو سیمو سره د ناامنو سیمو تعادل نه وي برابر شوی او عدالت نه وي تامین شوی. د ساري په توګه د ننګرهار په (۱٤) ولسوالیو کې ټاکنې وشوې، خو (۸) ولسوالۍ د ناامنۍ له وجې پاتې شوې. د دې ناامنو ولسوالیو لپاره دې د امنو سیمو امنیتي ځواکونه او نور مرستندوی امنیتي پرسونل واستول شي، ټاکنو ته دې لاره اواره او بیا دې ټاکنې ترسره او نتیجه دې د همغه ولایت له شویو ټاکنو سره ضم شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ –ولایت په ولایت او نا همماهاله ټاکنې: ضرور نه ده چې ټاکنې دې په ټول هېواد کې پر یوه مهال ترسره شي او داکار د اساسي قانون له مخې هم کوم ممانعت نه لري، اساسي قانون پر (سريتوب، عادلانه توب او سراسري والي) ټينګار کوي، هر میتود چې دا درې اصله خوندي کولای شي، د ټاکنو خپلواک کمیسیون باید له همغه میتود څخه کار واخلي،که د ټاکنو کمسیون، ټول هېواد پر (۱۰–۱۲) ټاکنیزو حوزو ووېشي او هره اوونۍ په یوه زون یا حوزه کې ټاکنې وکړي او نتیجه يې پر همغه وخت اعلان کړي، نوکار به اسانه شي، د ساري په توګه که ختيځ کې امنيتي ځواکونه لومړی امنيت ټينګ کړي، بیا ټاکنې وکړي او تر ټاکنو وروسته د هغه ځای امنيتي ځواکونه بل زون یا نږدې ولایت ته ولېږل شي، نو هلته که تر امنيت ټينګېدو وروسته ټاکنې وشي، د ټولو یا اکثرو خلکو استازيتوب تضمينولای شي، د ټول هېواد په کچه ټولې ټاکنې کېدی شي یوه– یوه نیمه میاشت وخت ونيسي، دا حالت تر هغه حالت ډېر ښه دی چې پر یوه ورځ ټاکنې ترسره کېږي، کم خلک په کې ګډون کوي او بیا يې نتیجه هم پر میاشتو میاشتو نه معلومېږي.

٤ – په ټاکنو کې د ښځو ګډون: د ښځو د ګډون لپاره باید د ټاکنو شرایط اسانه شي، نه دا چې تر پخوا هم سخت او پېچلي شي. د ټاکنو پر مهال له ښځو څخه د عکس اخيستل، یوه کلتوری او شرعي حساسه موضوع ده چې ډېرې ښځې به حاضرې نه شي، دې کار ته غاړه کېږدي، د یوه عکس په خاطر یوه افغانه مېرمن له خپل ټاکنيز حق څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

محرومېږي، خو که د بایمیټریک دستګاه رښتیا هم د ګوتې عکس اخیستی او د تکرار مخه نیولای شي، نو بیا د مخ عکس ته څه اړتیا ده؟ ټاکنې باید د یوه هېواد له کلتوري او مذهبي عقایدو سره ټکر او مخالفت و نه کړي.

۵ –د عدالت تامین: لکه څنګه چې اساسي قانون د افغانانو تر منځ د مساوات او عدالت د تامین حکم کوي، نو اوس چې یو هېوادوال هم د امنیت له نعمت څخه بې برخې کېږي او هم د انتخاب له حق څخه، نو دوه واره زیانمنېږي او بل بیا له دې دواړو حقونو برخمن کېږي، دا خپله د اساسي قانون او بشري قوانینو خلاف کار دی، نو حکومت او ټاکنیز کمېسیونونه مکلف دي چې په ټولو برخو کې د افغانانو تر منځ د مساوات او عدالت اصل تامین کړي.

٦ –ترانسپورټېشن: خلک د اقتصادي، امنیتي او نورو مشکلاتو له امله زړه نه ښه کوي چې په خپل لګښت ټاکنیزو مرکزونو ته لاړ شي، نو که د ترانیسپورټېشن زمینه ورته برابره شي، د خلکو د ګډون کچه زیاتېږي، د ډاکټر غني تر مشرۍ لاندې دولت جوړوونکی ټیم په دې برخه کې تر نورو په ښه دریځ کې دی، که وغواړي له خپلو امکاناتو څخه په دې برخه کې ښه ګټه پورته کولای شي.

۷ –تخنیکي سستم: د ډاکټر غني ټاکنیز ټیم که له تخنیکي پلوه خپل ټیم ښه سمبال کړي، کولای شي د خپلو رایو کچه پورته کړي، د ساري په توګه که دغه جدول عملي کړي، نو په ټاکنو کې د خپل دریځ د څرنګوالي په باب به ورته یو عمومي جاج وړاندې شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټاکنیزه حوزه (کابل)

ګڼه	بنسټ/ شخص	د ستیکر نمبر	تخصص	ټاکنیز مرکز	ټاکنیز محل	وعده شوې رایې	احتمالي حسابي رایې	عملي رایې	ارتباطي شمېره	لاسلیک	کتنې
۱	احمد	...	انجنیر	حبیبیې لېسه	۰۲	۱۶	۳	۲	۰۰۰۰	۰۰۰۰	۰۰۰۰
۲	محمود	...	ډاکټر	خوشال خان لېسه	۰۱	۲۰	٤	۳	۰۰۰۰	۰۰۰۰	۰۰۰۰

د دې جدول په کارولو سره تر ټاکنو دمخه حالت څومره والی، خپل ځان سره یوه احتمالي محاسبه، عملي رایې، د ټاکنو مرکزونه، هلته د ناظر شتوالی او د هغه ژمنه ټول معلومېږي.

۸ –د پخلاینې ځانګه: ډاکټر غني باید له خپلو اعتباري او هغو اشخاصو څخه چې ده ته ورځنی لاسرسی لري، یوه ځانګه ژر تر ژره فعاله کړي، دوی باید ټول هغه اشخاص او بنسټونه چې په ټولنه کې خپل نقش او وزن لري، تشخیص او په تېره بیا هغه اشخاص چې په تېرو ټاکنو کې د غني متحدین وو او دي او اوس له غني څخه خفه دي، بېرته پخلا کړي، ډاکټر غني باید خپله له دې اشخاصو سره وګوري او ګیلې مانې یې رفع کړي.

۹ –ټاکنو ته وخت او فرصت: غني سره له دې چې جمهور رییس او ډېر مصروف دی، خو ټاکنو ته د پاتې مودې زیاته برخه باید همدې انتخاباتو ته بېله کړي، خپله هر څه له نږدې وڅاري، خپل عیبونه، مجبوریتونه او ضرورتونه په خپله تشخیص کړي او د حل په برخه کې یې خپله عاجل اقدام وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰ –له طالبانو سره تفاهم: غني باید له خپلو ټولو دولتي، بهرنیو امکاناتو او نفوذ څخه کار واخلي چې طالبان دې ته متمایل کړي، د ټاکنو پر مهال وضع اخلال نه کړي، د طالبانو له موافقې پرته مشکله ده چې ان په اوسنیو امن او نیمه امن سیمو کې هم ټاکنې ترسره شي او که کومو سیمو کې ترسره هم شي، هلته به د غني د ووټ کچه ډېره کمه وي.

۱۱ –د انګېزې تخلیق: که ډاکټر اشرف غني د جمهوري ریاست د تېرو ټاکنو په شان ملي انګېزه تخلیق کړي، نو یو زیات شمېر خلک به د ملي انګیزې له امله د جنګسالارۍ پر ضد د ده ملاتړ وکړي او هغه وړې ګیلې او مانې به له منځه لاړې شي چې د هغو له امله د ده یو شمېر طبیعي او موثر متحدین، له ده څخه جلا شوي او د ده له مخالف لوري سره یو ځای شوي دي.

۱۲ –د نورو کاندیدانو جذبول او پخلاکول: د مخالفو کاندیدانو له جملې څخه ښاغلی انجنیر ګلبدین حکمتیار او شیدا محمد ابدالي دوه داسې نوماندان دي چې د غني د ووټ په طبیعي ساحه کې ووټ لري. حکمتیار په ټولو حوزو او ابدالي د لوی کندهار په حوزه کې د پامور شمېر رایې خپلولای شي، خو که دا دواړه د ډاکټر غني د ټیم ملاتړ وکړي، نو د دوی اکثره رایې په اتومات ډول د غني ټیم ته لوېږي. انجنیر نبیل هم په غني پلوه سیمو کې یو شمېر ووټ اخیستلای شي، خو دومره ډېر نه برېښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستي يادښت: که چېرې ډاکټر اشرف غني حتمي، ضروري او سل په سلو کې د ټاکنو ترسره کول غواړي، نو باید پورتني او دې ته ورته نور وړاندیزونه عملي کړي او که دا کارونه ورته ناشوني وي، نو په دې ټاکنو کې به د غني د بریا چانس ډېر کم وي، نه یوازې بریالی کېدلای نه شي، بلکې د ماتې کچه به یې هم ډېره حیرانونکې وي. د اټکل له مخې که حالات همداسې روان وي او غني په کې ټاکنې ترسره کړي، نو د ټولو رایو په سلو کې (۲۰) سلنه به ترلاسه کړي او دا به ده ته ډېره شرموونکې او دردوونکې ماتې وي. د ده تر ماتې وروسته به هېواد کې یو لوی بحران رامنځته شي او د مخالف ټیم هغه ایډیالوژي او د هغوی پالونکي به یو ځل بیا واکمنۍ ته ورسېږي چې دا هېواد یې یو ځل مخکې هم له ستر ناورین سره مخامخ کړی و.

که ډاکټر غني په ټاکنو کې ځان سل په سلو کې نه شي بریالی کولای، نو بیا ښه لاره دا ده چې سوله غوره کړي، طالبانو سره د سولې لاره خپله کړي، دا حکومت له نړیوالو او طالبانو سره د تفاهم له لارې وغځوي او د یو ټاکلي وخت په تېرېدو سره یو بل عادلانه او منتخب حکومت ته لاره اواره کړي، دې سره به هم سوله ټینګه شي، هم به دا حکومت و نه پاشل شي، هم به بل منتخب حکومت ته لاره اواره شي او هم به غني د یو اتل په توګه مطرح او یاد شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه او ډاکټر عبدالله!؟

دا لیکنــه د (۲۰۱۹م) کــال د (اګســـت) پــر (۳۱)مــه، چــې د (۱۳۹۸ل) کال د (وږي) میاشتې له (۹)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

کله چې ما د ولسمشریزو ټاکنو د څرنګوالي په باب یو ویډیويي پیغام خپور کړ، نو د اکثرو هېوادوالو د تائید وړ وګرځېد، خو د ډاکټر غني یو شمېر کنځلمارو او اومغلنو پلویانو او د ناسټېکر شویو تذکرو فیسبوکي

کمپاینرانو یو ځل بیا خولې هوایي دهلېزونو ته ونیولې او پر کنځلو یې پیل وکړ، ځینو په کې وویل چې یون، ډاکټر عبدالله ته کمپاین کوي او ځینو وویل چې دا کار یې د پنجاب په اشاره کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ای بې ادرسه او بې ولسه کمپاینرانو! مورږ خو له غني څخه په همدې خبره خفه وو چې ولې يې د ډاکټر عبدالله په مشرۍ له نظار شورا سره پنځوس په سلو کې واک شريک کړ؟ ولې يې د ډيورنډ پر منحوسې کرښې د اغزن تار پر سر پنجاب ته سر ټيټ کړ؟ ولې يې خوله کې مشنګ واچول؟ ولې يې امريکايانو او نورو ته ونه ويل چې دا د افغانستان خاوره ده، پيسې مه ورکوئ؟ خير دی که موږ اوس کمزوري يو، خو تاريخي حقايق ولې تر پښنو لاندې کوئ!؟ ولې يې په نړيوالو حقوقي ادارو کې خپل غږ پورته نه کړ؟

ما د غني او عبدالله د ګډوله حکومت په پنځه کلنه واکمنۍ کې يو ځل له ډاکټر غني او يو ځل له ډاکټر عبدالله سره کتلي او هغه هم د ملي هويت د تذکرو په باب، دواړو سره مې د اساسي قانون په رڼا کې موضوع څېړلې ده، (له ډاکټر عبدالله سره د هغه وخت د کتنې عکس له دې ليکنې سره مل دی)، نور نو د خدای فضل دی، له ټلويزيون پرته مې د دوی څېرې له نږدې نه دي ليدلي.

ډاکټر غني د عجولانه ائتلافونو ډېرې بېلګې وړاندې کړې؛ ده له ډاکټر عبدالله سره په ګډ حکومت کې په ډېره ريشخندۍ ګوزاره وکړه او همدا اوس يې د نظار شورا او د وحدت ګوند له يو يو ګروپ څخه خپل ټاکنيز مثلث جوړ کړی دی، عليپور، قيصاري، جنرال مالک او نور جنګسالاران خو يې اوس د زړه د کمپاين ستوري دي، نو که نظار شورا سره د هر چا د ائتلاف او ګوزارې خبره مطرح وي، نو تر ټولو غني په کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېر ګناهکار دی. پاتې شوه له ډاکټر عبدالله سره زموږ د پیوستون خبره، دا به هېڅکله ونه شي، دا زموږ په شان، ایډیالوژۍ او فکر کې نه شته او دغه راز له پنجاب او (ای ایس ای) سره د پټې او ښکاره یارانې خبره زموږ د ذهن او ضمیر، فکر او عمل مخالف کار دی. زه د ټول پاکستان د شتوالي فلسفه نه منم، نو پاتې لا د هغه د یوې منحوسې ادارې د خبرې منل، نو ای پټې سترګو او وازخولو غوږه مالانو! اوس خو تاسو ښاغلی مفکر د نابودۍ کندې ته برابر کړی او موږ چې بېرته د هغه د ژغورنې هڅه کوو، نو تاسو نه غواړئ چې مفکر وژغورل شي او غواړئ لا یې له ګړنګونو او هوایي دهلېزونو ګوزار کړئ.

زه یو ځل بیا پر خپلې خبرې ټینګار کوم او وایم چې که غني په همدې شکل ټاکنو ته لاړ شي، نو ناکامي یې حتمي ده، که نه خپل پلرني ولایت (لوګر) کې دې یو ډول نمونه یي او تمثیلي ټاکنې وکړي، که نتیجه یې مطلوبه وه، پر مخ دې لاړ شي او که نه وه، نه دې ځان شرموي، نه دې قوم، نه ملت او نه ټاکنې، سولې ته دې لومړیتوب ورکړي او تر هغې وروسته دې ټاکنې ترسره کړي، د غني او د هغه د کنځلمارو کمپاینرانو دا ډول سرزوري، په لوی لاس ډاکټر عبدالله او نظارشورا ته د قدرت لېږدول دي او په دې ټاکنیزه غمیزه او توطیه کې بیا سل په سلو کې همدا ښاغلی غني او د هغه نافکره غوړه مالان شریک ګڼل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غوړه مالانو منطق

دا ليکنــه د (۲۰۱۹م) کــال د (ســپتمبر) پــر (لــومړۍ)، چــې د (۱۳۹۸ل) کال د (وږي) مياشتې له (۱۰)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

يو شمېر غوړه مالان چې ځان په فيسبوکي رسنيو کې د ښاغلي غني

پلويـان او خواخـوږي معرفي کـوي، لـه حـالاتو دومـره نـاخبره دي، چې څلورکاله دمخه يې په رسنيو کې له ډاکتر عبدالله سره زما يو خپور شوي عکس ته څومره ژر د دروغو لباس واغوسته. دا عکس له نن څخه څلور

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاله دمخه د (۲۰۱۵ م) کال د اګست میاشتې پر (۱۰) مه نېټه زما په خپله فیسبوک پاڼه کې خپور شوی او بیا پر (۱۳۹۶ ل) کال په (ملي هویت او ملي عزت) اثر او همدارنګه (نیمه پېړۍ یون) اثر (۹) ټوک(۹۱۰۴) مخ کې هم چاپ شوی دی. هلته له دې انځور سره د برېښنایي تذکرو په باب د ګډ حکومت له اجرایه رییس (ډاکټر عبدالله عبدالله)سره د کتنې بشپړ جزیات هم راغلي دي. نن مې له یوې لیکنې(زه او ډاکټر عبدالله !؟) سره دا انځور یو ځل بیا خپور کړ. هدف مې دا و چې داسې تصویر باید وي چې د لیکنې له عنوان سره ارتباط ولري او بل اصلي هدف مې دا و چې د یو شمېر غوړه مالانو، فیسبوکي مبارزینو او

دروغجنو اشخاصو د ذهن او دروغو کچه هم معلومه کړم، چې دوی څومره د هېواد له حالاتو سره دقیق چلندکوي او د دروغوکچه یې څومره ده؟سره له دې چې ما له دې تصویر سره د الکترونیکي تذکرو اړونتیا لیکلې وه. خوکم سواده او نیم سواده فیسبوکیانو هغې یادونې ته هم پام نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړی او تصوير ته يې داسې رنګ ورکړی چې موږ ګنې په ټاکنوکې له ډاکتر عبدالله څخه ملاتړ کړی او دې سره يې د خپل ذاتي خصلت له مخې د کنځلو خولې هم وازې کړې وې. نو زه چې سر ټکوم او مفکر صيب ته مشوره ورکوم هدف مې دا دی چې غني له دغسې غوړه مالانو وژغورل شي. نو يوه ډله اشخاص چې د يو تصوير په تعبيرکې دومره دروغ وايي څه فکر کوئ که دا ډول خلک له غني را چاپېره وي هغه به يې له څومره معلوماتي تشيال سره مخامخ کړی وي؟ لاندې مې څو نور تصويرونه هم راوړل . زما او د ډاکتر عبدالله په تصويرکې له اساسي قانون سره سم د ملي هويت د حق د ترلاسه کولو بحث او وضاحت روان دی او په دې نورو تصويرونوکې د دوو ډاکتر صاحبانو تر منځ د اساسي قانون خلاف د قدرت د وېش چنې رواني دي. نور نو که څوک نه پوهېږي هغه دې خدای پوه کړي، تاريخ به خپل قضاوت کوي. خوکه پاچا سلامت او د هغه غوړه مالان بيا هم داسې يو حالت ته خوشاله وي، دوی دې خدای خوشاله لري. خو موږ به د هر چا ايمان او باور، دروغ او رښتيا په پوره دقت او صداقت بيانو:

چې يې وليدم مجبور په لارکې پروت
له څپلو سره مې هر يو په سر خوت
ما په لارکې و ځان دې ته غورځولی
په دې چل مې د يارانو ايمان کوت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا تصویر څه پیغام لري؟

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (سپتمبر) پر (۳) یمه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (وږي) میاشتې له (۱۲)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

داچې دا ښاغلي بې ګناه دي که ګناه کار؟ محکمې عادلانه پرېکړه کړې که ناعادعلانه دا یو بېل بحث دی، خوکوم څه چې په دې تصویر کې پراته دي دا دي چې هره زاویه یې بېلابېلې پیغامونه لري. یو پیغام

یې دادی چې عزت او ذلت، حاکمیت او محکومیت د لوی خدای ج په لاس کې دي، کله یو څوک لوړ کړه، خو چې د بغاوت نشه یې سر کې پیدا شي نو بیا یې ځوړ کا. بل پیغام یې دا دی چې که په اوسنیو ځینو واکمنو کې هم د لوړتیا غریزه پیاوړې شي همدا حال ورته انتظارکاږي. نورې ژوندۍ بېلګې هم شته: یو وخت ښاغلی جبار ثابت لوی څارنوال و، ښاغلی الکو یې مرستیال و، ده یې د نیولو حکم وکړ، بیا ثابت صیب له دې مقامه لرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو، الکو صیب یې پر ځای راغی، هغه بېرته د ثابت صیب د نیولو حکم ورکړ. ثابت صیب هم پر خپل وخت یو زیات شمېر ملامت او سلامت اشخاص زندان ته ور ټېلوهل، خو څومره موده چې دی په واک کې و نږدې هماغومره موده یې بیا خپله د طالبانو په سخت زندان کې تېره کړه. مصر کې د عربو د پسرلي په نتیجه کې محمد مرسي واک ته ورسېد، حسني مبارک زندان او محاکمې ته لاړ، بیا مرسي بېرته زندان او محاکمې ته لاړ او بیا د مرګ تر پولې ورسېد، خو مبارک بېرته تفریح ځای ته لاړ. دا چې څوک ملامت وو او څوک سلامت پر دې یو الله (ج) پوهېږي، خو موږ ته د ژوندیو معجزو حیثیت لري او ستر پیغامونه او حکمتونه په کې پراته دي. دا ډول بېلګې ډېرې دي، دلته یې د نورو بېلګو راوړلو ته ضرورت نه شته. خو په دې تصویر کې د یو کرکټرښاغلي (بدیع صیاد) په باب باید ووایم چې زه او یو څو نور ملګري د ولسمشرۍ د نوماندانو د نوملیکنې په درشل کې کمېسیون ته ورغلو او د ځینو نوماندانو په باب مو ورته وویل چې د اساسي قانون او د ټاکنیزو قوانینو د محتویاتو له مخې دغو ښاغلو د نوماندۍ شرایط نه دي پوره کړي او ځینې یې د اساسي قانون دومره مخالف دي چې اصلا" د نوماندۍ حق نه لري، موږ وویل تاسو یوازې قانون پلی کړئ نور هېڅ هم نه غواړو. صیاد صیب دومره مغروره و چې د فرعون پوړۍ ته نږدې شوی و، زموږ ژورنالیست ته یې وویل چې وله کمره دې، زما خبرې ثبت نه کړې، زه وخت هم نه لرم خو دلته مې ستاسو لیدو ته ځان لږ اوزګار کړ، لس دولس دقیقې وخت یې موږ ته راکړ او بیا یې وویل چې زه ځم (یک تلویزیون) سره مرکه لرم. ما ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لنډو ټکو کې وویل، ګوره واک چاته نه پاتې کېږي د دې وطن په خاطر قانون تطبیق کړه، داسې وخت به راشي چې دمحاکمې مېز ته به ولاړ یې او بیا به وایې چې کاشکې قانون مې پلی کړی وای.

هغه ته زما خبرې دومره بابیزه ښکاره شوې چې د خدای پاماني نزاکت یې هم مراعت نه کړ. بل کمشنر ښاغلي هاشمي راته وویل خیر دی یون صیب خفه کېږه مه دغه زموږ حال دی. هغه زموږ اعتراضه اسناد او مدارک واخیستل او بیا هغه اسناد همغسې پسې لادرکه شول. اوس چې صیاد صیب د محاکمې د مېز تر شا دی زه پرې د خوشالۍ اظهار نه کوم دعا ورته کوم چې خدای دې راخلاص کړي، بیا به فرصت ولري چې ماسره د عدالت دبیان په خاطر د یو رسنیز مېز تر شا کېني او د حقیقت هغه داستان به ولس ته بیان کړو چې ما ده ته لیکلی و. اوسنیو چارواکو او مارواکو غوږ شئ چې د دې کمېشنرانو په دې تصویر کې تاسو ته هم د غټ پند او عبرت رمز پروت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تبنتېدلې او ښکې

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (سپتمبر) پر (۵)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (وږي) میاشتې له (۱٤)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

همدا څو شېبې وړاندې یې کور ته ورغلم، د نه بیانېدونکې ویر فضا خوره وه. پلار ته یې غاړې وتم، مخکې تر دې چې زه تسلي ورکړم وار

یې دمخه کړم. خدای راکړي وو ، خدای واخیستل هېڅ هم په کې نه شم ویلای. دا به د خدای رضا وه. د پلار سترګو کې یې اوښکې نه وې؛ اوښکې یې د څلورو غبرګو جنازو له شرمه تبنتېدلې وې. پلار یې نه ژړل خو ترهوره و، اخوا دېخوا یې ډېر کتل ، د خپلو ورکو لټه یې کوله. د شهیدانو مشر ورور زما تر څنګ کېناست، ما یې لاس لاسو کې ونیو، ویل یې کاشکې پرون راغلی وای چې هغو ژوندي وو ، څومره به درته خوشاله

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـوي وای. د ورور سـترګو کـې يـې هـم اوښـکې نـه وې، لاسـونه يـې

مړاوي او بې روحه وو، ما ويل درې بجې به جنازې ته پاتې شم، د هغو د جنازو بازو ته به اوږه ورکړم، زه د ټولو هغو افغانانو په استازۍ راغلی يم چې تاسو سره په غم کې شريک دي. هغه وويل ته څه لاړ شه جنازو ته مه څه، خدای مه کړه په تا څه وشي هغه به بيا بل غم وي ؛ زما ورونه بېرته نه راګرځي هغوی لاړل، هغوی لاړل. د خلکو ګڼه ګوڼه رازياتېدله موږ يې را رخصت کړو ، زه له جلال اباده د کابل پر لوري را روان شوم او دوی نو د خپلو شهيدانو د وروستي ديدن او خدای پامانۍ شپې شمارلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غم غلطۍ په هیله

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (سپتمبر) پر (٦)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (وږي) میاشتې له (۱۵)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

په دې ورځو کې د هېواد حالات دومره غمجن او تاوجن دي چې د هېچا خوله خندا ته نه جوړېږي، وير دی ، ماتم دی، ژړاوې دي او

انګولاوې، خو په دې منځ کې چې بیا د خوښۍ کوم خبر راشي او زموږ د هېوادوالو پر شونډو د خوښۍ موسکا و غوړېږي دا نو بیا یو بېل خوند او رنګ لري:

لستوني بـه وهۍ ګـــډېږۍ

د غریبانو ښادي کله کله وينه

نن د کابل پوهنتون د حقوقو او اقتصاد پوهنځیو، په سلګونو ماستران ټولنې ته د خدمت په هیله وړاندې کړل. دا ډول مثبت پرمختګونه که څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم زموږ ټول دردونه نه شي دواکولای ، خو پر ټپونو مو د مرهمونو پټۍ ایښودلای شي. موږ د خدای د بلاعوضه عبادت کوونکو په توګه له لوی ربه نور څه نه غواړو، یوازې سوله غواړو او خپل عزت غواړو. د ډېرو نعمتونو او په جنت کې د ډېرو باغونو هیله هم نه کوو.

زه ورځ دوه وړاندې د خپل هېواد یو کلي ته تللی وم. کلیوالو ماته په خپله شنه دېره کې تر شنه سیوري لاندې یخ شرومبی، پیاز او د تناره ډوډۍ راوړه. په ډوډۍ او ولس کې دومره خوند او صداقت و، چې ما نه په پنځه ستوریز هوټل کې لیدلی و او نه هم په ښاري پانګوالو کې. نو زه دغسې خوندور ، مینه ناک او اخلاصمند ژوند غواړم. یا ربه زما د ولس همدا هیله پوره کړه : سوله او مینه ناک ژوند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوو زورواکيو پرتلنه او تېروتنه

دا ليکنه د (۲۰۱۹م) کال د (سپتمبر) پر (۱۰)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (وږي) مياشتې له (۱۹)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

کله چې شوروي مشر ليونيد برژنيف پر افغانستان د پوځي يرغل پرېکړه کوله، نو داسې تصور يې کاوه چې افغانستان کې به له څو ياغيانو

سره مخامخېږي، هغوی به له منځه وړي او نور به يې د خپلې خوښې حکومت روان وي. د دوی لاسپوځي (کارمل) هم شوروي مشرتابه ته همدا تلقين ورکړی و.

سره له دې چې د هغه وخت محدودو باغيانو او د دولت مخالفانو په ولس کې چندان ريښه نه لرله او د خلکو هم نه خوښېدل، خو د شوروي پوځونو د يرغل او د هغو دګنو ظلمونو له امله مخالفو ډلو، ملي او اعتقادي مشروعيت پيداکړ، ولس يې هم په جبري او نا جبري ډول تر شا ودرېد او په پای کې د شوروي پوځونو د سختې ماتې سبب شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس امریکا هم په همغه دریځ کې ده؛ نولس کاله وړاندې یې په ډېر شان او شوکت او ډېر پوځي غرور پر افغانستان یرغل وکړ، طالب نظام یې ړنګ او پر ځای یې خپل لاسپوځي واکمن کړل. دا داسې مهال و چې د طالبانو له ترخه نظامه هم خلک تر پوزې راغلي وو، نو ځکه یې د امریکایي یرغل پر وړاندې کوم خاص غبرګون و نه ښود. خو امریکایانو او د هغوی کورنیو پلویانو د طالبانو او افغان ولس پر وړاندې دومره تېروتنې وکړې چې طالبان بېرته د یو پوځي قوت په توګه مطرح شول. امریکایانو د خپل ژوند تر ټولو اوږده جګړه دلته تجربه کړه، خو پرته له دې چې د څو محدودو جنګسالارانو او څو محدودو غربپالانو د واک د دوام سبب شي، په جګړه کې نور پرمختګ نه لیدل کېږي.

طالبان لومړی د اخفا له حالته کلیوالي جګړې، بیا علني چریکي جګړو، بیا پر دولتي پوستو د برید حالت، بیا د ولسوالیو پر مرکزونو برید ته راورسېدل، بیا یې ولسوالۍ ونیولې، بیا یې د ځینو ولایتونو مرکزونه سقوط کړل، اوس د لویو لارو دتړلو وس لري او ان د انتخاباتو په څېر لویې هېوادنۍ پروژې هم له اخلال سره مخامولای شي. ان داسې وخت هم راغی چې امریکا سره د مذاکراتو د یو اړخ په توګه مطرح شول. د طالبانو دا پرمختګ د دې مانا نه لري چې دا حالت د هېواد په ګټه دی ځکه چې طالبان یوازې یو پوځي او مذهبي قوت دی او د هېواد د پرمختګ او سوکالۍ لپاره کوم واضح پلان نه لري او هره حواله یې د هغې نړۍ پر حسابونو ډډه لګوي. خو دا خبره هم باید واضح شي چې که له امریکایانو او دلته د اتلس کلن فسادګر حکومت له چارواکو غټې تېروتنې نه وای شوې، طالبان داسې یو دریځ ته نه شول رسېدلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شورویانو غټه تېروتنه دا وه چې پر افغانستان یې یرغل وکړ او بله غټه تېروتنه یې دا وه چې پر همغه وخت یې پر پاکستان یرغل و نه کړ او خپل حساب یې ور سره تصفیه نه کړ. امریکایانو هم همغه تېروتنه تکرار کړه، نو زیات احتمال دی چې دوی هم د شوروي پر برخلیک اخته شي. اوس چې د امریکا ولسمشر ډونالډ ټرمپ کومې ډراماتیکي او عجولانه پرېکړې کوي، نو دا ډول کارونه نه د امریکا په ګټه دي او نه د افغانستان په ګټه. د شرم خبره خو دا ده چې دلته د ټرمپ یو عادي ټویټ ته یو شمېر پردیپالي دومره خوشاله دي، لکه کارمل او د هغه پلویان چې به د افغانستان په اړه د شوروي مشر (برژنیف) بیانیې ته خوشاله وو.

ای د وخت غوړه مالو زامنو او پر موقتي واک مینو! واک چا ته نه پاتې کېږي، وخت هم تېرېږي خو تاریخ پاتې کېږي. د ټرمپ خبرو ته مه خوشاله کېږئ، د هغه سیاسي ژوند او کرکټر له پاراډوکس(متضادو خبرو) ډک دی؛ سبا به یې داسې خبرې کړې وي چې د دې خبرو برعکس به وي، بیا به ورته کوم پرتوګ ګنډئ؟ نو ښه خبره دا ده چې طالبانو سره د سولې خبرې بیل شي، امریکا دې یوازې دومره وکړي چې پاکستان دې دومره وځپي چې افغانستان کې نور د مداخلې وس و نه لري، نور نو افغانان که هغه طالبان دي، که ملایان که اوسنی ګډوله حکومت دی، که نور مخالفین دي او که عام ولس دا ټول د جرګو او مرکو تجربه لري، هر مشکل په خپله حلولای شي، خو امریکا او نړیوال دې یوازې دومره وکړي چې زموږ ګاونډیان دې وتړي بس خلاص.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډاکتر عبدالله په حکومت کې

څه قانوني حیثیت لري؟

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (سپتمبر) پر (۱۰)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (وږي) میاشتې له (۱۹)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

په وروسته پاتې ټولنوکې سیاست له یو لړ ناپاکیو، درغلیو او ناقانونه مجبوریتونو سره ملګری وي، په دې کې بیا د شرم خبره دا وي چې د واک مجري خپل لاس په نورو پاک کړي.

ښاغلي ډاکټر عبدالله د یو ناپاک تعامل په نتیجه کې د حکومت

پنځوس سلنه برخه راخپله کړه. په خواشینۍ سره چې همغه شخص دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناقانونه تعامل ته غاړه کېښوده چې ویل به یې پر اساسي قانون معامله نه کوم او دا کار یې ان پر خیل اولاد باندې د معاملې معادل ګاڼه.

دا چې داکار د خارجي (جانکیري) د فشار په نتیجه کې تر سره شو او یا د وخت مجبوریت او د حالاتو نزاکت و، هر څه چې و، خو د قانون خلاف کار و. ما همغه وخت د یو افغان په توګه خپل اعتراض وکړ او ومې ویل چې دا به په پنځوکلونو کې حکومت کمزوری او ښاغلي غني ته به د سر په کاسه کې اوبه ورکړي. هغه وخت هم څوکي خوښوونکو زما خبرې وغندلې او ویې ویل چې دا د غني په یو فرمان راغلی او په یو فرمان به ځي، کله کله به یې داکار د امریکا د داسې فشار زېږنده ګاڼه چې د غني تر وس بهر و.

پنځه کاله په دې ناندریو کې تېر شول، نه یوازې د اساسي قانون اکثره مواد عملي نه شول، بلکې د دې ګډ حکومت خپلمنځي تعهدات هم عملي نه شول. د لاقانونیت له یو پړاوه بل ته ور داخل شول. د ټاکنو د نوملیکنې وخت راورسېد ډاکتر عبدالله نه یوازې دا چې له خپلې دندې استعفی و نه کړه، بلکې یو ځل بیا یې د اساسي قانون او د ټاکنیزو قوانینو خلاف اجرایه ریاست هم په خپل ټاکنیز ټکټ کې زیات کړ، زه د دېرش ملیونه افغانانو له جملې څخه یوازینی افغان وم چې د ټاکنو کمېسیون کې مې پر ډاکترعبدالله او ځینو نورو نوماندانو خپل قانوني اعتراض ثبت کړ او له جمهور رییسه مې هیله وکړه چې قانون تطبیق او د عبدالله ناقانونه اجرایه ریاست ختم اعلان کړي. خو ښاغلي غني داکار و نه کړ. د غني او عبدالله پنځه کاله په

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوره کېدو شول، د سترې محکمې د یو تفسیر له مخې د جمهور رییس په توګه د غني د واک موده و غځول شوه، خو څرنګه چې اجرایه ریاست په اساسي قانون کې نه شته، نو محکمې په دې برخه کې هېڅ تفسیر نه شو ورکولای، نو جمهور رییس څخه مو بیا غوښتنه وکړه چې اجرایه ریاست ختم او حکومت بېرته قانوني مسیر ته سوق کړه، خو هغه بیا ځان غلی کړ . څو میاشتې وروسته ډاکټر غني خپله اعتراف وکړ چې اجرایه ریاست په تېره موده کې د یو((چیلک انداز)) حیثیت درلود. اوس باید دې څو پوښتنو او ګروپړنو ته واضح ځواب ورکړل شي:

۱ –ډاکتر عبدالله د امریکایانو له خوا تحمیل شوی و. نو ځکه خو دا حکومت لکه څنګه چې ادعا کوي، خپلواک نه دی؟

۲ –ډاکتر غني په خپله خوښه دی منلی و؟که دا ادعا سمه وي، نو دی ورسره په مسولیت کې شریک دی.

۳ – د وخت مجبوریتونو او د هېواد د هغه وخت ضرورتونو دی مجبور کړ چې دا کار وزغمي، نو کېدی شي مجبوریت یې وبولو نه قانونیت.

٤–کله چې جانکیري په خپله مخه لاړ او غني ته د محکمې د تفسیر او ټاکنو ته د نوملیکې پر مهال دوه تاریخي او قانوني چانسونه برابر شول ولې یې دده د لرې کولو فرمان صادر نه کړ؟

۵ –د اجرایه رییس په توګه د عبدالله د ټاکنې فرمان د څومره وخت لپاره و؟ مدام العمر؟مدام الحیات؟او یا هم تر څو چې د غني د واک موده

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي؟کوم حقوقپوه او قانونپوه به دې پوښتنو او ګروېږنو ته منطقي ځواب پیدا کړي؟

اوس چې چاره ښخي هډوکي ته نږدې شوې او تېره ورځ ګڼ شمېر لنډغرو د احمدشاه مسعود د تلین په نامه یو ځل بیا دخپلو مشرانو او کشرانو هغه اصلي لنډغریز ماهیت څرګند کړ، عامه نظم یې اخلال کړ او د هېواد د حیثیت د یو ساتونکي د شهادت سبب شول، اوس نو جمهور رییس د هېواد د لومړۍ درجه مسول په توګه څه مسولیت لري؟

امنیتي ځواکونه دې خدای پیاوړي لري، تر اتلسو کلونو وروسته یې د لنډغرو سابه یو څه په مالګه کړل، خو لا هم نور جرات او قوت ته اړتیا ده. اوس د غني په مشرۍ دګډ حکومت اجرایه رییس د دې پر ځای چې امنیتي ځواکونه وستایي، د هغو پر غندنو او رټلو یې پیل کړی دی، دا کار خپله د جرم د شراکت په مانا دی. اوس به پر اجرایه رییس څوک قانون پلي کوي؟ بې وسلې ولس؟رسنۍ؟ او که جمهور رییس؟ په ننګرهار کې د بېګناه افغانانو د وژنې له امله د خلکو د ډاډ په خاطر دې د ملي امنیت رییس له دندې لرې کړ، اوس مهرباني وکړه د ملي ځواکونو د حیثیت د خوندیتابه لپاره ناقانونه اجرایه رییس هم ژر تر ژر لرې کړه. کله چې د خپل واک په ورستیو کې هم د قانون له پلي کولو ډډه کوې، نو بیا خو د قانونیت چغې هم مه وهه. تاته دې معلومه وي چې ولس ته د طالب تر وحشته د لنډغرو وحشت کم نه دی. نو راشه په همدې وروستیو ورځو کې هم یو اساسي او قانوني اقدام وکړه؛ ډاکټر عبدالله لرې کړه او انتخاباتي قوانین هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ځان، هم پر عبدالله او هم پر نورو نوماندانو پلي کړه. د نظار شورا نور لنډغر چې درسره دي د هغو دخطرونو په باب بیا بل وخت.

یادښت: لکه څنګه چې د لنډغرو دعملونو کرېدیټ په مستقم ډول احمدشاه مسعود او د لنډغرو نورو مشرانو ته رسېږي دغسې ګوره د کنځلمارو کریډیټ هم نېغه په نېغه ډاکټر غني او نورو چارواکو ته رسي. نوره مو خپله خوښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عقل او زورواکي

دا ليکنه د (۲۰۱۹م)کال د (سپتمبر) پر (۱٤)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (وږي) مياشتې له (۲۳)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

افغانستان اوس د يو مدبر سياسي مشرتابه له تشيال سره مخامخ دی، نو ځکه خو د نړۍ هر زبرځواک او د سيمې هر زوروکی زموږ د هېواد د برخليک په باب خپل زهرجن نظرونه څرګندوي. د هېواد اصلي

وارث (افغان ولس) ژوندی دی، خو د خپلو نااهله سياستوالو ټپونو سخت کړولی، نو ځکه خو د وخت د هر فرعون خبره ناځوابه پاتې کېږي. اوس نو د امريکا د جمهور رييس ټرمپ پر څرګندونو سربېره د هغه يو احتمالي سيال (جوبايډن) هم د ناکنټروله او نافکره مشرانو لېست ته داخل شو. هغه وايي: ((افغانستان بايد فدرالي حالت ته ورداخل شي، موږ بايد د پاکستان تر کنټرول لاندې سيمو کې خپل پوځي حضور ولرو او له هغه ځايه په افغانستان کې د ترهګرۍ د ځپلو لپاره خپله مبارزه وکړو.)) دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وايي چې اوس هم د افغانستان درې ولايتونه (هدف يې لويه پکتيا، لوی کندهار او لوی ننگرهار دی) د پاکستان له خوا کنټرولېږي، نو ځکه خو د ده په تعبير ښه دا ده چې د پاکستان تر کنترول لاندې سيمو څخه د افغانستان خاوره کنترول کړو.

په پښتو کې يو متل دی، وايي: ((د مېږي چې اجل راشي، نو خدای وزرونه ورکړي))، جوبايډن، ټرمپ او نورو ښاغلو ته بايد وويل شي چې تاريخ ته لږه مراجعه وکړئ، افغانستان داسې يو هېواد دی چې تر شا يې يو غټ ملت ولاړ دی، دلته ځينو سياسي مشرانو وخت پر وخت ځانونه پلورلي دي، خو ملت هېڅکله نه دی خرڅ شوی. دلته تر تاسې وړاندې مقدوني سکندر، چنگيزخان، هلاکو، گوډ تيمور، انگرېزانو، روسانو او بيا تاسو همداسې ناوړه خيالونه او خوبونه ليدلي، خو بيا يو وخت ترې د تېښتې لاره هم ورکه شوې ده. همدا نږدې څو تېرو لسيزو کې جنرال ضياء الحق به ويل چې زه به يو وخت له خيره سره د اختر لمونځ په (پل خيشتي) جومات کې اداکې کوم، خو د خدای په حکم او د افغان ملت د ازار په وجه يې مړی د ځمکې تر سطحې هم را و نه رسېد. صدام حسين پر عراق د امريکا د بريد پر مهال وويل: ((عراق خو څه افغانستان نه دی چې امريکايان يې په څو ورځو کې اشغال کړي)). صدام پر هغسې دردوونکي برخليک اخته شو، امريکايانو عراق ونيوه، بېرته ترې هم ووتل، خو افغانستان کې لا هم د خپل غرور او تېروتنو په ختهکې داسې بند دي چې ځانته د وتلو لار گوري. دلته راتګ اسانه دی، بېرته تګ سخت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټـول قـوتـونـه د پـردیـو دلته
ښکاره راغلي دي، په غلا وتلي

د امریکا په شان د نړۍ یو ستر ملت، هېواد او زبرځواک ته سړی حیرانېږي چې ساینسي تجربه، پوهه او ټکنالوژۍ یې پر ټوله دنیا حکومت کوي، خو سیاسي مشران یې څومره له عقله پلي دي. موږ له خپلو سیاسي مشرانو ګیله لرله، خو اوس چې هغوی ته ګورو، زموږ پرې بیا هم د برخې خاوندان دي. عجیب ملک او عجیب هېواد دی، د پاکستان په شان د یو مصنوعي دولت مشرانو تر اوسه دومره تېرویستي چې تر ستوني په تاوان کې ډوب دي، خو دوی بیا هم پاکستان، پاکستان یادوي، د دوی په وینا، اسامه بن لادن یې په ایبټ اباد کې له دنیا تېر کړ، خو تاوان یې له افغانانو غواړي.

د القاعده درې سوه غړي یې په لاهور، اسلام اباد، کراچۍ او نورو سیمو کې ونیول، خو پوځي عملیات یې دلته جاري دي، څه ووایو؟ د زورور اوبه پر پیچومي خېږي، خو عقل یې په پوندو کې وي.

دلته باید یو ځل بیا یادونه وکړو چې افغانستان یو مستحکم هېواد دی او تر شا یې یو پیاوړی ملت ولاړ دی. دلته د افغانانو له خوښې پرته د بل هېڅ زورواک او زبرځواک بدله نسخه نه چلېږي، هر څوک دې د تاریخ په هنداره کې یو ځل نور او بیا خپل ځان وګوري، بس خلاص.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاریخي درسونه او سر نا خلاصي عبرتونه

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (اکتوبر) پر (۸)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (تلې) میاشتې له (۱۶)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

د اکتوبر اوومه پر افغانستان د امریکا د پوځي یرغل اتلسم کال پوره شو. شوروي پوځ پوره نهه کاله دلته تېر کړل، خپل سرونه یې هم

وخوړل، خو افغانانو ته یې هم د سر او مال درانه زیانونه واړول، شورویانو سل ملیارده ډالره زیان و زغمه، خو پر نهم کال لا میاشت بره

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوې نه وه چې نورې يې خپلې پښې سپکې کړې، امريکايان زر مليارده ډالره تاواني شول، خو تر اوسه لا د جګړې سر او بر لا معلوم نه دی.

د جګړې پر نهم کال د شوروي او د جګړې پر اتلسم کال د امريکايي پوځيانو تصوير يوډول ښکاري. زموږ دهېوادوالو د غم، درد او سياسي برخليک انځور هم يو شان برېښي، داسې ښکاري چې په دې جګړه کې ظالم او مظلوم دواړه بايلونکي دي، خو يو منافق ګټونکی هم لري: (جهاد افغانستان دفاع پاکستان)

د خواشينۍ خبره خو دا ده چې د افغانانو سرونه به څه وخت خلاصېږي؟ او له دې تاريخي درسونو به څه وخت ږور عبرت اخلي!؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

څو شيبې د کمال اتاتورک
د فکر تر څنګ

دا ليکنه د (۲۰۱۹م)کال د (اکتوبر) پر (۹)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (تلې) مياشتې له (۱۷)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

انکرې ته په دې خاطر لاړم چې د تورکانو د پلار (مصطفی کمال) مقبره وګورم، زيارت يې وکړم. د هغه مقبره پر يوه لويه غونډۍ واقع ده. هغه له دې ځايه د خپل ولس ژوند او پرمختګ څاري. غونډۍ هم

ښکلې او ښېرازه ده ، ښار هم ښکلی او ولس هم سوکاله دی. اتاتورک د تورکانو ملي اتل دی . کله چې مې د اتاتورک مقبره او تصوير ته کتل، نو د خپل اتل (غازي امان الله خان) او د هغه د ملت تصوير مې ذهن ته راته،

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګه وو ؟ او څنګه شولو؟ زموږ اتل چې کله ترکيې ته سفر درلود، نو

اتاتورک يې تود هرکلی وکړ او هغه يې د شرق د ویښتابه ستوری وباله. هو شرق ويښ شو، خو زموږ ملت لا تر اوسه ویده او بدمرغه دی. هغه ملت چې خپل اتل په کاڼو ولي، برخليک به يې همدغسې وي. کمال اتاتورک او غازی امان الله خان دواړه د ملتپالنې ، خپلواکۍ او پرمختګ مخکښان او دواړه د يوه فکر سکني ورونه وو ، چې يو يې په خپلو ارمانونو کې بريالی او بل يې په ډېرې نهيلۍ له خپل وطنه وتلو ته اړ شو.

های های وطنه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ورځ په جلال اباد کې

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (اکتوبر) پر (۱٤)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (تلې) میاشتې له (۲۲)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

سهار چای مو په خپل کور کې له حاجي صیب خان محمد باز منګل او له کابل څخه له نورو راغلم مېلمنو سره یو ځای وڅښه. وروسته د استاد ببرک میاخېل د مور بي بي فاتحې ته ورغلم. تر هغه وروسته د

ښاغلي معلم صیب عزیز د دوو زامنو د ودونو مبارکۍ ته لاړم. څو دقیقې وروسته د ننګرهار عامه کتابتون ته لاړم او یاد کتابتون ته مې یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسته کتابونه ډالۍ کړل، بیا د اطلاعاتو او کلتور ریاست ته لاړم، له ښاغلو شېرشاه همدرد او امرالله امید سره مو ښه فرهنګي بنډار وکړ، ما ورته د کتابتون لپاره کتابونه ډالۍ کړل او دوی هم خپل نوي چاپ کړي کتابونه را ولورول، ورپسې نصیر مومندکتابتون ته لاړم هلته مې یادکابتون وکوت ، خپل کتابونه مې ورته ډالۍ کړل او د کتابونو د چاپ پر اوسني

حالت مو هم بحث وکړ، ترهغه وروسته د شاعر پیچوال صاحب په بلنه د حصارک د پخواني ولسوال ښاغلي عبدالخالق معروف ډېرې ته لاړو، هغه زمونږ او له پېښور څخه د راغلو لیکوالو ښاغلو (ایاز فضلي داودزي او محمدشاه دلکش) او ټولو نورو ډېر عزت وکړ، وروسته مې داودزي

(c) ketabton.com: The Digital Library

صیب او دلکش صیب سره د (پېرزوينې يوټيوب) چينل لپاره اوږده ادبي مرکه وکړه. تر هغه وروسته مې له کابل څخه د يو شمېر راغلو مېلمنو

سره وکتل ، بيا د ښاغلو حاجي وحيدالله وليزي او انجنير فضل ربي وليزي مرحوم پلار فاتحې ته ورغلم. ماښام له کډوال صيب او جلالتماب

محمداسمعيل اړم پتيار صيب سره خپل کور ته راغلو او دلته له کابل څخه نورو راغلو مېلمنو سره ملګري شو. ښاغلي ماهرالله راسره ټوله ورځ ملګری و، له ټولو هغو دوستانو څخه مننه چې نن ورځ يې له ما سره زحمت وګاله او زموږ قدرونه يې وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له تلې تر لړمه

دا ليکنه د (۲۰۱۹م) کال د (اکتوبر) پر (۳۰)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لړم) مياشتې له (۸)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

د تلې پر شپېږمه د ولسمشرۍ ټاکنې تر سره شوې، موږ ويل څه د تلې مياشت ده، هر څه به په تله برابر وي، ان د يو نوماند ټاکنيزه نښه هم

تله وه. موږ فکر کاوه چې نوماندان او کمېسيون به هم له تلې سره لېوالتيا لري ؛ ټاکنې به ډېر ژر په همدې تله کې وتلې او هر څه چې په تله کې وي هغه به را ووځي.

خبره د تلې له پيل نه پای ته ورسېده خو تله لا معلومه نه شوه.

اوس نو خبره د لړم لومړۍ لسيزې ته ورسېده، اوس نو زموږ ټاکنې د لړم ترحم ته انتظار کاږي، چې څومره نښونه پرې وهي؟ څومره يې چيچي؟ او څو ځايه يې چيچي؟اوس نو ډول ډول پاړوګران د ټاکنو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمېسيون خوا ته ګرځي راګرځي، لوی او واړه پاړوګر . ګورو چې د چا دم به اغېز وکړي؟

زه خو فکر کوم چې خبره لوی دمګر او پاړوګر کې ده، هغه چې کله يو دم واچوه، نو سم دلاسه به د يوکانديد د خوښې نتيجه را و وځي، ابی به مړه شي او تبه به يې وشلېږي ؛ نوماند به خپل لاسونه پورته کړي او کمپاينران به يې خپلې تورې وځلوي، خپل مقامونه به خوندي کړي او که دم سست و او د بل نوماند له غاړې هم لاړې را تاوې وې، نو سروکی به همغه تننی تننی وي، خو ځو لنډۍ او غاړې به پکې تازه کېږي. نورې خبرې هم ډېرې دي، خو اوس همدومره: شيخ فريده پټه خوله دې بهتري ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حقیار د اسلامي ولسواکۍ یو سرغندوی

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (اکتوبر) پر (۳۰)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لړم) میاشتې له (۸)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

قاضي محمد حسن حقیار یو ژور دیني عالم، یو ښه لیکوال، یو ښه اسلامپال او یو زړور ملتپال افغان دی. حقیار د طالبانو د واکمنۍ پر مهال د یوې داسې عادلانه ولسواکۍ او د رسنیو د ازادۍ چغې وهلې چې

اوسنیو تصنعي دیموکراتانو لا په هېواد کې د قدم وهلو جرات نه درلود. حقیار لومړی دیني عالم و چې په یوې ژورې تحلیلي علمي لیکنې کې یې د ښځې دا حق تثبیت کړ چې په یوه اسلامي ټولنه کې ان د جمهوري ریاست مقام ته د نوماندۍ حق لري. ده د طالب نظام له پلویتوب سره سره د هغه پر نیمګړتیاوو د نیوکو تر څنګ خپله فرهنګي مبارزه جاري وساتله او د رسنیو د ازادۍ لپاره یې خپل هوډ ټینګ وساته. د طالب نظام تر رنګېدو وروسته یې لکه د ځیو نورو په شان ځان د اومغلنې او تصنعي ولسواکۍ ممثل او مخکښ و نه ګاڼه او نه یې په طالبانو پسې خوله خلاصه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړه. د ده په خپل نظر د اشغال پر ضد يې قلمي او رسنيزه مبارزه وکړه او يوه ورځ يې زما په مخ کې د وخت ولسمشر (کرزي صيب) ته وويل چې زه د امريکايانو د حضور مخالف يم او د وتلو لپاره يې معقوله طرحه هم لرم. د حقيار سرېتوب او مليتوب هغه وخت هم ماته ښه څرګند شو چې د طالبانو د واکمنۍ پر مهال زما په ګډون د څو تنو ملتپالو فرهنګيانو د زندۍ کولو پلان جوړ شوی و، خو حقيار او ځينو طالب فرهګنيانو ماته احوال را ولېږه چې تر هغه پورې له پېښوره مه راځه چې څو موږ درته ويلي نه وي او يا دا خطر رفع شوی نه وي. حقيار له خولې مړاوی، خو له فکر او قلمه ډېر تېز او ژور ديني عالم او پوخ سياسي مبصر دی. ده په تېرو اتلسو کلونو کې د درباري غوړه مالانو، ستميانو، افغان ضد ډلو او نورو مضره سياسي حشراتو پر ضد خپل ملي رسالت په زړورتيا سره تر سره کړه. لکه څنګه چې حقيار د نورو خلکو له سياسي نظرياتو سره ځان ته د نظر د اختلاف حق ورکاوه، دغسې د ده له نظرياتو سره اختلاف هم د هر افغان حق دی، خو د ده د فزيکي امحا لپاره هر ډول هڅه د مقابل لوري د منطق پر کمزورۍ دلالت کوي او موږ دا د وحشت او رزالت يو ښکاره نښه ګڼو، حقيار اوس پر پښو تېي شوی دی، خدای به يې ژر جوړ کړي، خو د حق د لارې پالل يوازې د محمدحسن حقيار کار نه دی. دا د هر حقپالونکي رسالت دی. حقيار به بيا پر تلويزيون را څرګند شي، اختلاف به هم کوو، اتفاق به هم کوو، مناظره به هم کوو، مباحثه به هم وي، مشاجره به هم وي، مفاهمه، مشاعره او مقابله به هم وي، خو ماشې ته لاس وروړل به په کې نه وي او وژل به په کې نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چا په زمانه کې؟

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (اکتوبر) پر (۳۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لړم) میاشتې له (۹)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نه د شداد زمانه ده نه د نمرود، نه د فرعون زمانه ده نه د یزید، خو کوم وحشت او دهشت چې روان دی دا د ولسواکۍ او اسلامي جمهوریت په زمانه کې دی، دا د ملاواکۍ او اسلامي امارت په زمانه کې دی. یو پلو د نړۍ د مدنیت توغ رپیږي او بله خوا د اسلامي خلافت

بیرغ رپاند دی. یوه خوا د نړۍ د دویم نمبر مفکر د توصیف باران اوریږي او بله خوا د اسلامي نړۍ د دویم نمبر ملا ستاینې کېږي، خو د شعارونو په دې ګرم تنور کې بیا زما د وطن تنکي نرګس وریتېږي.

د نړۍ پر مخ به داسې څوک وي چې څو شیبې دې ترهېدلي تصویر ته په مسلسل ډول وګوري؟ څومره ترهېدلې هوسۍ ګوتې ده، هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وېرېدلې چې د خپل پلار تصویر ته نه ګوري، هغه وايي چې اوس به بل ډز کېږي، اوس به يې د پلار له سينې بله ګولۍ وځي، اوس به يو ځل بيا دا مه مه کوي، زړه به يې درزېږي، شونډې به يې رپېږي او سلګۍ به يې بندېږي.

دا دی زما د وطن د ژوند تصویر . پلار دې لاړ لورې ! خوکه څوک غواړي ستا د پلار د ژوند د وروستيو شېبو او سلګيو تصوير وګوري، نو ستا پر زړه دې لاس کېږدي، ستا سترګې دې ښېرته کړي، هلنه به هر څه وګوري . هو لوري ! کله چې دې د شپې نا وخته مور او نيا غېږ کې و نيولې د پلار د ژوند وروستۍ شېبې دې ورته ټکي په ټکي بيان کړه او همدا داستان بيا هغې نړۍ کې د خدای حضور ته هم په همدې بڼه تېر کړه.

ای د ايمان او وجدان خاوندانو ! هغه ملي بيرغ ته خو ګورئ کنه چې د شهيد مخې ته هسک دی؟ ای د دې وطن يو ارماني شهيده ! پر مخه دې ژېړي ګلونه. . . . .

(c) ketabton.com: The Digital Library

توره او هنر

دا ليکنه د (۲۰۱۹م) کال د (نومبر) پر (۵)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لړم) مياشتې له (۱٤)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

په دې ورځو کې د هندي سينما له لوري د پاني پت پر درېيم جنګ د جوړ شوي فلم کيسه ډېره ګرمه ده. دې فلم لا وار دمخه يو شمېر افغانان اندېښمن کړي هم دي. د اندېښنې خبره ځکه ده چې افغانانو توره او هنر يا هم جنګ او فرهنګ په موازي ډول پرمخ نه دي وړي؛ هنر او قلم مو تل تر تورې شاته پاتې دي. د پښتنو دتاريخ کومه تته رڼا چې راپاتې هغې کې هم د پرديو ليکوالو تله درنه ده. همدا خپله احمدشاه بابا به د بېلګې په توګه يادکړو. د بابا په باب تر ټولو مهم او تلحليلي اثر په ختيه يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سک هندو (ډاکتر ګنډاسنګ) لیکلی دی. (ګل محمد مرغزي) په مثنوي فورم کې احمدشاهي شاهنامه لیکلې چې تاریخې لیکنې ته یو څه خام مواد برابرولی شي. په ټولیز ډول پښتنو لیکوالو د بابا د اتلولۍ حق نه دی ادا کړی. له نن څخه لس کاله وړاندې پاني پت ته په دې خاطر لاړم چې د بابا د معرکې ډګر په خپلو سترګو وګورم، خو مخکې تر دې چې د پاني پت د دریم جنګ ډګر ته لاړ شم د پاني پت د یو بل جنګ د ماتې خوړلي اتل (ابراهیم لودي) مزار ته لاړم. ابراهیم لودي د بابر له لاسه ماتې وخوړله او هغه هم د خپلو پښتنو د تنګنظرۍ او سادګۍ له امله چې د خپل مشر پر وړاندې یې د بابر پټ او ښکاره ملاتړ کړی و. د ابراهیم لودي د مېړانې د یادولو لپاره څو سوه کاله وروسته یو انګرېز د هغه د اتلولۍ مجسمه جوړه کړه او د هغه قبر ته څېرمه یې ودروله، خو پښتنو لا هم د ابراهیم لودي په باب تر دې دمه تفصیلي اثار و نه لیکل. د ابراهیم لودي مزار کې هغه ته تر دعا وروسته د پاني ډګر ته لاړم. هلته د (ام) د هغې ونې تر سیوري لاندې ودرېدلم چې د هغې پخوانۍ ام ونې پر ځای ایښودل شوې او را لویه شوې وه او بابا تر همدې ونې لاندې ولاړ و او د جنګ قومنده یې ورکوله. دلته په دې ځای کې د پاني پت د جنګ د دواړو لوریو جنګي تابلوګانې نصب شوي، خو غالب او مغلوب لوری په کې نه ښکاري، پر تابلوګانو سربېره د درې څلور مترو په اندازه یو څلی هم ولاړ دی، پر څلي لیکل شوي چې دا د مرهټه وو او احمدشاه ابدالي تر منځ د پاني پت د دریم جنګ ډګر دی. نور دا نه دي لیکل شوي چې دلته بریمن څوک دی او مغلوب څوک دی. هندوانو د زغم کلتور او تاریخي واقعیتونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دواړه مراعت کړي دي . استاد خالق رشيد ماته د دې جنګ اکثره برخې بيان کړې او ما بيا له نورو اثارو څخه هم ګټه پورته کړه او د پاني پت د دريم جنګ کيسه مې په نسبي ډول په تفصيل سره په خپل يونليک کې بيان کړه. د يونليک نوم مې هم د بابا د شعر د يو نيم بيتي نيمه برخه (د ډيلي تخت هېرومه) شو. دا اثر چاپ شو، نو که ځوان نسل غواړي د پاني پت يا د عزت په دې جنګ کې د بابا له اتلولۍ يو څه نا څه خبر شي، نو دا او نور اثار دې ولولي. دا جنګ د نړۍ له داسې لويو جنګونو څخه و چې د قواو انډول په کې برابر نه و. د مرهټه وو د پوځيانو شمېر د افغانانو تر لښکرو نږدې اوه ځله زيات و، خو د بابا عقيده يې قوت، پوځي تدبير، زړورتيا او دښمن ته ښښنه او زغم د دې سبب شول چې د بابا په مشرۍ افغانان د (شيواجي) په مشرۍ د مرهټه وو لښکر ته ماتې ورکړي.

اوس سوال دلته دی هغه جنګ او وياړ چې موږ نږدې دوه نيم سوه کاله وړاندې د تورې په زور ګټلی و، دوه نيم سوه کال وروسته يې د هنر په زور ساتلای شو که نه؟ په خواشينۍ سره چې ځواب يې(نه) دی. ځکه چې موږ اوس هنر نه لرو، موږ لا اوس هم هنر ته د تکفير په سترګه ګورو، ليکوال او هنرمند ته ارزښت نه ورکوو، سينما خو د کفر معادل ګڼو، تلويزيون مو په زنځير تړلی و، نو خود به اوس پردي په خپل هنر زموږ خپله توره ښېرته زموږ پر ضد کاروي. که د پاني پت د فلم ډايرکتر هر څومره هم په دې فلم کې له تاريخي انصاف څخه کار اخيستی وي بيا به هم د خپلې ټولنې د عامه افکارو او خپلو شخصي او ملي ګټو تر اغېز لاندې راغلی وی. اوس نو موږ پر يوه شکايتي قوم بدل شوي يو، د دې پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای چې خپله کار وکړو له هر چا شکایت کوو. مسله په شکایت نه حلیږي. هندوانو توره بایلوده، خو هنر یې باینلود، نن د هنر په زور پردی توري په خپل نامه تماموي. موږ توره وګټله، خو هنر مو خپل نه کړ، نن توره هم لاړه او هنر هم، لوی خان خوشال خان خټک نږدې څلور سوه کاله وړاندې د پښتنو د تورې طالعې ته متوجه شوی او د هغې پر ځای یې د هنر انتخاب غوره بللی و:

که طالع او هنر دواړه راته کیږدئ

زه خوشـال بـه پـه کې ونیسم هنر

نو راشئ شکایت مه کوئ د خپل یو بابا توره د خپل بل بابا د هنر په زور خوندي کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زحمت او ارادې انځور

دا ليکنه د (۲۰۱۹م)کال د (نومبر) پر (۸)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لړم) مياشتې له (۱۷)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

دا لاندې انځورونه او په هغو کې زرغونه فضا چې ګورئ دا په ښېوې ولسوالۍ کې د دوو انسانانو د کار او ارادې برکت دی. دا دوه تنه نه افغانان وو او نه مسلمانان ؛ دواړه جاپانيان وو ، خو دواړه انسانان وو. ناکامورا او ملګري يې له نن څخه پنځه لس کاله وړاندې د دې سيمې ابادۍ ته ملا وتړله، په کمو

امکاناتو يې کار پيل کړ، خو په ډېر زحمت يې په لسګونو زره جريبه شاړه ځمکه اباده کړه. يو جاپاني په کې خپل ژوند قرباني کړ، خو دويم خپل همت باينلود او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغه لاره یې تعقیب کړه. اوس په کې مرغۍ ، څاروي او انسانان ټول خوشاله دي. نن له خپلو ملګرو سره د ناکامورا په نوم دې جوړ شوي تفریحي پارک ته ورغلی وم. هلته مې ګڼ شمېر هېوادوال ولیدل چې دې پارک ته د تفریح لپاره راغلـــي وو ، د ننګرهـــار پوهنتـــون محصـــلین هـــم پـــه کـــې شـــامل وو،

له هغوی سره مو څو شېبې بنډار هم وکړ. دا تصویرونه ځکه خپروم چې دا جاپانیان هم پر هغې او هم پر دې دنیا د دعاګانو او ستاینو مستحق دي او بله دا چې زموږ ځوان پښت د دوی له خدمت او همت څخه ښه الهام واخلي. که څوک غواړي هېواد اباد کړي نو دغسې دې اباد کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سولې د لټې په هیله

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (نومبر) پر (۱۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لړم) میاشتې له (۲۰)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

د عقرب میاشتې پر اتلسمه نېټه، د یکشنبې پر ورځ مو په دوحه کې د طالبانو سیاسي دفتر د مشرتابه هئیت او د بین الافغاني مذاکراتو د ټیم له مخکښو غړو سره وکتل. غونډه د ماسپښین پر دوو بجو پیل او د شپې

پر اتو بجو پای ته ورسېده. موږ په پیل کې د طالبانو د پلاوي د مشر؛ ښاغلي (مولوي شهاب الدین دلاور) څخه هیله وکړه چې د سولې د ټول تېر شوي بهیر ممکن جزیات موږ سره شریک کړي او تر هغه وروسته به موږ ورته خپل وړاندیزونه او د هېوادوالو اندېښنې بیان کړو. هغوی په پوره جرات او صداقت سره څه چې په تېرو کلونو او څو میاشتو کې تېر شوي وو، موږ سره شریک کړل، خو غونډه کې پر دې خبره اتفاق وشو؛ څرنګه چې اوس هم د مذاکراتو تسلسل ژوندی دی، ضرور نه ده چې ټول جزیات دې تر هغه پورې، چې پوره پاخه شوي نه وي او پوره نتیجه یې نه وي ورکړې، رسنیو سره شریک شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طالبانو د هئیت خبرې واضح او تر یوه حده هیله بښونکې وې. موږ ور سره خپلې او د مظلوم یا خاموش اکثریت اندېښنې شریکې کړې، دوی په زغم ځواب راکړ، د نظام د اداني د استحکام، د حکومت د پاشنې او انقلابي بدلون د مخنیوي او تدریجي سمون او همدا رنګه د تېرو ترخو تجربو د نه تکرار په اړه په ډېرو برخو کې د نظرونو ورتوالی او نږدېوالی موجود و. ټاکل شوې دا خبرې دوه ورځې نورې هم دوام وکړي. طالبانو سره موږ یادونه وکړه چې تر دې غونډې وروسته به موږ د ښاغلي غني په مشرۍ له اوسني حکومت سره هم ګورو، د سولې په اړه به د هغوی له نظرونو او وروستیو پرمختیاوو هم ځان خبروو، بیا به د دواړو نظرونو له نچوړ او نتیجې څخه ولس هم خبروو. خدای دې وکړي دا لړۍ او د نورو افغانانو هڅې له بهرنیانو سره د خبرو اترو تر څنګ بین الافغاني مذاکراتو ته هم لاره اواره کړي. د دې خبرو اترو جزیات مو په لیکلي بڼه ثبت کړي او همدارنګه له حکومت سره زموږ د احتمالي خبرو جزیات به هم ثبتوو او د دواړ لوریو له احتمالي موافقې سره سم به یې د رسنیو له لارې خپروو. خدای (ج) دې وکړي چې په پاتې دوه ورځنیو خبرو کې موږ خپل ولس ته د طالبانو له خوا واضح او هیله بښونکي پیغامونه ولرو. د دې خبرې یادونه هم کوو چې موږ نه د کوم ګوند، ډلې، قوم او سمت په استازۍ راغلي یو او نه د چاکوم رسمي استازیتوب کوو او نه یې کولی شو، پر خپل ولس مو زړه دردېږي، د درد هغه څرېکه مو تر دوی را رسولې، بیا به یې حکومت ته رسوو، خدای (ج) دې وکړي چې دواړه خواوې ولس ته یوه ښه هیله او ښه داډ ور وبښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سولې په هیله د خبرو دوام

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (نومبر) پر (۱۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لړم) میاشتې له (۲۰)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نن مو بیا د طالبانو د اسلامي تحریک د بین الافغاني مذاکراتي ټیم له غړو سره خبرو دوام وکړ. غونډه د ماسپښین پر درې بجو پیل او د ماسخوتن پر اتو بجو پایته ورسېده. نن ټولو ملګرو په ښه جدیت سره د

طالبانو له هئیت سره د سولې د اوسني حالت، د ملکي تلفاتو د کمونې، د بهرنیو عسکرو تر وتلو مخکې او وروسته بین الافغاني مذاکراتو، له

(c) ketabton.com: The Digital Library

زندانیانو او ملکي وګړو سره د طالبانو د چلند، د هغوی د واکمنۍ په ساحه کې د تعلیمي او رغاونیزو چارو د ښه والي، د نجونو د تعلیم، د رسنیو د ازادۍ، د طالبانو تر واک لاندې سیمو کې د خلکو د تګ راتګ خوندیتوب، له سیمې او نړۍ سره د طالبانو راتلونکو مناسباتو، په اوس او راتلونکې مهال کې د ایران او پاکستان د هر ډول مداخلو د مخنیوي، د راتلونکي او اوسني نظام د محتواوو، د سیمې د هېوادونو د رول، د سولې لپاره نړیوالو تضمینونو، د طالبانو له تېرو چلندونو څخه د خلکو د اندېښنو، بیارغونې، اقتصادي پلانونو او نورو ګڼو مسایلو په باب، چې د اکثرو افغانانو په ذهن کې ګرځي، هر اړخیز جدي بحثونه وکړل. د طالبانو

هئیت هم هرې برخې ته په ترتیب سره توضیحات او ځوابونه ورکړل. د دوی له ځوابونو دا پته ولګېده چې طالبان اوس هغه پخواني طالبان نه دي؛ اوس د سیاست پر رموزونو او د حالاتو پر نزاکتونو پوره پوهېږي او هرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندېښنې ته يې څو متبادلې لارې سنجولې دي. د نن ورځې غونډه هم جدي وه هم معلوماتي، ان‌که د حکومت اوړپکي رسمي او نارسمي پلويان هم راغلي واى، له طالبانو سره به داسې جدي بحث ته نه واى وړاندې شوي. جزيات به يې وروسته هېوادوالو سره شريک شي. د غونډې په پاى کې زما او د ځينو نورو ملګرو له خواد طالبانو د هئيت غړو ته يو شمېر کتابونه هم ډالۍ شول. ټاکل شوې ده خبرې سبا هم دوام ورکړي، چې وروستۍ نتيجه او نچوړ به يې هېوادوالو سره شريک شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

طالبان، بدلون او د سولې بهیر

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (نومبر) پر (۱۵)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لړم) میاشتې له (۲٤)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

د لړم میاشتې پر اولسمه نېټه مو له یو شمېر افغانانو سره قطر ته سفر وکړ. د سفر اصلي هدف سوله وه. د طالبانو د سیاسي دفتر او د بېلابېلو کمېسینونو د مشرتابه له اکثرو غړو سره مو پنځه ورځې متواترې ډله

ییزې او انفرادي خبرې اترې وکړې. خبرې ګرمې، نرمې، خوږې او ترخې ټولې په کې تبادله شوې، د نظرونو اختلاف، تضاد، ټکر او اتفاق ټول په کې محسوس و. خو د خوند او پند خبره په کې دا وه چې دا هر څه په کې د دواړو غاړو له خوا په پوره منطق، زغم او درک سره تبادله شول. له دې خبرو موږ دا نتیجه واخیسته چې که څه هم د ډاکتر محمد اشرف غني په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشرۍ د اوسني حکومت او د طالبانو د اسلامي تحریک د نظریاتو ترمنځ زیات واټن شته، خو دا واټن دومره هم نه دی چې هیڅ حل لاره و نه لري.

یو سړی هغه وخت عادلانه قضاوت کولی شي چې د طرفینو نظرونه په دقت واوري. طالبان چې اوس د منطق په کومه پوړۍ کې ولاړ دي او د خپل ثابت دریځ تر څنګ د زغم او منطق کومه تجربه شوې روحیه لري، له دې څخه باید اعظمي ګټه پورته شي، دلته حکومت هم باید له

هوایي دهلېزونو او شعاري دیموکراسۍ څخه د ځمکنیو واقیعیتونو درک ته راکښته شي، نو بیا دواړه لوري یو بل ښه درک کولای شي. زموږ د سفر یوه موخه هم دا وه چې د طرفینو د نه عملي کېدونکو غوښتنو کچه په نرمۍ او منطق سره راټیټه شي، چې دا کار په پای کې لوی تفاهم ته لاره اواروي. په قطر کې د طالبانو مشرتابه او ټولو غړو څخه مننه کوو چې هم یې زموږ ټولې خبرې په پوره زغم واورېدلې او هم یې له افغاني دود سره سم زموږ درنه مېلمه پالنه وکړه. د طالبانو مشرتابه په لسو هغو برخو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ ته ليکلي وضاحتونه راکړل چې زموږ د هېوادوالو د ننني او سباني ژوند برخليک ورسره تړلی دی. دا وضاحتونه به د یو خبري کنفرانس له لارې ولس سره شریک کړو. بیا به هڅه وکړو چې د حکومت له مشرتابه سره هم خبرې اترې وکړو او د خبرو دا لړۍ له نورو افغانانو سره تر هغه بریده وغځوو چې بین الافغاني مذاکراتو او لوی تفاهم ته لاره اواره کړي. د دې خبرې یادول هم ضروري ګڼو چې موږ د هېڅا په پلوۍ او د هېڅا په استازۍ دا خبرې نه دي پیل کړي، موږ افغانان یو او د نورو ټولو افغانانو په توګه مو دا حق خوندي دی چې د خپل هېواد د برخلیک په ټاکلو کې تر خپله وسه خپل مسولیت اداکړو. له طالبانو سره خبرو اترو موږ ته دا هیله پیداکړه؛ که غر هر څومره لوړ دی، خو پر سر یې لار شته. له طالبانو سره د خبرو جزیات موږ په لیکلي بڼه ثبت کړي دي چې پر خپل وخت به هېوادوالو سره شریک شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عبرت تجربې

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (نومبر) پر (۱۸)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لړم) میاشتې له (۲۷)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

پروني مخالفین نن سره پخلا دي، نننی مخالفین به سبا سره پخلا وي، خو هغه تنکي ځوانان او هغه تازه ګلونه چې د دوی په مخالفت کې رژېدلي، نه بـه بیـا را وګرځـي او نـه بـه بیـا وغـوړېږي ، نـو راځـئ د خپـل ژونـد

له دې لیدلو تجربو څخه عبرت واخلو، د جګړې د ټولو غاړو د پخلاینې لپاره هڅه وکړو، د جنګیالیو د هوسونو مخه ونیسو او که داکار نه شو کولای ، نو د جنګ د توجیه لپاره تصنعي دلایل و نه لټوو ؛ ځان غلی کړو ، که څه هم دا د کمزوري ایمان نښه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دلیل او منطق یو بل ستوری هم و نړېد

دا لیکنه د (۲۰۱۹م) کال د (نومبر) پر (۲۰)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لړم) میاشتې له (۲۹)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

په افغانستان کې د جګړې په څلوېښت کې ناورین کې وحید مژده د هغو لیکوالو او مبصرینو له جملې څخه و، چې هم یې فکر درلود او هم یې استقامت . په دې بهیر کې پر ده ډېر فشارونه راغلل، خو ده خپل هوډ باینلود، هغه د مادیاتو پر وړاندې هم خپل ضمیر کمزوری نه کړ او د

تصنعي ولسواکۍ په چاپېریال کې یې د غوړېدلیو پخوانیو جهادي جنګسالارانو پر وړاندې هم خپله قلمي مبارزه تر سره کړه. هغه د طالبانو په حاکمیت کې حکومتي دنده درلودله، خو د هغوی د نظام تر سقوط وروسته یې هېڅکله هم لکه د ځینو نورو په شان هغو پسې د غیبت خوله خلاصه نه کړه؛ خپل فکري استقامت یې وساته. هغه د پاخه قلم، درانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخصیت او ژور نظر خاوند و. په پوره منطق یې د مقابل لوري خبرې اوریدلې او ځوابولې. نن چې ظالمانو هغه شهید کړ، دا د دې مانا ور کوي چې لا هم دلته د استدلال په مقابل کې د ټوپک ژبه واکمنه ده. مژده یو اسلامپال او انساندوست افغان و. ډیر کلونه به تیر شي، خو دا وطن به د مژده غوندې لیکوال په خپله لمن کې و نه غوړوي.

نږدې شپږ میاشتې کیدې چې مژده صاحب مې زړه کې ګرځیده، شپږم حس مې راته یو ډول وسوسه پیدا کړې وه، ما ویل مژده صاحب به ژوندون تلویزیون کې میلمه کړم، یوه اوږده مرکه به ورسره وکړو، پر ژوند باور نه شته، د مژده صیب نږدې دوست ؛ صدیقي صیب وویل چې زه یې ضرور راولم، تلویزیون کې به شورا هم وخورو، ګپ به هم ولګوو او مرکه به هم وکړو، ، خو د ګڼو مصروفیتونو له وجې تر نن ماښامه دا مرکه و نه شوه. کله چې ماښام نا وخته کور ته راغلم، پر مژده صیب له شوي بریده خبر شوم، ژر مې صدیقي صیب ته زنګ وواهه، ما ویل د مژده صیب احوال راکړه، هغه وویل نه یم خبر، ژر احوال درکوم، څو دقیقې وروسته یې په ژړغوني غږ په ټیلیفون کې وویل : مژده صیب مژده صیب ش ش شهید. . . . . نور نو ټیلیفون ګل شو.

مژده صیب لاړ، بیا نه راګرځي، قلم شهید، کتاب یتیم او یادښتونه په وینو رنګ پاتې شول.

ای وحیده، ای شهیده، ای د دې وطن د ارمانونو مژده! ته خو لاړې ته خو لاړې، اوس اصلي مقام ته ورسیدې، دلته خو دې ډیرې چغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووهلې، خو هېڅ‌چا دې غږ وانورېد. د خدای (ج) مخلوق ډېر په تنګ کړې، تر پایه دې قانع نه‌کړل، خو ګوره هلته چې د لوی خالق مخه‌کې ودرېدې، ټول حقایق ؛ ویلي او ناویلي ورته په زېر او زور بیان‌کړه:

شـــهیدو تاســـو نــه‌کــه هلتــه چــا پوښــتنه وکــړه
ورتــه بــه وایــې چــې وطــن‌کــې بهیــدلې اوښــکې

تا خو دلته هر وخت سپینې سپینې ویلې، لوی رب ته ووایه چې هلته په وطن‌کې له تا منکر او پر تا مین ټول زموږ د ماشومانو پر ستنو چړې را کاږي، هغوی چې ستا د دوښمنۍ توغ یې پورته‌کړی، له هغوی خو ګیله نه لرو، خو هغوی چې ستا په استازۍ جنګېږي د هغو د تهمت او ظلم توره تر ټولو تېره ده.

ای د وطن د ارمانونو مستدلل شهیده، خپل رب ته هر څه ووایه، د ټول وطن د سویو اسوېلو پیغام ورته ورسوه او له هغه ځایه موږ ته د سوکالۍ او تسکین یو مژده او یو زېری را ولېږه، ای وحیده، ای مژده او ای شهیده. .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اتل اوښکې

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (دسمبر) پر (٤)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (لیندۍ) میاشتې له (۱۳)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

زما لپاره نن ورځ اتل هغه څوک دی چې دا وران وطن را زرغون کړي، د ورانۍ مخه ونیسي او د ابادۍ مثالونه پرېږدي. څو کاله مخکې مې همداسې یو اتل (ناکامورا)په ننګرهار کې وموند. ده په کمو امکاناتو

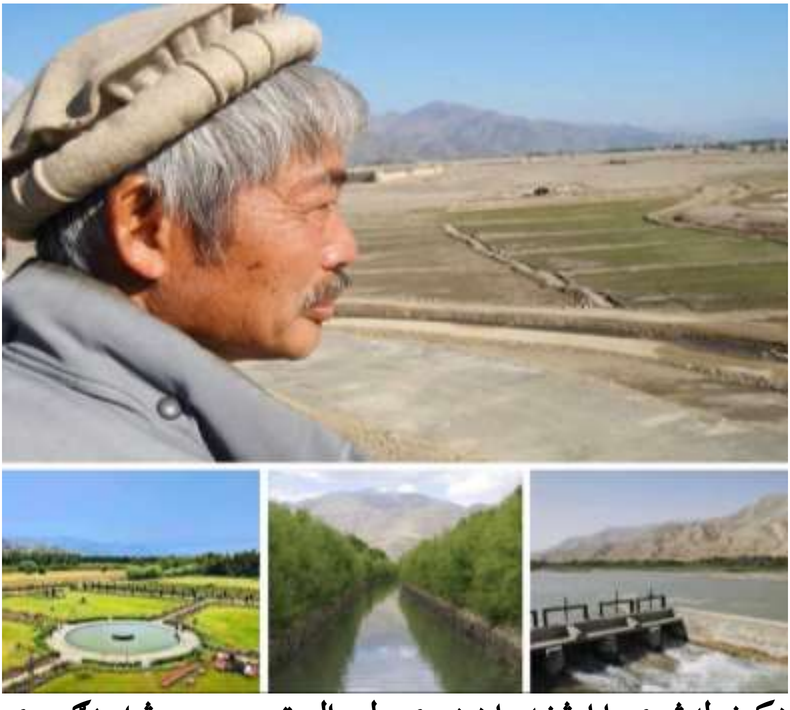

د کونړ له ژېړي بابا څخه بیا د ښیوې ولسوالۍ تر وروستیو څنډو؛ ګمبیري دښتې پورې (۳۷) کیلو متره کانال کیندلی دی. (مروارید) کانال نوم یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ور کړی دی. دې کانال په لسګونو زره هکتاره شاړه ځمکه خړوب کړې ده او پر دې سربېره يې د يو لوی تفريحي پارک تر څنګ بېلابېل فارمونه او مثمر باغونه هم جوړ کړي دي. ده سره يو بل جاپانی هم ملګری و چې وار له مخه يې د دې وطن د ابادۍ لپاره سر قربان کړی و. موږ و پتېيله چې د دې ژوندي او قرباني شوي جاپاني قدردانی وکړو. زه، زما مېرمن (ارين يون)، د ملي تحريک غړي، د ښېوې ولسوالۍ سپينږيري او ځوانان ؛ نــــږدې درې ســـــوه تنــــه ســـــره راټـــول شـــــولو، د

دې ژوندي انجنير قدردانی مو وکړ او د مړي کورنۍ سره مو خواخوږي څرګنده کړه. جاپاني انجنير ته مو ستاينليک ورکړ او لونګۍ مو ور په سر کړه، بيا مو خبرو ته راوغوښت مخکې تر دې چې خبرې پيل کړي له سترګو يې اوښکې راغلې، سخت يې وژړل، کله چې يې سلګۍ لږ شان غلې شوې، نو په ګوډه ماته خو خوږه پښتو يې وويل چې ما فکر نه کاوه چې افغانان دې ماته دومره مينه راکړي او ما دې دومره و نازوي. ستاسو دې کور ودان وي . بيا يې د متوفی ملګري خاطرې يادې کړې او ويې ويل چې زه د هغه د ارمانونو د پوره کولو لپاره د هغه لاره تعقيبوم. فضا ډېره

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوږه او احساساتي وه. همدا شېبه چې زه د دې انجنير تر ټيپي کېدو او بيا سملاسي له مرګه خبر شوم، نو په سترګو کې مې اوښکې راغلې، هغه صحنه او هغه شېبه را ياده شوه، د جاپاني اوښکې د احساس، خوشالۍ او سرلوړۍ اوښکې وې، خو زما اوښکې د غم، خجالتۍ او سر ټيټۍ اوښکې دي، هغه د داسې يو ملت غړی و چې له لرې واټنه دلته د خدمت لپاره راغلی و او زه بيا د داسې يو ملت غړی يم چې خپل خدمتګاران وژني او بادران په سر ګرځوي. هغه بل جاپاني انجنير دا هوډ درلود چې څه وخت وروسته مسلمان شي، خو بل مسلمان تر اسلاميت وړاندې وواژه او دې بل ته چې افتخاري افغاني تابعيت ورکړ شو، دی هم چا افغانيت ته پرې نښود، د خپل ملت پر حال مو ډېر افسوس په کار دی.

يا ربه ته رحمان او ته رحيم يې، ستا د جنت او نعمتونو لمن هم لايتناهي ده، ته خو دغو دواړو جاپانيانو ته مغفرت او جنت نصيب کړې او موږ درڅخه دا هيله هم کوو چې پر هغې نړۍ مو ستا له دې دوو ښاغلو بنده ګانو سره زموږ د ليدو نصيب وکړې چې موږ يې د خپل سوي لوي وطن د ابادۍ په خاطر لاسونه ښکل کړو او د خپل ملت د جاهلو وګړو له خوا له دوی سره د شوي چلند له امله له دوی څخه ښښنه وغواړو.

يا ربه نور رحم. . .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناکامورا لاړ

دا لیکنه د (۲۰۱۹م)کال د (دسمبر) پر (٤)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (لیندۍ) میاشتې له (۱۳)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

ډاکټر ناکامورا لاړ هغه بیا نه راګرځي، هغه له افغانستانه مرور شو، هغه له هر افغانه مرور شو، هغه په نوم له هر انسانه مرور شو، هغه د جنت په هیله دلته د چا کورونه نه رنګول، هغه دلته باغونو ته اور نه ورته کاوه، هغه د ځمکې پر مخ د جنت نښې کرلې، هغه ونې کرلې، هغه مېوې کرلې، هغه بوټي کرل، هغه ګلان کرل، هغه د هوا مرغیو ته اوبه پیدا کړې، هغه انسانانو ته مېوې پیداکړې، هغه د ځمکې پر مخ د جنت مېوه وکرله؛ هغه انځر وکرل، هغه زیتون وکرل، هغه د انسانیت لپاره هر څه وکړل، خو دوه پښنه پیزو وګړو نن د هغه عوض په ګولیو ورکړ. نور نو ناکامورا نه شته، نور به نو هلته دا شنې ونې مړاوې شي، نور به نو هلته ګلان وا رژېږي، نور به هلته سترړي هوايي مرغان دمه نه کوي، نور به هلته د ځالې لپاره ونه پاتې نه شي، نور به هلته څارویو ته شنه کبله پاتې نه شي، نور به هلته سترړي ځوانان مېلې و نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي، هر څه به بیا سپېره شي، هر څه به بیا وریېل شي، هر څه به لوټ شي او هر څه به د څو داړونکو تر منځ تقسیم شي، نه به په ملاکې د دې وس وي، نه به طالب کې، نه به مجاهدکې د دې توان وي او نه به په ملحدکې، نه به په جاهل کې د دې متره وي او نه به هم په مفکرکې چې دا شنه باغونه همداسې زرغون وساتي او یا د ډاکتر ناکامورا پاتې هیلې پسې تعقیب کړي. بس یو کمېسیون به وټاکل شي چې څېړنه وکړي، دا څېړنه به لا بشړه شوې نه وي چې بله بده پېښنه به وشي، د نظام چارواکي او مخالفین به بیا په هغې کې مصروف شي او دا لړۍ به همداسې دوام ومومي.

زه خو اوس داسې یو حالت کې یم چې د حکومت له موافقینو او مخالفینو، مجاهدینو او ملحدینو، طالبانو او ټامیانو یوه څخه هم د خیر هیله نه شم لرلای، خو د خدای ج له حکم سره سم هر ژوندی موجود د مرګ مزه څکي، ازار او دعا یې قبلېږي، نو اوس له ژوندیو وګړو پرته له ټولو ژوندیو موجوداتو، که هغه ونې دي که بوټي، مرغان دي، که کبان، څاروي دي که نور موجودات، چې په یو نه یو ډول د ناکامورا د لاس ګټه ورته رسېدلې ده، هیله ورڅخه کوم چې خپل رب ته د تعظیم سرونه ټیټ کړي، ورته ووایي چې یا ربه! زموږ ناکامورا ته مغفرت نصیب کړې او که غواړې موږ خوشاله او ژوندي پاتې شو، نو موږ ته همداسې یو بل ناکامورا را نصیب کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ايا موږ ډېر چټک نه يو!؟

دا ليکنه د (۲۰۱۹م)کال د (دسمبر) پر (۲۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل)کال د (ليندۍ) مياشتې له (۳۰)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

که څه وايو په يو ځپېړې سل مخه خوړېږي اوکه څه نه وايو نو غاړه مو بنديږي.

د تلې پر شپږمه د ولسمشرۍ ټاکنې تر سره شوې، دا دی د مرغومي شپږمه را نږدې کېږي، خو تر اوسه لا لومړۍ نتيجه څرګنده نه ده ؛ نږدې (۹۰) ورځې وخت تېر شو، خو د مشورې سر لا معلوم نه دی. د ټاکنو

پر لومړۍ ورځ نږدې يو لک ټاکنيزو مامورينو او نږدې يو لک ناظرينو او مشاهدينو په ووټ شمېرنه کې برخه واخيسته، دوه مياشتې پر چاڼ تېرې شوې، خو بيا ووېل شول چې اته لس لکه رايې به پاکې وي! شمېرنه او ناندرۍ بيا پيل شوې، خو بيا هم نتيجه بې نتيجې ده. تر ټاکنو وروسته نږدې يو لک کسانو(تکراري ضريب) په مستقيم او نامستقيم ډول پر رايې شمېرنې تېر کړل، خو بيا هم نتيجه مبهمه ده. ټول ټال درې لکو تنو د اته

(c) ketabton.com: The Digital Library

لس لکو رایو په شمېرنه کې برخه واخیسته، یانې لږ ترلږه هرو درېو تنو د شپږو رایو په شمېرنه کې ونډه لرلې ده، خو بیا هم نتیجه بې نتیجې ده.

که یوازې د ټاکنو ورځني مامورین د وخت په ضریب کې ضرب کړو، نو نږدې سل زرو تنو په شمېرنه کې ګډون کړی، یانې یو تن په نږدې نوي ورځو کې اتلس رایې شمېرلې دي. که دا ټولې رایې یوازې یو تن شمېرلې وای نو په یوه دقیقه کې ورته په اوسط ډول(۲۷) رایې ور رسېږي. په داسې حال کې چې په یوه دقیقه کې یو تن کولای شي سل زرګیز نوټونه وشمېري، خو بیا هم نتیجه ګونګه ده.

که د دې رایو شمېرنه د کمپیوټر په واسطه تر سره شوې وای، نو تر نیم ساعت زیات وخت یې نه نیوه.

پرکومه ورځ چې دلته ټاکنې وشوې تر هغه وروسته بیا تر دې دمه د نړۍ په پنځو هېوادونو کې د ولسمشرۍ ټاکنې وشوې، د (۲٤) ساعتونو په بهیر کې یې نتیجه معلومه شوه، خو دلته یې په (۱۰۸۰) ساعتونو کې د مړي او ژوندي حساب معلوم نه دی. دا خو لا د لومړیو شمېرنو نیجې دي چې وروستۍ به یې څومره وخت نیسي؟

اوس نو تاسو وویاست چې موږ د زمانې تر سرعت څو ځله زیات چټک نه یو؟ نو په ټاکنو کې چې دومره ګړندي یو په نورو چارو کې به مو څه حال وي!؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نازک اکثریت څه ته وايي؟

د ټاکنو نتيجه د ګړنګ پر غاړه

دا ليکنــه د (۲۰۱۹م) کــال د (دســمبر) پــر (۲۲)مــه، چــې د (۱۳۹۸ل)کال د (مرغومي) مياشتې له لومړۍ نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نازک اکثريت دېته وايي چې په ډېر کم بدلون سره خپل ثبات له لاسه ورکړي او له اکثريت څخه د لوړ يا مخکښ اقليت کچې ته راټيټ شي.

د ټاکنو کمېسيون د اعلان له مخې ډاکټر غني د ولسمشرۍ په دې ټاکنو کې له (۱،۸۲٤،٤۰۱) څخه (۹،۲۳،۸٦۸) رايې ګټلي چې د دوی د محاسبې له مخې د ټولو فلتر شويو رايو (٥۰،٦٤) سلنه جوړوي، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې مانا چې يوازې (۱۱،٦٦٨) رايو ډاکتر غني د ګټنې پوړۍ ته رسولی دی.

دا په داسې حال کې ده چې نږدې (درې سوه زره) رايې، چې د ټولو رايو (۱٦،٤٤) سلنه جوړوي د مخالفو نوماندانو تر اعتراض لاندې دي او هم د (۲۷) ولايتونو د رايو د بيا شمېرنې غوښتنه کوي. اوس نو د هدف توپ د ټاکنيزو شکايتونو د انصاف په ډګر کې پروت دی. د ټاکنو کمېسيون د مسوليت بار له خپلو اوږو لرې کړ او هر څه يې د شکايتونو کمېسيون غاړې ته ور واچول. اوس که د شکايتونو کمېسيون همدا نتيجه کټ مټ او يا هم د اوو اتو زرو رايو په تغير سره تائيد کړي، نو غني به په لومړي پړاو کې د منتخب جمهور رييس په توګه د پنځو کلونو لپاره خپل کار ته دوام ورکړي او که چېرې د ټولو رايو له جملې څخه د ډاکتر غني د (۱۱،٦٦٨) په ګډون له (۱۵-۲۰) زره رايې راکمې شي، نو ټاکنې دويم پړاو ته ځي، ځکه چې په دې رايو کې به د مخالفو کانديدانو رايې هم يو څه ناڅه کمېږي، خو ډېرې به د ډاکتر غني وي، هر څومره چې د رايې کمولو کچه پورته کېږي، د غني د رايو چټ راټيټېږي او که چېرې تر اعتراض لاندې درې سوه زره راکمې شي، نو معادله بېخي د غني په زيان تمامېږي چې احتمال يې کم دی. که چېرې د شکايتونو کمېسيون د اعلان شويو رايو د کمولو لپاره هيڅ اقدام و نه کړي او يوازې د (۲۷) ولايتونو د رايو د بيا شمېرنې امر وکړي، نو په دې حالت کې هم ټاکنې په اتومات ډول دويم پړاو ته ځي، ان که يوازې د څلورو لويو ولايتونو رايې هم بيا وشمېري بيا به هم ټاکنې دويم پړاو ته لاړې شي. په دې حالت کې د رايو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسنی چټ کېدی شي د توقع خلاف ډېر راتېت شي، ځکه چې اوس هم داسې فکر کېږي چې په معيار برابرې رايې دومره نه دي چې د ټاکنو کمېسيون اعلان کړي، د درملوک کمپنۍ له تخنيکي کارکوونکو څخه داسې ګونګسی خپور شوی چې يوازې (۱۲) سوه زره رايې د دې کمپنۍ له تخنيکي معيارونو سره سمون خوري.

د جمهور رييس غني د حاکميت په اوج کې خو توقع دا وه، لکه څنګه چې يې کمپاينرانو او فيسبوکيانو ادعا کوله په غوڅ اکثريت به ټاکنې ګټي، خو هغسې و نه شول. په داسې يو حالت کې چې د چا مخالفين هم په سلو مرضونو ککړ وي او زر نورې کمزورۍ هم ولري، نو له واکمن جمهور رييس څخه هيله کېږي چې لږ تر لږه د ټولو رايو له (۶۰–۸۰) سلنې رايې راخپلې کړي، خو دا چې داسې و نه شول، دلته ضرور ګڼې نيمګړتياوې وې چې ما د يو افغان په توګه ورته پر خپل وخت نغوتې کړې دي.

يو څوک چې د نږدې پنځه لکه وسلوال پوځ اعلی سر قومندان وي، نږدې دوه مليونه ملکي مامورين او د هغو په مليونونو اړوندان ولري او اټکل يو مليون اصلي او جعلي فيسبوکي اکاونټونه يې هم پر تبليغ مصروف وي او د نړۍ په کچه يې په ټاکنو کې هم تر ټولو زيات مالي لګښت کړی وي. له دولتي زور او ځواک څخه يې هم کار اخيستی وي، د تغير، تبديل، تطميع، ګومارنې، ګواښ او تهديد عنصر يې هم کارولی وي، نو بيا يې رايې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دومره شي چې هره شېبه يې خطر تهديدکړي، دا حالت په حقيقت کې دې ډول نوماند ته د سختې خواشينۍ وړ دی.

که غني په لومړي پړاو کې په ډېر جګو رايو راغلی وای، نو د شکاياتو کمېسيون ته به ډېره سخته وه چې د هغه د رايو سقف په اسانۍ سره راکم کړي اوکه هغوی هم د هغه جګې رايې تائيدکړې وای، نو د يوه غښتلي حکومت د جوړولو چانس زياتېده او د دې ترڅنګ حکومت د ولس د رښتيني استازي په توګه د طالبانو پر وړاندې د سولې په خبروکې قوي دريځ خپلولای شو. خو که غني په اوسنيو رايو برياليٰ هم وګڼل شي، جمهور رييس به وي، خو د مشروعيت کچه به يې د نړۍ د ټاکنو په تاريخ کې تر ټولو ټيټه کچه وي، اوس غني د هېواد د ټول نفوس په کچه (۲،٦۳) سلنه، د راجستر شويو رايو (۹،٤۲) او د کارول شويو رايو (٥۰،٦٤) سلنه ګټلې ده. دا نو د مشروعيت هغه ټيټ حالت دی چې تر اوسه لا د هېڅ هېواد ټاکنو نه دی تجربه کړی.

د ټاکنو اوسنی څرنګوالی يوازې د غني ګناه نه ده، په دې کې ټول هغه کورني او بهرني عناصر لاس لري، چې نه غواړي په چې افغانستان کې يو باثباته او مسول حکومت رامنځته شي، د غني مشکل دا دی چې پر ځان او قدرت تر حده زيات مين دی، خو نيت او اراده يې د افغانستان لپاره صفا دي، ټولنيز چلند يې د زغم وړ نه دی، خپلو نيمګړتياوو او د هغو درملنې ته پام نه کوي، درباري غوړه مالانو د ده د ضعف دا ټکی ښه درک کړی، هېڅکله ده ته داسې خبره نه کوي چې د ده وچولی پرې تريو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي او دی هم د هېڅ سالم انتقاد د زغم وس نه لري، که څه هم هغه د ده په ګټه وي. د ساري په توګه، ما تر ټاکنو وړاندې د ليکلي او ويډيويي پيغام له لارې ورته وويل چې په ټاکنو کې د ښځو عکس اخيستل بايد جبري نه شي او د ټاکنيزو کمېسيونونو دا پرېکړه له اساسي او شرعي قوانينو سره ټکر لري، خو ده او ټيم يې پرې سر و نه ګراوه، نږدې لس سلنه رايه يې يوازې په همدغه يوه برخه کې راکمه شوه، اوس يې نو غني د ګړنګ پر غاړه ودرولی، يا به د شکايتونو کمېسيون او بهرنيانو نامشروع غوښتنې مني او يا به په يوه عادي اشاره ټاکنې دويم پړاو ته ځي، که همدا (٥٠،٦٤) سلنې رايې هم د نهايي رايو په توګه ومنل شي، نو دا به هم غني ته په ډېره لوړه بيه تمامې شي. دا به هم د يو نا معقول او نامشروع فشار او امتياز نتيجه وي، حکومت به بيا ائتلافي بڼه خپلوي، البته نوم به يې ائتلافي نه وي، خو محتوا به يې همدا ائتلافي وي، پنځه کاله به بيا د تېر په څېر پر نااندريو تېر شي، د سولې په خبرو کې به هم قوي موقف و نه لري، جنګ به نور هم پسې ګرم شي، اقتصاد به کمزوری او ناخوالې به لاپسې زياتې شي. اوس خو لا د شرم خبره داده چې درباري غوړه مالان پر دې رايو هم شکر کاږي او يو بل ته مبارکي ورکوي چې سخته توره يې کړې ده. غني ته خو اوس په کار دي، مخکې تر دې چې د حکومت مخالفينو سره حساب او کتاب وکړي، اول ټول هغه کمپاينران راوغواړي چې ده ته يې غلط راپور او تلقين ورکړی و او ورته يې ويلي وو چې ته په غوڅ اکثريت په اول رونډ کې ګټونکی يې. اوس زموږ وړانديز دا دی چې که د کورنيو او بهرنيو فشارونو په وجه اوسنی (٥٠،٦٤) رايې په دې شرط د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهایي رایو په توګه منل کېږي چې بیا به یو ګډوله، ائتلافي او مزخرف حکومت جوړېږي، نو ښه لاره دا ده چې غني دې ډول نامشروع او مضرې معاملې ته د تېر په څېر غاړه کېنږدي. په دې برخه کې ضرور نه ده چې درباري غوړه مالان بیا غوړ، خو مضر دلایل وشمېري، تر یو نوي او بیا ټول مضر حکومته دا اوسنی ګډوله او نیم مضر حکومت هم ښه دی. ټاکنې دې دویم پړاو ته لاړې شي او همزمان دې ورسره د سولې بهیر هم تعقیب شي، خو ګډوله او مشارکتي حکومت دې نه جوړېږي، نوي کال کې دې رښې ټاکنې وشي او یو قوي منتخب حکومت دې بیا د ولس په استازی له وسلوالو طالبانو او نورو مخالفینو سره خبرې اترې پیل کړي. که غني په جګو رایو راغی، نو په جګو سترګو به د ولس د منتخب ولسمشر په توګه طالبانو سره خبرې وکړي او که بل چا په حقیقي رایو وګټله، نو هغه هم ورته حق لري، خو که داسې یو حالت رامنځته شو، غني ته په کار دي چې تر هر څه وړاندې د خپلو درباري غوړه مالانو، خیالي فیسبوکیانو، ټامیانو، خیاطانو او مفسدو دولتي مامورینو، تالیځټو مشاورینو او نورو ابن الوقت او ابن المقام زامنو غم وخوري، که نه نو لا به یې له ستونزو سره مخامخ کړي، اوس خو د ګړنګ پرغاړه دی، بیا به تر ګړنګه لاندې پروت وي او هېڅ درباري غوړه مال به یې د راجګولو جرات هم نه کوي. غني که هر څومره نیمګړتیاوې ولري، تر مقابل لوري افغانستان ته په ډېر زیان نه تمامېږي، نیت او اراده یې ښه دي، د عمل سمون یې په کار دی، خو د مقابل لوري د بریالیتوب په حالت کې اوسنی بحران لاپسې ژورېږي او لا پسې غځېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملت د ملاریا او محرقې ترمنځ (م. م. م)

دا لیکنــه د (۲۰۱۹م) کــال د (دســمبر) پــر (۲٦)مــه، چــې د (۱۳۹۸ل)کال د (مرغومي) میاشتې له (۵)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

د بن کنفرانس د ظالمانه پرېکړو له امله، افغانستان پر یوې مضرې سیاسي ناروغۍ اخته شو، دې ناروغۍ د یوې سیاسي ملاریا بڼه غوره کړه چې نږدې (۱٤) کاله یې د ملت وجود ولړزاوه. پر (۲۰۱٤م) کال د ولسمشرۍ په ټاکنو کې د ډاکتر اشرف غني احمدزي بریا ته د خلکو هیله

وه چې دې سیاسي ملاریا ته به پوره دوز درمل برابر کړي او ملت به له

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې اوږدې تبې وژغوري، خو په خواشينۍ سره چې داسې ونه شول، د تبې تاو لږ کم شو، لړزې يو څه کمې شوې، خو ملاريا بيا هم دوام وکړ. ډاکتران وايي چې که د ملاريا ناروغۍ لپاره د درملو پوره دوز ونه خوړل شي، نو (۱۸) ورځې وروسته بېرته راګرځي او ناروغ له پښنو غورځوي. د اشرف غني په ګډوله واکمنۍ کې بيا هم ملاريا دوام وکړ او دا دی اوس تر (۱۸) کلونو وروسته هم دوام مومي. اوس پوښتنه دا ده چې ملت همدا ملاريا وزغمي او که نه ځان تر دې يو بلې خطرناکې ناروغۍ (محرقې) ته تيار کړي؟؟ په وروستيو ټاکنو کې د اشرف غني د برياليتوب په حالت کې کېدی شي، دا ناروغۍ همداسې دوام وکړي او يا به يې د شدت کچه يو څه راکمه شي، پرمختيايي او رغاونيزې پروژې به لږ تر لږه روانې وي، جنګ به هم روان وي، خو د پرمختګ څرکونه به هم ليدل کېږي، د حکومت او نظام اډانه به کمزورې وي، خو جوړښت او اسکليټ به يې جوړ وي، له افغاني کلتور او ټولنيزو ارزښتونو لرې کسان به حکومت کې زيات واکمن وي، خو د افغان ضد ډلو او اشخاصو اغېز به کم وي. جنګسالاران به تر اوسني حالته يو څه نور هم کمزوري شي، خو په بشپړ ډول به له منځه لاړ نه شي؛ د شکل په تغير به حکومت کې وي، خو محوري نقش به ونه لري، همدا اوس هم د غني ښي او کيڼ لاس د همدې جنګسالارانو مستقيم او نامستقيم استازيتوب کوي، مفکر صيب هم ورته کله کله مشروعيت ورکوي او وايي چې ((د مسعود او مزاري لارويان راسره دي)): مفکر+مسعود+ مزاري (م. م. م). نو که دا ترکيب د ده په وينا رښتيا هم په حکومت کې حضور ولري، نو بيا خو رښتيا هم د يوه سوچه، ملي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدمتګار حکومت هيلې رژېدلی شي، خو دې ته ورته يو ترکيب کې به بيا هم جنګسالاران محوري رول و نه لري؛ د محور پر مدار به راڅرخي؛ محور به ډاکتر غني او د هغه فکر وي. دا حالت يو ايډيال حالت نه دی، خو تر بل بدتر حالت يې بيا هم د زيان کچه کمه ده. زموږ ملت بدمرغه دی. د غني مخالف ټاکنيز ټيم چې کومه بنه خپله کړې ده، هغه بيا تر دې هم خطرناک حالت دی. د دې ټيم مرکزي هسته د جنګي تنظيمونو او جګړه مارو افکارو تمثيل کوي. د داسې يو ټيم د بريالیتوب په حالت کې جنګسالاران او افغان ضد ډلې په واقعي مانا واک ته رسېږي، البته يو شمېر ولسي او اغېزناکي څېرې او نور با نفوذه اشخاص چې د غني له حکومته خفه شوي وو، ثبات او همپالنې سره يوځای شوي، هغوی د پرېکړو په محوريت کې واقع نه دي، خو په مدار کې دي. د دې ټيم د بريالیتوب په حالت کې به جنګ لا ګرمېږي، فساد به لا زياتېږي، ملي وحدت او ملي هويت ته به نور هم زيان رسېږي، د دولت اډانه به پاشل کېږي او ملت به د ناروغۍ يو بل پړاو (محرقې) ته داخلېږي، چې هغه تر ملاريا هم خطرناک حالت دی. اوس بايد ملت له ډېر تدبير څخه کار واخلي، لومړی له بدتر حالت څخه بد حالت غوره کړي او بيا له بدحالت څخه د ښه حالت لپاره هڅه وکړي. په دې مانا چې که ټاکنې په لومړی پړاو کې نتيجه ورکړي، نو دا د اوسني حالت دوام دی. دا حالت د ټاکنو دويم پړاو ته تر تګ کم خطرناک دی، خو که د لومړي پړاو پر ټاکنو سياسي معامله کېږي، دا هم بدتر حالت دی. که د دويم پړاو د ټاکنو مانا سياسي معاملې ته لاره خلاصول وي او د ملت رايو ته مراجعه په کې مطرح نه وي، دا نو بيا ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدتر حالت دی. د ټولو خبرو لنډیز دا دی چې ملت په ښه حالت کې نه دی، د بېلابېلو کورنیو او بهرنیو عناصرو له خوا کوښښ کېږي چې هېواد تر اوسني نسبي باثباته حالته خراب حالت ته ور داخل شي. له ملاریا څخه محرقې ته او له محرقې څخه دماغي ملاریا ته ور روان یو، ملت باید په تدبیر سره دې ټولو حالاتو ته متوجه شي او مخه یې ونیسي. ښه حالت خو دا دی چې ټول سولې او ثبات ته کار وکړو او که سوله ډېر زماني واټن غواړي او تر ټاکنو پرته بله لار نه وي، نو بیا خو ملاریا تر محرقې او دماغي ملاریا غوره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه یادونه او یوه مننه

دا لیکنــه د (۲۰۱۹م) کــال د (دســمبر) پــر (۲۶)مــه، چــې د (۱۳۹۸ل) کال د (مرغومي) میاشتې له (۵)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

هر سړی په خپل زړه کې خپل خپل ارمانونه لري. زما له ګڼو هېوادنیو ارمانونو څخه یو څو ارمانونه دا وو چې خدای(ج) دې داسې وخت راولي چــې افغــانۍ پــر کلــدارې لــوړه وي، د افغانســتان ســړکونه تــر

پاکستان ښکلي وي، زموږ اردو او پولیس تر پاکستان باسلیقه وي، زموږ کورونه تر هغوی ښایسته او کرایې یې لوړې وي او بیا داسې یو وخت هم راشي چې پنجابیان او د هغو پلویان دلته کډوال شي او دلته ورته کورونه په کرایه ورکړل شي چې دوی د کډوالۍ له ژونده خبر شي. ځینې ارمانونه پوره شوي او ځینې د پوره کېدو په حال کې دي. اوس چې د ننګرهار،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوست او پکتیا ولایتونو والیانو ښاغلي (شاه محمود میاخېل، محمد حلیم فدايي او شمیم خان کټوازی) د خپلې ملي کرنسۍ د دودولو او پاکستانۍ کلدارې د بندولو کومه ملي مبارزه پیل کړې، دا نو بیا بېل خوند لري. دا د ډېر شرم خبره ده چې د هر غیرتي افغان په جیب کې د جناح عکس پروت وي. افغانۍ نه یوازې زموږ ملي کرنسي ده، بلکې زموږ ملي هویت هم دی. یاد والي صاحبان او په ټوله کې حکومت او ولس به په لومړیو کې له یو لړ ستونزو سره مخ وي، خو دا ستونزې د هغه نعمتونو او خوند په اندول ډېرې کمې دي چې په ګانده کې به زموږ ولس او هېواد ورڅخه برخمن وي. د دې والیانو ملاتړ باید وشي، مننه ترې وشي، کور ودانی ورته وویل شي او د دې ترڅنګ، د کونړ، نورستان، لغمان، لوګر، پکتیکا، زابل، غزني، میدان وردګو، کندهار، هلمند، فراه، نیمروز او نورو ولایتونو له والیانو او حکومتي چارواکو څخه هم هیله کوو چې دا مبارزه لاپسې ګرمه کړي او په ټول هېواد کې د کلدارې، تومنو او نورو پردیو کرنسیو ټغر ورټول کړي. د خپل حاکمیت او خپل هویت د لا پراخېدا او لا ځلا په هیله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بې پیره لپاره لا مذهبه په کار دی

دا لیکنه د (۲۰۲۰م) کال د (جنوری) پر (۳)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (مرغومي) میاشتې له (۱۳)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نورو مذهب د ځان لپاره وسیله کړی او موږ بیا د مذهب سونتوکي ګرځېدلي یو.

د ایران او پاکستان استخباراتي سازمانونه په سیمه کې هغه دوه خونړۍ ادارې دي، چې مذهب یې د خپلې پراختیا غوښتنې لپاره د اساسي وسیلې په توګه کارولی دی. ایراني چارواکي په منځني ختیځ،

منځنۍ اسیا، افغانستان او تر بالکان پورې د مذهب تر چتر لاندې، پان ایرانیزم تعقیبوي او پاکستان بیا د همدې وسیلې له لارې افغانان د اور په بټۍ کې وریت کړل. افغانان هم د چا مخلوق دی، درد لري، ازار لري او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې ازار لمبې به یوه ورځ د ظالم تر ګرېوانه رسي . خدای پاک په بشري ټولنه کې د سر لپاسه سر پیداکړی دی، نن مو د قاسم سلیماني په وژنه کې عملا" دا تصویر ولید، هغه چې د نورو لاسونه غوڅول، نن یې خپل لاسونه غوڅ شول، هغه چې د نورو اندامونه سېزل، نن یې خپل

وجود لولپه شو. که څه هم د بشري عاطفې له مخې د چا پر مرګ خوشالي ښه نه برېښي، خو کله کله سړی د بشر له شره د خلاصون لپاره د شریرو وګړو پر مرګ د راحت احساس وکړي. سلیمانی د هغې شبکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اساسي غړی و چې افغانستان کې يې جنګي ډلو ته د مېخکوبۍ، د مړي نخښا، پلونو الوزولو او ډول ډول جنايتونو مهارتونه ور ښودل او ان په نورو هېوادونو کې يې هم د يو شمېر افغانانو له مجبوريته ناوړه ګټه پورته کوله او هغوی يې د اجيرو جنګياليو په توګه جنګول. قاسم سليماني خو د مظلومو عربو او عجمو ازار وواهه، خو خبره دلته نه را لنډېږي، خدای ج خو دې داسې وخت هم راولي چې تر دې سختې اسماني ټکې د پاکستان پر پوځي مشرانو او د (ای ايس ای) پر لوړو پوړو چارواکو هم را وغورځي، چې نه يوازې مظلوم افغانان، بلکې د سيمې ټوله بشري حوزه يې له شره خلاصه شي. د سليماني وژنې نه يوازې په عراق او ټول منځني ختيځ کې د ايران له مداخلو پرده پورته کړه، بلکې په افغانستان کې يې هم د هغوی د پخوانيو او اوسنيو تاليخټو تصوير ولس ته ډاګيز کړ. هغه سياستوال چې لا اوس هم جنګي جنايتکارانو ته د ملي اتلانو خطاب کوي او هغوی ته د تصنعي مشروعيت ورکولو کاذبه هڅه کوي او يا هم د ورته ټلوالې غړي دي، د هغوی پر حال هم افسوس په کار دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وخت غوښتنه

دا ليکنه د (۲۰۲۰م)کال د (جنورۍ) پر (۱۲)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (مرغومي) مياشتې له (۲۲)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

روښاني غورځنګ اساسا" يو مذهبي غورځنګ و، خو بيا هم د تکفير له توره خلاص نه شو. د خوشال تحريک يو فرهنګي او ملي حرکت و، خو بيا هم د مغلو له توره خوندي پاتې نه شو. ايمل خان او درياخان له خپلو ملي ارمانونو سره خاورې شول ، خو پر مغلو هېڅا هم

هېڅ ډول تور پورې نه کړ. غازي امان الله خان د انګرېز پر ضد د جهاد توغ و رپاوه ، خو بيا هم د لادينۍ په تور له وطنه فرار شو. باچاخان د سرېتوب، نرمۍ(عدم تشدد) له لارې د مسلمان ملت د سوکالۍ لپاره د خدايي خدمتګارو تحريک جوړ کړ ، خو بيا هم د دين دښمنو عناصرو له خوا د تکفير له ټاپې سره مخ شو. خو نه پر مغلو، نه پر انګرېزانو، نه پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنجابیانو او نه هم پر نورو، چا د ظلم ، وحشت او لادینۍ تور پورې کړ. اوس چې د پښتون ژغورنې غورځنګ د فرهنګي ، مدني او سوله ییز انقلاب له لارې غوارې د پښتنو انساني حقوق ترلاسه کړي ، د دې

غورځنک پر ضد هم د ډول ډول تورونو وسبلې تیاري دي. که په نړۍ کې د هر بل قوم ځوانانو په تش لاس دومره ولس د انساني حقوقو د اعادې لپاره واټونو ته راویستلی وای، نو بیا خو به په نړۍ کې د بشري حقوقو او سولې اتلان ګڼل کېدل، خو پښتون په دې سوله ییز حرکت سره لا هم له تورونو خلاص نه دی. نور باید پښتون د پیړیو له خوبونو راویښ شي؛ منطق ته په منطق ، سرېتوب ته په سرېتوب، قلم ته په قلم ، تورې ته په تورې ، تور ته په تور او سپین ته په سپین ځواب ووایي. اوس د زمانې رمز او تقاضا همدا ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نړېدلي مورچل يو بل سپاهي

دا ليکنه د (۲۰۲۰م)کال د (جنورۍ) پر (۲۷)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (سلواغې) مياشتې له (۷)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

دښمن پوهېږي؛ هغه مورچل چې تا به پرې ډېره لګوله او ډزې به دې ترې کولې هغه مورچل اوس نړېدلی دی، ستا هغه ورور چې پردۍ دښمني به يې هم په بيه اخيستله او تل به يې ګردنۍ تر ملا وه او ګوته به يې پر ماشه سوره وه، هغه اوس په خپلو وينو کې ليت پيت دی ، نه يې دوست معلوم دی نه يې دښمن، نو ځکه خو دښمن تا ته لاره ونيوه، دښمن غواړي ته ځان يوازې احساس کړې، ته ستړی شې، ته ماتېجن شې، تا ته د خپلو تېرو مشرانو برخليک درياد کړي چې خپل قوم يوازې پرېښودل، خو ګوره اوس زمانه بدله شوې اوس ستا قوم ستا تر شا ولاړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی، بې وسه به وي، بې کسه به وي خو بې غیرته نه دی. پر اصلي مورچل او مشر ورور دې پوره باور لره ، خیر دی چې دا مورچل اوس نړېدلي ښکاري ، خو بنسټونه یې ډېر پاخه دي ، ورځ به راځي چې غاښ د زهرو به ښامار نه لري ، ورځ به راځي چې ورور به دې له خپل مورچله پاڅېدلی وي ، توپک به یې بیا غوړ کړی وي، ګردنۍ به یې تر ملا وي، لښکرې به وي، پر خیبر به در روان وي ، ته به د جمرود پر لار هرکلي ته ولاړ یې، شور به وي، علي به وي ، ننګیال به وي، محسن به وي، سخته دبدبه به وي، اتڼ به وي، ګډا به وي ، ارمان به وي، ایډیا به وي ، رڼا به وي او اتک پر لوري یون به وي، نو پام چې وار دې خطا نه شي ما منلې غرغرې دي ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مبارزې اوږده او کړلېچنه لار

دا لیکنه د (۲۰۲۰م) کال د (فبروری) پر (لومړۍ)، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (سلواغې) میاشتې له (۱۲)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

ملي مبارزه له اوږدې او کړلېچنې لارې تېرېږي ، په دې لاره کې که به ځینې سترې کېږي ، ځینې به ماتیجن کېږي ، ځینې به له نیمې لارې

بېرته راګرځي، ځینې به غداري کوي، خو کاروان به روان وي، منظور پښتون او د پښتون ژغورنې غورځنګ هم له همدې لارې تېرېږي ، زندانونه، زولنې ، سختې او بختې ، تورونه او پیغورونه دا ټول به په کې وي ، لس کاله مخکې چې موږ دلته د لر او بر افغان د یووالي لپاره د یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټوکېدونکي غورځنګ وړاندوینه وکړه ، نو یو شمېر سست عنصره اشخاصو نه یوازې دا خبره بابیزه وګڼله، بلکې ځینې وختونه به یې یو ډول رشخند او ((سوی تبسم)) هم کاوه، زموږ هغه تصور او فکر اوس پر یو واقعیت بدل شو، په لکونو پښتانه په لر او بر کې د خپلو حقوقو لپاره ډګرونو او واټونو ته را وځي، نو ځکه خو دې سوله ییزې ولسي حماسې د پښتون ژغورنې غورځنګ او په ټولنه کې د ټول پښتون افغان ولس د کورنیو او بهرنیو مخالفینو قهر، غوصه او حسادت راپارولي دي ، دوی پر دې هم په قهر دي چې پښتنو ولې د زمانې له غوښتنو سره سم له مدني لارې خپله مبارزه غځولې ده ، ولې یې توپک ته لاس نه دی وروړی. یانې که ماشې ته یې ګوته ور وړله ، نو بیا یې د ځپلو لپاره ډېرې پلمې برابرېدلی شي، نو موږ دوی ته وایو چې اوس د پښتون د سیاسي مبارزې د شعور ، قلم او اوسېلې زمانه ده ،کله چې د پښتون سیاسي مبارزه په عقل او شعور پخه شوه ، نوکه بیا تورې ته اړتیا وه هغه به هم کاروو ، خو پر ځای به یې کاروو ؛ د ځان لپاره به یې کارو ، د هر افغان لپاره به یې کارو ، د لوی افغانستان لپاره به یې کاروو ، نو ملګرو وارخطا کېږئ مه ! نیم مزل مو وهلی ؛ له فکري او احساسي پلوه لوی افغانستان جوړ شوی ، د سیاسي جغرافیې د پیوستون لپاره به په تدبیر سره پلان جوړوو ، د وسایلو امکاناتو لټه او هڅه به کوو، له فکر، تدبیر او عمل ټولو څخه به په دقت سره کار اخلو. د پښتون ژغورنې ملګرو ته په زغرده وایو چې پر موږ ډاډه اوسئ:

موږ یاران د بدې ورځې به در دانګو
په دوستانو دې ډاډه اوسه خیبره

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شخصیت معیار

دا لیکنه د (۲۰۲۰م) کال د (فبروری) پر (۷)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (سلواغې) میاشتې له (۱۸)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

په وروسته پاتې ټولنو کې د شخصیت معیارونه پوره تثبیت نه وي؛ اکثره د حاکمیت په دایرې پورې تړلي وي؛ څومره چې یو شخص ژر دې

دایرې ته ور داخل شي ، ژر یې وده او یادونه پیل شي او څومره چې ژر بېرته له دې مداره را ووځي، د شخصیت تایید او رد یې هم هغومره ژر ختم شي.

زموږ په ټولنه کې هم د شخصیت د تثبیت قضیه دې ته ورته ده. د یو سړي نبنه او نبیره ، فکر او ټولنیز اغېز معلوم نه وي ، خو کله چې واک ته ورسېږي، نو بیا ملي شخصیت هم شي ، ټولنیز هم شي ، سیاسي او علمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخصیت هم شي ، نسب او سلسله يې هم په ډاګه شي ، د عوامو او خواصو خولې ته ولوېږي او د ستاينو جوګه شي. څه موده وروسته چې همدا شخص له مقامه لرې شي ، نو سل تورونه پرې پورې او د باد بنګه شي ، ملي شخصيت يې باد يوسي او څو موده وروسته بېرته د خلکو له حافظې ووځي. اصلي خبره دلته دا ده چې مونږ د ((حکومتي)) او((ملي)) شخصيت تر منځ توپير نه شو کولای. ملي شخصيت هغه ته وايي چې د حکومت له امکاناتو پرته خپل ټولنيز او ملي اغېز ، منښت او ګرانښت ولري او حکومتي شخصيت بيا دې ته وايي چې د واک پر مهال يې په ټولنه کې اغېز او منښت وي، خو کله چې له واکه لرې شي بيا نو ټولنيز اغېز خو څه کړې چې خپل سر روغ وساتي دا به يې هم ډېره توره کړې وي. کله کله بيا داسې هم وي چې يو ملي شخصيت تر واکمنۍ دمخه هم خپل اغېز لري ، کله چې واک ته ورسي بيا هم خپله لاره تعقيبوي او تر واکمنۍ وروسته هم ملت سره ګډ ژوند کوي، دا ډول شخصيتونه زمونږ په ټولنه کې ډېر زيات نه دي او په اوسني حکومت کې خو يې بېلګې په سختۍ سره پيدا کېږي. دلته تر ډېره بريده حکومتي شخصيتونه دي چې د شخصيت ژوند يې هم د واک تر امتداد پورې دوام پيدا کوي او له اختتام سره يې ختمېږي. نو ځکه خو په کار ده چې د ملي او حکومتي شخصيتونو تر منځ بايد څرګند توپير وشي او رد او تاييد کې يې هم له افراط او تفريط څخه کار وانخيستل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امارت، جمهوریت که انسانیت؟

دا لیکنه د (۲۰۲۰م) کال د (فبرورۍ) پر (۸)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (سلواغې) میاشتې له (۱۹)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

کله کله چې څوک د عناوینو پر شکل ډېر مین وي او یا پرې ډېر ټینګار کوي ، نو د همغو عنوانو محتوا یې له یاده ووځي او ان له هغو سره په تضاد کې واقع شي.

زموږ په ټولنه کې اوس د اسلامي امارت او اسلامي جمهوریت د مدعیانو او ظاهري پلویانو تر منځ هم همداکیسه روانه ده ؛ د امارت پلویان د اسلامي امارت له اصولو واټن لري او د اسلامي جمهوریت اوږکي پلویان بیا د جمهوریت له اصولو سره په تضاد کې دي. اسلام کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر د خلکو په خوښه یا لږ تر لږه د پوهو خلکو په سلا مشوره ټاکل کېږي او امیر هم له خلکو او په تېره بیا له خاصو او باخبره خلکو سره په مشوره مکلف دی. امیر باید د خلکو له هر درد او غمه خبر وي او د درندو مکلفیتونو د پورته کولو جوګه اوسي. په اسلام کې د خلافت دېرش کلنه دوره او تر هغه وروسته د نورو عادلو امیرانو ټولنیز او اخلاقي چلند زموږ لپاره ژوندۍ بېلګې دي. خو زموږ د اسلامي امارت امیرالمومنین د خپل امارت پر مهال نه له چا سره مشوره وکړه او نه یې له څو ملایانو پرته نور څوک خپل حضور ته ومنل؛ نه مومنانو امیرالمومنین ولید او نه امیرالمومنین خپل رعیت شوي او بعیت شوي مومنان. کله چې جمهوریت را نازل شو او ولس څو ځله د ولسواکۍ د تمثیل لپاره ټاکنیز ډګر ته را وبلل شو ، نو درغلي دومره دود شوه چې تر غنمو یې ګونډۍ زیات شو ، اوس نو ناپاکې رایې تر پاکو هغو زیاتې وي ، خو بیا هم یو څوک د جمهور رییس یا ولسمشر په نوم ونومول شي. ولسمشر چې ارګ ته دننه شي نو ولس یې تر ارګ بهر پاتې شي بیا نو همدغه مشر د ولس پر وژنې پیل وکړي چې تاسې خو جمهوریت نه منئ او تاسې خو ولسواکي نه غواړئ، نو خپل او پردي ځان سره ملګري کړي او هره شپه په شمار شل زرکیلویي بمونه پرې ګوزار کړي ، د امارت په پلوۍ یې تورن کړي او ورته وایي چې تاسې خو مخالفینو ته په کورونو کې ځای ورکړی دی. ولس لا خپل اولادونه خاورو ته نه وي سپارلي او له هدیرو څخه لا نه وي ستون شوی چې د اسلامي امارت سرتېري ورته را ورسي او ورته وایي چې ګوتې مو

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوځوو ، تاسو په ټاکنو کې ګډون کړی ، زامن مو اردو کې شامل کړي او د کفري نظام ملاتړ مو کړی دی.

دا زموږ د ټولنې د اوسنیو حالاتو یو تریخ تصویر دی او دېته وايي اسلامي امارت او اسلامي جمهوریت!! ولس نه د اسلامي امارت مبهم امیر کتلای شي او نه د اسلامي جمهوریت متکبر جمهور رییس ، چې د خپلو اولادونو جنازې یې مخې ته کېږدي او له ګرېوانه یې ونیسي چې که د اسلامي امارت او اسلامي جموریت عدالت او سوغات همدا وي ، نو واخلئ دا دې ستاسو مبارکو اولادونو ته ډالۍ وي. موږ تېر له دې امارته او له دې جمهوریته. ولس سوله غواړي ، ولس ژوند غواړي ، خو اوس چې د امارت د پلویانو له خوا د امارت کوم عملي تصویر وړاندې کېږي تر دې امارته بل هر نظام چې یوازې زموږ د خلکو سر او مال خوندي کړي ، زموږ ولس ته په ګټه دی او کوم عملي انځور چې د جمهوریت د اومغلنو پلویانو له خوا وړاندې کېږي تر دې بیا بل هر ډول نظام چې ولسوژنه بنده کړي ، بمبار ، چاپې او انفجار ختم کړي ، تر دې ړانده جمهوریته ولس ته په ګټه دی ، ان که شاهي نظام هم وي. د اعلیحضرت محمد ظاهرشاه حکومت شاهي و ، خو ولسي جرګې درې څلور ځله د هغه د هر صدراعظم کابینه ړنګه کړه، خو هغه د ولسي جرګې پرېکړه ومنله ، په اوسني جمموریت کې څلور کاله کېږي وزیران وزارتونه چلوي، خو له ولسي جرګې څخه رایه نه اخلي، ولسي جرګه وايي چې د سوداګرۍ وزارت سرپرست دې له وزارت څخه لرې شي، خو جمهور رییس د خپل جمهوریت د یو بشپړ رکن پرېکړې ته د توت په شان ارزښت هم نه ور

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي. دلته خبره دا ده چې امارت او جمهوریت دواړه له خپلې خپلې محتوا سره په تضادکې دي. نو اوس د ولس خبیرو او با ضمیرو اشخاصو ته په‌کار دي چې له ټولو ممکنو لاروکار واخلي او دواړه لوري مجبور کړي چې له‌کاذبو شعارونو تېر شي، افغان وژنه بنده او د سولې لاره خپله کړي ، سوله‌کې افغانیت ، انسانیت ژوند او وطن ټول خوندي‌کېږي ان د واک و ځواک د دغو مجنونانو هم په‌کې ګټه ده: چې موږ مومنان نه یو، نو امیرالمومنین به پر چا د خپل امارت قصیدې پخوي ؟ او چې موږ ولس له منځه لاړ شو، نو ولسمشر به بیا د چا ولسمشر وي؟ چاته به هوایي دهلېزونه جوړوي او چاته به د درغو او رښتیاوو لکچرونه ورکوي؟ نو راځئ ټول په‌ګډه دسولې رسۍ ونیسو ، د امارت او جمهوریت په اصطلاحګانوکې ښکېل پاتې نه شو ، انسانیت ته غېږه ورکړو انسانیت ته! همدا د ژغورنې لار ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مفکر صیب او ملا صیب پخلاینه

دا لیکنــه د (۲۰۲۰م) کــال د (فبــروری) پــر (۱۱)مــه، چــې د (۱۳۹۸ل)کال د (سلواغه) میاشتې له (۲۲)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده

افراطي خلقیان له افراطي حزبیانو سره کېناستل ،افراطي پرچمیان له اورپکو جمعیتیانو سره غاړه غړۍ شول،افراطي اتحاد له افراطي وحدت سره پر یو ټغر کېناست ،کمونیست رنګه ملېشې له بنسټپالو ایخواني مجاهدینو سره څو څو ځله په ټلوالو کې را ټاله شوې، چا چې اعلیحضرت محمد ظاهرشاه سره لاس

ورکول مطلق کفر ګاڼه، هغوی تر ټولو مخکې اعلیحضرت ته د مېلمه پالنې دسترخوان وغوړاوه ، شوروپانو له یو شمېر مجاهدینو سره د پخلاینې او انډیوالۍ تار وځغلاوه او امریکانو تر اتلسو کلونو وروسته طالبانو سره د سولې او مذاکراتو ګونډه ووهله .دا ټول کارونه تر داسې یوې اوږدې خونړۍ تجربې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته رامنځته شول چې ډېرو افغانانو په کې خپل سرونه بایلول .اوس سړی حیرانیږي چې تر دې دومره اوږدو او پخو تجربو وروسته بیا هم د جګړې دوه مطرح لوري چې یو یې د ګډوله حکومت او بل یې د طالبانو د تحریک په توګه مطرح دي ، ولې سره نه جوړیږي؟ ولې جګړې ته لا پسې دلایل او وسایل پیدا کوي؟ دلته د جګړې پر بهرنیو عناصرو بحث نه کوو ، هغه یو جلا بحث دی ، خو دلته پر دې دوو مطرحو خواوو غږ په کار دی چې وروستي چانس او تاریخي مسولیتونو ته متوجه شي. اټکل دا دی چې ډاکټر غني به د ډول ډول امکاناتو د کارونې له لارې د ټاکنو کمېسیونونه دې اړ کړي چې دی په ټاکنو کې بریالی اعلان کړي ، هغوی هم بله چاره نه لري ،خو حکومت به بیا هم همدا ګډوله محتوا ولري، دا ډول حکومت به بیا هم خپل ډېر وخت پر خپلمنځي ناندریو تېر کړي او مشخصې ډلې به په کې د تېر په څېر د سولې بهیر سبوتاژ کړي. طالبانو چې تر بل هر وخت زیات د سولې لپاره یو څه نرمښت ښودلی دا چانس به هم کمزروی شي او جګړه به زور واخلي. عجیبه خبره دا ده چې د حکومت له خوا د خبرو لپاره اوربند د لومړي شرط په توګه یادیږي . دا په داسې حال کې ده چې د اوربند لپاره خپله خبرې په کار دي ؛ په بحراني او جګړه ییزه شرایطو کې خو خلک د جګړې د بندولو او اوربند لپاره د خبرو وړاندیز کوي ، خو دلته بیا د خبرو لپاره لومړی د اوربند شرط وړاندې کېږي. دا داسې مانا ورکوي چې یو څوک لومړی واده غواړي او تر هغه وروسته د کوژدې لپاره د جرګې او مرکې ترتیبات نیسي .نو کله چې اوربند او بیا دایمي اوربند وشو ، نو بیا خو سوله راغله، نو بیا د څه شي په باب خبرې کېږي؟کاشکې دواړه لوري له داسې سترو انساني او افغاني اخلاقو کار واخلي چې بهرنیانو ته په زغرده مخه ښه ووایي او له کوم قید او شرط پرته پر ټولو مسایلو خبرې پیل کړي ، خو اوس چې له داسې یو حالت سره واټن موجود دی ،ښه به دا وي چې د سولې پر ضد پلمې جوړې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي. زه فکر کوم چې د ډاکتر غني شخصيت ته تر دې کاذب جمهوريته، سوله ډېره په ګټه ده او ملا هيبت الله اخوندزاده ته د هغه تر محبوب جنته د سولې راوستل ډېر ګټور دي ،که زموږ وطن کې سوله راغله نو زموږ لپاره دا خپل وطن د ځکمې پر مخ جنت دی . ډاکتر غني ته يې غوږه مالان غلطې مشورې ورکوي ، د پرديو عسکرو په زور دوی هېڅکله طالبانو ته په نظامي ډګر کې ماتې نه شي ورکولی او طالبان هم بايد پر دې پوه شي چې دوی حکومت ته د اخلال او ګډوډۍ جوړولو ځواک لري ، خو د نظام د چلولو پوره وړتيا نه لري ، نو ښه لاره داده چې (ملا) او(مفکر) يا (دين) او (دنيا) سره پخلا شي.طالبانو ته دې د دې چانس برابر شي چې کورنی سمون او امنيت راولي ، د شر او فساد جرړې وباسي او د غني په ګډون د اوسني حکومت نامذهبي ستو ته دې د دې لاره خلاصه پرېښودل شي چې له بهرنۍ نړۍ سره دافغانستان ملګرتيا ټينګه کړي ؛ د هغوی مرستې راجلب شي او افغانان د ګاونډيو له شره خوندي شي او که حالات همداسې روان وي او هر لوری د خپل هوس پر دلدل سپور وي ، نو داسې وخت به راشي چې نه مفکرصيب ته څه عزت پاتې شي او نه ملا صيب ته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوله د پرون، نن او سبا بې بدیله ضرورت

دا لیکنــه د (۲۰۲۰م) کــال د (فبــروری) پــر (۲۲)مــه، چــې د (۱۳۹۸ل) کال د (کب) میاشتې له (۳)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

تر څلوېښتو کلونو خونړیو جګړو او تجربو وروسته دا دی افغانان

او نړیوال دې نتیجې ته رسېدلي چې سوله تر بلې هرې وسیلې ګټوره ده، قیمت یې کم، ګټه او ارزښت یې زیات دی. سوله د افغانانو پرونی ضرورت هم و، د نن هم دی او د سبا به هم وي. له بده مرغه چې پرون مو دا ضرورت پوره نه شو او موږ یې ډېره لوړه بیه پرې کړه، خو نن چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ځل بیا د سولې طلايي چانس ته نږدې يو، بايد پوره ګټه ورڅخه پورته کړو او راتلونکی نسل مو خوندي کړو . د سولې په دې نازک پړاو کې نه چا ته پېغور په کار دی، نه پر چا تور پورې کول په کار دي، نه د ملامت او سلامت معلومول. په دې مرحله کې د طرفینو او د هغوی د لنډفکره پلويانو يوه ترخه خبره هم د توپک تر ګولۍ ډېر زيان اړولای شي.

عجيبه خبره دا ده د هغوی تر منځ چې د مړو ناشمېره حساب پروت دی، هغوی د روغې جوړې مېز ته سره کېناستل، خو هغوی چې په عمر کې يې د ګولۍ شنګ تر غوږه نه دی تېر شوی، هغوی د جګړې دوام او ګرمول غواړي.

دا چې چا څه کړي، څنګه يې کړي، د چا په زور يې کړي او پر چا يې کړي؟ دا ټولې پوښتنې او ګروېږنې هم د سولې په چاپېريال کې سپينېدی شي. ، نو راځئ چې ټول سولې ته کار ووايو، د جنګ ټول هغه اړخونه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ او ستاسې خبرې ورته ور رسېدی شي، دبېته و هڅوو چې د سولې دې روان بهير ته دوام ورکړي او د بشپړې بريا پړاو ته يې و رسوي. دلته لازمه ده چې د طالبانو د اسلامي تحريک له مشرتابه څخه د زړه له تله مننه وکړو چې له ډېرو قربانيو سره سره يې د سولې او پخلاينې لاره غوره کړه. د امريکا له متحده ايالاتو له حکومت څخه هم مننه په کار ده چې د خپل غرور له اسه راکښوتل او له داسې يوه حرکت سره خبرو ته کېناستل چې د دوی له اصولو سره په ټکر کې دي او دوی ورسره د دا ډول مذاکراتو تجربه او سابقه نه لري. له جمهور رييس ډوکتور محمد اشرف غني څخه هم مننه په کار ده چې له ټاکنيزو ناندريو او نورو ګڼو ناخوالو سره سره يې د هېواد او ولس دې اساسي ضرورت ته اساسي پام راواړاوه او د پخوانيو نه عملي کېدونکو سرو او شنو کرښو له کشولو تېر شو. که دې ټولو خواوو په خپله خپله برخه کې نرمښت نه وای ښودلی، نو د تاوتريخوالي د کمولو دغه حالت چې که خدای (ج) کول وروسته به د جګړې د پوره بندېدو سبب شي، نه وای رامنځته شوی. اوس نو ملت ته په کار دي چې د جګړې ټولې خواوې او مطرح کرکټرونه د سولې ملاتړ ته و هڅوي او دا هم و څاري چې کوم لوری سولې ته دسيسې او جګړې ته پلمې جوړوي؟ وروسته دې بيا ملامت لوری له خپل تاريخي عدالت او قضاوت سره مخامخ کړي. له ټولو ليکوالو، مبصرينو او کارپوهانو څخه هم هيله کوو چې د سولې په دې حساس بهير کې دې د هر ډول سپوره او تاوجنو کلماتو له کارولو څخه ډډه وکړي او له خپل قلم او خپلې خولې سره دې ډېر احتياط وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سیاسي لنډغرانو اروا پوهنه

دا لیکنه د (۲۰۲۰م) کال د (فبروری) پر (۲۳)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (کب) میاشتې له (٤)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

د سولې په دې خوږو شېبو کې مې اصلاً نه غوښتل ترخو سیاسي اصطلاحاتو ته داخل شم او د دې بختورو شېبو خوند پرې پیکه کړم، خو څرنګه چې لنډغر د ټولنې د سوکالۍ او سولې دښمنان دي، نو مجبور

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوم تاریخ او اینده نسل ته یوځل بیا غاړه خلاصه کړم او د لنډغرانو د روحیاتو او جذباتو په باب یو څه ووایم: لنډغریزم زموږ د ټولنې په سیاسي ترمینالوژۍ کې یو نوې اصطلاح ده چې د طالب نظام تر سقوط وروسته په تېره بیا په تېره یوه لسیزه کې دود شوې ده. خو د لنډغر کلمه او عمل تر لنډغریزم دمخه موجود وو.

کله چې د وطن یو شمېر سیاسیونو د لنډغرو عادت او عمل خپل کړ، نو سیاسي لنډغریزم رامنځته شو. دا د ټولنې داسې یو مکروب دی چې له وسلې سره ژوند کوي، له بهره خړوبېږي او د حاکمیت تر سیوري لاندې وده کوي. دوی د پوزېشن او اپوزېشن دوه نقابونه لري؛ کله له یوه او کله بل څخه سر را وباسي. دوی پر مظلومانو ډېر بې رحمه دي او تر ځان زورورو سره د یارۍ پټ او ښکاره تارونه لري.

دوی له ظاهري پلوه ډېر زړور خو په باطن کې ډېر ډارن دي. دوی د سر چوک مزدروان دي چې د ورځې په نرخ اجاره کېږي او کرایه کېږي. د دوی بل خصلت دا دی چې هره شېبه له لوزه اوړي او د حافظې قوه یې ډېره کمزورې ده. دوی داسې ارتجاعي خواص لري چې هر چاپېریال سره خپل رنګ بدلوي او د هرې زمانې له رباب سره سمه سندره زمزمه کوي، پر یوه وخت کولای شي هم مجاهد وي هم ملحد، هم روسان خوشاله کړي هم امریکایان، هم د بنسټپال مسلمان تمثیل کولای شي او هم د افراطي ولسواک.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شرم او حیا خو ببخي پېژني نه، هرکله چې پرې زور او فشار راشي نو ژر د قومیت تر شعار لاندې ځانونه خوندي کړي او لکه کاسه ګرب پر ځان د قومي محافظت پوخ راواړوي، شل نور مرضونه او خصلتونه هم لري چې د ټولو بیان یې په دې لنډه لیکنه کې شونی نه دی. هغه سیاستوال او واکمن چې دا ډول پدیده سمه نه پېژني او یا ترې د وېرې احساس کوي، دوی کولای شي له هغو څخه ډېر ناوړه او نامشروع امتیازات تر لاسه کړي. دوی د کرزي صیب په واکمنۍ کې له هغه څخه ډول ډول امتیازات تر لاسه کړل او ځانونه یې ښه وپړسول، یوه برخه به یې په اپوزېشن کې وه او بله به یې په پوزېشن کې، دواړو خواوو به د یوې بلې ملاتړ هم کاوه، امتیازات به یې هم اخیستل او د منافقت لپاره به یې کله کله زرګري لفظي جنګونه هم کول، اوس هم هماغه فورمول دی او هماغه قاعده ده، یوازې د څو کرکټرونو ځای ځایګي بدل شوي دي. دوی د کرزي په شان پر (۲۰۱٤م)کال داکټر غني ته هم پښې ودربولې، نیم حکومت یې ترې واخیست او په نیم نورکې هم ونډوال شول. اوس هم یو ځل بیا غواړي د خیالي موازي حکومت د جوړونې او د تش په نوم والیانو د تقرر تر نامه لاندې غني ته پښې ودربوي او د امتیازاتو له پاسه نور امتیازات هم تر لاسه کړي.

ایا دا امتیاز نه و چې د کرزي صیب د واکمنۍ پر مهال احمد ضیا مسعود او فهیم خان په (۳۳۷) او (۵۰۰۰) رایو او کریم خلیلي هم دوه ځله په اټکل یو سلنې رایو مرستییالان وو ؟ د ډاکټر غني په واکمنۍ کې هم امرالله صالح د ټولو دوه زره رایو په راوړلو سره لومړی مرستیال دی او سرور

(c) ketabton.com: The Digital Library

دانش هم د خلیلي په شان په ورته کیس کې دی، نو دوی نور څه امتیاز غواړي ؟ زه د یو افغان په توګه ټول افغان ولس ته ډاډ ورکوم چې د ډاکتر عبدالله پر محور ټول راټول شوي جنګسالاران د دغسې کاذبو ګواښونو له لارې هیڅ نه شي کولای او غني هم باید د (٢٠١٤ م) کال ترخه تجربه بیا تکرار نه کړي . لنډغر هغه وخت خطرناک دي چې په حاکمیت کې شامل وي او قانوني زور او وسله د ناقانونه کارونو لپاره وکاروي .

کله چې جنګسالاران له حکومته بهر شي، داسې شي لکه کب چې له اوبو وباسې، ژوند یېناممکن شي، غوره مثال یې عطامحمد نور دی چې پخوا یې د ټول نظام د ننګونې ګواښه کول او نن جمهور رییس سره په تش یو ملاقات هم خوشاله بریښي. په تلو تلوکې دا یوه خبره بله هم واورئ : که څوک داسې فکر کوي چې امرالله خان او عطامحمد نور به د عبدالله او قانوني او یا هم سرور دانش به د خلیلي او محقق شعوري مخالف وي، نو دا یو احمقانه فکر دی.

یو وخت امرالله خان په واک و، عبدالله په اپوزیشن کې، بیا عبدالله په واک کې شو امرالله په اپوزیشن کې، اوس امرالله په واک دی عبدالله کیدی شي اپوزیشن ته لاړ شي، خو د یو بل ملا نه ماتوي، بلکې د یو بل ملاتړ کوي، د دانش رول هم له همدې دانشه خالي نه دی، خو افسوس د هغه چا پر حال چې مشران یې د کشرانو او کشران یې د مشرانو له حاله خبر نه شول او هیڅکله یې د خپلمنځي پوهاوي ژبه پیدا نه کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عبدالله او غني تر منځ د پښتنو غوړه مالانو ګرم بازار

دا لیکنــه د (۲۰۲۰م) کــال د (فبــرورۍ) پــر (۲۵)مــه، چــې د (۱۳۹۸ل) کال د (کب) میاشتې له (٦)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

غوړه مالي یو ډېر بد مرض دی، عیناً لکه شکر، خپله مرض نه دی، خو له نورو مرضونو سره په تخریب کې ډېره مرسته کولای شي. غوړه مالي

داسې یو حالت دی چې سړی په کې خپله جذبه او ولوله له لاسه ورکوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نارینتوب خصلت یې کمزوری کېږي، فکري لیدلوری یې له منځه ځي، خپله نوښت نه شي کولای او تل زورور ته په مړه هیله ناست وي.

دا ډول اشخاص د ټولنې په بېلابېلو برخو کې موجود او مطرح وي، په دربارونو کې زیات پیدا کېږي او کله کله خو د واک او ځواک دویم لاس ناڅرګند قوت هم کنټرول کېږي، دا مرض اوس تر ټولو زیات په سیاسي قشر کې لیدل کېږي او اوسمهال د پښتنو په سیاسي قشر کې زیات محسوس دی. د فکر خاوندان کولای شي، اوسنی غوړه مال قشر د ډاکټر غني او ډاکټر عبدالله د تقابل په ډګر کې ډېر ښه محسوس کړي. یو زیات شمېر پښتانه سیاستوال چې اوس د ډاکټر عبدالله تر شا ولاړ دي، دا هغه ډول مخلوق دی چې یا ورته د غني په واکمنۍ کې مقام او موقف نه دی رسېدلی او یا له واکه شړل شوي، ټولو یو ډول عقده اخیستې، نو ځکه یې د غني د غټ مخالف لمن نیولې؛ د هغه پر اوږه یې ټوپک ایښی، غواړي په دې ډول له غني څخه غچ واخلي او یا د عبدالله په احتمالي واک او د غني د واک په تداوم کې د تېر په څېر خواږه ترلاسه کړي، دوی په ډاګه د ((پښتنو مشرانو)) تر اصطلاح لاندې د ډاکټر عبدالله ملاتړ ته دانګلي دي. بله خوا بیا یو شمېر غوړه مال پښتانه د غني د واک په دایره کې ځلېږي. هغوی نو بیا د غني هرې منطقي او نامنطقي خبرې ته داسې د تایید سر خوځوي چې ګنې هېڅ ډول نیمګړتیا نه لري او یو الهي نعمت دی چې پر دې ولس رااورېدلی دی، ان په ژبپوهنه او اسلامپوهنه کې یې هم لوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

متخصص بولي. دوی د غني په افراطي ستاینه کې دومره ډوب دي چې خپله غني به هم ځان ته دومره غوړه مالي مناسبه و نه ګڼي. همدغو غوړه مالانو ډاکټر غني د انزوا خوا ته کش کړ. په دې څو کلونو کې بیا داسې هم شوي چې یو سړي د غني په دربار کې دومره غوړه مالي کړې چې سالم منطق یې هېڅکله نه شي منلای، خو کله چې غني له واکه شړلی، بیا د غني پر سر سخت مخالف بدل شوی، چې اوس ورته د غني غیبت د عبادت اساسي برخه ښکاري او برعکس بیا داسې اشخاص هم لیدل شوي چې په حکومت کې تر ونډې او مقام وړاندې یې غني ته دومره سپکې او سپورې حواله کولې چې د کاغذ پر مخ د لیکلو وړ نه دي، خو کله چې په دربار کې مقام ورکړل شوی، بیا یې نو غني ته په خوله کې له (جلالتماب) پرته بله کلمه هډو تاوېږي نه، د ساري په توګه به د غني په سیاسي او ټولنیزه برخه کې دوه استازي او سلاکاران یاد کړو، یو یې پخوا په دربار کې و، د خدای نوم یې له خولې غورځاوه، خو د غني نه او دا بل بیا په هره رسمي او خصوصي غونډه کې له غني څخه د باد بڼکه جوړه کړې وه، د خدای (ج) کار دی، غني دا یو درباري له درباره وشړه او پر ځای یې هغه مخالف دربار کې مېشته کړ، اوس اشخاص همغه دي، خو خولې او نظرونه یې بدل شوي، یو د بل دنده پر مخ وړي.

دا هم یو څرګند حقیقت دی چې د عبدالله تر شا چې کومه مانا او محتوا پرته ده هغه هېڅکله هم نه د پښتنو او نه هم د افغانستان په ګټه ده او دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم ثابته ده چې غني هم یو سوچه تکنوکرات سړی دی، غربي خوی او بوی لري، نه له دیني ارزښتونو سره څه خاصه لېوالتیا لري او نه هم د پښتنو او پښتونولۍ ځانګړتیاوې په کې خوندي دي، نه تر واک دمخه زیات وخت په افغانستان کې اوسېدلی او نه به تر واک وروسته زیاته موده دلته پاتې شي. د غني په ټول دربار کې دوه سلنه پښتو مکتوبونه نه دي لیکل شوي او د عبدالله دربار کې خو د پښتو تصور هم نه و مطرح، عجیبه خو دا ده چې هغوی دواړه یو هم کله د پښتو او پښتونولۍ مینه نه ده څرګنده کړې او د افغاني هویت پر سر یې هم موږ سرسختې مبارزې ته اړ کړو، خو غوړه مالانو بیا د پښتنو د مشرانو او مطرحو شخصیتونو په توګه د دې ښاغلو ملاتړ ته دانګلي دي.

لومړی باید له دې ښاغلو څخه وپوښتل شي چې تاسو خپله پښتو او پښتنو ته څه کړي چې اوس لا د پښتنو په نامه بل ته ورځئ او د پښتنو د ملاتړ سینه ورته ډبوئ؟

که د دې دواړو اشخاصو له غوړه مالانو سره رښتیا هم د پښتنو غم وای، نو بیا خو ښه دا وه چې د دې دواړو ښاغلو واکمنو پر هغو کارونو یې ژور انتقادونه کړي وای چې هم د پښتنو او هم د ټول ملت په زیان دي.

د قوم په نوم د کوم سیاسي شخص ملاتړ خپله له قانون څخه سرغړونه ده، دوی کولای شي ووایي چې موږ د عادي افغانانو په توګه د دوی ملاتړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوو، خو د قوم د مشر په نامه د ځان نومول او بیا د هغه چا ملاتړ کول چې د دې قوم له ژبنیو او کلتوري ارزښتونو سره په تضادکې دی او یا ورڅخه واټن لري، عادلانه او عاقلانه کار نه ګڼل کېږي. د ډاکټر عبدالله ببرۍ خو همدې غوړه مالانو ډوبه کړه، د ډاکټر غني ببرۍ به هم له ورته برخلیک سره مخامخ شي. غوړه مالان د تیر هغه چینجي ته ورته دي چې په نرمه خوله د کوټې د تیر دننه خواږه خوري او یو وخت بیا د ټولې خونې د نړېدو سبب ګرځي، نو واکمنو او سیاستوالو ته په کار دي چې له دې ډول مکروبه ځان لرې وساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سولې پل دې بختور شه!

دا لیکنه د (۲۰۲۰م) کال د (مارچ) پر (لومړۍ)، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (کب) میاشتې له (۱۱)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

دکب لسمه د افغانستان په سیاسي او پوځي تاریخ کې یوه مهمه ، پرتیمنه او تاریخي ورځ ده. پر دې ورځ د نړۍ تر ټولو ستر زبرځواک د نړۍ د تر ټولو مظلوم او جګړه ځپلي ولس له یوه قشر سره چې له کتابه یې ټوپک ته مخه کړې وه ، پر یوه مېز د جګړې د اختتام لاسلیک ته

کېناست. دا شېبه لس پنځه لس کاله وړاندې د چا په خیال کې هم نه ګرځېدله . افغانستان د استثنااتو هېواد دی ، دلته ډېر هغه څه ممکنېدی شي چې شوني نه وي او ډېر هغه څه ناشوني کېدی شي چې ممکن وي ، د غټو امپراتوریو ماته له ناممکناتو برېښندله، خو دلته شوني شوه. افغانستان په خپل تاریخ کې دکب پر لسمه د یوې لویې امپراتورۍ ماته په رسمي ډول او د هغوی له خوا په نامستقیم اعتراف ثبت کړه. راتلونکی نسل به په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې اړه خپل قضاوت کوي ، خو اوس سوال دا دی چې له دې ډول سترو تاريخي برياوو موږ ته څه پرمختيايي ګټه رسېدلې او که نه؟ سوکاله شوي يو که نه؟ په خواشينۍ سره چې نه. اوس هم اندېښنه داده چې همغه خبره بيا تکرار شي؛ ((افغانان تل په پوځي ډګر کې بريالي او په سياسي ډګر کې ناکام دي.)) راځئ دا ځل د امريکايانو او طالبانو تر منځ د سولې له دې هوکړه ليک څخه اعظمي ګټه پورته کړو . هم په هېواد کې سوله ټينګه کړو ، هم خپل نظام وساتو ، غښتلی يې کړو او هم خپل ولس ته د سوکالۍ لاره اواره کړو. د ګاونډيانو له شر څخه د خلاصون په خاطر د نړۍ له سترو ځواکونو سره هم تعريف شوي او خواږه مناسبات ولرو ، په نړۍ کې خپل حيثيت او ځانګړی کور ولرو او هېواد له سياسي انزوا څه وژغورو. اوس د نظام بقا او دسولې ټينګښت ته ټوله پاملرنه واړوو. که نظام يا حکومت نه وي او سوله وي هم ، نو خدمات به څوک وړاندې کوي او پرمختګ به څرنګه رامنځته کېږي ؟ او که سوله نه وي او نظام ولرو، نو بيا به هم ستونزې دغسې وي لکه دا اوس چې دي ، نو راځئ پر يو بل له تور لګولو تېر شو او له پېغورونو ډډه وکړو. که موږ هرې پديدې ته له منفي ليدلوري وګورو ، نو په ژوند کې به يو شی هم مثبت په نظر را نه شي . له حکومت څه هم هيله کوو چې طالبانو سره د خبرو اترو لپاره يو ګټور او ژيور ټيم وټاکي چې د خبرو په ترڅ کې له طالبانو څخه د کورني سمون او له نړيوالو څخه د نظام د بقا تضمين تر لاسه کړي او په دې ډول دې ځلوېښت کلن ناورين ته د پای ټکی کېښودل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان‌کې د سولې منحنې

دا لیکنه د (۲۰۲۰م) کال د (مارچ) پر (۷)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (کب) میاشتې له (۱۷)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

افغانستان‌کې د سولې راتک نه مستقیم دی ، نه عمودي او نه افقي ، دا سوله د یو منحني په شان ډېرې لوړې ژورې لري ، په دې لوړو ژورو

کې به څوک لوېږي ، څوک به پورته کېږي ، څوک به خپل حیثیت ګټي، څوک به خپل قدرت بایلي، خو اصلي هدف دا دی چې سوله راشي او سوله ټینګه شي. سیاستوال ، لوی او واړه قدرتونه خپلې ګټې او خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجبوریتونه لري ، هغوی خپلې ماضي وينا پسې نه ګرځي ، هغوی د ورځې په نرخ خپلې ګټې پسې ګرځي. که یوازې د تېرو دوو لسیزو په ترځ کې د سولې او بیا طالبانو په باب د کورنیو سیاستوالو او بهرنیو ځواکونو خبرې چاڼ کړو، نو هېچاته هم کوم حیثیت نه پاتې کېږي ؛ هغوی چې به پخوا تر ټولو زیات د طالبانو مخالفت کاوه او د ډاکتر غني په ګډون به یې یو شمېر سیاستوال پر طالباني افکارو تورنول ، هغوی نن تر ټولو وړاندې له طالبانو سره پخلاینې ته ګېنې نیولي دي. ډاکتر غني چې به پخوا طالبانو سره د سولې پر وړاندې هر ډول شرط رداوه نن خپله د مسلسلو شرطونو لړۍ وړاندې کوي ، طالبانو هم چې پخوا کفر سره هر ډول مذاکره ردوله نن تر مسلمان وړاندې کفر سره یو تړون او تفاهم ته ورسېدل. دا حالات د دې څرګندونه کوي چې لا هم نورې دا ډول ښویېدنې او افراطي وینا وې به کېږي. خو افسوس د هغو خلکو پرحال چې نه واک لري ، نه ځواک ، نه نظر لري او نه خبر، خو په پټو سترګو د یو چا پر افراطي ستاینه او غندنه مصروف دي . بحث اوږد دی خو رالنډوم یې. سره له دې چې د سولې روان بهیر یو منحني خط تعقیبوي، خو زه ورته له یوه لیدلوري یو څه هیله من یم او هغه دا چې د سولې اصلي مخالفین چې په جګړه کې یې ګټې خوندي وې، اوس تر ټولو دمخه سولې ته افراطي لېوالتیا ښیي. که دوه درې کاله دمخه د ډاکتر غني په مشرۍ د حکومت دې برخې له طالبانو سره چټکه سوله غوښتې وای، نو ډاکتر عبدالله او د ټلوالې نورو اصلي او فرعي خواوو ټولو به دا تور پورې کاوه چې دا خو یوه ((درون قومي)) سوله ده . خو اوس چې دوی خپله تر اوبو لیدلو وړاندې لنګونه ووهل ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو ډېره سخته ده چې ژر خپل ځان راټول کړي. اوس نو جمهور رييس غني ته په کار دي چې ژر تر ژره سولې ته ور ودانګي ، د سولې لپاره يو ځواکمن ګروپ وټاکي ، په دې بهير کې د پاکستان ، ايران او ځينو نورو ګاونډيو د مضريت عنصر ترې لرې کړي ، حپلو درباري غوړه مالانو ته هم متوجه شي؛ حقيقتونه هغسې نه دي لکه دوی يې چې ده ته بيانوي ، طالبان يو عيني واقعيت دی چې بايد په نرمه غاړه او پوره دقت ور سره د سولې بهير تعقيب شي. جمهور رييس که د سولې تر څنګ له نړيوالو ، په تېره بيا له امريکايانو څخه د نظام د فزيکي اډانې د بقا، د ګاونډيانو د لاسوهنو د مخنيوي او له افغانستان سره د اقتصادي مرستو د دوام تضمين تر لاسه کړي، نو په دين او دنيا به د دې ولس له دعاوو برخمن وي او که همدا نوشېروان وي او همدا بختک بختک وزيران ، نو د ملت حال تر دې هم خراب او تراب بويه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لر او بر افغان د پيوستون غونډه

دا ليکنه د (۲۰۲۰م)کال د (مارچ) پر (۱۰)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (کب) مياشتې له (۲۰)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نن د لر او افغان په تاريخ کې يوه ډېره پرتمينه ، فکري او ولوليزه غونډه وه. د غونډې د جوړولو لپاره د ورځې يولس بجې پرېکړه وشوه او له حکومتي چارواکو څخه د دې ولسي او ملي غونډې لپاره اجازه

ترلاسه شوه. يو ژمن کاري ټيم ژر خپل کارپيل کړ. په دريو ساعتونو کې ټول هغه څه شوني شول چې په دومره تنګ وخت کې يې شونتيا عملي نه برېښېدله. ټولو ځوانانو په ځوږ او ولولو سره په غونډه کې ګډون وکړ او ټول ويناوال يې په چکچکو او شعارونو بدرګه کړل . د غونډې

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوړوونکي کاري ټیم له سره پرېکړه کړې وه چې بر وطن څخه به یوازې یو تن ښه راغلاست وايي او نور ټول وخت به د محکوم وطن مخورو او مبارزینو ته ورکول کېږي، چې د خپل زړه ارمانونه او پیغامونه بیان کړي. ډاکتر مسعود، جمیلې ګیلاني، عبدالله ننګیال، افراسیاب ختک، محسن

داوړ، علي وزیر او نورو ټولو داسې انقلابي وینا وې وکړې چې ساری یې ډېر کم لیدل شوی و. نو ځکه خو د ګډونوالو له خوا په تودو ولولو او د (لر او بر یو افغان) په شعارونو په مسلسل ډول بدرګه کېدل. دا غونډه د لر او بر افغان د فکري پیوستون په برخه کې یوه ډېره مهمه غونډه ګڼل کېږي. بشپړ جریان یې بیا د ژوندون ټلویزیون پر څپوخپرېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خدای پامانۍ وروستي مراسم

دا لیکنه د (۲۰۲۰م)کال د (مارچ) پر (۱۱)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (کب) میاشتې له (۲۱)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

له کوزې پښتونخوا څخه راغلي مشران او د پښتون ژغورنې غورځنګ مبارزین نن په ښه عزت او درناوي له کابله رخصت شول. په همدې مناسبت په کابل کې (د وزیرو شورا) له خوا د خدای پامانۍ او درناوي یوه درنه او

پرتمینه غونډه جوړه شوې وه. په غونډه کې د پښتون ژغورنې غورځنګ مخکښو غړو ګډون کړی و او علي وزیر د ټولو په استازۍ د ټول افغان ولس له قدرونې او مېلمه پالنې مننه وکړه او خوښي یې څرګنده کړه. د خدای پامانۍ د مراسمو په پای کې د وزیرو شورا له خوا درانه مبارزین په لونګیو او نورو ډالیو او د (لر او بر یو افغان) شعارونو په بدرګې سره و نازول شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان د امپراتوریو قبرستان که د ژوند ګلستان

دا لیکنه د (۲۰۲۰م) کال د (مارچ) پر (۱۹)مه، چې د (۱۳۹۸ل) کال د (کب) میاشتې له (۲۹)مې نېټې سره سمون خوري، خپره شوې ده.

نن په افغانستان کې د جګړې پر سلسلې یو بل کال هم زیات شو، جګړه تر څلوېښتو کلونو واوښته او نیمې پېړۍ ته نږدې شوه، دا تر صلیبي جګړو وروسته د نړۍ په کچه یوه ډېره اوږده جګړه ده، په دې جګړه کې دوه لویې امپراتورۍ راګیر شوې، یوه په کې په بشپړ ډول درې ورې شوه او یوه بله هم په کې له خپل عزت او برمه پرېوته. شوروي امپراتورۍ هم په یوازې ځان دې جګړې ته نه وه داخل شوې، خپل سیمه ییز او نړیوال ملګري یې درلودل او امریکایي زبرځواک هم یوازې نه و؛ د نړۍ څلوېښت نور ځواکمن هېوادونه یې هم ملګري وو، خو دواړه په واقعیت کې دلته ستړي او ستومانه شول، تاریخ یو ځل بیا تکرار شو، زورور په کې کمزوري، خو مظلوم په کې لا مظلوم شول. افغانستان یو ځل بیا د امپراتوریو د هدیرې لقب او ریکارډ خپل کړ، خو دا ریکارډ په ډېره غټه بیه تمام شو. دې کې شک نه شته چې افغانانو به یو غیرتي ویاړ ترلاسه کړی وي، خو څرنګه چې زموږ نړۍ تر ډېره بریده یوه مادي نړۍ ده، یوازې

(c) ketabton.com: The Digital Library

غیرت هم نه شي کولای د ژوند ټولې اړتیاوې پوره کړي، د ژوند نورو برخو ته هم اړتیا ده. هر کله چې غیرت د تعقل تر بریده واوښت نو پر جهالــت بــدلیږي. د غیــرت او تعقــل، احســاس او پــوهې تــرمنځ

باید انډول موجود وي، اوس نو زموږ غیرت په پای کې زموږ د ذلت او د نورو د راحت سبب شوی دی. اوس نو باید د پېړیو له پخوانیو تجربو او د نیمې پیړۍ اوسني ګرم جنګ څخه یوه ګټوره او عملي تجربه ترلاسه کړو او هغه دا چې هر وخت جنګ مو ګټلی خو ژوند مو بایللی، غیرت مو ګټلی خو راحت مو له لاسه ورکړی دی، ایا یوازې هېواد ته د امپراتوریو د قبرستان لقب زموږ د ژوند ټول ضرورتونه پوره کولای شي؟ ښه خو به دا وه چې افغانستان نورو ته قبرستان وای، خو افغانانو ته ګلستان، اوس خو افغانسـتان د خپلـو افغانـانو پـه وینـو رنـګ دی، دا سـمه ده چـې د ډېـرو زورواکو هډونه به دلته ورک وي، خو که د هغوی هډونه دلته دي او یا هلته موږ ته یې ګټه څه ده؟ دا چې پردي هر وخت دلته یرغل کوي، دلته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدرت خلا او کمزوري ګوري، که موږ ځپل شوي او کمزوري نه وای، نو موږ ولې د هغوی مقابلې ته هلته نه ورتللو؟ ایډیال حالت خو دا دی چې نه موږ د چا د وطن اشغال لپاره هلته لاړ شو او نه هغوی ته د دې مجال ورکړو چې دلته لښکرکښي وکړي، هر څوک باید د خپل ژوند پر ښېرازۍ مصروف شي.

اوس چې سبا ته کال نوی کېږي، نو ښه ده چې موږ هم خپل فکر نوی کړو، ماضي ته یو ځل بیاکتنه وکړو، یوازې پر جنګي ویاړ ډډه و نه لګوو، د ژوند نورو اړتیاوو ته هم پام وکړو، د قبرستان پر ځای د ګلستان په باب هم فکر وکړو، پوره نیمه پېړۍ مو په قبرستان کې نیمګړی ژوند تېر کړی، راځئ چې یوه پېړۍ د ژوند په ګلستان کې هم تېر کړو، دا هم زموږ د ژوند حق دی.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library